CLYPEVS MILITANTIS ECCLESIÆ,

SEV DE VERO DEI CVLTV LIBRI TRES.

LVDOVICO MAIORANO GRAVINATÆ
Canonico Regulari Lateranensi Authore.

EIVSDEM DE OPT. REIP. STATV
Oratio, quam misit ad Patres in
Concilio Tridentino.

ANTVERPIAE,
In ædibus Petri Belleri,
M. D. LXXVI.
Cum Gratia & Priuilegio.

REgio edicto cautum eſt, ne quis proximo ſexennio, præter Petrum Bellerum, *Clypeum Militantis Eccleſiæ, ſeu, de Vero Dei cultu, Ludouici Maiorani Grauinatis*, in vniuerſo Regiæ Maieſtatis dominio imprimat, vel alibi impreſſum importet, venalémve habeat, ſub pœnis in Regio diplomate contentis. Conceſs. Bruxellis 17. Decembris. Anno 1575.

Subſignatis

I. de Perre.

GREGORIO XIII.
PONTIFICI
OPT. MAX.
LVDOVICVS MAIORANVS
GRAVINENSIS CANONICVS
Regularis Lateranenſis,
Felicitatem.

CVM turbulentis, & magnis tempeſtatibus agitari Chriſtianum nauigium viderem, te ſedente in puppi, & illius ſacrũ clauum tenente, Pontifex Maxime, ſummã pietatẽ tuam ſuſpiciens, & maximos, aſsiduosq; labores tuos, quos pro communi incolumitate tanta charitate ſuſtines, commiſeratus: cùm ipſe eadem in naui eſſem, videns illam non parum vndique procellis & fluctibus commoueri, tametſi vnus ex vectoribus eſſem, nec vllum mihi à ſummis gubernatoribus in ea regenda, pręcipuum munus eſſet demandatum: nolui tamen pro mea tenui parte, quod maximè ad cõmunem omniũ vtilitatem, atq; ſalutem facere perſpiciebam, prorſus omittere. Etenim quo pacto mihi ſine maximo ſcelere cauſa publica deſerenda erat, ſi ipſe ad cõmune cõmodum publicis rebus tantoperè laborãtibus, aliquid adiumenti afferre poſſem, & tamen aut perfidè Reipub. damna diſsimulaſſem, aut otio-

ſe & nequiter illius auxilia prætermiſiſſem? ad id præcipuè efficiendum diuino flamine non ſemel incitatus. Mearum itaq; partium eſſe duxi, vt vel vnam fluctuantis Petri nauiculæ rimulam aliqua mea induſtria obſtruerem. Ad Gallicanos igitur fluctus me conuertens, qui certè maximi erant, & imminere cõmuni exitio videbãtur, hanc illis iam tumentibus, & extrema prope minantibus, mearũ vigiliarũ tabellam, ne ſacra puppis inimico imbre operiretur, aut omnino diſſolueretur, obieci. Qua quidem in re illud fuit mihi præcipuum inſtitutũ, optime Pontifex, vt paternarum traditionũ præſtãtiam, & Apoſtolicæ Sedis diuinam authoritatẽ in primis oſtẽderem. His enim duobus explicatis, & patefactis, nihil mihi videbatur Eccleſiæ aduerſariis relictũ eſſe loci aliquo iure amplius de cæteris omnibus Eccleſiaſticis dogmatibus dubitandi. Quod quãta, aut quali & diuinorũ, & humanorũ teſtimoniorum vi à me ſit effectum, tuum ſit nunc, Pater Beatiſsime, & iſtius ſanctæ Apoſtolicæ Sedis iudiciũ: ad quod, velut ad vnicũ diuinæ veritatis ſacrarium, haſce meas, quales ipſæ cumq; ſint, lucubrationes deferendas curaui. Neque enim vnquã paſſus eſſem, pro ea Chriſtiana modeſtia, quæ in omni pio & bene inſtituto pectore eſſe debet, vt hę meæ vigiliæ aut imprimerentur, aut ad Chriſtianiſsimum Regem, cui illæ potiſsimũ actæ ſunt, mitterẽtur,

Te ſupremo rerũ omnium arbitro inſciente, aut Apoſtolica Sede inconſulta. Ad ſanctiſsimos igitur Beatitudinis tuæ pedes, præmiſſo illorũ ſacro atq; beato oſculo, & ea, quæ ſummo Chriſti Vicario debetur, reuerentia, hi mei libelli deferuntur. In quo non aliũ huiuſce mei, parui quidem, ſed fortaſſe non contemnendi laboris, fructum à Sanctitate tua exopto, niſi quod ſi ad cõmunem rem, & præſertim ſi ad tot errorũ procellis agitatæ Galliæ ſalutẽ facere videntur, pro tua in Chriſtianam Rempublicã prouidentia, atque pro tua in ampliſsimam & nobiliſsimam prouinciam illam paterna charitate, & pietate idoneis miniſtris mandet, vt hæ meę ſcriptiones, poſt Apoſtolicum de eis iudicium, tua authoritate, è ſuis latebris in communem lucem ad publicum cõmodum exeant, & honeſto ſuo fine non careant. Hoc namque pacto fiet, vt tot modis quaſſatæ & tantopere laboranti Galliæ, ſaltem aliqua ex parte ſubueniatur, atque me ad maiores pro catholica veritate labores excipiendos promptiorem & alacriorem reddat Sanctitas tua, cui omnia in vtroque homine proſpera & ſecundiſsima optamus ex animo omnes, atque precamur.

DAVID PSAL. II.

Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram.

Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.

Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via iusta.

Cùm exarserit in breui ira eius, beati omnes, qui confidunt in eo.

INVICTISSIMO HENRICO III. AVGVSTO ET CHRISTIANISS. GALLIAE ET POLONIAE REGI

Ludouicus Maioranus Grauinenſis, Canonicus Regularis Lateranenſis felicitatem.

CAROLI *Chriſtianiſſimi Regis, & fratris tui amantiſſimi immaturus & inopinatus ex hac vita diſceſſus, Henrice Rex Auguſte & Chriſtianiſſime, non tantùm Galliam omnem, ſed vniuerſam quoq; Chriſtianam Remp. incredibili dolore affecit. Cuius rei præclarum teſtimoniũ dedit Chriſtiani orbis caput, & omnium Gentium commune domicilium Roma. Etenim dum iuſta Regi in ſacra Apoſtolici Palatij æde Chriſtiano more ſoluerentur, principiò magnum atque profundum quoddam ſilentium ſenſim cunctorum animos occupauit: ex quo factum eſt, vt pio quodam animi motu in mortuum Regem affecti omnes in mœrore verſari, atque in mæſtitia eſſe cœperunt. Sacris deinde myſteriis, quæ ex Eccleſiaſtico orthodoxæ fidei ritu ad Regium funus ſpectabant, peractis, vix Gallus*

Orator Gallo Regi eruditißimam illam funebrem orationem incœpit, cùm omnium aspectus grauißimus, & luctuosißimus visus est. Et quod mirum fuit, quoties amabile Caroli IX. *nomen in audientium auribus resonabat, toties non paruo dolore ac fletu, & animi, & oculi omnium tenebantur. Vidi ego quamplurimos, ex amplißimo Cardinalium Collegio Patres in conspectu omnium multas lachrymas effudisse. Vidi Pontificem Maximum tantæ moderationis & constantiæ Principem, paterna charitate permotum, in tanto casu cohibere dolorem non potuisse, atque in tota illa funebri pompa quasi maximis curis distractum: semper, & cogitabundum, & prope immobilem, extitisse. Vidi inter cæteros Christianorum Principum Oratores, qui tum summo Pontifici ex more aßistebant, Christianißimæ Maiestatis Legatum sæpè ac sæpius prout intimus animi dolor foras per vim erumpebat, dexteram fronti apponentem, vultumq́; manu tegentem, ne sua facies ex nimio luctu deformis in tanto consessu appareret. Nemo denique fuit, siue Italus, siue Germanus, siue Gallus, siue Hispanus, siue Polonus, siue cuias, aut quisquis ille fuerit,*

qui

qui indignam & intēpestiuam Caroli mortem æquo animo ferre potuerit. Et certè non ab re omnes in luctu & mœrore fuerunt: quandoquidem Christiana Respublica eum Regem amiserat, qui adhuc puerulus, & prope infans, pro diuinis legibus aduersus impios priùs bellare cœperat, quàm loqui: priùs arma tractare, quàm formare verba: priùs gladio, quàm lingua vti. Qui Gallicani imperij Maiestatem in tanta rerum omnium confusione ad posteros suos illæsam, & inuiolatam transmisit. Qui Catholicæ fidei veritatem & integritatem, atque priscæ Religionis castitatem & sanctitatem in tot hostilibus populorum suorum defectionibus, & incursionibus summa animi magnitudine atque constantia semper purè & incorruptè seruauit. Qui demum in tanto, & tam vario atque periculosò tot prouinciarum suarum tumultu nunquam victus, semper autem victor apparuit, atque extitit. Hæc, optime & præstantissime Rex fuit, & quidem iusta publici doloris causa: quæ eadem singulari magni Dei beneficio fuit etiam non multò post, & incredibilis lætitiæ, & summi gaudij seminarium. Te namque in demortui fratris Caroli IX. locum

 suffecto,

suffecto, dici non potest, quanta rerum mutatio facta sit, & quæ hilaritas publica sit subsecuta. Nam Christiana Respublica & præsertim Gallia, quæ ob domesticas seditiones, Caroli IX. morte ad magnam aliquam calamitatem depulsa videbatur, Henrici III. successione recreata, sese statim ad libertatem & gloriam erigere, & magno atque excelso animo esse cœpit. Reuocabat enim in memoriam suam Maiestatis tuæ virtutem inuictam, & insignia, & fortia illa facta, quæ in toto illo Galliæ tumultu aduersus publicos hostes, & sanctæ matris Ecclesiæ perduelles, dum regias fratris partes, & sanctissimam catholicæ fidei causam tuebaris, tanta cum laude atque omnium admiratione effecisti. Quo factum est, vt mortuo Sigismundo Poloniæ Rege, illius Regni proceres ad præclaram tui nominis famam excitati; inter cæteros omnes Christianos principes, qui tum videbantur competitores, miro bonorum omnium consensu atque applausu, Te in suum Regem elegerint: haud dubij fulgẽtem gladium tuum non minus futurum esse Polonis, quàm fuisse Gallis salutarem. Quod cùm omnes magna totius Poloniæ felicitate in dies magis ac

magis experiretur, en ad paterni regni successionem ob fratris mortem, nec opinatò reuocaris: vt Te iterum Gallia, quæ tuis illustribus & generosis, immo heroïcis & propè diuinis factis tantum debebat, non ad imperium modò, sed ad triumphum læta exciperet. Quamobrem de Regno in Regnum tanta cum gloria deductus, ambobus, nempè Gallis primò, deinde Polonis summum tui desiderium reliquisti. Quod profectò paucis admodum ex priscis Regibus, & ex iis maximè, qui populorum applausu, aut fauore procerum ad externa regna vocati sunt, accidisse, ex omnium annalium monimentis nō obscurè constat. Sed hæc in maius theatrum, & in tempus magis idoneum reseruanda sunt.
Nunc ad Carolum redeo, cuius ego spectatissimæ virtuti, et incorruptæ religioni cùm essem ex animo atque summoperè addictus, videns Galliam tot perniciosis Hæreticorum incendiis conflagrare, omni ope nonnullis meis lucubrationibus curare studui, vt ne minimus quidem teterrimi & exitialis, ne dicam tartarei illius fumi odor ad regias & castissimas eius nares perueniret: non aliam Maiestati suæ quàm certissimam paternarum traditionum antidotum,

& præ-

& præclarissima maiorum suorum exempla proponens. Quæ duo quidem sacro diuinorum oraculorum testimonio roborata, optimum & salutare quoddam medicamentum, atque diuinam quandam panaceam ad veram animorum incolumitatem efficere nulli dubium est. Hinc dictos libros Clypeus Militantis Ecclesiæ, seu, de verò Dei cultu inscribere placuit. Nam bellicus Clypeus, & verus Dei cultus eò præsertim spectare videntur, nimirum, vt insanos perditorum hominum conatus, & vanas de religione sententias, atque aniles superstitiones reiiciant. Verùm Carolo ex hac in meliorem vita sublato, Tibi, Henrice, augusto & Christianissimo Regi, meus qualis hic cumque est, paruus labor cum Gallicani regni hæreditate debetur. Ad quem enim regnum, ad eundem etiam regni iura pertinere necesse est. Quamobrem cùm omnia illius iura in Maiestatem tuam translata sint, meritò catholicus hic meus Clypeus, quo Carolus frater suo quodam præcipuo iure vti debebat, tuo potentissimo brachio ad populorum tuorum, atque etiam ad totius Ecclesiæ tutelam, vt fuit vetus ac perpetuum omnium Gallorum Regum instituum

rutum aptandus est. Immo verò cùm omnia Caroli aduersus Reipublicæ hostes egregiè facta sub tuis felicissimis auspiciis, hoc est, Te duce & moderatore gesta sint, maximè consentaneum est, ac necessariò restat, vt Te etiam Carolus simul & regni, & laudum suarum hæredem, & successorem relinquat: ea tamen indissolubili perpetuóque inuiolata fraternæ Charitatis lege, nempe, vt ipse quoque apud posteros, & apud omnem æternitatem sua merita laude non careat. Hincq; nimirum factum est, vt ad Caroli IX. memoriam sempiternam de iis, quæ in toto hoc opere ad ipsum spectare videbantur, nihil immutatum, aut imminutum sit. Neque enim fas esse duxi, vt mortuo Carolo, cui in primis ob tumultum Gallicum libri reuera scripti erant, abraso postea & obliterato eius nomine, & viui alterius cuiusuis principis, adulantium more, fortunam secutus, veritas historiæ corrumperetur. Alacri igitur animo Maiestas tua, Henrice Rex Generosissime, & Inuictissime, patiatur, vt Clypeus hic meus ad Carolum mittatur, & tamen tuus sit: ex quò ille huius facti nomen, Tu verò rem ipsam consequaris. Vt quemadmodum idem fuit ambobus

bobus

bobus regnum, & eadem fides: ita quoque eadem laus, atque eadem gloria sit vtrique communis. Deus augustam & Christianissimam Maiestatem tuam, vt cupis, fortunet quàm diutissimè, ac perpetuò tueatur.

Traditio est, nil amplius quæras.

ILLV-

ILLVSTRISS. PRINCIPI ANTONIO PERRENOTO GRANVELLANO S. R. E. PRESBYTERO CARDInali amplissimo, ac summo, & incomparabili Neapolitani Regni Præfecto,

LVDOVICVS MAIORANVS Grauinensis Canonicus Regularis Lateranensis Felicitatem.

QVÆ sint nostrorum temporum calamitates, Princeps inclyte, non modò Christiana Respublica Othomannorum armis tantopere debelitata, sed ipsa etiam sacra catholicæ veritatis disciplina, & ipsamet tot prauarum sententiarum contagione apud Hæreticos labefactata Religio ostendit. Etenim illam tot Christianarum Vrbium, atque regnorum direptionibus in Oriente Mahometani, hanc verò tot catholicarum nationum, & prouinciarum à vera fide defectionibus in Aquilonis partibus Hæretici fœdauerunt: & nisi præpotentis Dei manus, quæ miseris diuinam opem piè implorantibus, præsto est, Philippum Regem nostrum, non secus, ac Gedeonem, aut Dauidem, seu Machabæos fratres, ad populi sui tutelam excitasset: nunc profectò, vel de tota ferè Christiana Republica actum esset, vel certè bona illius pars in maximis rerum asperitatibus, & in summis angustiis versaretur. Quandoquidem hic ipse verè Catholicus, & Religiosissimus Princeps, non tantum classem suam omnem, & vnicũ, atque charissimum fratrem suum Ioannem Austrium ad reprimendos, & retundendos potentissimorum Christiani nominis hostium impetus

petus

petus exposuit, & obiecit; verùm etiam cunctas vniuersorum regnorum suorum copias, patrimonium suum totum, et opes suas omnes animo libentissimo ad commune Christianorum commodum semper, vt nunc maximè defert, effundit, collocat, detulit atque effudit, & in salutem Reipublicæ collocauit. Quò factum est, vt, & Belgarum motus aduersus Religionem, & Turcarum conatus aduersus Rempublicam eximia ipsius pietate, & inuicta virtute non parum repressi sint. Quod verè heröicum, & sanctissimum facinus vtinā & reliqui quoque christiani Principes fuissent imitati: atque nō speciosis tantum verbis, aut fictè, sed ex animo omnes, atque re ipsa consectarentur. Nam quemadmodum numerosissima, & instructissima Turcarū classis tam citò et tam facilè ad Naupacteum sinum, quas Echinadas insulas appellant, nuper à Christiano milite fusa & capta est: ita etiam illorum regna, quæ olim nostra erant, essent nunc victricibus christianorū armis maiori ex parte expugnata, atque recepta: & tota saltem Europa essent iam Othomannorum satellites, atque mancipia à nostris Ducibus felicissimè pulsa, nec victi iterum instaurata classe nunc tam superbè suo barbarico more in victores insultarent. Sed quoniam diuinum arcanum humana inuestigatio consequi non potest, & consilia superum humanæ mentis aciē effugiunt, atque Deorum immortalium penetralia suapte natura ægris mortalibus impenetrabilia sunt: idcircò publici rerū euentus diuinæ voluntati ascribēdi sunt, & quæcūque in hac communi causa siue prospera, siue aduersa acciderint, diuino nutu accidisse putandum est. Quamobrem vnicuique in Dei lege rectè instituto, posthabita omni humana ratione, quæ plerumque nos miseros decipit, omnibus in rebus, in vno tantùm Domini sensu conquiescendum est, & in vtraque fortuna semper cū præstantissimo illo Vate dicendum: Fiat, vt visum est Superis. Cæterùm quod ad rem nostrā attinet, Princeps Illustrissime, quando Christianorum scelera vsque adeo diuinam iram prouocauerunt, vt illos iustum Dei iudicium in media luce cæcutire pateretur, quamobrem

obrem

obrem factum est, vt dissoluto tam præclaro Christianorum Principum fœdere, & corrupta, quæ in primis diuina ope ad Græciæ fauces aduersus cõmunes hostes tam fœliciter parta erat, nauali victoria, atque posthabitis publicis, & communinibus rebus, singuli tàm fœdè, & tàm impensius dumtaxat cõmodis studere viderentur, ex quò grassantibus vndique & Reipublicæ, & Religionis hostibus, omnia in peius in dies magis ruitura videbantur: id propter cùm ego Christianam Rempublicam tàm prauè affectam, & nõ vno morbo laborantem viderem, ac illius tàm miserè languentis huiusmodi querulas voces meis auribus quotidie personantes audirẽ. Heu, vndiq; diuexor, atque laceror, amicis, & inimicis inuisa: illius vicem miseratus meique officij non immemor, ne tantæ ciuitatis, et Reipublicæ aut iners, & otiosus, aut nihil meritus, & inofficiosus ciuis esse viderer, statui omnia quæcunque in me erant auxilia, pro illius salute, & incolumitate non prætermittere: Verùm quia sacræ militiæ ascriptus, rem ferro aggredi non dabatur (quod si etiam daretur, quid vnius Sacerdotis vires aduersus tot, & tantos hostium motus valerent?) pro gladio ferreo, gladius spiritus, hoc est, verbum Dei, mihi sumendum fuit. Vt potui igitur in tot meis occupationibus, & oneribus publicis, absolui tres illos de vero Dei cultu libros, quos vigente Vgonothorũ aduersus Religionem in Gallia tumultu, ea ratione inceperam, vt præstantissimo Iuueni Christianissimo Gallorum Regi Carolo IX. non modò occultis domesticorum hostium insidiis circumsepto, sed publicis etiam nonnullorũ Regulorum suorum defectionibus agitato animos adderem, atque aliquo adiumento essem. Intelligebam enim eundem ipsum religiosissimum, et Christianissimũ Principem paternæ, & auitæ dignitatis, et pietatis hæredem, dum susceptum Catholicæ fidei patrocinium, more omnium maiorum suorum, aduersus Religionis hostes, generosissimè, et cõstantissimè sustinere conaretur, in maximo, & Regni, et vitæ, et fidei quoque amittendæ discrimine versari. Huc namq; quam maximè spectabant Hæreticorũ motus, vt vel vi deiecto, vel

blanditiis seducto Rege, illum à Catholica fide auerterent, & in perniciosissimam suorum dogmatum sententiã, vel potius amentiam traherẽt: atque hinc postea vniuersa Gallia à vera Religione desiceret, & ipsorum cupiditatibus, et impietatibus deseruiret. Quod ne perditis illis hominibus è sententia succederet, dictos libros eidem Regiæ & Christianissimæ Maiestati destinare, atque dirigere decreui: in quibus ea potissimum inserere studui, quæ conditas aduersariorum insidias detegerent, & publicos illorũ conatus irritos redderent. Quod equidem singulari Dei fauore adiutus, ita effeci, vt mei me cõsilij, & suscepti pro Christianissimo Rege, imò pro vniuersa Christiana Republica laboris nunquam pœnituerit: siquidem libri ita exierunt, vt non modò ad vnius tantũ Gallicanæ prouinciæ, et Christianissimæ Maiestatis, pro qua in primis elaborati sunt, vtilitatem: sed ad vniuersorum quoque Christianorum Regum, atque Regnorum, & populorum commodum, atque salutem edi posse viderentur. Hinc nimirum illis titulis notati, & inscripti sunt: Clypeus militãtis Ecclesiæ, seu, De vero Dei cultu. *Nã quis verior Dei cultus, quàm ea de Deo, et de Religione sentire, quæ à sanctissimis maioribus nostris tàm Deo charis, et acceptis hominibus quasi per manus tradita sunt nobis? Et quis potentior Clypeus ad prosternendos omnes religionis hostes, et ad reiiciendos cunctos catholicæ fidei aduersariorũ ictus, quàm sancta, et diuina paternæ traditionis institutio, quæ à Christo, ad Apostolos: ab Apostolis, ad Doctores, et patres: à Doctoribus et patribus, ad nos per idoneos menistros, et testes, nec sine Sancti spiritus singulari ductu, semper incorruptè transmissa est? Vt omittam præclara, et miranda, quæ de fabulosis illis priscorum Herôum Clypeis finxit antiquitas: quæ fortassè non ineptè huic nostro sacro et Catholico Clypeo accommodari possunt. Nam si Veneris Clypeus, qui à Vulcano fabricatus, ad Æneã delatus est, res à posteritate sua strenuè gerendas, habebat depictas: nimirum, vt ait Poëta, Res Italas, Romanorumque triũphos, atque genus omne futuræ Stirpis ab Ascanio, venturaque in ordine*

ordine bella: et hic quoq; noster Clypeus diuinæ, Apostolicæ, et Paternæ traditionis veritatem, et historiam continet, enarratque Apostolicæ, et Romanæ Ecclesiæ labores, atque triumphos, et perpetua catholicorum Patrum trophæa aduersus Hæreticos. Præterea si Pelta et Ancile illud Numæ, quod è cælo delapsum, fuit tunc infirmæ vrbi atque vsque adeo inclementia aëris languēti et sæua peste laborāti Italiæ toti salutare: Et hic noster Clypeus lethalem hæreticæ contagionis luem propellit et dissipat, atque salubrē Catholicæ veritatis aurā, et vitalem orthodoxæ disciplinæ lucem promittit et affert. Demum, si Palladis, et Atlantis Clypei, ne dicam Achillis & Persei ea eximia, et mirabili virtute præditi erant, vt illos detectos aduersarij sustinere non possent: et hic Clypeus noster à veritatis oppugnatoribus vtique sustineri non poterit, si iidem, demisso pertinaciæ velo, illum placidè spectauerint, et æquo animo, vt par est, se à Catholica luce illuminari, et in diuinis præceptis ad sanctissimorum maiorum nostrorum instituta erudiri patientur. Immo hunc nostrum Clypeum tantò illis præstantiorem esse affirmandum est, quantò animam corpori præstare scimus. Illi enim ad corporis tutelam effecti sunt: hic verò ad animi robur, et incolumitatem adhiberi potest. Illi ad inanem quandā rerum humanarum ostentationem spectare videbantur; hic autem veram, et salutarem rerum diuinarum notitiam, atque possessionem, et omnem æternitatem respicit. Illi denique corporis hostes, id est, homunciones commentitios, et adumbratis quibusdam imaginibus, et laruis: hic verò hostes animi, id est, gigantes suo vitali, et præpotenti lumine prosternit. Quibus omnibus in eam spem adducor, vt facilè credam, omnes quoscunque hic noster Clypeus suo præsidio muniuerit, nullis vnquam obstrusis Hæreticorum insidiis, aut decipi, aut opprimi posse: siquidē in ipso illorum fallaciæ et latibula aperiuntur, artes explicantur, inconstantia panditur, illorū dogmata esse veterū Hæreticorum figmenta demonstratur, anilesque explosas esse illorum sententias: demum Hæreticos omnes esse Christianæ

Reipublicæ cives perditos, et filios ac milites desertores, & ab Ecclesia catholica defecisse. Contrà verò in eodem hoc Clypeo apostolicorum Patrũ sanctissimi mores exprimuntur, Catholicæ veritatis ab hæretica prauitate internoscendæ certissima amussis, & regula datur: Quæ sit vera Ecclesia describitur: Quòd illius doctrina, sit doctrina Apostolorũ: Quòd eadem nunquã à diuino flamine destituatur: Quòd omnibus seculis à Christo passo semper fuerit sacrosancta Conciliorum Oecumenicorùm authoritas, & hæc eadẽ semper fuerit hæreticis inimica: Quod potestas præfectorũ Ecclesiæ, sit potestas Christi: Quòd omnes catholici Principes semper sacros proceres, tanquam Christum venerati sunt, & suspexerunt: Quòd qui ab Ecclesia, vel à Petri successoribus deficit, à Christo deficit: Quòd vniuersi Christiani Principes, qui aliquo modo à Catholica pietate, & successione desciuerunt, tandem ad vnum omnes miserè perierunt. Hæc & huiusmodi alia, quæ in principio operis summatim in vnũ collecta, ad lectoris cõmodum præposita sunt, non inualidis certe sacrarum literarum, & catholicorum Patrum sententiis firmata, in hoc nostro Clypeo quilibet inspicere poterit, & fortasse non sine magna lectoris vtilitate, siue catholicus, siue hæreticus ille fuerit. Nam si erit hæreticus, quis scit, si cõuertatur, & ignoscat Dominus, et relinquat post se benedictionem? Si verò catholicus, cui dubiũ esse potest, eundem his meis monitis in catholica veritate, & firmiorem, & cõstantiorem futurum? Quo circa forsan non esset ab re, si quemadmodum hic noster liber inscribitur, Clypeus militãtis Ecclesiæ: ita etiã catholici Reges & pij omnes, qui in catholica Ecclesia militant, hoc nostro mystico, et sacro Clypeo, tanquam firmissimo quodã vmbone atque præsidio contra omnem Hæreticorum perfidiam munirentur, & vt alij se munirent, omni ope, & studio curarent. Etenim qui in fide infirmi sunt, firmarentur, & fortes fortiores euaderẽt, atq; in paternis institutis cõstantissimi essẽt. Sed hæc mea vota diuinæ prouidentiæ relinquantur, in cuius potentissimo nutu sunt corda Regũ, et ad quodcunque voluerit.

verset

vertet ea. Hæc de causa, quæ me ad scribendum impulit, ac de vtroque operis titulo, & de libri huius non contemnenda vtilitate dicta sint satis. Quibus vnũ illud addi poterat aduersus morosos quosdam nostri temporis homines, qui cùm ipsi nihil agant, nihil tamen est quod non carpunt, & vt insignes alienarum laudum, atque laborum obtrectatores seuerissimè in aliorũ facta Aristarchum agunt, me nõ ea ratione hos libellos conscripsisse, vt illis morem gererem, quibus neque statua Polycleti, neque Ciceronis orator, neque ipse Demosthenes satisfacit: talibus enim & ipse Iuppiter plerunque displicet. Sed ea mente me in hanc arenam descendisse, vt ipse piis tantùm, & modestis hominibus facerem satis. Præcipuè autem, vt simplicibus, & seminudis illis commilitonibus nostris, qui in Agone catholicæ fidei pro paternis, & diuinis Legibus aduersus perditarum sectarum homines cõtendunt, hoc meo Clypeo opem aliquam afferrem. Quandoquidem qui solaribus duntaxat radiis, Aquilarũ more delectantur, ij profectò nõ intelligunt, quantum subobscurum Lunæ, & Stellarum lumen ad consequendas aduersus etiã potentissimos hostes victorias aliquando valuerit. nec animaduertunt, quòd drachma illa euangelica non ad clarissimam Phœbi facem, sed ad modicum lucernæ lumen inuenta fuerit. Sed cum mortalia nunquam reprehensore careant, relinquamus Momis Momos, & Zoilis Zoilos. Quod restat nunc. Cardinalis amplissime, & Princeps optime, En, partum hunc nostrum, tametsi neque Iunonium, neque aureum, tamen Reipublicæ quidem non intempestiuum, neque importunum, atque ab horum temporum incommodis, difficultatibusque non alienum, in tutela, atque in fide Amplitudinis tuæ, nõ fortuitò, sed grauissimis causis ducti reponimus. Etenim cui tutius, & melius hi mei libelli, qui ad causam publicam pertinent, commendari possunt, quam tibi, cui à summis Imperatoribus in dubiis, & asperis Reipublicæ temporibus non vnius tantùm celsissimæ domus Austriæ, sed totius etiã Christiani orbis arcana concredita sunt: & cui nunc etiam maximi Reges om-

unum regnorum suorum ampliorem, & præstantiorem, nec non maioris momenti, & ponderis præfecturam regio Imperio gerendam dederunt? Quam modò in hoc Neapolitano Regno, tanquam in præcipuo quodam totius Christianæ Reipublicæ propugnaculo, ad propulsandos Othomannorum conatus tanta cum dignitate, & laude, atque bellicarum rerum peritia administras? Quamobrem si Carolus V. & Philippus Rex noster tantæ præstantiæ, & existimationis Principes in publicis difficultatibus ad te, tanquam ad tutissimum omnium secretorum suorum portum, atque asylum, accedere consueuerunt, auitæ, atque paternæ, tuæque in primis spectatissimæ fidei semper memores: quid mirum si & ego quoque ad te, velut ad fidissimum rationum publicarum custodem, & vindicem, confugere, & meos hosce labores Reipublicæ causa susceptos, tuæ fidei, & patrocinio commendare decreui? Præsertim cùm sub tuo æquissimo & felicissimo regimine in hac regia Ciuitate Neapoli, & concepti, & nati sint: vnde te optimo iure, præcipuũ patrem, atque patronum agnoscere debent: eóque maximè cùm Burgundiæ prouincia, in qua tu huius lucis vsuram accepisti, Gallicano Regno finitima sit. Quocirca per quem commodius & dignius, vel ad summum Pontificem, vt eius Apostolica authoritate, quæ vna in terris est catholicæ veritatis lapis lydius, in lucem exeant: vel ad Christianissimum Regem, vt ad confirmandam in vera fide nutantem Galliam non tantùm suo diuino exemplo, sed hoc etiam meo orthodoxo Clypeo vtatur, mittendi erant, quàm per te, qui inter Burgundos Principes facilè Princeps, & inter purpuratos Patres nulli secundus, ac demum inter primarios viros vnus excellens, & Regibus, & summis Principibus compararis? Imo verò si quis præclarissimas animi tui dotes, & eximiam heroicarum virtutum tuarum præstantiam accuratè fuerit intuitus, in nonnullis rebus, te summis Principibus & Regibus etiam præcellere inueniet. Quandoquidem tu non secus, ac præstantissimi exercituum Duces excellẽtium hominum virtutem semper magnis hono-

ribus,

ribus, & præmiis afficere consueuisti. Ex quo publica populorum prædicatione, atque lætitia te omnes vna voce vnicum musarum, & bonorum omnium præsidium, atque verum & præcipuum nostrorum temporum Mecœnatem appellant, & fore tunc aurea tempora ominantur, & sperant, cùm te Christianus populus communem totius Christi ouilis Patrem, & Pastorem agnouerit. Quod si diuina dispositione aliquando futurum est, id certè in maius Reipublicæ, quàm in tuum commodum cedet. Te namque in ea egregiæ laudis, virtutum, & bonorum omnium, quæ ad beatam vitam in primis facere videntur, certa possessione, & summa arce collocatum videmus, vt plus Respublica tui, quàm tu Reipublicæ indigeas: & tu maiori emolumento Reipublicæ esse possis, quàm Respublica tibi. Sed hoc laudum tuarum præconium æternum, cùm in huiusce Epistolæ angustiis claudi, & perstringi non possit, in præclaras illas tot eruditissimorum virorum lucubrationes & monimenta, quæ passim sub tuo Amplissimo nomine apparent, transferendum & reponendum arbitror, ne magnarum & præstantissimarum rerum, vt parcus, & ieiunus enarrator accuser. Interim, Præsul dignissime, Antistesque præstantissime, & me, vt tibi deditissimum, tuique obseruantissimum, & librum hunc meum tanta animi alacritate, atque fiducia à me tuo Amplissimo nomini dicatum, sub vmbra alarum tuarum, & in tua tutela, atque præsidio libenter conquiescere sinas. Valeat, agatque omnia feliciter Amplitudo tua, quam diuina bonitas præcipua quadam cura, atque custodia ad Religionis & Reipublicæ incrementum conseruet semper, perpetuóque fortunet.

LVDOVICI MAIORANI GRAVINATIS Canonici Ordinis Lateranensis de vero Dei cultu,

AD CAROLVM NONVM GALLORVM REGEM Christianissimum,

LIBER PRIMVS.

CAPVT PRIMVM.

ET si nulla ratione verendum est, Rex Christianissime, Maiestatem tuam talibus uti domesticis a ministris, & cōsiliariis, ut eadem aduentitio & externo admonitore non egeat, tamen in tanta & temporum, & rerum perturbatione, non alienum putaui, ad te, id est, ad eum Regem aliquid scriptorum dare, quem ob suam iam ineuntem & idcirco non satis firmatam ætatem, atque ob tot intestinas difficultates & seditiones, maximè in lubrico versari perspiciebam. Siquidem quæ pars totius Christianæ Reipublicæ hac nostra tempestate ita affecta, ac perturbata est, ut illam ipsam in tam magnū, quemadmodum Galliam, discrimen adductam esse intelligamus? oppugnatur enim & labefactatur non modo cuniculis, sed apertè à domesticis hostibus, & iis in rebus, quæ ad præpotentis Dei cultum, quæ ad eiusdem Gallici imperij Maiestatem, quæ ad veram religionem atti-

Explicantur causæ, quibus motus fuerit author ad scribendum. Proponuntur præterea quæ dicenda sunt.

aent. vt omittam Regij capitis periculum, tantiq; Regni euersionē, atq; iacturā, cæteraq; omnia nefaria, & capitalia facinora, quæ in simili rerū conuersione perditorum hominū opera fieri sæpissimè solent. Quòd si summi, & sapientissimi Imperatores, etiā integra & quieta Republica, in capiendis cōsiliis, summisse se gerere cōsueuerunt, eosq; semper magno in honore habuerunt, quos in rebus dubiis non pro suo sensu, aut dolore, neq; ad aliorum voluntatē, sed pro cōmuni vtilitate, atq; ex veritate duntaxat locutos esse agnoscebāt: quid in tantis rerū angustiis agere debent ij, qui, licèt potentissimi Reges, iuuenes tamē, vndiq; periculis circumueniri, vndique laborare se sentiunt? Præsertim cùm quę dicuntur, nō ab authore mercenario, aut infido, sed fideli & beneuolo proficisci animaduertunt. Aucupentur alij ex Principum familiaritate diuitias, consequantur honores, venentur imperia, ipse autem, ó summę nobilitatis & spei Princeps, nihil aliud his meis monitis & obsecrationibus a Maiestate tua peto, quàm tuam ipsius incolumitatem, & dignitatem, quam tuarum prouinciarum pacem, & cōseruationem, quàm veram erga Deum Opt. Max. pietatem & religionem. Nulla hic mei, aut aliorum ratio habenda est. De vero summi Dei cultu, deq; publicis Gallorum rebus præsertim est agendum. Vni regiæ saluti consulendum est, sine pigmentis, sine fuco, sine fallatiis, ita vt quod dicturus sum, ne ab aduersariis quidem (si ad veritatem reuocauerint rationem) refelli, aut redargui aliquo modo possit. Nam, vt sapiens ille innuit, hæc est præcipua ratio, & vis veritatis, vt eadem ipsa contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam facile se per se ipsam defendat. Imo verò esse meum hoc con-

Cicer. pro M. Cælio.

filium & pietatis, & fidelitatis plenum, vnusquisque vel perditus, & impius (si tamen hæc nostra æquo animo legerit) suapte conscientia teste comprobabit.

CAPVT II.

Encomium Gallorũ Regum à quibus, ne aliquo modo Rex degeneret, Author eum hortatur multis mediis.

QVandoquidem, vt hinc initium sumam, si te optimis, & sanctissimis parentibus prognatum dixero, num mentiar? aut num mihi fides non habenda est, si affirmauero omnes Reges Galliæ quotquot Christo nomen dederunt, Christianæ religionis defensores, Ecclesiasticarũ legũ obseruantissimos, paternarũ traditionũ præ omnibus Christianis Principibus æmulatores, patronos Pontificij iuris, Apostolicę Sedis custodes, catholicæ fidei propugnatores, atque Ecclesiasticæ libertatis, & dignitatis vindices præcipuos semper fuisse? Quod si hac in re non mentior, si vera profero, si hoc mihi sine controuersia, abiectaque omni cunctatione, consensu omnium dari necesse est: quid est, Rex optime, quod hoc tempore quidam Maiestati tuæ persuadere & audent, & conantur, vt à tam præclaro tot maiorum tuorum instituto desciscas, vt tot præstantissimorum Regum veteres laudes obteras, vt tot gloriosissima, & præcipua Patrum tuorum monumenta deturpes? Heu parum, vt ita loquar, fortunate Princeps, in quę tempora, in quos homines incidisti? Si te ad patrias leges tuendas hortarẽtur, si te ad veræ religionis, & pietatis studium incitarẽt, fortassis iurè nulla hominũ ratio esset habenda, fortassis esset hic tantus tumultus magna ex parte tollerabilis. Nunc autẽ cùm omnes hę Tragœdię nõ modo aduersus Regni tui, &

vniuersas Christianæ Reipublicæ sanctissimas cõsuetudines, sed in summum dedecus patrum tuorum, & in tui capitis perniciem excitatæ sint: quis pius vnquam tale factum pati, quis sapiens aliquando eiusmodi consilia probare poterit? Ergo præstantissimo genitore infeliciter & miserè orbatus in tutelam peruenisti, vt tibi pupillo non modò paterna iura, sed vitam etiam adimere seditiosi & perditi quidam homines molirentur? Ergo priuata hominum odia non solum in optimi cuiusque fortunas, sed in totius etiã Galliæ perniciem erumpent? Ob id sanctissimus & inuictissimus Clodoueus tanta pietate Gallicis hominibus fundamenta religionis iecit, vt nunc eorum nepotes vniuersam religionem euerterent? Idcirco Childebertus Arrianos Christianæ pietatis hostes tanto studio è suis finibus exterminauit, vt hoc tempore Arrianis longè deteriores homines in vniuersam Galliam introducti, impunè vndique perbaccharentur? Ideo religiosissimus Pipinus Longobardorum Reges Apostolicæ Sedis perturbatores compressit, vt in præsentiarũ Gallici quidam Reguli Apostolicæ Sedis inimicis adiumento essent? Id propter Carolus cognomento Magnus Saxones a vera religione abhorrentes tanto labore perdomuit, vt nunc veræ religionis euersores: Gallorum suffragiis, non modo in superbissimo dominatu essent, sed in capitibus etiam, fortunisque honestissimorum hominum dominarentur? Eam ob rem Ludouicus Pius Pontificiam sedem in pristinã dignitatem restituit, vt eiusdem Pontificiæ sedis existimatio & authoritas Gallorum suorum opera imminueretur? Ex eo denique tot sanctissimi Gallorum Reges rem Romanam auxerũt, & Christianissimi cognomẽ adepti sunt,

Enumerantur quàm plurimi Gallorum Reges, qui præsertim fuerunt Apostolicæ sedis et Romanæ Ecclesiæ propugnatores.

De hoc Clodoueo Francorũ Rege in vita B. Remigii legitur, quod cùm ad fidem cõuersus sacro fonte tingeretur, neque haberetur copia Chrismatis, columba rostro illud in ampulla è cælo aduolando attulit, quã perhibent in Remensi Ecclesia asseruari, & inde ad nostra vsque tempora Gallorum Reges inungi.

sunt, vt nunc eiusdē gentis homines arcē religionis oppugnarent, catholicæ Ecclesię bona diriperent, Pontifices ex certa & antiquissima possessione deturbarent, impietatis nomē adipiscerentur? O, tempora perditissima, huccine tandem res Galliæ reciderunt?

CAPVT III.

AT si Princeps ille rerum Deus omnem hunc mundum regit, si rebus humanis nō tantùm vniuersis, sed singulis etiam cōsulit, si omnia eius nutu, prouidentia & potestate gubernantur, hoc ipsum haudquaquā fortuito euenisse putandum est. Tibi, Rex pręstantissime, hæc trophæa ponenda sunt. Tu victor ex tantis Dei inimicis, atq; catholicæ Ecclesiæ, & vniuersi humani generis hostibus, hos ages triumphos. Tibi in primis hanc ex tot perditis hominibus palmā præpotēs Deus reseruat. Tu vnus, velut alter Gedeon, hanc ex tot corde incircumcisis Philisthæis victoriam consequeris. Non cōtra te, sed cum Rege omnium maximo hoc bellū geritur. Num igitur Rex Regum Deus Legatos suos aduersus impios decertantes, hostibus expugnandos derelinquet, an potius eos omnes, qui veritati aduersantur, sua diuina virtute dissipatos, in id discrimen adducet, vt à ministris suis fusi atq; fugati, supplices pacis conditiones accipiant? Non sunt hæ, Præstantissime Rex, assentationes, nō sunt blanditiæ: sacrorum librorum illustri testimonio id ipsum sæpè alias accidisse edocemur. Nam (vt sanctę & generosę illius viduę, quę sola Regis Assyriorum potentissimum exercitum vno ictu trucidauit, clarissimū facinus omittam) quid sibi vult gloriosa illa pueri Dauidis de immanissimo Philisthæo victoria? Nonne

Quæ hactenus Regno Galliæ aduersa accidērunt, diuina prouidētia accidisse, vt inde regia virtus, atque præstantia magis enitescat.

Iudith. 13.

Exemplo Dauids & Goliæ diuinæ potestatis inuictū robur ostenditur & humanarū virium imbecillitas.

ante oculos nostros ponit, nosq; cõmonefacit & edocet, non humanis tantũ cõsiliis, aut armis, sed etiã diuini numinis potestate in primis victorias parari? Non vales resistere Philisthæo isti, dixit Rex
1. Regum 17. Saul ad Dauidẽ, nec pugnare aduersus eum, quia puer es: hic autem vir bellator ab adolescẽtia sua. En pueri Dauidis imbecillitas, & armorum modica periclitatio. En veterani Goliathi robur, & assiduus bellãdi vsus: sed quid tandem acciderit, audiamus. Præualuit, inquit scriptura, in nomine Domini exercituũ Dauid aduersum Philisthęum in funda & lapide, percussumq; Philisthæũ interfecit. En inermis pueri cum armato & veterano milite Monomachia, singulare certamen. En pioʀũ & impiorũ exitus. O, quot Saulis similes, Maiestati tuę, ne religionis & æquitatis patrocinium in tantis discriminibus suscipias, aut, vt susceptũ deseras, dicere nõ verebuntur. Non vales resistere Philisthæo isti, nec pugnare aduersus eum, quia puer es, hic autem vir bellator ab adolescẽtia sua. Tu autem gloria Patrum tuorum, spes & decus populi tui, præsidium militantis Ecclesiæ, propugnaculum veræ fidei, expende non hominum vires, aut consilia, sed diuini numinis summum imperium. Pone ante oculos tuos hoc tantum Israelitici pueri exemplum: ad similem virtutem, & ad simile factum te ipsum excita: geras in huiusmodi rerum perturbatione excelsum illum, & inuictum animum, qui Regem Christianissimum decet, quoq; in defendenda Christiana Republica, & Apostolica Sede tuenda Maiores tui semper fuerunt. Demùm valeat apud te magis huius diuini testimonij æterna authoritas, quam omnes tuorum ducum sententiæ, atque prudentium hominum rationes. Quod etenim bellũ, licet acerbum

bum & diuturnum, metuere debent ij, qui pro vera religione certantes, singulari Dei præsidio tuti sunt. Quin certè & tu quoque etiam si, vt Dauid, inermis esses, & puer: quid autem cùm iam vir sis, & victore exercitu, opibusque necessariis munitus, aduersus huius temporis Goliatho, omnes funda & lapide in nomine Dei Israel victor eris. Quos enim & regni tui, & religionis hostes, etiam acerrimos, ad internecionem vsque non cædes, si angularis lapidis Christi doctrinam, funda paternarum traditionum in eos ieceris. Huc, huc tendit hæc Dauidis tam celebris de Philisthæo victoria. Hic, hic vertuntur cardines victoriarum tuarum. Hæc, hæc sunt aduersus omnem impietatem arma victricia. Quòd si eodem lapide, & ipsi quoque Reipublicæ perturbatores pugnare consueuerunt, (Siquidem Hæreticis peculiare est verbum Dei, & Christum semper in ore habere) nihilominus eorum ictus irritos & nullos esse necesse est. Nihil agunt, nihil proficiunt, quia hanc perpetuæ veritatis, & semper receptæ obseruationis fundam non habent: solo & nudo lapide, suis viribus fidentes, decertãt. Tu vero, Rex inuictissime, tene non modò lapidem, sed etiam fundam: quandoquidem, vt sacræ literæ testantur, non in solo lapide, sed in funda, & lapide vicit Dauid.

Dauidicæ fundæ & lapidis mystica sensa explicãtur, & ex illis ea quæ sunt regiæ Maiestati salutaria, innuũtur.

1. Regum 17.

CAPVT IIII.

Recensentur Christiani Principes, qui à catholicis institutis defecerunt, & illorũ varii casus, et miserabiles exitus enarrantur.

HOc igitur sit in primis illud, quod Maiestati tuę semper fixum & immotũ animo sedeat, nempe, vt nullis neque amicorum blanditiis, neque inimicorum conatibus ab hac perpetua Ecclesiæ catholicæ successione te subtrahas: de qua, qui se vel prorsus, vel aliquo modo subduxerunt, semper veræ religionis desertores, & hostes habiti sunt,

ti sunt, atque manifestissimo Dei iudicio (vt piè credendum est) in maximas calamitates & miserias inciderunt. Quandoquidem si Iulianus Imperator patrui Constantini Magni summæ pietatis immemor & calamum, & gladium aduersus sanctam Ecclesiã perfidus sumpsit, Si Valens Valentiniani frater Arrianæ factionis studiosus Deo dicatos viros, & veræ religionis cultores afflixit, Si Anastasius I. impio & turbulentissimo Eutychis placito fauit, Si Theodoricus Rex in sanctissimos Romanos Pontifices, & in catholicos tyrannidem exercuit, Si Rex Longobardorum Desiderius, nec Deum, nec homines reueritus, in Hadrianum Christi vicarium insultans, quàmplurimas Ecclesiasticæ ditionis vrbes inuadere & occupare ausus est, Si Iustinianus I. Eutychiani delirij sectator aliquando a catholica pietate defecit, Si Mauritius diuũ Gregoriũ, & Romanã Ecclesiam perturbauit, Si Heraclius pristinę suę pietatis, qua sibi tot victorias parauerat, oblitus, sanctissima Romanorum Pontificum monita contemnens, Monothelitarum impietatem secutus est, Si Constans vniuersa almæ Vrbis ornamenta diripuit, Christique Vicario Martino I. scekeratas manus iniecit, Si Iustinianus II. Hærecliانæ stirpis vltimus, synodum impiam, Romano Pontifice reluctante, indicere & celebrare præsumpsit, Si Philippicus cognomento Bardanes sextæ synodi decreta ad impiorum gratiam altera synodo infirmare contendit, Si Leo Isaurus sacras ædes depopulatus est, & sanctorum imagines euertit, Si Constantinus V. piorum omnium hostis, duos Constãtinopolitanos Antistites omni supplicio excruciatos, capite mulctauit, Si Leo IIII. velut alter Siculus tyrãnus templa dispoliãs, coronã auream

pretiosissimis gemmis onustã, è sacrario ablatã, suo sacrilego capiti imposuit, Si Constantinus VI. legitima vxore spreta cõcubinam superinducens ecclesiastica, iecit, diuina iura. & sacrosancta matrimonij fœdera violauit, Si Leo Armenius huius nominis V. Diuorum venerãda simulacra, & sacras reliquias execrabatur, Si Henricus IIII. sacerdotio insultãs aduersus summos Pontifices arma sumpsit. Si Federicus I. & II. Si Otho IIII. Si Manfredus, Si Ludouicus Bauarus, Si denique quotquot fuerunt huiusmodi principes, qui catholicorum & optimorum Regum limites transgressi sanctissimæ matris Ecclesiæ præcepta contempserunt, quos tandem exitiales exitus nõ habuerunt? qua labe, quo dedecore, qua macula, quibus denique diris, execrationibus, malis, & ignominiis non fuerunt affecti? Siquidem Iulianus, Galilæum Iesum vicisse in bello cadens, tandem fassus est, diuinitus sagitta transfixus. Valens amisso exercitu saucius ac trepidus fugiens, hostibus in vili tugurio circumseptus, viuus exustus est. Anastasius in suorum procerum cõspectu de cœlo tactus ictu fulminis concidit. Theodoricus apoplexi correptus in sua impietate animã egit; &, vt scribit diuus Gregorius, Iohannis & Symmachi iudicio in ignem Liparitanum demersus est. Iustinianus senior omnibus consiliis destitutus, amentissimus ex hac vita discessit. Desiderius Caroli Magni copiis regno pulsus funestissimã suæ perfidiæ & temeritatis memoriam suis, & Longobardis omnibus reliquit. Mauritius in suorum odiũ prolapsus à Phoca Cæsare cum vxore & liberis omnibus obtrũcatur. Heraclius miserrimo illo morbi genere, in quo simul infelix & siti, & aquæ metu cruciabatur, id est, intercute aqua, &

D. Greg. in 4. lib. Dial. cap. 30.

 hydropici

hydropici decessit. quamuis ante obitum, cùm in varias miserias incidisset, sentiens corripientem se Dei manum, hæretici erroris vltricem, & vindicem, ad cor reuersus, à Monothelitica hæresi resipiscens, à beatissimo Honorio orthodoxæ fidei regulam susceperit, Pyrrhumque relegauerit tanti in se mali authorem. Constans in Siculis balneis à suis occiditur. Iustinianus iunior relegatur Chersonam abscissis prius naribus, operaq; Bulgarorum restitutus, iterum imperio deturbatus est, & cum Tiberio filio vnico cõtrucidatus. Philippicus ab Anastasio II. & oculis, & regno priuatur. Leo Isaurus grauissimis Ecclesiæ decretis à cœtu piorum eiectus, sacro Gregorij III. interdicto sceleratorum & impiorum in numero habitus est. Constantinus V. exquisitissimo cruciatu, nempe, insanabili elephantia est cõsumptus. Leo IIII. non multo post patratum sacrilegium miserè moritur. Constantinus VI. ab Irene matre regno deiectus, excæcatur. Leo Armenius ab aduersarijs in æde sacra multis vulneribus confoditur. Henricus IIII. à filio Henrico V. imperio se abdicare coactus est, & carcere, atque miserijs pressus, vita excessit. Federicus I. à rapido amne absortus est: Secũdus verò filij nothi opera necatur. Otho clade memorabili affectus, inglorius in patriam se recipiens, tandẽ trucidatus est. Manfredus anathemate percussus, Caroloque marte subactus, regno, vitaque, & sepulcrorũ sanctitate priuatus, fuit mortalibus omnibus singulare humanarum miseriarum exemplar. Omnes denique, qui pontifici Dei sanctæ Apostolicæ Ecclesiæ dicto non fuerunt audientes, in se manifestam diuini numinis iram sentientes, suo supplicio non caruerunt.

Quo pacto enim potentissimas scelerumque, &

temeritatis

temeritatis vltrices Dei manus effugere poterant ij, qui fraternitatis, & Ecclesiasticæ communionis, & consociationis obliti, inconsutilem Christi tunicam scindere conati sunt?

CAPVT V.

Catholicarum traditionum authoritas nõ nullorum orthodoxorum Patrum sententiis, demonstratur.

HÆc itaque, & huiusmodi alia, quæ hoc loco consultò omittimus, tum veterum, tum etiam nostrorum temporum ferè innumera exempla nos cõmonere debent, Cõstantissime Rex, qua ratione, quáve semita nobis in hac peregrinatione ad felicitatem aspirandum sit, quídve nobis in vita sit faciendum, dum tot rerum nouarum magistri suis, more Sirenum, fucis & illecebris corpori planiorem viam commõstrantes, animũ à vero & regio tramite auertere, & reuocare conantur. Illud, illud inquã, omnibus piis agendũ est, nimirũ, vt neque ad læuam, neque ad dexteram flectentes, medium tantum iter teneant; & in illam tantummodò mysticam cynosuram oculos habeant, quę vna, sancta, catholica, & apostolica est: siquidem hæc fuit semper celebratissima omnium catholicorum Patrum antidotus, atque perfugium vnicum aduersus omnem impietatem, profanas videlicet cum rerum, tum vocum nouitates deuitare, atque maiorũ suorũ vestigiis omni pietate & obsequio inhærere. Semper enim nouitas fuit mater temeritatis, filia superstitionis soror leuitatis, & famula impietatis (inquit diuus Bernardus) Præterea nunquid nos sapientiores, aut sanctiores sumus iis, qui nos in vera fide genuerunt? Aut nunquid vera fides dici potest, quæ non est vna? cum quicquid præter vnã fidem sit, perfidiam, non fidem dicat esse Hilarius. Aut nunquid doctrina Apostolorum alia esse potest, quam

D. Ber ad Canonicos Lugd.

Hila ad Constan. Augu.

quàm in apostolica Ecclesia? Aut nunquid apostolica Ecclesia esse potest vbi non est legitima & perpetua successio sacerdotum? Cupio, inquit magnus ille Tertullianus, de hereticis sermonem habens, ostendant mihi ex qua authoritate prodierint: edant origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successionem ab initio decurrẽtem, vt primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis, vel apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseuerauerit, habuerit autorẽ & antecessorẽ. Hoc enim modo Ecclesiæ apostolicæ census suos deferunt. Sicut Ecclesia Smyrneorum Polycarpum a Iohanne collocatum refert, siue Romanorum, Clemẽtem à Petro ordinatum edit: proinde & cæteræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatu constitutos apostolici seminis traduces habeant. Confingant tale aliquid Hæretici. Cur autem neque etiã cõfingere tale aliquid possunt Hæretici, nisi quia aliam originem nõ habent, nisi suam? Quamuis enim ex nobis prodierint, tamen non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, vt diuus Apostolus ait, permansissent vtique nobiscum. Et certè alieni atque extranei sunt omnes Hæretici, non modo quia suæ cathedræ originẽ reddere nequeunt, sed etiam quia foris sunt, & ad catholicam Ecclesiam non pertinent. Immo etiamuerò omnes Hæretici fuerunt semper Apostolis, & apostolicis viris inimici, quia dum nudum textum scripturæ postulant, catholicum consensum, & apostolicas traditiones repudiant, Patrum testimonium ac si nullius sit momenti, irridentes; apostolicæ Ecclesiæ caput, id est, Christi in terris Vicarium, nõ agnoscunt. Non aliunde, inquit diuus Cyprianus, hæreses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quàm inde,

Tertul. de præscript. Hæret.

1. Ioan. 2.

inde, quòd sacerdoti Dei non obtemperatur, nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tēpus iudex, vice Christi cogitatur: cui, si secundū magisteria diuina obtēperaret fraternitas vniuersa, Nemo aduersus sacerdotum collegium quicquā moueret, Nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post Coëpiscoporum consensum iudicem se non iam Episcopi, sed Dei faceret, Nemo dissidio vnitatis Ecclesiam Dei scinderet, Nemo sibi placens ac tumēs, seorsum foris nouā hæresim conderet, nisi aliquis ita est sacrilegæ temeritatis, ac perditæ mentis, vt putet sine Dei iudicio fieri sacerdotem.

De Cyp. ad Cornel. Epis. Rom. Lib. 1. Epist. 3.

CAPVT VI.

Explicantur quædam diuinæ scripturæ de vi paternarum traditionum authoritates.

HIs ergo tantorum Patrum sententiis, & exemplis in rebus dubiis instituendus est, & muniendus eorum animus, qui veram pietatem profitentur. Nam victoria, qua potissimùm prosternuntur gigantes, in mystica, vt dicebamus, funda Dauidis consistit. Quandoquidem catholica veritas ab antiqua vniuersali, & perpetua Patrum intelligentia, successione, & consuetudine petenda est, sic enim singulis piis præceptum est. Interroga Patres tuos, & dicent tibi; seniores tuos, & annuntiabunt tibi. Quid autem est, interroga Patres tuos, nisi quòd cum de rebus diuinis suboritur quęstio, ne eas post vestigia gregum tuorum, post adinuentiones tuas, ne tradas mentis tuæ germina, ne fidas duci cæco, id est, rationi humanæ, & humanę prudentię. Sed interroga Patres tuos, & dicent tibi; seniores tuos, & annūtiabunt tibi. Patres & seniores dixit, non filios, aut nepotes, vt discamus id esse proprium christianæ modestię, & grauitatis, non sua, aut posteriorum

Deut. 32. et 17.

riorum

riorum sensa posteris tradere, sed a maioribus accepta seruare: nihilque côtra diuinum canonem, contra vniuersalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium consacerdotum, contra morem, atque instituta maiorum tentandum, nisi quod traditũ est. Hoc enim exigit ratio pietatis, vt omnia quæ fide a Patribus suscepta sunt, eadem fide filiis consignentur: nosque religionem non quo volumus, ducere; sed potius quà illa ducit, sequi oportere. Semper enim apud catholicos Patres in controuersiis fidei retenta est antiquitas, & explosa nouitas. Nouitas enim cupiditatem, dissensionem, & errorẽ affert. Hinc omnes hæreses, tametsi vetustissimę, nouę sunt, quia diuinę vetustati aduersantur, & a catholica & apostolica veritate, quę est omni hæretica prauitate vetustior, defecerunt: Hincque toties in sacris literis diuino oraculo admonemur, vt spreta prorsus & reiecta nouitate, id est, vanitate, simus vetustatis, id est, veritatis amatores. Sic enim sanctus Moyses populo Dei aiebat: Quod præcipio tibi, hoc

Deut.12.et 13. tantùm facito Domino, nec addas quicquam, aut minuas. Immo si surrexerit in medio tui Propheta, aut qui somnium vidisse se dicat, & prædixerit signum, aut portentum, & euenerit quod locutus est, & dixerit tibi, eamus & sequamur Deos alienos, quos ignoras & seruiamus eis: non audies verba Prophetæ illius, aut somniatoris, quia tentat vos dominus Deus vester, vt palam fiat vtrũ diligatis eum, an non, in toto corde, & in tota anima vestra. Et diuus Paulus summè Timotheũ

1.Tim.6. hortatur, vt depositum custodiat, permaneatque in iis, quæ didicit, & tradita sunt ei, deuitetque, profanas vocum nouitates, & oppositiones falsi nominis scientiæ, ne sicut quidam circa fidem excidat.

cidat. Idem Apostolus Romanos rogat, vt obseruent eos, qui dissensiones, & offendicula præter doctrinam, quam ipsi didicerunt, faciunt, & declinent ab illis. edicitque tales Christo Domino nõ seruire, sed suo ventri, & per dulces sermones, & benedictiones seducere corda innocentium. Thessalonicensibus quoque denũtiat, vt subtrahant se ab omni fratre ambulante inordinatè, & non secundum traditionem, quam acceperunt ab eo. Immo vocat Galatas fatuos & fascinatos, eò quod aures dederant Pseudoapostolis; eoque progreditur, vt dicat Angelorum Euangelium anathema, si euangelizauerint aliud atque euangelizatũ est ab ipso, & præter id quod acceperũt. Hæc autẽ cur tãto studio fideliũ auribus inculcat Apostolus, nisi vt cõmonefaceret nos omni pietate & officio seruanda esse præcepta maiorum? Nec hæreditaria signacula (vt ad Gratianum Imperatorem ait diuus Ambrosius) rudi temeritate violanda. Hinc inter alios orthodoxos Patres de Gregorio Nazanzeno, qui ex singulari diuinarum literarum sciẽtia, Theologi cognomen cõsecutus est, literis est proditum, quod cùm esset Athenis, in omni disciplinarum genere vna cum Basilio eruditus, ad studia sacrarũ literarũ cõuersus est, in quibus se in cœnobio tredecim annos exercuerunt, illarum sententias nõ ex proprio ingenio, sed ex maiorum ratione & authoritate interpretantes.

Rom. 16. *2. Thes. 2. et 3.* *Gal. 1.* *D. Ambro. ad Gratia. impe. lib. 3.*

CAPVT VII.

Qui sint Catholici fines et termini, quos nefas est trãsgredi, quique sint Patres illi, quos consulere & audire debemus.

Iure igitur nobis Patres nostros interrogandos esse præcipitur, vt non decipiamur nouis fabulis. Hoc enim pacto, neque in ipsis etiam erroribus errare vnquam poterimus: quandoquidem termini,

Epipha. lib. 2. cõtra hæreses, & lib. 3 cõtra Dimeritas.

termini, vt inquit Epiphanius, nobis positi sunt, & fundaměta, & ędificatio fidei, & Apostolorum traditiones, & scripturæ sacræ, & successiones doctrinæ, & vndequaque veritas Dei munita est. Hi sunt illi sacri limites, & fines, quos posuerunt nobis Patres nostri, & Patribus nostris sanctus Spiritus circumscripsit, quosq; nullo modo trāsgrediendos esse, passim scriptura diuina nos admonet. His terminis domus Simonis, & vera Christi Ecclesia constituitur, & definitur. Extra hos terminos, quisquis inuenitur, profanus est, & ad oues Christi non attinet: extra arcam est in diluuio, non comedit agnum in domo vna, internecioni & vastationi destinatus est. Quicunque enim extra domum Raab, id est, extra Ecclesiam, quæ sola funiculum coccineum habet, id est, sola sanguinis Christi priuilegio & beneficio potitur, & sola Martyrum vera successione pollet, inuentus fuerit, ab excidio Iericho, id est, ab interitu mundi non euadet. Ecclesia namque, vt ait sanctissimus martyr Cyprianus, vna est quæ vna intus esse & foris non potest. Si enim apud Nouatianum est, apud Corneliū nō fuit: Si vero apud Cornelium fuit, qui Episcopo Fabiano legitima ordinatione successit, & quem præter sacerdotij honorē, martyrio quoq; Dominus glorificauit, Nouatianus in Ecclesia non est, nec Episcopus computari potest, qui Euangelica & apostolica traditione contempta, nemini succedens, a se ipso ordinatus est: habere namque, aut tenere Ecclesiā non potest, qui ordinatus in Ecclesia non est. Præterea non omnes Patres, neque omnes seniores cōsulendos esse diuinus ille legislator nos admonebat. Siquidem non omnes Patres, neque omnes seniores ad catholicam spectant, sed tantum

Iosue 2. & 6.

D. Cypr. lib 1. epist. 6. Ad Magnum.

tantum

tãtùm qui ſemper omnibus in rebus intra vnius ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Eccleſiæ præſcriptos fines ſeſe cõtinuerunt, aut cõtinendi voluntatem habuerũt. Qui verò extra Eccleſiam ſunt, & aliud atque Eccleſia ſentiunt, quamuis Patres, quamuis Seniores, nullo modo interrogandi, aut audiendi ſunt. Hocque nimirum erat illud, Interroga Patres tuos, & dicent tibi; Seniores tuos, & annuntiabunt tibi. Tuos, tuos dixit, non extraneos, non alienos: ſed illos quos ſancta Eccleſia dedit tibi magiſtros, conſiliarios, duces, rectores, moderatores, miniſtros, apoſtolos, paſtores, principes. Nam conſtituere & coaceruare (vt verbis Apoſtoli vtar) ſibi magiſtros ad ſua deſideria, non catholicorum, ſed Hæreticorum eſt. *Deuter.32.* *2.Tim.4.*

Pij enim & catholici omnes nõ cum doctoribus, vel à doctoribus Eccleſiam, ſed cum Eccleſia & ab Eccleſia doctores receperunt: immo neque in omnibus eos receperunt, ſed in iis rebus tantùm, quas ſancta Eccleſia ſua authoritate roborauit. Cur duo illi (vt interim reliquos omittam) magni chriſtianę religionis athletę Tertullianus, & Origenes in multis à catholicis viris reiiciũtur, niſi quia priùs in illis à catholica Eccleſia fuerũt reiecti? Cur etiam eoſdem ipſos in multis omnes orthodoxi & amplectuntur, & venerantur, niſi quia in illis etiam orthodoxa Eccleſia eoſdem ipſos priùs & amplexata eſt, & venerata? Ex eodẽ igitur agro, & in eadem area colligit Eccleſia triticum, & explodit zizaniam; amplectitur veritatem, & reiicit errores. Cur? quia catholica veritas non ab hominibus, qui natura ſunt omnes filij iræ, & crebrò erroribus capiũtur, ſed ab Eccleſia, quæ eſt vnica ſponſa Chriſti, quæ eſt veritatis magiſtra, & ſemper cæleſti numine ducitur, petenda *Epheſ.2.*

est: neque enim doctores sua sapientia Ecclesiam fundauerunt. Fundamentum enim aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est, CHRISTVS IESVS, sed Ecclesia sua authoritate doctores instituit. Ille enim doctor est, vt ait diuus Ambrosius, cui conceditur. Hinc diuus Paulus, quamuis doctor gentium, quamuis vas electionis, quamuis Apostolus, non ab hominibus, neque per hominem, sed per IESVM CHRISTVM, & Deum patrem: his attamen ascendit diuino oraculo ad monitus Hierosolymam, & contulit cum Ecclesiæ primatibus euangelium, quod predicabat in gentibus, ne forte (vt idem præstantissimus & diuinus doctor inquit) in vacuum curreret, aut cucurrisset. Et alio in loco vocat Ecclesiam Dei viui columnam, & firmamentum veritatis. Immo etiam diuus Augustinus contra Faustum manichæum, affirmat, quòd Ecclesia Paulo omnino non crederet, nisi euangelium suum communicasset cum Ecclesiæ prælectis. Et alibi idem diuus Augustinus apertè denuntiat, quòd ipse Euangelio non crederet, nisi eum catholicæ Ecclesiæ cōmoueret authoritas: & mox paulo post rursum asserit, se Euāgelio per catholicos credidisse. Et quidē certè nō modò quatuor Euangeliorū volumina, sed reliqui quoque sacri codices ex decreto Ecclesiæ publicā authoritatem habent. Ecclesia autem a nullo nisi à Christo: quia scripturis vetustior est Ecclesia, & scripturæ ex Ecclesia Dei afflatu emanauerunt. Quisquis igitur his rebus, quibus Ecclesia authoritatem dedit, tantum tribuit, vt Ecclesiæ authoritatem reneiat, magno quidē in errore versatur: quia Ecclesiasticū ordinē cōfundit, & supremam Christi in suis ministris authoritatē nō agnoscit, ab cuius

1. Cor. 3.

D. Ambro. in 12. cap. 1. Corinth.

Gal. 1. & 2.

1. Tim. 3.

D. Aug. cōtra Faustū Manichæum lib. 28. cap. 4.

D. Aug. cōtra epist. Mani. quam vocant fundamenti. Tom. 6. cap. 5.

àb cuius diuino ore vox illa prolata est. Qui vos spernit, me spernit: & qui vos audit, me audit. *Luc.10.*

CAPVT VIII.

Diluũtur quæ pro diuina scriptura aduersus paternas traditiones obiici poterant.

ET quamquam diuinæ scripturæ authoritas per se maxima est, vtpote, quæ digito Dei scripta est, & tota ex diuinis oraculis pendet, nec nisi instinctu, afflatuque diuino ad nos funditur: veruntamen, quæ sit hęc diuina scriptura, aut quę sit illius vera cognitio, & interpretatio, nemini nisi ex Ecclesiæ decreto & testimonio rite & certò innotescere potest. Ecclesia enim de sacrorum & canonicorũ librorũ diuina authoritate certos nos reddit. Ecclesia in dubiis fidei quæstionibus illos nobis interpretatur. Ecclesia quis sit natiuus eorum sensus nobis aperit & præscribit, ipso Deo Opt. Max. sacrarum scripturarum authore, fidelibus suis de se ipso per Ecclesiam suam testimonium perhibente. Ex quo interpretatio, siue authoritas illa, quæ ab Ecclesia sacris codicibus tribuitur, non ab Ecclesia, neque ab hominibus, sed ex Deo est, qui per ministros suos loquitur, quiq; dedit potestatem talem hominibus. Quamobrem quicumque aliud, quàm Ecclesia sentit, profanus est, & impiorum in numero habendus. Sic enim veritas ipsa testatum reliquit. Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi tamquam ethnicus & publicanus. Nam qui Ecclesiam contemnunt, nõ homines spernunt, sed Christum, qui non Angelos, sed homines suorum sacramentorum, & suæ gratię ministros constituit, posuitque illos rectores & pastores vt gregem suum pascerent, & grex illorum vocem audiret. Neque enim dixit, Qui scripturam non audierit, sed, qui Ecclesiam non audierit, sit tibi tãquam ethnicus & publicanus, *Matth.18.*

Malach.2. Labia enim non scripturæ, sed sacerdotis (ait diuinus ille vates) custodiunt scientiam, & legem requirent de ore eius. Scriptura enim per se quasi elinguis est, &, si loquitur, signis & nutibus quibusdam loquitur: quapropter fidorum interpretum ope, & ministerio indiget. Quemadmodum enim humana lex neminem iudicat viuorum iudicum authoritate semota: ita etiam diuinorum eloquiorum vis ferè esset emortua legitimis ministris, & interpretibus sublatis. Hinc in veteri lege non ad scripturam dissidentes homines, sed ad *Deut.17.* viuorum examen atque iudicium referebantur. Et in actibus Apostolicis, Apostoli, & Seniores in iis, de quibus tunc inter fideles cõtrouersabantur, nõ scripturam iudicẽ, sed semet ipsos & Spiritum sanctu posuerunt, dicẽtes: Visum est Spiritui *Act.15.* sancto, & nobis. Hoc enim est præcipuum Apostolicæ Ecclesiæ munus, pascere, regere, iudicare, docere, de rebus diuinis responsa dare; quippe quod ad priuatos quoslibet pertinere nõ potest. Nam incerta essent diuina oracula, & nullus esset dissidiorum finis, singulis ad suas priuatas reuelationes & opinationes Dei voluntatẽ trahentibus. Præterea non omnibus, sed vni Petro, & *Matth.16.* *Ioan.21.* eius successoribus dictum est: Tibi dabo claues Regni cœlorum. &, Pasce oues meas. Sola igitur apostolica Ecclesia, & eius legitimum in terris caput, sunt veri diuinæ voluntatis administri, & interpretes. Ex quo magister orbis, & Ecclesiarum omnium curator Paulus, cùm perambulabat *Act.15. et 16.* prouincias, cùm pertransibat ciuitates, id in primis in sua Euangelij prædicatione curabat, nempe, cõfirmare Ecclesias, præcipiens custodire præcepta Apostolorum, & seniorũ, tradebatque eis, vt seruarent dogmata, quę erant decreta ab Apo-

stolis

ſtolis & Senioribus, qui erant Hieroſolymis. Sciebat enim diuinus doctor qualis eſſet Apoſtolici collegij poteſtas, quanta Vicariorum Chriſti authoritas, quod catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ priuilegium. Vt omittam quamplurima chriſtianæ religionis dogmata, quæ cùm maximè ad ſalutem ſint neceſſaria, ſacris tamen literis non fuerunt mandata, ſed duntaxat ſanctæ Eccleſiæ rectorum fidei commendata, quæ deinceps cùm fuit opus, ex ore in os à maioribus ſunt tradita, & explicata poſteris.

Apoſtolicarũ & paternarũ traditionum vis & authoritas longa inductione probatur.

D. Baſil. de Spiritu sãcto cap. 27. & 29.

D. Aug. li. 7. de Trin. ca. 4. Itẽ 1. ſent. diſ. 23. ca. ſed quæritur.

CAPVT IX.

VTra harum (vt quod aſſerimus clariori modo palam fiat) Eccleſia videlicet, an ſimplex ſcripturæ litera ſacro ſanctum .& ineffabile illud Trinitatis, illarumq; triũ diuinarum perſonarum nomen nobis expreſſit? Eccleſia quidẽ, & Apoſtolica traditio: ſiquidẽ ex aperta & nuda Euãgelicæ hiſtoriæ litera, vt ait diuus Baſilius, id non habetur. Et diuus Auguſtinus: Nos, inquit, Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum eſſe tres perſonas dicimus, non quia ſcriptura dicit, ſed quia ſcriptura non contradicit. Eodem modo de ſymbolo Apoſtolico dicendum eſt: de quo quidem in ſacris literis nulla fit mentio: eccleſiaſtica tamen traditione ab Apoſtolis confectum eſſe cum diuo Clemente & aliis nonnullis catholicis Patribus tenemus; qua in re nemo vnquam catholicus dubitauit. Ad Deũ preces effunduntur in diuino illo ſacrificio, quod in Miſſa peragitur pro iis qui piè ex vita migrauerunt, cùm tamen huiuſmodi aliquid in Euãgelio non legatur. Num igitur impium eſt, & abolendum hoc ſacrificium? nequaquã, immo ſumma pietate tenen-

Clemens in epiſt. 1. ad Iacobum fratrẽ Domini. Si tamen Clemens illius epiſt. authoreſt.

Rufinus in exp. Symboli.

Hieronym. ad Pammachiũ de erroribus Ioan. Hieroſ.

Ambr. in ſer. 38 de ieiu. & quadrageſima

Iſid. lib. 6. etymol. cap 18.

Leo Papa in epiſt. 8. & 13. ad Auguſtam.

D. Chrys. homil. 3. in epist. ad Philipp. Diony. cap. 7. Eccles. Hiera. Orig. lib. 5. in epist. ad Rom. Card. Osius de fide et symbol. cap. 27.

dum & obseruandum est; quia Apostolicę traditionis beneficio ad nos peruenisse testis est diuus Chrysostomus. Cùm datur pueris sanctissimũ cœlestis militiæ sacramentum, & Christo initiantur infantes, cur ter lauacro regenerationis, & salutari aqua perfundũtur & expiãtur? cùm hoc, id est, vt trina immersione sacris liquoribus abluantur, nusquam Euangeliorum scriptores prodiderũt? Cumque hoc in diuinis monumentis nusquam extet, a catholicis tamen & orthodoxis, ita vbique ferè & semper obseruatum est, non quia scriptura dicit, sed quia scriptura non contradicit. Et quia, vt testes sunt Dionysius & Origines, ita ab Apostolis traditum est. Quamquam nunc trinæ immersionis vsus ex nouo Ecclesię instituto prorsus ferè intermissus & abolitus est, vt in quarto Cõcilio Toletano decretum fuisse legimus. Apostolorum esse traditionem, quòd filius eiusdem cum patre sit substantiæ, Felix Pontifex ad Benignum scribẽs testatur. Quod de maioribus Ecclesiæ causis ad sedem Apostolicam sit referendum, traditione apostolica institutum fuisse affirmat Zepherinus Pontifex & martyr. Signãtur Christi fideles signo crucis, at quo diuino testimonio id faciunt? nullo quidem, nisi sola Apostolorum traditione. Cùm benedicimus aquam baptismatis, & oleum vnctionis, id quoque non ex scriptura, sed ex traditione est. Vt sacerdotes, & Deo dicati viri caput in gyrum abradant, vel attondeant, hoc etiam in albo Dei, & in Christi annalibus nõ est notatum: cùm tamen hoc institutum in sacerdotibus euãgelicis semper præclarũ atque laudabile fuerit. Quod spiritus sanctus a patre filioque procedat, Ecclesia perfecto, & apostolica traditio nobis explicauit, vt colligitur ex Cõcilio Floren-

Zepher. in epist. 1. ad Episc. Sicilienses.

tino

tino sub Eugenio IIII. E scripturis Eluidius Mariæ perpetuam virginitatē, e scripturis Donatistæ paruulorum baptismum impugnabant: sed sicut illum Hieronymus, ita hos Augustinus Ecclesiæ traditione refellit. Vt spretis rebus humanis a profanis hominibus segregati, in solitariis & sacris locis subiectam, pauperem, & cælibem vitam per omnem ætatem ducamus, nullo scripto Dei verbo nobis indictū, aut præceptum est, sed sola traditione paterna ad nos sanctissimum hoc dogma est delatum. Minores ordines ex Apostolica traditione fuisse, testes sunt Ignatius, Dionysius, Clemens, & Anacletus. Idem ipsum de lege ieiunij dicēdum est. Quam, vt quam plurimi grauissimi authores affirmant, nō Telesphoro, qui fuit tantùm exactor quadragenarij ieiunij, non author, sed Apostolicæ traditioni acceptam referre debemus. Imagines ab Apostolis esse traditas, Patres in septima synodo generali, actione sexta dixerūt. Quod Christus ad inferos descenderit, & veteres Patres è quarto illo animarum receptaculo extraxerit, qua, nisi apostolica traditione nobis palam factum est? Vt modo erectis, modò flexis poplitibus, cùm res diuina peragitur, præsertim autem cùm sanctum Dei Euangelium in sacrificio Missæ recitatur, vt stantes simus, quanā scriptura edocemur? Totam ipsam inuocationis celebritatem dum Eucharistiæ panis ostenditur, & poculum benedictionis, quis scripturæ locus nobis expressit? Celebrat quotannis Ecclesia natalitia Martyrum, & reliquorum Cœlitum festos dies, at id ex qua scriptura depromptū est? Transtulit Ecclesia sabbathum in diem dominicum sola Apostolorū traditione. Vt in omnibus Christianorum templis Crucifixi simulacrum tanquam vexillum

D. Hierony. aduersus Eluidium. D. Augu. De bapt. contra Donat. Tom. 2. & 7.

Igna. epist. 2. ad Antioch. Diony. 3. cap. Eccl. Hierar. Clem. in epist. Ad vniuersos. Anacl. in decre. suis. Melchior Canu. li. 3. ca. 4. Aug. ad Casulanum epist. 86. Hierony. ad Lætam de institu. filiæ, & lib. 2. aduersus Iouin. Ambr. ser. 25 & 3?. Chrysost. ad populum Antioch. hom. 3. & 16. Basilius in concione in ebriosos, & in posteriore de ieiunio.

humanę salutis insigne, atq; tropheũ poneretur, quæ nã scriptura nos docuit? Quibus demq; diuinis commentariis, aut quibus Euangelistarum monumentis tot sanctissimi Christianæ religionis ritus continentur, aut instituuntur? Quos tamen, vt à Patribus traditos, catholica Ecclesia semper religiose & incorruptè seruauit. Scit enim sancta mater Ecclesia, quæ vera Christi sponsa est, & semper diuino spiritu regitur antiquitatem proximè accedere ad Deum, eosque quasi traditam à Deo religionem verè tueri, qui non modò antiquitatem sanctè suspiciunt & venerantur, sed etiam in eam non secus, ac nautæ in Hælicen, aut quemadmodum boni artifices in ideas atq; principia suæ artis passim intuentur.

Origenes homil.10. in Leuiticum. Irenæus apud Eusebiũ eccl. hist.lib.5. cap.24. Concilium Nicenum, & Laodic. pluribus in locis.

CAPVT X.

Quod non minus necessaria sit in catholica & orthodoxa Ecclesia traditio, quàm scriptura.

Omnia siquidem fidei dogmata ab Apostolis accepit Ecclesia vel scripto, vel verbo: Apostoli enim ministri fuere sermonis, nec vllas in fide (si substantiam religionis spectauerimus) nouas reuelationes Ecclesia habet, sed eas seruat, quas Apostoli per Spiritum sanctum fideli populo reliquerunt. Hinc diuus Epiphanius aduersus eos, qui se Apostolicos vocauerunt. Oportet, ait, traditione vti. Non enim omnia a scriptura sacra accipi possunt. Quapropter aliqua sacris scripturis, aliqua traditione sancti Apostoli nobis commendauerunt, quemadmodũ dicit sanctus Apostolus: Sicut tradidi vobis, & alibi: Sic doceo, & sic tradidi in Ecclesiis, & sic continetis, qua ratione prædicauerim vobis, nisi frustra credidistis. Et diuus Chrysostomus. Hinc patet, inquit, quod non omnia per Epistolam, sed multa etiam sine literis Apostoli Christi tradiderunt: quo [illegible]

Melchior Canus li.3. ca. 4. Epiphanius aduersus Hæreses. D. Basilius in lib. de spiritu sancto cap.27. 1. Cor.11. 1. Cor.15. D. Chry. 1. Cor.2. & 2. Thess.2.

sæpè meminit Apostolus. Eadem verò fide digna sunt tam illa quàm hæc. Itaque traditionem Ecclesiæ fide dignam putamus. Traditio est, nihil quæras amplius. Idipsum Dionysius Areopagita longè ante hos Patres testatus est. Eloquia diuina, inquiēs, duplicis esse generis, quædā in sacris, ac Theologicis libris nobis commendata, & alia præterea, quę ex animo in animum, medio interueniente verbo, corporali quidem, sed quod carnis sensum penitus excedat, sine literis transfusa. Siquidē primi illi nostri sacerdotales duces, summa illa & supersubstantialia partim scriptis, partim non scriptis institutionibus nobis tradiderunt. Et vtraque hæc, vt ait diuus Augustinus, authoritatis priuilegio pollent. ita vt nemini liceat priuato suo cōsilio, aut aduersus scripturam, aut aduersus vniuersalē huiusmodi traditionem aliquam temerè obniti. Imò sicut præuaricatores diuinarum legum, ita contemptores Ecclesiasticarum consuetudinum coercendos esse, sacri canones edicūt. Et diuus Innocentius I. Dum vnusquisque, ait, non quod traditum est, sed quod sibi visum fuerit, hoc statuit esse tenendu, inde diuersa, & in diuersis locis teneri, aut celebrari videtur: & fit scandalum populis, dum putant ab Apostolicis viris cōtrarietatem induci. Et diuus Basilius: Non oportet, inquit, excedere congregationē Ecclesię, & per nos ipsos propriam Synagogam, aut sectam auspicari. Hæc ille. Et certè si priscis illis Philosophis, qui humanæ sapientiæ studiis totos sese tradiderunt, non licebat eorum quos in gymnasio duces habebant, placita aliquo modo redarguere: quamobrem Pythagoricis omnibus, si forte quis in præceptoris sui sententia hæsitaret, recantare erat illud, Ipse dixit, hocq; vnico verbo id

Diony. Areopag. Eccles. Hierar. cap. 1.

D. Augu. ad Casula. presbyterum.

11 dist. cap In hisce rebus.

D. Innoc. ad D. August.

D. Basi. super Psal. 22.

Nota Lector.

est, sola authoritate docentis, omnis eis iniectus scrupulus, omnisque aporia & hæsitatio tollebatur. Quod si ij, qui veritatem non diuino ductu, sed humanis artibus, & humanis rationibus quęritabant, suis magistris, quos sciebant esse homines, atque ita falli & fallere posse. (Nam, vt ait August. non est homo verax, nisi in quo loquitur Deus) tantum tribuebant: quæ quorundam est amentia & temeritas, vt non modò maiorũ suorum decreta, nõ modò Patrum suorum dicta audeant infirmare, sed ea etiam arcana, quæ singulari Dei munere, & sancti Spiritus opera nobis per legatos suos reuelata & tradita sunt, tanta impietate & obstinatione repudient? In singulis disciplinis, quæ humana industria & prudentia acquiruntur, prima illarum principia ab omnibus, qui illas profitentur, statim, abiecta omni cunctatione, accipiuntur, alioquin nulla foret eorũ scientia. Euangelicæ autem veritatis dogmata, quæ ex ore in os à spiritu Dei per sanctos suos viuẽti Ecclesiæ concredita sunt, tam minimæ authoritatis erunt, vt de illis impunè addubitari, etiam eorum iuratis professoribus licebit? O quam rectè dixit Augustinus ad Honoratũ: Cùm enim sacros iste libros sine alia ope & legere & intelligere se posse arbitraretur, ita ne est, Augustinus ait? Nulla imbutus poëtica disciplina, Terẽtium sine magistro attingere non auderes. Asper, Cornutus, Donatus, & alij innumerabiles requiruntur, vt quilibet Poëta possit intelligi. Tu in sanctos libros sine duce irruis? & de his sine preceptore audes ferre sententiã &c. Et capite decimoseptimo: Si vnaquæque disciplina, inquit, quamquam vilis & facilis, vt percipi possit, doctorem, aut magistrum requirit, quid temerariæ superbiæ plenius, quàm diuinorum

D. August. in enar. Psal. 113. in principio.

D. Aug. in li. De vtilitate credẽdi ad Honoratũ cap. 7.

norum Sacramentorum libros ab interpretibus suis nolle cognoscere?

CAPVT XI.

SEd quid mirum, O Rex, si isti recentes Theologi hæsitant in maiorum institutis, cum in sententiis suis inconstantissimi sint? Aliud enim stantes, & aliud sedentes, aliud foris, & aliud domi de rebus diuinis sentiunt. Modo catholicis Patribus, modo consectatoribus suis, modo sibiipsis bellũ indicentes. Neque enim erubescunt a se ipsis desciscere. Homines, vt D. Iacobus, & diuus Athanasius inquiunt, volubiles in omnibus viis suis, nec eandem habentes sententiam, sed nunc in hanc, nunc in illam partem sese vertentes, & modò probantes quod dicunt, modo vero vituperantes quod paulo antè laudauerunt. Qua in re, aut qua de re (vt veterum Hæreticorum exempla omittamus) vel a catholica Ecclesia, vel a suffragatoribus suis, vel à seipso non dissentit Lutherus? Quid non est varium inconstans & mutabile in Melanchtone? Quid noui non asseuerat Bucerus? Quid falsi non audet Caluinus? Quid temulenti nõ admittit Carolstadius? Quid impii non affirmat Zvvinglius? Quod nefas non dissimulant Volphangi? Quid Brentius, Sarcerius, Illiricus, Oecolampadius, Munsterus, non mentiuntur? Quæ monstra non dicunt Anabaptistæ? Quas hydras nõ fingunt Confessionarii? Quæ portenta Sacramentarii non edunt? Quos dracones non alunt, aut quod virus non euomũt Vgonothi? Quos deniq; Pseudotheologos, Pseudoeuangelistas, Pseudoapostolos, & (vt vno nomine cõplectar omnia) quos verbi Dei Pseudoministros hæc noua Aquilonaris schola non admittit?

Hæreticorum inconstantiam pandit, et in illos censuram facit author.

D. Athan. in decret. Syn. Ephes.

Vsqueadeò

Vſqueadeò, vt inter eos ſint longè plures ſententiæ, quàm capita. Quid dico ſententiæ? Quid dico capita? cùm eorũ ſinguli in ſingulis etiã ſuis verbis hæſitẽt, nec aliquid certi habeãt, niſi hoc vnũ, ſcilicet, quòd omnes aduerſus Romanã Eccleſiam inſurgunt, & omnes catholicã fidem, & œcumenicam veritatem oppugnant: hinc apud eos omnia incerta ſunt. Aiunt negant, negãt aiunt, prout cuiquà placet. Caupones vocat diuus Athanaſius eiuſmodi homines, nõ Doctores: Quãdoquidem illud in primis veram doctrinã, verosq; Doctores arguit, ſi eadem inter ſe profiteantur, ſi diuerſa, id eſt, pugnantia inter ipſos non ſentiant, ſi à maioribus ſuis non diſſideant, Sed ſi quid à Patribus traditum eſt, vt pretioſiſſimũ Chriſti, & eius ſponſæ Eccleſiæ depoſitum religioſe cuſtodiant. Qui enim hunc in modum affecti nõ ſunt, improbos potius quàm veros Doctores appellandos eſſe, idem diuus Athanaſius cenſet.

D. Athanaſius ibidem.

D. Athanaſ. eodem loco.

CAPVT XII.

ADducam aliqua eorum, quos paulò antè dixi noſtri temporis Hæreſiarcharum facta, ne calumniam & odium in immeritos ſtruxiſſe videar. Duo igitur dicam. Vnum nihil certi, aut cõſtantis eſſe in ſuis aſſertionibus. Alterum, quod errores quos aduerſus Eccleſiam catholicã profitentur, vniuerſos ab antiquis millies iudicatis, atque damnatis Hæreticis mutuati ſunt. Explicabo primò, quod primò propoſitum eſt: ſecundò, ſecundum: quamuis res hæc adeò nota ſit, vt explicatione non egeat. Quem enim latet noſtrorum Hæreticorũ inconſtantia? Quandoquidem, vt ab illorum Anteſignano, tantarumque funeſtiſſimarum Tragœdiarum authore, & actore Luthero,

Quãta ſit Hæreticorum temeritas, volubilitas, & impietas, ex ipſorummet innumeris ferè poſitionibus inter ſe pugnãtibus exponitur.

qui

qui in suis placitis fuit omni Chamæleonte & Proteo mutabilior, incipiam, quoties de numero Sacramētorum sua dicta idē ipse retractauit, modò septem, modò duo, modò vnum esse asserēs? Quæ Melanchton tria tantùm posuit in sua Apologia: quod posteà in locis communibus mutauit, quatuor esse dicens. A Postello autem sex ponūtur in sua Panthænosia, quod prorsus à Zuuinglianis reiicitur.

Aquam Baptismo esse necessariam ponit Lutherus: Non esse necessariam Bucerus & Caluinus proclamant.

Abrenuntiationem esse præmittendam præcipit Brenztius in ordinatione Ecclesiæ VVirtembergensis: Non esse præmittendam à tota Lutheri schola disputatur.

Remitti Baptismo peccatum æstimat Lutherus: Non remitti Caluinus & Bucerus clamitant, nullum esse Baptismi aquæ effectum docentes.

Baptismum non esse plus quàm externum signum Lutherus in sermone de recumbētibus ait: Detestandos esse Suermerios, vtpote qui habeant Sacramēta pro externis signis, quibus Christiani signentur, quasi oues creta rubra, idem Lutherus in Epistola aduersus Regem Angliæ inquit.

Post Baptismū in puero adhuc remanere peccatum Lutherus in suis assertionibus pronuntiat: Non remanere peccatum (in Baptismo enim omnia peccata remitti) vociferat idem Lutherus in libro de captiuitate Babylonica.

Pueros esse baptizādos Lutherus censet: Non esse baptizandos, nisi adultos, mordicus tuentur Anabaptistæ.

Matrimonium non esse Sacramentum, Lutherus in libro de captiuitate Babylonica aduersus -

catho-

catholicos disputat: Matrimonium verè esse Sacramentum diuinitus institutum idem Lutherus multis in locis edisserit.

Nullum esse in nouo testamento visibile aut externum Sacerdotium, Lutherus in libro de abroganda Missa ad Senatum Pragensem, & in libro de captiuitate Babylonica statuit: Ordinationem ministrorum Dei esse Sacramentum, Sacerdotesque honorandos esse, idem Lutherus in libro visitationis, & Philippus in vltima editione locorum communium asseuerant.

Omnes homines esse Sacerdotes, posse ligare & soluere, & vti clauibus Lutherus in libro de captiuitate Babylonica contendit: Esse in Ecclesia omnia rite disposita, ita vt alij doceant, & ministrent, alij addiscant, & obediant ministris Euãgelij Philippus in locis vltimæ editionis arbitratur.

Pœnitentiam non esse Sacramẽtum Lutherus in libro visitationis, & in libro de captiuitate Babylonica perhibet: Pœnitentiã esse Sacramentum idem Lutherus in eodem libro visitationis, & in eodem libro de captiuitate Babylonica docet.

Contritionem illam, quæ præcedit gratiam remissionis, omnino esse peccatum, Lutherus in assertionibus contra Leonem denuntiat: Contritionem non esse peccatum, sed primam pœnitentiæ partẽ Philippus in Apologia, & in locis communibus sancit.

Nullam ex parte nostri dispositionem ad suscipiendam Dei gratiam esse necessariam, Lutherus in assertionibus, & Philippus in hypothesibus suis deducunt: Opus esse fide & pœnitentia ad suscipiendam Eucharistiæ gratiam idem Philippus in locis communibus insinuat.

Confessio auricularis, quã catholici sacramentalem

talem appellant, vt carnificina conſcientiarum à Luthero in ſuis reſolutionibus, & in ſermone de decem leproſis, & a Philippo in ſuis locis exploditur: Confeſſionem auricularẽ, & enumerationem peccatorum iuxta præcepta decalogi, vt neceſſariam in ſuis locis laudat idem Philippus.

Nullam in remiſſione peccatorum eſſe poſſe ſatisfactionem pro temporali pœna mitiganda, vel relaxãda, imò humanam omnem ſatisfactionem eſſe prorſus impoſſibilem, ſed Chriſtum feciſſe ſatis pro culpa, & omni pœna, Lutherus in ſuis aſſertionibus, & Philippus in ſuis locis, & in ſua Apologia obmurmurant: Vetuſtiſſima concilia rectè ſtatuiſſe modum pœnitendi, & ſatisfaciendi pro peccatis, Eccleſiam quoque ſanctam matrem pio affectu manum Domini præueniendo rectè caſtigare filios ſuos ſatisfactionibus quibuſdam ne incurrant flagella Dei, tresq; eſſe partes ſatisfactionis ieiunium, orationem, & eleemoſynam Lutherus in reſolutionibus, & concluſionibus ſuis contra Echium decernit.

In Sacramẽto Euchariſtiæ panem conuerti in corpus Chriſti, ſolis manentibus ſpeciebus aduerſus Zvvinglianos ſcriptitat Lutherus: Non conuerti in poſtrema editione confeſſionis Auguſtanæ lectores admonet Melanchton.

Panem in Sacramento eſſe merum corporis ſignũ, Zvvinglius, Caluinus, & Oecolampadius cunctis perſuadere enituntur: Non eſſe merum corporis ſignum in confeſſione Auguſtana declamat Lutherus.

Vinum verum manere poſt conſecrationem in libro de captiuitate Babylonica prædicat Lutherus: Non manere idem Lutherus libro ſecundo contra Zvvinglium decertat.

Panis

Panis & vini substãtiam non transelementari in corpus & sanguinem Domini, Lutherus cõtra Regem Angliæ, & in libro de captiuitate Babylonica cum Philippo & omnibus suis diiudicat: Panem in verum & naturale corpus Christi, & vinum in verum & naturalem sanguinem Christi mutari, idẽ Lutherus in sermone de Eucharistia, & in libro visitationis edicit.

Ad Sacramentũ Eucharistiæ eo melius quempiam accedere, quo se peccatis onustiorem sentit, Lutherus in sermone de Eucharistia, & in suis assertionibus, & Philippus in vndecimum caput ad Romanos, insinuãt: Neminem admitti debere ad Eucharistiæ Sacramentũ, nisi priùs cõstet dispositum esse, idẽ Lutherus in lib. de captiuitate Babylonica, & idem Philippus in suis locis referunt.

Eucharistiam esse adorandã Lutherus in libro de adoratione Eucharistię, & Carolstadius ad Albertum Durerium arbitrantur: Non esse adorandam & Brenztius & cõfeßio VVitembergensis, & plerique alij Lutheri discipuli pugnant.

Corpus Domini in Sacramento Eucharistiæ non esse adorandum, Lutherus ad Valdenses scribit: Quemadmodum in terra Magi adorabant Christum, ita adorari posse in Eucharistia idem Lutherus ad Valdenses memorat.

Communionem sub vtraque specie esse necessariam Lutherus in confeßione Saxonica ponit: Non esse necessariam cõmunionem sub vtraque specie idem Lutherus in libro ad Boemos, & in libro de captiuitate Babylonica, & in sermone de Eucharistia denuntiat.

Sub vna specie non rectè participari integrum corpus & sanguinem Christi, Lutherus in libro de captiuitate Babylonica edit; Sub vna specie, ac

sub vtraque integrum Christum cum corpore & sanguine exhiberi, Lutherus in cathalogo senten tiarũ, & in declaratione Eucharistiæ ostendit.

Missam non esse sacrificium, aut opus bonum, Lutherus in libro de captiuitate Babylonica, & Philippus in locis disceptant: Missam esse partem Euangelij, esseque a tota Ecclesia approbatã, nec non pro viuis atque defunctis valere, idem Lutherus in libro de captiuitate Babylonica, & in explicatione præceptorum demonstrat.

Extremam vnctionem non esse Sacramentum, Lutherus in libro de captiuitate Babylonica mussitat: Extremam vnctionem esse vere Sacramentum, idem Lutherus in libro de præparatione ad mortem, & in tractatu de potestate Papæ apertè effatur.

Ecclesiam esse inuisibilem, & sola fide perceptibilem Philippus in Apologia, & Lutherus in Ambrosium Catharinum disceptant: Ecclesiam esse cœtum visibilem & aspectabilem, externisque signaculis insignitam, Philippus in locis communibus deducit.

Ecclesiam nullam habere potestatem, ne vnius quidẽ syllabę cõstituendæ super Christianũ hominem, frustraq; a catholicis iactari Papæ arbitrium & Ecclesiæ potestatẽ, Lutherus de falso statu Cleri, & in libr de captiuit. Babylonica asserit: Potestatẽ Papę esse potestatẽ Christi, iadificationemq; Sathanæ esse affirmare, cum errat Ecclesia, nõ esse Ecclesiã, Lutherus in lib. de abrogãda Missa, & in sermone de excommunicatione commemorat.

Ecclesiam non esse alligatam ordinariæ successioni, neque ordinationi temporis nusquam interrupti, neque vniuersitati locorum, sed gregem esse passim dispersum in orbe terrarum, ita

vt hęc vox, catholica, ex symbolo expungi debeat, & pro ea reponi, Christiana, Lutherus in libro contra Papatum, & Philippus in diuersis editionibus criminantur: Ecclesiam esse catholicam, & errare non posse, idem Lutherus in explicatione decem præceptorũ, & in resolutionibus suis contra Echium, & idem Philippus in expositione explicati symboli, vociferant.

Non posse Ecclesiam, aut Papam, aliquo modo cõdere leges, aut canones vel ad fidem, vel ad bonos mores pertinẽtes, Lutherus aduersus Ambrosium Catharinũ disputat: Canones Patrum positos esse vt dirigant populum, summeque necessarios esse, idem Lutherus in explicatione decem præceptorum lectoribus suadere conatur.

Diuum Petrum fuisse Episcopum, & Romanæ Ecclesiæ præsidisse, Lutherus & Bucerus statuunt: Hoc ipsum à Velено, Caluino, & Iunctio summa cum obstinatione refellitur.

Cælibatum, virginitatem, aureolas, nugas esse, & mera Sathanæ mendacia, Lutherus in libro de votis enuntiat: Sacrilegũ esse castitatem polluere, idem Lutherus in explicatione decem præceptorum recantat.

Inter Christianos nullam esse superioritatem & præstantiam gradus, Lutherus in secũdo libro de potestate seculari decernit: Omnem potestatem esse à Deo, Principemque populi nullo modo maledictis figendum, sed vtcunque malum, æquo animo ferendum, idem Lutherus in explicatione decem præceptorum docet.

Legem neque ante, neque post iustificationem esse necessariam ad salutem, in Euangelioque nihil præcipi quod legis vel mandati vim habeat præter fidẽ, cætera vero opera omnia esse liberrima.

ma, Lutherus in commentariis in epistolā Pauli ad Galatas, & in pręfatione noui testamenti, & in libro de captiuitate Babylonica tenet: Legem esse multis modis necessariam, idem Lutherus in suis disputationibus contra Antinomos ait.

Decem præcepta ad nos nō pertinere, sed ad solos Iudæos Lutherus in sermone de Moyse explicat: Decem præcepta à nobis prædicari debere, vtpotè quæ cōtineant omnia bona opera, idē Lutherus in visitatione Saxonica, & in disputationibus aduersus Ioannem Agricolam contendit.

Omnia præcepta Euangelica vim mandati habere, nullaque in Euangelio esse consilia Philippus in locis cōmunibus suspicatur: Omnia mandata Euangelica esse consilia, nullumq; in Euangelio esse præceptum, Lutherus in præfatione noui testamenti edocet.

Nullis nos prorsus hominum legibus teneri, Lutherus in tractatu de iudicio Christianæ congregationis peruulgat: Euangelium non abolere leges politicas, ideoque oportere illis obtemperare, Melanchton in communi loco de ciuilibus Magistratibus consulit.

Cum quis iustificatur & redit cum Deo in gratiam, imputatur tantum ei iustitia, non imprimitur, & habetur duntaxat, nō fit re ipsa iustus, Philippus in annotationibus ad Romanos refert: Cum Deo vere recōciliatum re ipsa iustum esse, & indutum nouis qualitatibus idem Philippus in postrema editione Commentariorum ad Romanos in ipso epistolæ argumento recenset.

Non nos, sed Deū ipsum in nobis facere & adimplere opera legis Lutherus in libr. de libertate Christiana enarrat: Nos oportere inchoare diuinæ legis opera, Philippus in locis cōmun. ducit.

Sanctos esse inuocādos, explicat Lutherus contra Thaboritas & in tractatu de præparatione ad mortem: Non esse inuocandos idem Lutherus in suis assertionibus, & Melanchton in sua Apologia, & Caluinus multis in locis dixerunt.

Quod nullus sit respectus siue bonorū siue malorum operum, quodque bona opera etiam præsupposita gratia, vitam æternam non mereantur, Philippus in tertio capite annotationum suarum in Ioannem, & in locis communibus de præmiis operū scribit: Bona opera in Dei gratia facta mereri præmia vitæ præsentis & futuræ Philippus in communi loco de præmiis, & Lutherus in assertionibus suis in articulo vigesimonono, & Bucerus ad Patres Concilij Tridentini, affirmant.

Diuorū imagines Lutherus & plerique Saxones seruandas esse constituunt: Non esse seruandas idem Lutherus & Caluinus cum Zvvinglianis omnibus commentantur.

Dies festos celebrandos esse, Lutheri asseclæ in ordinatione Ecclesiæ VVirtembergensis admonent: Non esse celebrandos idem Lutherus per Germaniam exclamat.

Effundere ad Deū preces pro mortuis, vt sanctum & salubre a Luthero præponitur in capitibus fidei sub mortē editis: Quod Melanchton, & Caluinus, vt rem impiā respuunt, & abominātur.

Esse tertium animarū receptaculū, in quo eos, qui in Domino moriuntur, vel pro debita dum viuerent satisfactione omissa, vel pro quibusdam peccatorū reliquiis diuinæ iustitiæ satisfacientes ab omni labe purgari, non vno in loco prædicat Lutherus. Non esse Melanchtō, Caluinus, Zvvinglius, & plerique Lutheri assectatores manibus (vt in prouerbio est) ac pedibus contendunt.

Liberum

Liberum arbitrium nullum esse in homine, Lutherus in suis assertionibus, & libro tertio contra Zvvinglium concludit. Esse liberum arbitrium in homine Melanchton in postrema editione locorum communium monstrat, appellatque hanc Lutheri sententiam mendacium horribile, & furorem Manichæorum.

Concupiscentiam esse peccatum Lutherus & Bucerus colligũt: Non esse peccatum Zvvinglius cum suis comminiscitur.

Peccatum originale, & illam deprauatæ humanæ naturæ affectionem esse in paruulis opinatur Lutherus: Non esse in paruulis Seruetus, Zvvinglius, & Caluinus inculcant.

Nihil difficultatis esse in sacris literis, & se nihil in eis ignorare iactat Lutherus in libro de seruo arbitrio: Idem Lutherus in præfatione super Psalmos arguit impudentissimæ temeritatis eos, qui audeant profiteri vnum librum scripturę à se in omnibus partibus intellectum, & paulo suprà ingenuè confitetur se ignorare an habeat legitimam Psalmorum intelligentiam.

In tanta denique humanarũ opinionum sylua & varietate nostrorum temporum Hæretici constituti sunt, vt non modo verbis, sed sæpe etiam vniuersa re, totaque sententia inter se grauissimè dissentiant, & sæpè, ac sæpius pugnantia loquantur. Quodcunque enim ipsorum animos captiosa aliqua probabilitate percussit, id statim accipiunt, laudant, prædicant, magnifaciunt, illudque ipsum paulo post reiicere & explodere non verebuntur, si spiritus vertiginis eos inuaserit. Nec mirum, siquidem quicunque ab vnitate catholicę lucis & veritatis diuisi sunt, eos in magna dissentione & confusione versari necesse est. Nam concors

Hæreticorum vafricies non fecùs ac veterũ olim gigantum lingua proprio aſtu confuſa diuiditur. & immanis Hæreticæ prauitatis impietas quemadmodum turris Babel prægraui ſuapte malitiæ pondere neceſſariò diſſolui & ſubuerti oportet. atque ſemũ Athei homines ceu veſanæ illæ perditorũ Angelorũ cohortes, ad vnũ tandẽ omnes memorabili ruina dilabũtur in præceps, perpetuò vt terræ filij ad ima inferni tartara detrudendi.

CAPVT XIII.

Omnes Hæreticorum noſtri temporis hæreſes, eſſe veterum Hæreticorũ damnata placita, quã plurimis exemplis demonſtratur.

CÆterum hæc de primo dixiſſe ſit ſatis. Quis enim eiuſmodi hominum errores turbulentos vniuerſos, & volubiles concertationes omnes poterit recenſere? Veniamus igitur ad ſecundum: in quo noſtrorum temporum hæreſes ad ſuam originem reuocare promiſimus. Neque enim aut ſua ſunt, aut noua, quæ hoc tempore Catholicorum hoſtes tanto ſtudio, tantoque ſeditioſorum hominum applauſu credulis & incautis quibuſdam homunculis ſuadere enitũtur, ſed omnia ferè ſunt vetuſtiſſima, ſæpè aliàs ab Hæreticis olim damnatiſſimis infeliciter decantata. Notum autem ſit quod dicimus, his exemplis.

Deum non permittere aliqua, ſed efficere omnia, ita vt vniuerſa tam bona quam mala ex abſoluta neceſſitate eueniant. Ex quo adulterium Dauidis, & Iudę perditionem æquè eſſe opus Dei, ac ipſam Pauli conuerſionẽ & mũdi inſtaurationẽ, Lutherus in ſuis reſolutionibus articulo trigeſimoſexto, & in lib. de ſeruo arbitrio, & Melancthõ in annotationibus ad Romanos autumant. Hanc hæreſim Manichæus, Florinus, & Blaſtus (vt teſtatur Euſebius Cæſarienſis libro quinto Hiſtoriæ eccleſiaſticæ capite decimonono & vigeſimo. Hi

diuu-

diuus Augustinus in libro de libero arbitrio, & in secundo libro de moribus Ecclesiæ, & in disputatione, quam habuit cum Fortunato Manichæo) suis affectatoribus inculcauerunt. Idem illud ab VVicleto fuisse assertum testantur acta Concilij Constantiensis sessione octaua.

Dei imaginem non ad solā hominis mentē, sed ad corpoream etiam hominis naturā pertinere, Osiander in suo, quem de imagine Dei inscripsit, libello, & Lutherus in Commentarijs in Genesim existimāt: Istud ipsum Audæani, & Antropomorphitæ multis ante seculis impie existimauerūt, vt legitur in historia tripartita libro septimo, capite vndecimo, & libro decimo, capite septimo.

Dei legem esse hominibus etiam sanctis impossibilem, nulloque opere, sed sola fide impleri, docet Lutherus in articulis per Theologos Parisienses damnatis: Istud ipsum seditiosos & ignauos quosdam docuisse commemorat diuus Hieronymus ad Damasum Papam.

Christum non persona esse alium à Patre, nūc Michael Seruetus, & Ludouicus Hetzerus Anabaptistarum dux, teste Sebastiano Franco, vsurpant: Idem quondam à Noeto, Sabellio, & Priscilliano vsurpatum fuisse testatur Epiphanius in libro octuaginta hæresum, hæresi quinquagesima septima. Et diuus Augustinus in libro de hæresibus capite septuagesimo. Et Ruffinus Historia ecclesiastica libro primo, capite vigesimonono. Et Theodoritus, libro quinto, capite decimo.

Christum humanā naturā ex Virgine non assumpsisse hac tempestate Melchior Hofman, & Menno in colloquio VVismariensi opinati sunt: Idem ipsum Priscillianistæ, Cerdoniani, Marcionitæ, & Manichæi tenuerūt, vt habetur in Conci. Toleti,

 & se-

& refert Leo Papa huius nominis primus scribēs ad Astorigensem Episcopum.

Christum nō esse æqualē Deo patri, nec eiusdem naturæ, idem Ludouicus Hetzerus, teste Sebastiano Frāco, & cōtra Lathomū Lutherus, cui homousion, & Trinitatis vox numquam arrisit, asseuerant; Istuc ipsum priùs Arrio placuisse innumeris Patrū testimoniis cōstat, præsertim lib. 1. Historiæ tripartitæ capite duodecimo & sequētibus.

Christum in duabus naturis duarum esse personarum, Adam Pastoris, teste Georgio Cassandro, censet: Eandem hunc fuisse Nestorij errorem enarrat Historia tripartita libro duodecimo, capite quarto.

Christum in vna persona vnius etiam esse naturæ, Seruetus, vt refert Vuilhelmus Lindanus, asserit: Hoc ipsum fuisse Eutychis erratum, ex Concilio Chalcedonensi & Ephesino, quod tertia Synodus dicitur, atq; Hispalensi secūdo habetur.

Christi spiritum in nullo Prophetarum requieuisse, idem Michaël Seruetus (teste Caluino in actis eius) affirmat: Hoc ipsum Cerdonianos affirmasse ait diuus Augustinus ad Quoduultdeum capite vigesimoprimo.

Post Christi ascensum in cœlum humanā eius naturam cōuersam fuisse in diuinā, Gaspar Suenefeldius in libello de duobus statibus Christi ponit: Istuc ipsum erratum ex Eutychianis assertionibus confictū esse perspicuum est diui Augustini testimonio in libro de hæresibus ad Quoduultdeum capite nonagesimo. Et in Ecclesiastica Euagrij Historia libro secundo, capite decimosexto, vbi huiusmodi Eutychis verba leguntur: Ex duabus naturis Christū ante vnionem extitisse, post vnionem verò vnius tantùm fuisse naturæ.

Christi

Christi Regnum post resurrectionem fore corporale annorum mille Anabaptistarum quidam hoc tẽpore, teste Sebastiano franco, contendunt: Idem ipsum tempore Apostolorum Papiam, Cherinthum, & Chiliastas docuisse patet ex diuo Hieronymo in libris de ecclesiasticis scriptoribus & ex Eusebij libro septimo Historiæ ecclesiasticæ capite vigesimoquinto.

Damnatos omnes & Dæmones esse saluandos, Iohannes Dentzius, & Anabaptistæ, vt ait Sebastianus Francus, opinantur: Hoc ipsum fuisse Origenistarum erratum testatur diuus Augustinus in libro de Ciuitate Dei, & de hæresibus capite quadragesimo tertio.

Ad Ecclesiã improbos non pertinere, sed tantùm bonos, Hæreticorum nostri temporis patriarcha Lutherus docet: Hanc hæresim fuisse Donatistarum commentum ait diuus Augustinus in libro de hæresibus, capite sexagesimonono.

Principibus laicis persuasit Lutherus vt bona ecclesiastica diriperẽt: Huius tam impij sacrilegij authores, vt refert diuus Augustinus in libro de hæresibus capite quinquagesimo, olim Antropomorphitæ fuerunt.

Asserunt vniuersi ferè nostri temporis Hæretici, sed Lutherani in primis oportere omnes fidei, & religionis controuersias nullo modo Apostolicis & paternis traditionibus, sed tantummodo sacrarum literarũ testimoniis cõponi, finiri vero nihil, nisi quod sacris literis sit expressum, nec non hoc esse veræ theologicæ eruditionis, nihil vltra quam quod sacris libris proditum est, definire, cætera omnia esse problemata, in illud reiicienda tempus, quum sublato speculo videbimus Deum de facie: Hæc eadem ipsa fuit Vuitcleffi, vt scribit

C 5 Thomas

Thomas Valdensis, assertio. Fuit etiam aliis antè seculis Hæreticorum quorundam, quos Bernardus homilia sexagesimasexta in Canticis commemorat. Arrianis quoque tribuitur ab Augustino in conflictu contra Maximinū. Arriani præterea, qui in synodū Seleucianā cōuenerunt, nō obscurè testati sunt se in fidei quæstione nihil omnino præter diuinas scripturas recepturos, vt author est Epiphanius hæresi septuagesima tertia. Diuus quoque Basilius dicit, Eunomium in eodem errore versatum. Fuit denique error hic communis Iconomachis, Nestorio, Eutychi, Dioscoro, & Hęreticis pene omnibus. Vide septimam Synodū Nicenam secundam in Anathematismo primo, & septimo Basilij cuiusdam Ancyrani Episcopi.

Scripturam sacram ita legendam esse nostri temporis Hæretici arbitrantur, ac si deprauata, & adulterata esset, quapropter asserunt pro vnius cuiusque arbitrio ex ea accipiendum quod lubet, quod nō lubet reiiciendū: Idē hic error fuit Manichæorū, vt scribit diuus Augustinus ad Quoduultdeū, capite quadragesimo sexto. Fuit quoque Eustachij, vt legitur in Concilio Gangrensi.

Vni Luthero tanquam Germanico prophetę credendum esse, Catholicis nihil, idem Lutherus in libro contra Henricum Regem Angliæ, & in libro de falso statu Cleri asserit: Hoc ipsum Manichæorū temeritas de suis affirmare audebat, vt refert diuus Augustinus, ad Quoduultdeum, capite quadragesimosexto.

Appellant huius temporis Hæretici Apostolicam sedem Cathedram pestilentiæ, & Catholicos Patres Pseudoepiscopos, & proditoris Iudæ Vicarios, &c. Illos ipsos fuisse Donatistarum latratus recenset diuus Augustinus contra Petilianum

quendam

quendam Donatistarum apostatarum ducē, qui aduersus Romanam Sedē, & Catholicos omnes tales voces edere solitus erat: Totus mundus apostatauit, nos autem in Ecclesia permansimus, tāquam illæ duæ Tribus in Populo Dei.

Nunc Aquilonares theologi, id est, nostri tēporis Hæretici, apud ipsos esse veram Ecclesiam gloriantur: Eodem modo Nouatianus olim (Simiarum more, quæ cùm homines non sint, homines imitantur) catholicæ Ecclesiæ authoritatē sibi voluit vendicare, vt scribit diuus Cyprianus ad Iubaianum. Id ipsum quoque Donatistis tribuitur ab Augustino.

Omne peccatum esse suapte natura mortale, per se autē nullū veniale, hoc est, omnia peccata esse paria, Lutherus in articulis per theologos Parisienses dānatis, Caluinus in institutionibus suis capite tertio, & Philippus in locis communibus cōcludunt. Idē hic error priùs à Stoicis, & a Iouiniano fuit assertus, vt inquit diuus Augustinus in libro de hæresibus, capite octuagesimosecundo.

Solam incrudelitatem esse peccatum, reliqua verò omnia errata, peccati rationem non habere. Lutherus in libro de libertate christiana, & Philippus in annotationibus in Iohannem inquiūt: In hūc ipsum lapidem olim Eunomius impegit, teste diuo Augustino in libro de hæresibus capite quinquagesimoquarto.

Peccatum originale esse morbū duntaxat, nō verè peccatum Vlrichus Zuinglius in libro de baptismo sentit: Hāc eandē ipsam sententiā fuisse Pelagianorū manifestū est ex diuo Augustino in libro de hæresibus capite octuagesimooctauo.

Peccata verè, & re ipsa nō tolli per baptismū, sed radi & remitti tantum, non vt non sint, sed

vt non

vt non esse imputentur, Lutherus in suis assertionibus, & Philippus in locis communibus, & in Commentariis ad Romanos opinantur: Hæc eadem fuit calumnia Pelagianorum aduersus Catholicos, vt insinuat diuus Augustinus in libro primo ad Bonifacium Papam contra duas epistolas Pelagianorum, capite decimotertio.

Non esse baptismum aquæ necessarium, Caluinus in suis institutionibus ait: Eadem impura lue quondam Seleucianos, & Hermianos fœdatos fuisse diuus Augustinus scribit in libro de hæresibus capite quinquagesimonono.

Præstaret potiùs omittere baptismum in paruulis, quam baptizare eos sine fide. Lutherus in Valdenses affirmat: Hanc eandem hæresim Messalianorũ, qui alio nomine Enthusiastæ dicũtur, quique omnia orationi tribuebant. Academia olim asseruit, vt refert Historia tripartita, libro septimo, capite vndecimo.

Infantes Christianorum non esse peccato aliquo contaminatos, sed prorsus mundos, quamobrem nasci bonos, & hæredes vitæ æternę. Non renasci, Caluinus, Zuinglius & Lutherus vsurpant: Illud ipsum fuisse olim à Pelagianis vsurpatum diuus Augustinus libro tertio cõtra Iulianũ & aliis in locis recenset. De hoc etiam mẽtionem facit Concilium Mileuitanum, & Innocentius I. in epistola vigesimasexta ad eandem synodum, & Concilium Carthaginense in epistola ad Innocentium Papam.

Sanctum Chrisma, vt conspuatur & conculcetur, Lutherus & Caluinus omnes machinas adhibent: idem quoque olim Donatistę, vt est apud Optatum, moliti sunt. Et Valdensibus eadem impietas ascribitur ab Aenea Syluio in libro de origine

gine Boëmorum capite trigesimoquinto.

Confirmationem non habere sacri olei illitionem, sed per manus dumtaxat impositionem perfici, Caluinus & Bucerus iudicant: Hoc ipsum fuisse Nouatianorum iudicium, aut potius temeritatem, testis est Eusebius in Historia Ecclesiastica, libro sexto, capite quadragesimotertio.

Extremam vnctionem inter sacramenta non numerat Lutherus : Hanc fuisse Valdensiū blasphemiam Aeneas Syluius in libro de origine Boëmorum capite trigesimoquinto commemorat.

Ordinis sacramentum non esse veri nominis sacramētum, nec ordinationibus clericos fieri Spiritus sancti participes, Lutheranorum & Zuinglianorum schola concludit : Hæc ipsa, teste Damasceno, fuit phrenesis Messalianorum.

Mulieres iurè posse ad sacerdotium promoueri tenet Lutherus: Hanc hæresim fuisse a Pepusianis assertam, manifestum est ex diuo Augustino in libro de hæresibus, capite vigesimoseptimo. Et Cataphrigæ eodē errore detenti sunt, vt refert Dominicus Soto in quarto sententiarū distinctione vingesimaquinta, quæstione prima, articulo secundo: Si tamē Cathaphrigæ alij fuerunt à Pepusianis. Thomas etiam Vualdensis, tomo secundo de sacramētis, capite septimo, & vigesimo octauo inducit Firmiani epistolam ad Cyprianum, qua de præstigiatrice puella refert, quæ se sacerdotissam faciens, Eucharistiam consecrabat.

Confessionem sacramentalem non esse necessariam aduersus Catholicos Lutherani & Zuingliani disputant: Hæc opinio inter Audęanorum & Messalianorum placita, teste Theodorito, Historia Ecclesiastica, libro quarto, capite decimo & vndecimo, numeratur.

Euchari-

Eucharistiam extra vsum sacramenti non habere corpus Christi, referunt Lutheri sequaces: Hoc idem Nestoriani, teste Cyrillo in Epistola ad Colobassium, protulerunt.

Eucharistiam tantùm esse dominici corporis signum, Zuuinglius, Oecolampadius, Carolostadius, & Caluinus hac tempestate machinantur: Idem tot seculis ante a Berengario impie repertũ fuisse, Concilium Vercellense sub Leone IX. Turonense sub Victore II. & Romanum sub Nicolao II. contestantur.

Eucharistiam habere verum Domini corpus cum pane vero, Lutherus cum suis constituit: Idem, teste Guitmundo Auersano, Berengariani constituerunt.

Baptismum & cætera omnia diuina sacramenta, nec sanctificare hominẽ, nec animi sordes expiare, nec aliquo modo conferre gratiã, sed esse mera hominum figmenta, Lutheri & Zuuinglij sectatores hac tempestate arbitrãtur: Istud ipsum longe antea Armeni, Cathari, Flagellatores, vt Alphonsus Castrensis, & Vuilhelmus Lindanus referunt, commenti sunt.

Pro mortuis non esse sacrificandũ Zuuinglij & Lutheri discipuli sanciũt: Idẽ, teste diuo Augustino ad Quoduultdeum, capite quinquagesimotertio Aerius quondam sanciuit.

Imagines Christi & Sanctorum esse idololatriæ fomenta, Zuuinglius, Caluinus, & Lutheri satellites per Bauariam superiorẽ prædicant: Hic idem impurus humor a Felicianorũ, vt refert Platina in vita Hadriani I. sterquilinio emanauit.

Vera miracula non fieri in Ecclesia, sed esse Dæmonis præstigias, Lutherus & Caluinus blasphemant: Hanc prius fuisse Valdensium Blasphemiam

miam

miam testis est Guido Carmelita in libro de hæresibus, capite decimoquinto.

Sanctos non esse inuocandos, nec eorum reliquias venerandas, Lutherani, Zuuingliani, & Oecolampadiani somniant: Hoc ipsum fuisse Eustachij commentum, & Vigilantij somnium, habetur apud diuum Hieronymum, & in Concilio Gangrensi.

Virginitatem non præstare matrimonio, Lutherus in Epithalamio, confessio Vuittembergēsis, & Brenztius hoc tempore opinantur: Illuc ipsum Basilidi, Eluidio, & Iouiniano tribuitur à diuo Hieronymo in primo & secundo libro aduersus Iouinianum.

Non esse ieiunandum certis diebus nec à quibusdam cibis abstinendum a Zuuinglianis & Lutheranis hodie asseritur: Idē, vt est apud diuū Augustinum in libro de hæresibus, capite quinquagesimotertio, & octuagesimosecundo, fuit quondā ab Aerio, & a Iouiniano assertum.

Decem præcepta ad nos non pertinere, sed ad solos Iudæos, Lutherus in sermone de Moyse docet: Hoc item olim docuit Manichæus, vt recenset diuus Augustinus in libro de hæresibus, capite quadragesimo sexto.

Numam, Scipionem, Socratem, Platonem, & similes ethnicorum Heroas propter eorum egregias & naturales virtutes Deo ad vitam æternam acceptos fuisse Vlrichus Zuuinglius, teste Luthero, affirmat: Hunc ipsum errorem olim Pelagius affirmauit, vt innuit diuus Augustinus ad Quoduultdeum, capite octuagesimooctauo.

Carnis resurrectionem esse fictitiam, Seruetus & Libertini in Gallia disseminant: Hoc verò in primitiua Ecclesia a Simone Mago, & a Cerdo

nianis

nianis disseminatum fuisse colligitur ex diuo Augustino in libro de hæresibus, capite primo, & vigesimoprimo.

Præter solam fidem, nullam præterea esse iustitiam inhærentem, quę iudicio Dei possit opponi, Philippus in Apologia cōfessionis Augustanę, & in annotationibus in caput Iohānis decimum sextum denunciat: Huius opinionis pestem ex Eunomianis deliriis contractam esse, dignosci potest ex diui Augustini libro de hæresibus, capite quinquagesimo quarto.

Non posse iustos peccare, nec Spiritum sanctum amittere, hoc tempore Anabaptistæ decantant: Idem olim fuisse a Iouiniano decantatum affirmat diuus Hieronymus libro secundo aduersus Iouinianum, & diuus Augustinus ad Quoduultdeum, capite octuagesimosecundo.

Christianum hominem nulli pœnæ subiacere, si idem a culpa fuerit absolutus, hinc nullum esse purgatorium ignem, nullam pro peccatis satisfactionem, nullas Pontificum indulgentias, & peccatorum condonationes, Lutherus nusquam nō prędicat: Hanc hæresim fuisse olim a Valdēsibus, & a Iohanne Vuicclefo insinuatam ex Constantiensis Concilij actis aperte dignoscitur.

Nullum esse in homine liberum arbitrium, Lutherus in suis assertionibus, & in tertio libro contra Zuinglium, & in libro de captiuitate Babylonica, & cū Luthero Brētius, Illiricus, Caluinus & alij eiusdem farinæ plerique balbutiunt: Easdem ipsas fuisse Simonis Magi, Marcionis, Petri Habullardi, Vuiclefitarū, & Manichæorum ineptias, locupletissimus testis est diuus Hieronymus, & diuus Augustinus ad Quoduultdeum capite quadragesimo sexto, & Cardinalis Osius de

tradition-

traditionibus humanis prope finem.

Nostri temporis Hæretici, reiectis legitimis iudicibus, & post habita ecclesiastica correctione, modò Principes laicos & Reges, modo Cæsarem appellant, vt Lutherum & cæteros, nouissimè autem Caluinum factitasse scimus: Id ipsum ab Ario, Sabellio, Nestorio, sed in primis à Paulo Samosateno, qui neglecto iudicio sacerdotali, Aurelianum quendam tyrannum, non modo illius fidem implorans, appellauit, sed etiam suum dominū vocabat, factitatū fuisse narrat Eusebius in Historia Ecclesiastica, lib. septimo, capite trigesimo.

Reiiciuntur nunc à nouis quibusdam Aquinaribus Theologis paternæ traditiones, necnon communis Apostolicæ Hæreditatis, & sanæ fidei thesaurus à catholicæ veritatis hostibus hoc nostro tempore proteritur, & cōculcatur: Idē cōsceleratum facinus pari impietate sui temporis Hæreticos per vniuersum Orientem patrauisse conqueritur diuus Basilius in Epistola septuagesima, quam ad Galliæ & Italiæ Episcopos scripsit. Et Montanus primus traditioni cōtraria noua quædam ingessisse, dicitur Historia Ecclesiastica libro quinto, capite decimosexto.

CAPVT XIIII.

Sed quid harum impietatum tot mōnstra longius enumerando referam? satis igitur sit aliqua ex parte explicasse has, & huiusmodi reliquas fanaticas opiniones alios atque eos, à quibus nunc asseruntur, habuisse authores. Fuerūt namque, vt paulò antè vidimus, omnia vetustissimorum Hæreticorum inuenta, toties alias sacrorum Conciliorum authoritate reiecta, catholicorum Patrū incorrupta, & inuicta fide iugulata, atque sepulta,

Ponitur discrimen inter veteres & recentiores Hæreticos, & horū detestabilior impietas ostenditur. Idem inuenitur à diuo Bernardo, ho-

mil. 66. in fine super Cant. Et à Iohāne Dricdone de dogmatibus variis, &c. li. 4. ca. 5.

sepulta, quæ denuo Euangelici isti doctores, non sigillatim, sed vniuersa simul hac nostra tempestate ab inferis reuocauerunt: hacque in re præsertim suis præceptoribus maximè excellunt. Illi enim pauca quædam, & singuli singula ferè dogmata, & aliis atque aliis tēporibus aduersus catholicā Ecclesiā defendenda proposuerūt. Nostri autem Hæretici, non singuli singulos, sed eorum bona pars singuli omnes simul errores eodē tempore profitentur. Atque vtinam hi eodem modo vt illi, à quibus originē traxerunt, sua placita profiterentur. Quandoquidem prisci illi Hæretici philosophicis rationibus, & diuinis testimoniis, quāuis non satis rectè intellectis, suas assertiones defendebant. At nunc præstantes isti viri seditionibus, conuitiis, apertissimisque mēdaciis, & bello quoq; teterrimo, & exitiali suas fabulas tuentur: parumque interest, immo prorsus nihil abest, quin miseri ad perditam Mahometis sectā, vel ad vanos gentilitatis ritus, aut, quod lōge detestabilius & scelus est, ad Atheismi impietatē non desciscant: quando iidem omnia catholicæ veritatis mysteria non secus ac immundæ Harpyæ suis impietatibus & vanitatibus fœdauerunt. Neque apud eos aut recta ratio, aut summorum virorum grauissima authoritas, aut catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ suprema maiestas, aut diuina testimonia, eodem tamē, quo dictata fuerunt, spiritu intellecta, aliquid valent. Sed eò tantùm præcipites feruntur, quo spiritus mendacij eos impellit, sua omnia temerario quodam ausu, captiosa quadam argumentatione, & sæpe etiam perspicuo & impudenti mendacio conspergentes. Nusquā, ô Rex, illis aut turbulentiores, aut impudentiores, aut mendaciores homines inuenies. Quas fabu-

fabulas, quos errores, quæ mēdacia fœdiſsimi & perditiſſimi ſectarij iſti catholicis Patribus nō adſcribūt? vt eorū ſentētiis & authoritate ſua leuia & impura dogmata ſtabilire & illuſtrare videātur. Vt omittam tot ſacrarū ſcripturarū, eorū opera, deprauatos locos, mendoſas interpretationes, peruerſiones, ſacrilegia, corruptelas, menda, quibus omnes veterum, & ſacrorum, & ethnicorum ſcriptorum codices repentina quadam alluuione aſperſere. Non habent Talmudici libri tot vanitates, quot figmentis, & vitiis noſtrorum Hæreticorum ſcriptiones refertæ ſunt. Quid enim non vbique paſſim, præſertim autem in ſuis tā impiè coaceruatis, & malè centuriatis Centuriis, Pſeudoeuangelici iſti, ne dicam magiſtri, & authores mendaciorum non mentiuntur? Ita vt huiuſmodi viri omnes ad vnum eſſent legis Corneliæ De falſis rei, etiam ſi apud ſuos Principes huius iudicij cauſa aliquo modo ritè expenderetur. Et profectò nō alienum eſſet illorum innumera ferè mēdacia hoc loco ſigillatim recēſere, & redarguere: quandoquidem & hoc quoque ad rē Chriſtianam ſpectare videtur, impietatis videlicet, ac falſitas eos apertè conuincere. Verùm, cùm illorum impudentia tot catholicorum & doctiſſimorum Theologorum laboribus iam ſatis reiecta ſit, & apud omnes detecta & peruulgata, in præſentia ſi[...]tio inuoluendam horum t[ur]bulentorū hominu[m] [...]a cum ſuis mendaciis me non iam iudico, in aliud opportunius tēpus hu[n]c laborem reiiciens. Qua equidem in re, Chriſto Deo fauente, qualis ipſe cumque ſim, meæ imbecillitatis oblitus, & diuinæ potētiæ, atque benignitatis memor, quæ ſemper piis inceptis, & ſanctis auſis aſpirare conſueuit, fortaſſe non inutilem operam me

Promittit Author ſe nō inutilem operam christianæ reip. collaturum, ſi catholicorum Principū præſidio ſe munitum ſenſerit.

Christianæ reip. nauaturũ spero, si mihi meos intimos sensus, & cogitationes meas iis, quorũ maximè interest, Sacris Proceribus, corã liberius explicare tandem aliquando dabitur. Neque enim magna sine magnorum Principum cõsilio atque præsidio fieri satis commodè possunt.

LVDOVICI MAIORANI GRAVINATIS Canonici Ordinis Lateranensis de vero Dei cultu,

AD CAROLVM NONVM GALLORVM REGEM Christianissimum,

LIBER SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

Veræ & adulterinæ Ecclesiæ præcipua discrimina recẽsentur, inter quæ illud est, quod vera Ecclesia sit corpus Christi, falsa autẽ sit vmbra tantũ, & quãobrem.

SED ad institutum nostrum redeuntes, dicamus quòd cùm omnis hæresis sit catholica veritate posterior, sicut vmbra corpore, illud summopere catholicis principibus & piis omnib⁹ animaduertendũ est, ne, vt canis ille Aesopicus, omisso corpore vmbrã sectentur. Corpus Christi catholica Ecclesia est, vmbra autẽ corporis Christi est Ecclesia malignantium, & synagoga Sathanæ. Et certè hoc est pręcipuũ catholicorũ & hereticorũ discrimen: quandoquidẽ catholica Ecclesia quæ Chri-

sti capitis corpus est, nihil vmbratile, nihil fictũ, nihil simulatum habet: quia illos tantùm motus agit, quos ei assistens Christi spiritus ingerit: & velut quoddam diuini numinis organum, aut calamus diuina manu agitatus, nõ aliud reddit aut exprimit, quàm id quod tacito quodã Dei motu vel iussu ei præcipitur, aut imprimitur. Hinc forsan diuus Paulus appellauit Ecclesiã Dei columnam, & firmamentum veritatis. Veritas enim nõ est in vmbra, sed in corpore, nam corpus ad viuum assequitur, vt diximus, & exponit omnes agitãtis animi motus. Vmbra autem vix tenuem quãdam corporis motionẽ effingere potest: quia non est spiritus vmbra, sed corporis, & per se à spiritu non agitatur; quapropter licet videatur, tamen viua non est. Quis enim dixerit vnquam vmbram viuere, tametsi eadem aliquo modo ad motum corporis cieatur? Aut quis aliquando affirmauerit, vmbram suapte natura existere, cùm omnis vmbra sit appositi corporis vmbra, & tenebris superuenientibus euanescat? Quamobrem vmbra non semper eadem est, nec semper eodem modo se habet: ad motum enim obiecti luminis circumfertur, augetur, & minuitur. Et quidem hæreses alicuius obliqui luminis beneficio ad tempus apparere, & veluti spectra, & phantasmata quædam, quasi in immensum sese porrigere, & tangere cęlum manibus videri possunt. Quòd autẽ verè & semper ita sint, fieri certè nullo modo potest: siquidem deficiente obiecto lumine, hoc est, seditiosorum conatu, & populari aura, vt in nihilum abeant necesse est: immo in perpendiculari etiam luce omnis recti corporis vmbra dissoluitur. Hocq́ue nimirum est, quòd Hæretici semper in angulis latitãt, & modicum quoddam 1. Tim. 3.

lumen affectant, quia meridiana, & clarissima illa Oecumenicorum Conciliorum, & catholicæ veritatis luce, vniuersa illorum latibula aperiuntur. Quare veluti nocturnę aues tanto lumini cedere coguntur, & quasi tenebræ, Sole aduentante dissipantur: quippè quod de corpore, id est, de Ecclesia catholica verè dici nō potest: vtpote quæ & in luce, & in tenebris semper eadem est. Sēper enim eodem diuino spiritu rectore, & moderatore gubernatur; semper potentissimo Christi præsidio protegitur; semper in Dei tutela cōquiescit. Id propter, licèt Hæretici, & impij omnes odio plusquā Vatiniano Catholicā Ecclesiā persequantur; nunquam tamen in illam valebunt: quia nunquā Ecclesia catholica diuino auxilio destituitur, aut destituetur. Hinc nimirum semper erit immobilis & inuicta: quia bene fundata est super firmā petram. Nam impeti humanis præsumptionibus possunt, quæ diuino iudicio constituta sunt, sed vinci non possunt.

CAPVT II.

Labores Ecclesiæ ad immortalitatem iter patefecerunt, & illam ad summam gloriā euexerunt.

IMmo verò dilatatur tandem Ecclesia in angustiis, non coarctatur: non debilitatur in infirmitate, sed roboratur. Agitatur procellis, non opprimitur: quatitur tempestate, non frangitur: si oppugnatur, non expugnatur: si concutitur, non euertitur. Confirmatur in vtraque fortuna, non infirmatur: proficit in aduersis, non deficit. Cùm diripitur, ditatur; cùm vexatur, illustratur. In calumniis fit præstantior; in martyrio triumphat; in miseriis est beata; in morte regnat. omnia illi cedunt in bonum. In omnibus vel vt aurum igne perficitur: quia non humanis artibus, sed diuina virtute, & prouidentia regitur. Hinc oportet hæ-

reses esse, necesse est vt eueniant scandala, vt probentur & exerceantur fideles: vt qui verè ad Christum attinent, manifesti fiant: vt Ecclesia Dei, sicut aurora consurgens, sua incrementa accipiat. Esset planè adhuc paruula, & quasi infans Ecclesia, nisi tāto Christi, & tot sanctorum Martyrum sanguine adoleuisset. Quò magis impiorū tyrannide & Tyrannorū impietate, atque sęuitia pressa fuit Ecclesia, eò magis creuit & propagata est. & manſit apud Fideles fidei robur immobile, & stabilis atque inconcussa virtus contra omnes incursus, atque impetus oblatrantium fluctuum. Pharaones populum Israel nobilitauerunt. Neronibus Ecclesia Dei est illustrata. Tunc magis christiana Ecclesia mūdo claruit, ac fuit celebris, cùm magis eius lumina extinguebantur. Occidebatur vnus, viuificabantur decem: Moriebantur decem, exoriebantur mille: Exterminabantur mille, tunc millia millium, & decies centena millia erumpebant. Si quid denique impiorum furore, & hostili gladio rescindebatur, ad centuplum renascebatur & reuirescebat. Tantos igitur progressus nunquam catholica Ecclesia fecisset, nisi priùs, velut granum frumenti cadens in terram, mortua fuisset. Contumeliæ, vincula carceres, craticulæ, rotæ, exulſiones, pressuræ, excarnificationes, cruciatus, tormenta, pœnæ, supplicia, cruces fuerunt Ecclesiæ quasi instrumenta gloriæ, & semina immortalitatis. His enim armis Prætores, & milites Christi de tot hostibus crucis, immo de vniuerso terrarum orbe triumpharūt, atque tot præclara facinora, & insignia facta perfecerunt. Spiritum Stephani, Pauli sapientiam, constantiam Apostolorum, & reliquorum Christi athletarum virtutum inuictam, quis nobis clariorem & il-

D. Chrysost. in oratione 2. aduersus Iudæos, Tom. 5.

Iustriorem reddidit, nisi improborum furor, nisi tyrannorum impietas, nisi perfidia, & contumacia Iudæorum? Arrij nefarius conatus Christi diuinitatem vsquequaq; nobis explicauit. Basilidis, & Manichæorum factione Mariam verè Dei matrem fuisse, omnibus clariori quadam luce innotuit. Eucharistiæ præstantiam, & dignitatem, & aliorum sacramentorum vim diuinam, turbulentorum hominum fraudes, atque fallaciæ nobis planè aperuerũt. Cauillationes enim & imposturæ Hæreticorum occasionem dederunt Patribus & catholicis Doctoribus, vt doctrinã sacramẽtorum clarius & fusiùs explicarent. Catholicæ Ecclesiæ, Apostolicæque Sedis authoritas, & Vicariorum Christi summum imperium, tunc magis enituit, atq; emicuit, cùm magis malorũ inuidia, atque Hæreticorum calumniis impugnatum est. Hostes & perturbatores Ecclesiæ illã tot victoriis tot triumphis, tot trophæis, atque opimis spoliis ornauerunt. Quot celebres Conuentus acti, quot Catholicorum Patrum solemnes cœtus, quot sacrosancta, & œcumenica Concilia, quorũ sanctissimis decretis modò regitur Ecclesia, ob Hæreticorũ proteruiã celebrata sunt? Quot præclari, & egregij Doctores nunc in Ecclesia, velut stellæ in firmamento, præfulgent, & suis diuinis monumẽtis, quosdam quasi diuinitatis radios ad nos emittũt: quos vtique Ecclesia vel nõ haberet, vel non ita absolutos, & illustres haberet, si perditi, & seditiosi homines suis factionibus catholicę fidei & doctrinæ veritatis tot errorum tenebras non offudissent. Sẽper fuit Ecclesia pressa, valentior: ac tum maximè emersit, cùm maximè summergi videretur. Nã cùm Dominus, vt præclarè inquit Origenes, in nauicula Ecclesiæ pio quodã somno

Origenes Homil. 6. in Mat. capi. 8.

somno magis dormire videtur, electorũ suorum patientiam & tolerantiam expectans, vel impiorum pœnitentiam, & conuersionem sustinens, tunc maximè cor eius vigilat. Et cùm magis aduersum Ecclesiam turbines, & vertigines Dæmonum vndique erumpunt, & sæuiunt, & tempestates ac fluctus malignantium ad cœlum sese extollunt, tunc maximè quasi somno experrectus exurgit, adiuuat, redemit: & imperans ventis, & mari, de magna tempestate facit tranquillitatem magnam, reddens cum fœnore, & in quadruplum serenitatem & pacem populo suo: ab angustiis tristitiæ, in latitudinem gaudiorum Ecclesiã suã deducens: in tribulatione exaudiẽs, & dilatãs illam.

CAPVT III.

Orthodoxæ ecclesiæ de omnibus impiis victoria atque triũphus enarratur.

ET quidem non adeò Lernæi labores Herculem illustrauerunt, vt fuit hostilibus oppugnationibus nobilitata Ecclesia. Sæpe impugnata est à iuuentute sua. Supra dorsum eius fabricauerunt peccatores: sed Dominus concidit ceruices eorum, confusi sunt, qui oderunt eam, & abierũt retrorsum: facti sunt velut fœnum tectorũ, quod priusquã euellatur, exaruit. Vbi sunt Arrianorum partes? Donatistarum studia? Pelagianorum sectæ? Sabellianorum familiæ? Nestorianorũ scholæ? Armenorum cateruæ? Porphyrianorum academiæ? Manichæorum hæreses? Nouatianorum cõuenticula, & reliquorum Hæreticorum factiones? quæ dum florebant, nõ modo maiorẽ Christiani orbis partem occupauerũt, sed ipsos etiam potentissimos Reges atque Imperatores suorum consiliorum participes, & fautores habebant: An nõ tandem omnes quemadmodum fumus in tenues auras euanuerunt? ac velut puluis, quem

Psal. 128.

Quòd profecit creuit, & propagata est

Semper Ecclesia in aduersis & inimici eius defecerũt.

proiicit ventus a facie terræ dissipatæ sunt? nec secùs ac malè compacta domus, suis grauata ponderibus, corruerunt? Nullo enim bello prorsus vinci vnquam potuit Ecclesia, tametsi multis prælijs nõ parũ vexata semper fuerit: quandoquidẽ & ipsa suos habet propugnatores, & optimis atque perpetuis defensoribus nunquã caret. Ita diuina prouidentia disponente, vt non modo catholica Ecclesia, optimorũ Principum patrocinio seruaretur incolumis, sed etiam optimi Principes obseruatam Ecclesiam catholicam fierent, & hominibus & Angelis clariores. Neque enim vlla gloria cõparari potest illi, quã laboribus pro Deo susceptis, periculisque pro Religione aditis pij homines cõsequuntur. Ob illam enim in hãc lucem edimur, atque per illam nobis ad beatas illas Cœlitum sedes, & ad veram immortalitatẽ patet aditus. Quapropter magno beneficio a Deo optimo maximo afficiuntur viri illi, qui idoneam aliquam facultatem Ecclesiæ catholicæ defendẽdæ, & propagandæ nanciscuntur. Pro illa enim non modò varia vitæ discrimina subire, sed mortem etiã occumbere felicissimũ est: siquidem & pro ea ipse Dei vnigena filius mortuus est: eamque reddidit mundam sanguine suo, vt esset Spiritus sancti capax, & Deo plena, omniumq; diuinorũ arcanorum, ac mysteriorum particeps & administra. Omnia enim quæcunque audiuit, & accepit Dei filius à patre impertiuit, & nota fecit illi. Sicut enim pater misit filium, ita filius constituit eam, vt esset dux & mater omnium, & vnica in terris diuinæ veritatis magistra, fidelissimaque cœlestiũ oraculorum, summique Dei interpres, & internuntia. Quamobrem quæ Ecclesiam (quæ, vt ait diuus Thomas, sextuplici lumine illuminatur.) catholi-

Quòd nulla gloria compa rari potest illi quæ Ecclesiæ defensoribus debetur: siquidem piis Ecclesiæ filiis pro diuinis meritis diuini honores debentur.

Quòd sola catholica & apostolica Ecclesia est Dei in terris fidissima vates & interpres.

catholicam latent, quo pacto cuipiam alteri erit aperta? aut qua ratione Ecclesiæ catholicæ aduersarij verã diuinorũ librorũ intelligentiã sibi vendicant, cùm Dei arcana in primis per catholicam Ecclesiam Christi fidelibus aperiantur, & ab immutabilis Ecclesiæ ad hodiernum diem vsq; eodem ipso ecclesiastico ore voluntas Dei nobis explicata sit? Quæ sunt generalia Concilia, aut traditiones hæreticorũ, in quibus omnium ordinum, & omnium seculorum consensu perpetua quadam successione nobis diuina decreta tradita sint? nisi quia (vt verè & sanctè ait Siritius Papa) extiterũt nonnulli, qui statuta maiorum contemnentes, castitatẽ Ecclesiæ sua præsumptione violarunt, voluptatẽ populi sequentes, Dei iudiciũ non timuerunt: nisi quia aliis atq; aliis, & quidem intermissis, & à se ipsis longe remotis temporibus, ex nostratibus quidam factiosi homines, velut latrunculi in quibusdam viarum anfractibus è suis latibulis ad inuadendos, & expoliandos catholicos eruperunt, factaque direptione, actutum trepidantium more, ad suas cauernas, & latebras aufugerunt: quippè qui tandem ad vnum omnes velut nefarij, & infames prædones diuini iudicij laqueo sunt suspensi: vel, vt Læsæ diuinæ Maiestatis rei, & temporalibus, & æternis flammis perpetuò comburendi, traditi sunt.

Ecclesia (ait D. Tho. Isa. 6. co. 2. fi.) illuminatur sexta plenitudine, videlicet, lumine sanæ doctrinæ, spiritualis intelligentiæ, gratiæ nostræ æternæ gloriæ, lætitiæ & diuinæ gloriæ.

Siritius Papæ epist. 4 in Concil. Telẽsi.

CAPVT IIII.

CVm igitur hæc ita se habeant, humanis rationibus post habitis, si cupimus recta progredi, atque optatam summi boni metam attingere, illud tantũ iter teneamus, in quo catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ, ac Patrum nostrorum impressa vestigia videmus. O quàm pie diuus Chrysosto-

Cõfirmat Author, & latius explicat, quod supra dixerat de traditionibus Patrum.

D. Chrysost. in 1 li de Prouidentia Dei, Tom. 5.

Chrysostomus diuina illa verba protulit, inquiẽs: Si B. Paulus, quo nullus maior fuit, aut æqualis, ad tertium cœlum raptus, tantorumque arcanorum effectus particeps, ad Dei abyssum hærens, substitit: Inspiciensq; in profundum diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei obstupuit solum, atque inde resiliit. Quid nos ipsos frustrà concidimus, perscrutantes inscrutabilia, atque inuestigabilia curiose inquirentes? Certè cùm Medicus contraria iis, quæ nobis salubria videntur præcipit, siue algens membrum profluo fonti subiicere iubeat, siue alia huiusmodi efficere, nonnunquam reluctamur: sed cùm nobis anteà persuaserimus, artis illum ratione cuncta facere, promptè ac libenter cedimus, idque cùm ille sæpius fallatur: Deus, cuius viæ omnibus incredibiliter à nobis distãt, qui est ipsa sapientia, qui nunquã falli potest, punienda curiositate perscrutabimur? Cumque illi simpliciter cedamus, à quo facti rationem exigere iure nostro possemus, ab illo cuius solũ cedendum est nutui, eorum quæ gessit causas, & rationes requiremus, atq; huiusmodi indignè ignorantiam feremus? Hæccíne sunt religiosæ mentis ac piæ? Ne quæso, ac supplico, ne ad tantam vesaniã progrediamur: sed in omnib⁹ in quibus ambigimus, illud potius nobiscũ pia cogitatione voluamus: Iudicia tua abyssus multa. Nam & hoc ipsum, quòd non omnia apertè scimus Diuinæ sapientię atque prudentiæ profectò est. Si enim omnium quę fiunt, causa & ratione cognita, ita demũ Deo pareremus, non magni momẽti esset, neque fidei ostensio ea res videretur. Cùm verò nihil horum penitus noscetes, ita quę summa affectione mandantis eius omnibus cedimus, ex legitima obedientia, fideque integerrima, maxima animabus nostris.

nostris emolumēta conquirimus. Hoc solùm nobis persuadere debemus, omnia nobis vtiliter à Deo inferri: non iam modum inquirentes, neq; huius ignorationes grauiter & cū mœrore ferentes. Neque enim possibile est ista scire, aut vtile: illud quia mortales sumus, hoc quia citò in arrogantiam extollimur. Plurima nos facimus, quæ cum liberis nostris noxia esse videātur, vtilia sunt tamen: quorum neque illi causas quærunt addiscere, neque nos illi anteà persuadere studemus, id expedire quod facimus: sed hoc solū illos admonemus, vt in omnibus cedant, quæcunq; præceperint Patres, nihilq́ue vlterius inquirāt. Quod si parentibus nostris qui nobiscum eiusdem naturæ sunt, ita promptè, ita liberè obtemperamus, neque vlla ratione indignamur, Deo indignabimur, aut grauiter feremus, quòd non illius omnia nobis explorata sunt, qui tanta excellentia hominibus præcellit, quantam ipsi capere non possumus? Quid hac impietate grauius & durius excogitari possit? Aduersus huiusmodi beatus Paulus indignans dicebat: Alioquin, ô homo, tu quis es, qui respondeas Deo? nunquid dicit figmētum factori suo, cur me ita fecisti? Equidem filiorum exemplar proposueram, ipse verò multò aliquid magis posuit, figuli scilicet, & ab eo formati luti. Sicut enim lutum quocunque manus se formantis duxerit, sequitur: ita hominē quocunq; Deus iusserit, ea sequi, & quæ ille intulerit, grato animo perferre conuenit, nihil omninò reluctando, vel curiose addiscere quærendo. Hæc diuus Chrysostomus. Quæ omnia itidem de sacris proceribus intelligenda sunt. Illorū enim nos quodammodo creatura, id est, filij sumus per fidem, cùm per eos Deo in sacris mysteriis regeneramur. In illis

Rom. 9.

illis præterea satiat Christus, atque etiam illis cõ-
credita sunt eloquia Dei: ex quo sunt nobis diui-
næ volũtatis interpretes & internuntij, &, vt Apo
stoli verbis loquar, sunt ministri Christi, & dispen
satores mysteriorum Dei, propter eos qui hære-
ditatem capiũt salutis. Quamobrem omni segni-
tie & hæsitatione reiecta sacrorum virorum di-
cto tanquã Deo & Christo in illis loquẽti prom-

D. Bernardus de præcepto et dispensatione.

pte, & liberè audientes esse debemus. Nam, vt
grauissimè ait diuus Bernardus, imperfecti cor-
dis, & infirmæ prorsus voluntatis indicium est,
statuta Seniorum studiosius discutere, hærere ad
singula, quæ iniunguntur, exigere rationem, de
quibusque, & male de omni præcepto, cuius cau-
sa latuerit, suspicari: nec vnquam libenter obedi-
re, nisi cùm audire contigerit, quod fortè libue-
rit, aut quod non aliter dicere, seu expedire mon-
strauerit, vel aperta ratio, vel indubita authori-
tas. Delicata satis, imo molesta est huiusmodi
obedientia. Non planè hæc illa est, quæ ex re-
gula traditur, Obedientia sine mora. Dispu-
tare profectò est in actu cordis, non in auditu au-
ris obedire. Hæc diuus Bernardus. & rectè qui-
dem. Nam si nec vnius patrisfamilias, vt modò
dicebamus, præcepta discutere vlli fas esse puta-
tur: quanto magis Christifidelibus, id est, præ-
cipuis obedientiæ filiis non licebat de vetustissi-
mis tot catholicorum & sanctissimorum Patrum
institutis, deque vniuersalis Ecclesiæ consuetu-
dinibus antiquissimis, totius orbis consensu ro-
boratis dubitare, vel, quod multo deterius est,
malè sentire? Nequaquam quidem certè Chri-
stianum, & eiusm hominem decet, promissam in
lauacro regenerationis fidem irritam facere, & iis
in rebus, quæ ad pietatem pertinent, omni vento
doctrinæ

doctrinæ fluctuari, & circumferri: præsertim cum tot seculis antè sanctissimi Vatis oraculo p. çmoniti simus, ne veterem callem relinquentes, a papaternis vestigiis declinemus. Sic enim inquit sanctus Propheta; State super viam, & videte, & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea: & inuenietis requiē animabus vestris. Quod idem est, ac si diceret: Nolite varii & peregrinis doctrinis abduci: tenete fidem quam didicistis. Quòd si dum in via mandatorum Dei ambulatis, in aliquod biuium, aut triuium incideritis, ita vt de vero tramite subdubitari cœptum sit, cauete ne temere, & inconsultò vos incerto itineri detis. nolite credere omni spiritui, sed state super vias, sistite gradum, probate spiritus an ex Deo sint: & videte & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona. Nouarum etenim sententiarum Magistri, & ipsi quoque proferent canonicas scripturas, sacrosancti Euangelij præcipuos interpretes, & professores sese iactabunt, verbi Dei vindices se esse dicent. Ecce hic est Christus pleno ore, & buccis concrepantibus dictitabunt. Nouis, & peregrinis doctrinis vos in admirationem trahere conabuntur, & à via regia auertere studebunt. Vos autem state super vias, & videte & interrogate de semitis antiquis, quæ sit via bona, & ambulate in ea, id est, ea præcepta custodite, quæ Patres vestri a suis maioribus acceperunt, & quasi per manus tradiderunt vobis: Ea posteris vestris tradatis, quæ accepistis. State in prima & catholica traditione, nec aliter credite, aut sentite, nisi quemadmodum per successionem Ecclesiæ Dei tradiderunt vobis. *Ierem.6.*

CAPVT

CAPVT V.

Quòd catholici Patres vniuersas ferè hæreses non solis scripturis, sed traditione etiã paterna iugularunt. Item, Orthodoxorũ Conciliorũ aduersus hæreses enumeratio.

Socrates in hist. Tripart. lib. 2. cap. 13.

HOc enim modo Ecclesia catholica sacrosanctum & pretiosissimum Apostolicum illud cœlestis sapientiæ, Euangelicæque doctrinæ, & diuinæ veritatis depositum à venenatis Hæreticorum sibilis, necnon à tot hostilibus impiorum hominum, siue insidiis, siue conatibus semper tot seculis seruauit intactum. Cùm enim Nouatus Princeps Nouatianorum, qui ab Ecclesia separati, superbo nomine catharos, id est, mundos semetipsos appellauerunt, fraternæ charitatis oblitus a fide lapsos ad pœnitentiam non admittebat (nam quamuis eos dignè pœnituisset, spem tamen omnem salutis illis ademerat) quid aduersus eum sacerdotalis Synodus sub Fabiano, vel sub Cornelio Papa, diui Cypriani tempore, Romæ celebrata decreuit, num aliud atque ab orthodoxis Patribus secundum traditã regulam, & veram Scripturæ interpretationem acceperat?

Quantum hic Aurelianus tametsi ethnicus Imperator detulerit Italiæ sacerdotibus & Romano Episcopo, vide Euseb. in Eccles. hist. li. 7. cap. 30.

Huius Pauli Samosateni meminit Eusebius hist. Eccl. li 7. c. 29. et 30

Cùm Sabellius, Sixti II. Pontificatu vnã tantùm in Trinitate personam ponebat, qua nisi authoritate Maiorum, & vera sacrorũ librorum intelligẽtia tantã impietatẽ postea reiecit Ecclesia?

Cùm tempore Dionysij Papæ, imperante Aureliano, Paulus Samosatenus Antiochenus Episcopus falsa de Deo sentiens, Christum de cœlo descendisse negabat: sed ipsum quamuis virũ pietate insignem, attamen vt reliquos mortales communis naturæ hominem tantùm fuisse, ponebat, quo pacto postremum Antiochenum Consilium superbissimi viri turbulenta, & temeraria cõsilia, nisi ecclesiastica traditione, & sacrarum scripturarum traditis explanationibus dissipauit?

Cùm Barbarus & insanus Manes, à quo Manichæi dicti sunt, catholicam de vera Christi huma-

nitate

nitate sententiam sub Felice I. imperante eodem Aureliano, impugnabat, & ex vltimis Persarum finibus Romam vsq; tot stultissima dogmata dis seminauit, nostro, vt ait Eusebius, orbi Persica venena propinans: quid eius delirationibus obiecit Ecclesia? Non aliud nisi hoc vnum: Nempè, quod talia paternis traditionib', & catholicis scripturarum explicationibus aduersabantur. *Euseb. Ecclesi. hist. li. 7. ca. 31.*

Cùm Arriana lues sua nouitate totũ ferè Christianum orbem inuaserat, ita vt imperij culmen attingens, aliquando etiam imperatoriam Maiestatem affecerit, filium Deo patri æqualem & cõsubstantialem negando: qua tandem Antidoto, & Nicæna Bithiniæ sub Syluestro I. & Romana sub Iulio I. synodus, illã veritatis pestem euasit? non alia quidem nisi quia intra sacratæ, & incorruptę vetustatis castissimos, & saluberrimos limites sese continuit.

Cùm antiquorum Hæreticorũ Hydra & multarũ hæresum assertor Eustachius coniugalia vincula, vt humanæ saluti repugnantia dissoluebat: an nõ illius institutiones vt vanas Conciliũ Gangrense despexit, eò quòd ab Ecclesiastico canone & à diuinis oraculis recedebant?

Cùm Gratus Episcopus Carthaginensis, qui in eodem Concilio Carthaginensi post Nicęnum primo præsidebat, rebaptizationis titulum considerandum proponeret, ab vniuersis Episcopis ne aliquo modo inter ipsos de illo dogmate amplius contrauersaretur, vna mente, & vna voce conclamatũ est: sed antiquã à Patribus traditã regulam seruandam esse omnes dixerunt, qua cautũ erat, Hæreticos sola manus impositione purgandos. Existimabant enim illicitas esse rebaptizationes, nec ob aliud nisi quia alienum erat à syncera fide,

& à catholica disciplina rebaptizari. Et idem hoc ipsum priùs statutum fuerat in sacerdotali Concilio Romæ sub Cornelio Papa Cypriani temporibus, & per Stephanum Papam.

Cùm Macedonius, qui, vt ait Damasus Papa, Arriana stirpe profectus, non perfidiam mutauit, sed nomen, Spiritum sanctum Deum esse negabat: quid Concilium Constantinopolitanum primum sub eodē Damaso Papa, Gratiani & Theodosij senioris temporibus celebratum in illum statuit. Num aliud quàm quod Catholicorū Patrum inuiolata successio tradiderat?

Cùm Palladius & Secundianus, diui Ambrosij Mediolanensis Episcopi temporibus iam olim damnatam Arrij impietatem ab inferis reuocabāt: quid aliud aduersus illos Concilium Aquileiense, sub eodem Damaso coactum, constituit, nisi idem illud quod secūdum nostrorum Maiorum piam & viuam traditionem in Concilio Nicæno fuerat explicatum?

Cùm Stoicorum imitator Iouinianus, suæ impudentiæ, & fœditatis lolium in agro Domini spargens, nuptias virginitati æquabat: quo pacto ei in Concilio Telensi, sub Syricio Papa ab Ecclesia nisi paternis traditionibus, & catholicis interpretationibus obuiam itum est?

Cùm Pelagius primorum Parentum iustitiæ originalis priuilegium non satis animaduertens, illos secundum carnem, non peccati merito, sed necessitate naturæ, etiam si nulla vnquam peccati macula fuissent aspersi, morti obnoxios cōstituebat. Cumque idem diuinæ gratiæ potentissimam vim, parum inspiciens, humanę naturę vires plus æquo extollebat: quid eius Philosophicis argumentis Concilium Mileuitanum sub Innocentio I.

tio I. Archadio, & Honorio imperantibus, respondit? Non aliud quidē nisi quia illius placita reiicienda erant, cùm essent orthodoxis sententiis, & catholicis regulis dissentanea.

Cùm Nestorius Constātinopolitanus Antistes, quem, vt refert Socrates, incendium fidei, sui temporis homines appellauerūt, admirabilem illum nexum vtriusque naturę in vnitate suppositi dissoluens, duas in Christo ponebat personas, Deitatis vnam, alteram carnis, secundum quam tantùm fuisse Christum filium Virginis, & solum hominem prędicabat; eidemque posteà pro summis suis meritis collatam fuisse diuinitatem. Ex quo nec Mariam fuisse Dei parentem, nec Deum vere fuisse Emanuēl asserebat, vocem Theotocos expungens, & Christotocon supponēs: Quid tantæ impietati sanctissima synodus Ephesina, pręsidente Cyrillo Alexandrino Pontifice, sub Celestino I & Theodosio iuniore celebrata, respondit? Num aliud, nisi quia talia execrāda erant, quādoquidem ecclesiasticæ Patrum traditioni, & rectæ scripturarum intelligentiæ repugnabant?

Cùm Eutyches Constantinopolitanus Abbas, & Archimādrita, eiusq; defensor Dioscorus, Christum post assumptam humanā naturam non amplius ex duab' naturis existere, sed in eo diuinam naturam permansisse (substantiā enim carnis, in substantiam diuinitatis fuisse mutatam affirmabat:) quo pacto celeberrimū illud Chalcedonense Conciliū sub sanctissimo Leone I. Valentiniano, & Martiano imperantibus, tantam audaciam & impudentiam, nisi firmissimis orthodoxorum Patrum institutis & scripturis, iuxta catholicum canonem intellectis, confregit?

Cùm Petrus Antiochenus Archiēpiscopus, cum

Socrates hist. Eccles. lib. 7. cap. 29.

Ferunt hoc tempore (vt refert Platina) Diabolū personā Moysis indutā multos Iudæos decepisse, dū eos ex Creta Insula in terram promissionis instar veteris historiæ sicco pede per mare deducere polliceretur. Multi enim ex eis falsum Moysem secuti in vndis periēre. aiunt autem illos solos euasisse, qui tum Christum verum esse Deum credidēre.

Sub hoc Theodosio iuniore Venetiæ felicibus auspiciis habitari cœpēre, anno à partu Virginis 410.

ſuis perditis aſſeclis, in impio illo Triſagio Trinitatem crucifixam aſſerebat, necnon Apollinaris hæreſim roborans, in Chriſto verbum pro anima fuiſſe commentabatur: quo pacto quinta ſynodus Conſtinopolitana, Agapeti, Silucrij & Vigilij tempore celebrata, tantum diuinæ veritatis hoſtem, Eccleſiaſticæque pacis perturbatorem, niſi potentiſſimo paternarum traditionum & catholicarum interpretationum gladio iugulauit?

Cùm vſqueadeò Arrianis febribus laborabat Hiſpania: quo remedio illi Concilium Toletanum tertium Pelagij II. atque glorioſiſſimi, ſanctiſſimique Flauij Reccaredi Regis temporibus opem tulit? an non reiectis erroribus vna catholicorum Patrum authoritate vniuerſa prouincia illa in priſtinam veræ fidei integritatem eſt reſtituta?

Cùm Manichæi præcipuus ſectator Priſcillianus, nec natalem Domini ſecundum carnem, nec illius Reſurrectionem piè venerabatur, neq; enim Chriſtum verum hominē fuiſſe credebat, cumq; idem de animarum humanarum, de bonorum & malorum Angelorum, deq́ue cæterarum creaturarum origine noua quædam dogmata nimium pertinaciter aſſeueraret: an non Concilium Bracarenſe primum ſub Honorio I. Arriamiri Regis anno tertio in Hiſpania citeriore celebratum, ex perpetua & inuiolata Patrum traditione, & diuinorum librorum catholica enodatione vaniſſimas illius ſententias exploſit?

Cùm Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, & Paulus Conſtantinopolitani Patriarchæ noua dogmata in Eccleſiam inſerere molirentur, ſanctiſſimæq́ue Trinitatis veritatem atq; vtrumque Chriſti natalē cōfunderent; an nō ſynodus Lateranenſis

ranensis sub Martino I. ea ratione illorum vanitates repudiauit, quia erant à paternis traditionibus, & a catholico sensu alienæ?

Cùm Macarius Archiepiscopus Antiochenus, & delirus, ridiculusq; senex Polychronius vnam tantum voluntatem, diuinam videlicet, & vnam (vt eorum verbis vtar) Dei virilem operationem in Christo prædicabant, ex quo Monothelitæ dicti sunt: qua nisi Maiorum authoritate, & sacrorum librorum orthodoxa sententia. Tertia, alioquin respectu quinque vniuersalium præcedentiũ, sexta synodus Constantinopolitana sub Agathone Papa cœpta, & sub Leone II. absoluta, Constantino Imperatore præsidente, illorum temeritatem compressit?

Confutat denique (Nam omnia huiusmodi exempla singulatim persequi longum esset) septima synodus, Nicæna secunda Iconomachos, diuarum videlicet imaginum, & reliquiarum contemptores, Origenes Celsum, Hieronymus Vigilantium, Tertullianus Martionem, Irenæus Valentinum, Basilius Eunomium, Augustinus Donatistas, Petrus Cluniacensis Henricianos, Bernardus Petrum Habaillardũ, Epiphanius in suo Panario, & Euthymius in sua Panoplia omnes ferè hęreses: sed qua præcipuè via, qua præsertim methodo, aut argumentandi ratione, nisi inuiolata Patrum traditione & authoritate? nisi grauissimis sacrorum virorum testimoniis & interpretationibus? nisi diuinis scripturis ad Catholicũ sensum atq; cõsensum intellectis & explicatis?

CAPVT VI.

Quod neque catholici doctores suis scriptis, neque

Neque enim catholici Doctores suis lucubrationibus, aut generalia Concilia suis decretis noua

Oecumenica Cõcilia suis decretis noua dogmata edide-rũt, sed aut cõfirmauerũt vetera, aut collapsa instaurauerunt, aut nondum definita declarauerũt.

D. Basil. ad Patrophilum Episc. epi. 82.

tis noua dogmata quo ad substãtiam fidei ediderunt: neque aliud quam quod Patrum suorũ institutis fuerunt edocti, suos posteros docuerunt: sed vetera confirmauerunt, & illa præcepta instaurauerunt, quæ vel hominum, vel temporum vitio propè intermortuam religionem pristinam nobis in memoriam reuocarent. Huiusq; rei gratia Patres (vt à diuo Basilio dictum accepimus) publicos Conuentus excogitauerunt, vt abalienationẽ ex temporibus indictam pro temporũ necessitate renouarent, atque ex Apostolico deposito, paternisque decretis catholicam orthodoxæ fidei regulam; & priscam morum integritatem hominum vitio labefactatam repetentes, inductum Ecclesiis detrimentum per assensionem ad malum, inductione melioris corrigerent. Nam cùm in Christiana republica aliqui claudicãtes in semitis suis, aliud quam Patres eorum iter tenuerunt, confugiens catholica Ecclesia vel publicis, vel priuatis comitiis ad Patres suos interrogauit de semitis antiquis, & certior facta de via salutis, ambulauit in ea: & vt in eadem posteri ambularent, non modo clarioribus tesseris & signis indicauit, sed mandauit etiã publicis monumentis ne illud vnquam vlla obliuione deleretur: necnon (quemadmodũ vetustissimus & aureus Doctor ille dixit) vt quod anteà simpliciter credebatur, idem illud postea diligentiùs crederetur: & quod antea lentiùs prædicabatur, idem illud postea instantiùs prædicaretur: & quod anteà securius colebatur, idem illud posteà sollicitiùs excoleretur. Huncq; in modum Hæreticorum nouitatibus excitata, Conciliorum suorum decretis catholica profecit Ecclesia: quandoquidem quod priùs à Maioribus sola traditione susceperat, hoc deinde posteris per scripturæ chiro-

Vincentium Lirinensem intelligit.

chirographũ consignauit, magnam rerum summam paucis literis comprehendendo: & plerumque propter intelligentiæ lucem veteris fidei sensum nouæ appellationis nouitate signando. Hinc cùm in Concilio Nicæno catholica Ecclesia addidit in filij ineffabili emanatione, & posteà in tota sacra Triade Homousij, id est, cõsubstantialitatis nomen in sacris literis minimè expressum, non noua excogitauit, sed patefecit æterna: explicauit obscuros diuinę scripturæ locos, non nouos fidei articulos condidit: ratum habuit, quod traditione acceperat: quodque fuerat tot præteritorum Patrum authoritate firmatum, sumpsit quasi de diuite promptuario depositũ illud, quo detecto, velut Medusæ clypeo, vniuersi catholicæ veritatis hostes prosternerentur. Abdita declarauit, illustrauit obscura, clausa reserauit, aperuit diuinis illis clauibus sibi à Christo tanta fide, tantaq; authoritate concreditis, signatum librum, & soluit septem signacula eius: mutauit verba non sensum, frangens paruulis diuinæ voluntatis, & cœlestis sapientiæ panẽ. Deniq; filiis suis, quibus lacte opus erat, nõ solido cibo, vnica illa noui nominis nota omnem illorum intelligentiam, vt clarius viderent, excussit, eisque vniuersum diuinæ scripturæ, atque summæ, sanctissimæque ac indiuiduæ Deificæque Trinitatis sensum aperuit. Nouum nomẽ, nõ nouam religionẽ in Christianam Rempublicam inferens. Nouè nõ noua, aliter nõ aliud docens. Eadem enim quę nunc est, etiã semper fuit catholicæ Ecclesiæ de quocunq; dogmate fides atque sententia: nec quicquam temporis progressu vnquam recepit, aut superaddidit noui, sed diligenter custodiuit semper depositum. Et quodcunque ex Apostolica ab initio traditione

Arrius filij, Macedonius verò spiritus sancti consubstantialitatem impugnauit. Socrates in histor. Eccles. li. 2. ca. 45. Et in histor. Tripar. lib. 6. cap. 19. & 20.

accepit, quamuis politum aliquãdo, distinctum, explicatumque magis, idem tamẽ non mutatum transmisit ad posteros. Neque enim indictæ fuerunt synodi, vt certa reuocarentur in dubium: sed vt errores vulgati, & manifestarij tollerentur ab Ecclesia, atque Apostolico illo sacrosancti depositi mucrone iugularentur, & gladio illo resecarentur hæreses omnes, de quo dixit Apostolus: Si quis vobis euangelizauerit præter id quod euangelizatum est à nobis, anathema sit. Quare cùm in Ecclesia eadem sint dogmata, quæ semper fuerunt à tempore Apostolorũ, illud in primis Conciliariis Patribus onus incumbit, vt ea quæ a diuinis, & Apostolicis oraculis tradita sunt, fideli populo pro temporũ necessitate explicentur, & proponãtur: quippè quod vel vno illo exemplo omnibus propalàm fieri potest. Nam in Concilio Rothomagensi, Moguntino, & Lateranensi vniuersali edita fuerunt decreta de soluendis decimis sacerdotibus, cũ id tot seculis ante iure diuino cautum fuerit. Nihil igitur noui Conciliorũ decreta Ecclesiæ de soluendis decimis attulerunt. Idem de cęteris decretis Conciliorũ dicendum est, fuerunt enim priùs diuino iure promulgata, aut insinuata: & cũ temporis vitio in desuetudinẽ abiissent, fuerunt ab Ecclesia vniuersali, vel à primoribus Ecclesiæ, aut renouata, aut enucleata: non denuò humana ratione præter Apostolicum depositum excogitata, aut superaddita.

Galat. 1.

Exod. 22. Leuit. 27. Num. 18. Deut. 18. De decim. c. 1. et 2. et c. Tua.

Nota, quòd Decimæ ante legem de consilio dabãtur. Nã si de præcepto fuissent. Decimarũ vota non potuisset vouere Iacob, Gen. 28. Itẽ, nota quòd decimæ & oblationes in veteri lege habebantur loco sacramentorũ.

CAPVT VII.

AB Apostolis Ecclesiã accepisse baptisma paruulorum scribit sacer ille Ireneus beatissimi Polycarpi Ioannis Euangelistæ discipuli auditor, aduersus Valentini hæreses, libro secundo. Et

Omnia dogmata quæ nũc ab Ecclesia catholica seruantur ex Apostolico

Origenes

Origenes libro sexto commentariorum in epistolam Pauli ad Romanos.

Ab initio in Ecclesia ex apostolica traditione obseruatum fuisse, vt aqua fontis baptismalis cõsecraretur, & baptizati chrismate seu oleo in altari sanctificato inungerẽtur, antiquissimos, & omni exceptione maiores, testes habes Dionysium in Hierarchia Ecclesiastica, Clementem in recognitionibus, Cyprianum in epistola ad Ianuariũ, Origenem in Epistola ad Romanos, magnum Basilium in libro de Spiritu sancto, & Tertullianum in libro de Baptismo.

deposito deprompta esse demonstratur, tam & si aliter mentiãtur authores Centuriarum. Irenæus in Epistola ad Florinum. Et Eusebius in Hist. Eccle. lib 5. cap. 20.

Antiquissimam Ecclesiæ traditionem, diuus Augustinus scribẽs ad Valeriũ, dicit esse illã, qua ante baptismũ exorcizantur, & sufflãtur paruuli: & diuus Chrysostomus nihil hac voce dicit esse tutius: Abrenuntio tibi sathanæ, si ipsam per opera exhibeamus.

Cùm Hæreticorum nullus, quantumcunque pertinax, constitutionem humanam citare possit ex qua conuincatur cõfessionis auricularis ortus, restat vt ad Apostolicum depositum eadẽ necessariò referatur: quemadmodum diuus Clemens beati Petri discipulus ab ipsis Ecclesiæ initiis in suis recognitionibus fuisse memorat. Et apud Eusebium libro nono Historiæ tripartitæ capite trigesimoquinto narratur, quemadmodum in primitiua Ecclesia distinabatur presbyter bonę conuersationis, qui secretũ seruaret, ad quem qui deliquerant accedentes, delicta sua cõfitebantur. Immo verò vsque adeò necessaria semper habita est apud Catholicos auricularis & sacramentalis cõfessio, vt in præcepto confessionis (si tamen non tempus, sed vim & substãtiam præcepti spectauerimus, nullo modo Ecclesia dispensare possit.

D. Soto in. 4. sent. dist. 18. Quæst. 1. Ar. 5.

Immo etiam si Papa, aut Concilium aliquos hoc tam salutari pęnitendi ritu, atque hac tam necessaria redeundi cum Deo in gratiam lege solueret, abuteretur clauibus, & lethali crimine teneretur, atque huiusmodi indulgentia, & dispensatio nulla esset.

Incruentas victimas in mensa Domini supremo Deo offerre per eminentissimum omnium Pōtificem Christum fideles edoctos esse affirmat Eusebius Cæsariensis libro primo de demonstratione euangelica capite decimo: & diuus Cyprianus libro secundo, epistola tertia ad Cæcilium. Et Concilium Tridentinum sessione vigesima secunda capite primo.

Quòd fides, de realitate corporis, & sanguinis Christi in Eucharistia, quam semper tenuit Ecclesia, sit fides Apostolorum ex concordi Patrū sententia, sed in primis diui Irenæi authoritate comprobatur aduersus Valentinianos libro quarto, capite trigesimoquarto: & Dionysij Areopagitæ in Ecclesiastica Hierarchia, capite tertio.

Quòd sacerdotibus sub vtraque specie dum offerunt, Laicis verò sub vna tantùm specie sit sumenda Eucharistia, ex Dominica nedum Apostolica institutione sanctissimum hoc institutū ad nos peruenisse clarissimū est. Etenim cùm Apostoli in cœna in sacerdotes instituebantur, & pro vniuerso futuro euangelico sacerdotio stabant, illis Christus sub vtraque specie corpus & sanguinem suum sumēdum dedit, & vt sic perpetuo in sui commemorationem facerent, pręcepit. Duobus verò discipulis illis, qui ibāt in Emaus, & Laicorum ac populi typum gerebāt, sub vna tantùm specie, nimirum sub specie panis, se ipsum totum sumendum porrexit, vt ex ipsis Euangelij verbis

nõ obſcurè colligitur, in quibus nulla vini, id eſt, ſanguinis ſui mentio habetur. Cui quidem ſententiæ Auguſtini, Bedæ, Theophilacti, & Chryſoſtomi interpretationes adſtipulantur. Et Iohãnis ſexto, non minus approbatur communio vnius ſpeciei, quã vtriuſque, vt deduxit ſacroſanctum Concilium Tridẽtinum, ſeſsione vigeſima ſeptima, capite primo.

D. Aug. lib. 3. de conſenſu Euangeliſtarum cap. 25. Beda et Theophilactus in caput Luc. 24. Chryſoſto. in Matth. operis imperfecti homil. 17.

Minores Ordines ex Apoſtolica traditione fuiſſe, Ignatius epiſtola octaua ad Antiochenos, Dionyſius tertio capite eccleſiaſticæ Hierarchiæ, Clemens in epiſtola ad Vniuerſos, & Anacletus in decretis ſuis, eius rei tanquam in Eccleſia iam receptæ, meminerunt.

De numero, vi, & vſu ſacramentorum, vt nũc catholica tenet Eccleſia, non ſolum Apoſtolicum depoſitum, ſed etiam Dominicum inſtitutum fuiſſe, extant tot apertisſima diuinæ ſcripturæ, & ſanctorum Patrum teſtimonia: & nullus vnquam orthodoxorum dubitauit.

Sacrorum virorum cælibatus fuiſſe Apoſtolicum depoſitum, & verba Pauli in prima ad Corinthios, capite ſeptimo, & ipſa Apoſtolorum vita declarant, qui relictis vxoribus vni Chriſto cœlibatus authori adhæſerunt: & ab Apoſtolorum temporibus nulli vnquam catholicorum ſacerdotum vxorem ducere licuit. Et ſi quis ſacerdotum habuerunt vxores, antè ſacerdotium duxerunt.

Tonſuræ eccleſiaſticæ vſum a Nazaræis exortum, ab Apoſtolis in Eccleſiam introductum eſſe vt ij, qui in diuinis cultibus mancipati, Domino conſecrarentur, quaſi Nazaræi, id eſt, ſancti Dei crine præciſo, innouarentur: teſtis eſt Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus in ſecundo de officiis eccleſiaſticis libro, capite quarto.

Pluralitas

Pluralitas Sacerdotum, & Deo dicatorum virorum nunc falſo ab hæreticis damnatur: cùm in lege naturæ omnes primogeniti gauderent priuilegio ſacerdotij. Accipiebat enim primogenitus benedictionem à patre, quę erat loco conſecrationis, ex quo primogenitus habebat poteſtatem benedicēdi veſtem, & ſpecialem in qua offerebat, nec non duplam in hæreditate, & in ferculis portionem: & in lege ſcripta loco primogenitorum ſucceſſit tota tribus Leui. Nunc autem vbi ſunt tot ſacerdotes, & viri ſacri, quot erant in lege naturæ primogeniti? & quot erant Deo ſacrati viri in Tribu Leui? Quicunque igitur Euangelicum clerum imminuere conantur, Apoſtolicum depoſitum diſſipant, & Pharaones ſunt, qui populum Dei imminuere ſtuduit.

Deuotis monaſticis, & de religioſorum inſtituto, eādem fuiſſe ſententiā ab initio naſcentis Eccleſiæ, Philo locupletiſſimum perhibet teſtimonium, in libro de vita contemplatiua ſupplicum.

Miſſam fuiſſe Dominicam & Apoſtolicā traditionem Ignatij, qui vidit Chriſtum, & fuit Apoſtolorum diſcipulus verba ad Smirnenſes clarè oſtendunt, diuus quoq; Chryſoſtomus idem inſinuare videtur Homilia ſexageſimanona, earum quas Bernardus Brixianus latinitate donauit.

Ritus & cærimonias Miſſæ, quibus nunc vtitur Eccleſia in altari, eſſe ex Apoſtolica diſciplina, teſtatur Clemens Pontifex & Martyr, epiſtola ſecunda ad fratrem Domini: & Dionyſius Areopagita Hierarchiæ eccleſiaſticæ capite tertio: & Cyrillus Hieroſolymitanus Catecheſi quinta Myſtagogica.

Ab Apoſtolis quoq; ſancitū fuit, vt in tremendis myſteriis defunctorū ageretur cōmemoratio,

teste Chrysostomo Homilia sexagesimanona.

Christum per sacerdotes suos exercere perpetuò sacerdotium secũdum ordinem Melchisedec. affirmat pater Oecumenius in caput quintũ Epistolæ diui Pauli ad Hebræos, super verba: Tu es sacerdos in æternum, &c.

Catholicæ Ecclesiæ de suffragiis viuorum pro mortuis, deque igne purgatorio, seu emẽdatorio sententiam eandem ipsam esse nunc, quæ fuit in nascentis Ecclesiæ exordio, apertè colligitur ex Dionysio Areopagita de ecclesiastica Hierarchia capite septimo.

Condonationes peccatorum, quas Pontificias indulgentias vocamus, semper fuisse in Ecclesia, & Gregorij Magni tempora, & tot Pauli sentẽtię attestantur, vt patet in prima ad Corinthios capite quarto, & in secunda, capite secundo. Idem ipsum quoque in Leuitici capite vigesimoquinto non obscurè insinuatur: quamuis re vera nunquam ita celebres fuerunt indulgentiæ, vt sunt nunc in Ecclesia. Etenim ex quò Canones pœnitentiarij charitate frigescẽte languere cœperũt: quippe quod à septingentis annis fieri cœptum est: Nam à temporibus Clementis vsque ad Innocentium I. pœnitentiarij Canones summè in Ecclesia viguerunt, inualuit indulgentiarum vsus canonibus relaxatoriis, quibus peccatorum vel pœnarũ redẽptiones fieri cœptę sunt, vndè & indulgentiarum nomen propriè descẽdit, opera ac pœnas à canone pœnitẽtali indictas summis Põtificibus paterno affectu in aliud pium opus sic commutantibus & relaxantibus. Quamobrem, quid mirum si hac nostra tempestate reiectis prorsus canonibus pœnitentiariis, ac tam pia & honesta Patrum in diluendis peccatis disciplina posthabita, vsque

De indulgentiarum vsu, an fuerit in Ecclesia à tempore Apostolorum, consule Dom. Scto. in 4. sent. Dist. 21. Quæst. 1. Ar. 3. et sequẽtibus.

ta, vsque adeo Christi fidelibus sit necessarius indulgentiarum thesaurus?

Sacrorum locorum, vestium, & vasorum vsum esse vetustissimū in Ecclesia, & esse ex Apostolico deposito, testis est Philo in libro, quē supra citauimus de vita cōtemplatiua supplicū. Et beatus Clemēs martyr & Pontifex, beati Petri in Romana Ecclesia successor: & Eusebius Historia ecclesiastica libro secūdo, capite decimoseptimo.

Institutio solemnis diuinorum officiorum à diuo Marco incœpit Alexandriæ, quæ postmodū ad alias defluxit Ecclesias, vt narrat idē Philo eodem libro: Et Eusebius libro secūdo, capite decimoseptimo: quod profectò diui Marci institutum à diuo Petro emanasse, necessum est, quemadmodum & suum Euangelium.

De scripturis & psalmis canēdis, & ipsius Domini, & Apostolorum habemus exempla, ait diuus Augustinus ad inquisitiones Ianuarij, & diuus Cyprianus testatur in expositione orationis Dominicæ, horas canonicas etiam in veteri lege obseruatas ex Daniele: sed nobis Christianis, præter horas antiquitùs obseruatas, orandi nūc, & spacia, & sacramenta creuisse. Et Philo eodem libro, quo suprà, affirmat ecclesiasticos cantus fuisse ab ipsis Ecclesiæ incunabulis. Foret præterea indecens atque turpe Ecclesiam tacere, canente Synagoga.

Celebrare psalmis & cāticis spiritualibus mortuorum funera, traditionem Christianam, nimirùm a sanctis Apostolis ad nos delatam, dicit esse Hieronymus in vita Pauli primi Eremitæ.

Ignatius, vt refert Socrates in Ecclesiastica Historia, libro sexto, capite octauo, Antiochiæ Syriæ tertius ab Apostolo Petro episcopus, vnà cum

Apostolis

Apoſtolis aliquando conuerſatus, viſionem Angelorum per reſponſorios hymnos ſanctam Triadem laudãtium, vidit, & modum viſionis Antiochenæ eccleſiæ tradidit, vnde & ad alias eccleſias iſta traditio emanauit. Concilium quoque Toletanum dixit: De Hymnis canendis, & Ieſu Saluatoris & Apoſtolorum habemus exemplum. Hinc inſtar diuinarum mentium ſancta mater Eccleſia filios ſuos ad pſallendum Deo patri hortatur.

Aquę benedictę vſus in Eccleſia antiquiſſimus eſt, vt ſcribit beatus Alexander huius nominis primus, qui ſub Traiano Romanæ Eccleſię præfuit.

Sanctorum venerationem, & inuocationem non eſſe recens Eccleſiæ inſtitutum, ſed Apoſtolicum depoſitum, ex Cyrillo contra Iulianum, & ex Dionyſio in eccleſiaſtica Hierarchia capite ſeptimo clarè colligi poteſt. Quamquam Apoſtoli in primitiua Eccleſia non ſtatim hanc fidem gentibus iam tum ad fidem conuerſis inculcauerunt, ne in idololatriam, & in errorem de pluritate Deorum inciderent.

Vſum diuinarum imaginum in Eccleſiis ab ipſis Apoſtolorum temporibus continuò ad hæc tempora decurſu ſeruatum fuiſſe Socrates & Euſebius locupletiſſimi teſtes ſunt eo loco, vbi de vi illa viuifica, & ſalutari cõcepta attactu ſtatuæ Hæmorroiſſæ, quæ erat Cæſareę, meminerũt. Quod etiam in ſecunda ſynodo Nicęna, quę eſt ſeptima generalis tot Apoſtolicis hiſtoriis, & ſanctiſſimorum Patrum ſententiis & exemplis explicatur.

Euſebius in Hiſt. Eccl. lib. 7. cap. 18. In Sozomeno Hiſt. Eccl. lib. 5. cap. 21.

Dies feſtos, pręcipuè autem quibus Redẽptionis & ſalutis noſtræ annua celebritate myſteria recoluntur, Chriſti nimirum Incarnationis, Natiuitatis, Paſſionis, Reſurrectionis, Aſcenſionis in cælum, demiſsi in diſcipulos Spiritus ſancti: Diem

Diē prætereà Dominicū per hebdomadas singu-las (ita vocantes primam sabbathi) in memoriam Resurrectionis dominicæ ex Apostolica traditione, quæ haud dubiè Spiritum sanctum doctorem habuit, ab initio magna cū veneratione religiose obseruatos fuisse ab vniuersa Ecclesia testes sunt in primis ipse Iohannes Euangelista, qui Dominice diei in Apocalypsi meminit: Deinde gloriosus ille martyr, & a beato Petro in Antiochena Ecclesia successor constitutus Ignatius in Epistola ad Magnesianos.

Apoc.1.

Piorum hominū ad loca sancta peregrinationes esse, ex diuinis Apostolicis traditionibus, & Annæ matris Samuelis in Silo, & Eunuchi Candaces Reginæ Æthiopum in Hierusalem, Apostolorum quoque per vniuersum orbem religiosę, & in scripturis vsqueadeò celebres profectiones ostendunt.

Quod sacra scriptura in linguam vernaculam & maximè sine Maiorum authoritate, aut sine magno Ecclesiæ emolumento, vt diuum Hieronymum suo tēpore rectè, & piè fecisse scimus, qui grauissimis ex causis tunc sacram Bibliam in linguā Dalmaticā vertit, transferri nō debeat, Apostolicum depositum est. Etenim Apostoli, & apostolici ferè omnes diuinas reuelationes, & euāgelica mysteria nō vernaculis, sed vel hebraicis, vel græcis, vel latinis literis mandauerunt: & sic vbique & perpetuo catholica seruauit Ecclesia.

D. Soto 4. sen. Dist. 15. Ar. 2.

Cyprianus, Basilius, Ambrosius, Hieronymus Chrysostomus, Theophilus Alexandrinus, & orthodoxorum Patrū cæteri omnes nobis Quadragenarium ieiunium cōmendauerunt, non tanquā ab hominibus constitutum, sed vt diuinitus consecratum, & Apostolorum ordinatione traditū.

Excom

Excōmunicationem fieri authoritate Christi, & eius vsum, à principio in Ecclesia fuisse, ingressus Sathanæ in Iudam post intinctum panem ei à Christo porrectum, quo Dominus proditorē suū declarauit, & Pauli in Hymenæū, & Alexandrum anathema, & execrationes ostendūt: quod etiam ex Matthæi capite decimo octauo clarissimè deducitur: & ex secunda ad Thessalonicenses secundo: & clarius ex scripturis ab Augustino deducitur in libro de fide & operibus, capite quinto. Et in Euangeliū Iohan. tractatu sexagesimosecūdo.

Consule Origenem Hom. 2. Iudicum. & Enchiridion Echii ca. 21. Et D. Soto. in 4. sent. Dist. 12. Quæst. 2. Ar. 2.

Quod Apostolicæ sedis Hierarchia, & sacer ac summus Vicariorum Christi, & Romanorum Pontificū principatus sit Apostolicum depositū, & dominicum institutū apud rectè de catholica doctrina sentientes, demōstratione non indiget: tametsi innumeris ferè sacrarum literarum, & Apostolicorum Patrum sententiis in fine tertij libri demonstrabitur.

Denique constitutiones ecclesiasticas omnes, & præcepta Maiorum, quæ seriò sancita sunt, & semper sana in Ecclesia viguerunt, vt leges diuinas, & naturalia, atq; germana Apostolici depositi germina, seruanda & suspicienda esse tum ex diui Pauli ad Romanos capite tertiodecimo, & ad Titum capite tertio: tum etiam ex omnium Catholicorum consensu clarissimum est.

Etenim hæc & eiusdē generis reliqua, tametsi aliis atque aliis temporibus, vel ab œcumenicis Conciliis illustrata, vel à summis Pontificibus instaurata fuerunt: attamen, vt dicebamus, & longius fortasse quàm oportebat probauimus, non sunt præter Apostolicū depositū, nec vllo modo verēdum est, vt ille ter sanctus Leo affirmat, quin omnis Christianę Ecclesiæ communis obseruan-

tia sit eruditionis diuinę, & quicquid ab Ecclesia in consuetudinem est deuotionis receptum, de Apostolica traditione, & de Spiritus sancti prodiit disciplina: de qua etiam re ille catholicæ Ecclesiæ per omnia consentiens Augustinus ad inquisitiones Ianuarij dicit: Insolentissimę esse insaniæ reuocare in dubium, quæ tota per orbem frequētat Ecclesia: aut de his disputare nū faciēda sint. Illa enim quæ in canonicis scripturis non continentur, sed tradita custodimus, quæ quidem toto orbe terrarum obseruātur, datur inquit, intelligi vel ab Apostolis ipsis, vel a plenariis Conciliis (quorum est in Ecclesia saluberrima authoritas) commendata atque statuta retineri. Quamquam quæ supra exēpli causa cōmemorauimus, omnia obseruata citra scripturā ab vniuersa per orbem Ecclesia ex Apostolica traditione ab initio a primitiua Ecclesia, veluti per manus succedentium sibi Patrum & Episcoporum ad nos transmissa sunt. Quemadmodū, & cærimonias Ecclesiasticas vniuersis, & ritus quos in cultu diuino in ecclesiasticis sacramentis, cæterisque adhuc generaliter obseruari videmus in vniuersa Christi Ecclesia, ab illo ipso nascentis Ecclesiæ exordio, ex ipsis Apostolicis fontibus, ante vniuersalia Concilia omnia, quorum primum extitit Nicænum, Basilij, Cypriani, Origenis, Tertulliani, Dionysij, & aliorū orthodoxorū Patrū testimonio ad nos defluxisse certum est. De quibus etiam Origenes, quamuis operta ac velata ita vt eorum ex scripturis rationē ignoremus, dicit nos ea portare super humeros, cùm ita ea implemus, & exequimur, vt à Ponsifice magno Christo, & filiis eius tradita commendataque suscepimus, & Tertullianus affirmat, antiquas eiusmodi catholicæ Ecclesiæ ob-

seruationes vniuersas de traditione Apostolica emanasse: addiditque Cyprianus æquam his esse authoritatem, vt quæ dictante Spiritu sancto Ecclesiæ tradiderunt Apostoli, atque illis quæ ipse immediatè ac per se instituit Christus, & ab Euangelistis descripta leguntur.

CAPVT VIII.

NOn sunt igitur quæ nunc in Ecclesia obseruantur nuper nata, & humanis artibus in Ecclesiam inuecta (vt authores Centuriarum, & recentes Euangelij adulteratores fallacissimè mentiũtur) sed sunt vetustissima omnia, & ab Apostolico magisterio prodita. Athenienses rebus nouis studuerunt, non Catholici. Et Aphrica, vt aiunt, semper aliquid noui affert, nõ Ecclesia: quæ concreditam sibi catholicam veritatem custodiens, id in primis curat, vt Apostolicę fidei talentũ purum illibatumque seruetur, & inuiolatum cõsignetur posteris. Immo verò nõ modò res nouas, sed profanas vocũ nouitates execratur Ecclesia, illas nimirũ quæ nihil sacri, nihil religiosi habent, & quę à catholicis penetralibus, & à templo Dei penitus extraneæ sunt, & falsum nomen scientiæ sortiuntur. Non enim quemadmodum ait D. Basilius, conuenit, vt is, qui diuino timore eruditus est, facile ad hoc prosiliat, quod ex verborum consequentia apparuerit: sed vt contentus sit nominibus in scriptura positis, inq; iis perseueret, atque per ipsa glorificationem velut Deo conuenit, absoluat. Nam si ij qui ab initio Hebraicam linguã in græcam verterunt, quorundam nominũ interpretationem aggredi non sunt ausi, sed ipsam Hebraicam vocem transtulerunt, velut Sabaoth, Adonai, Eloi, & si quid huiusmodi est, non in

Ecclesia nihil noui ingerit Catholicorum auribus, tametsi noua, & iam nata quæ præcipit videantur.

D. Basilius contra Apologeticum Eunomii, Euersorio lib. 2.

diuinis solum nominibus, sed etiam in aliis pluribus reuerentiam hanc ostendentes, quantum cōuenit nos in Domini nominibus timorē habere? At quando illi à se ipsis aliqua nomina fingere sustinuissent, qui ne interpretationē quidē aliquorū tentare ausi sunt? vt ne significationis euidentiam incōgruis significationibus exolueıēt. Quapropter conuenit Christi iudiciū ob oculos habere, & nosse quantum periculum est, auferre quid, aut addere iis, quę à Spiritu tradita sunt, & non à se ipso quicquam nouare conari, sed iis, quæ à Sanctis prodita sunt acquiescere. Quod igitur neque communis consuetudo, neque scripturarum vsus suscepit, id tentare audere, quomodo non extremæ dementiæ est? Hæc Diuus Basilius.

Qua in re non est silentio prætereundum præclarum illud Spyridionis Cypri Episcopi exemplum, qui Triphylium Episcopum Ledranum, virum alioqui & eloquentem, & in lege Domini non obscurè versatum, publicè & grauiter ob vnam sacrorum nominū mutatam vocem, reprehēdit: siquidem hic Triphylius cùm perficeretur collecta, multitudinem docere iussus, vbi in medium adducendus esset locus ille: Tolle grabbatū tuū, & ambula, pro grabbato, mutato nomine, Scimpoda dixit. Quamobrem Spyridion indignatus: Tu ne, inquit, melior illo es, qui grabbatum dixit, vt verbis eius vti dedigneris? & cùm hoc dixisset à sede sacerdotali exiliuit, populo vidente, atque ita eloquio superbientem modestius agere docuit. Et homousij in homiusium mutata vox, an nō totum christianum orbem turbulētissimis illis concertationibus perturbauit? quo factum est, vt pariter vniuersus orbis (quemadmodum affirmat Diuus Hieronymus) ingemiscens miraretur,

In Sozomeni Hist. Eccl. li. 1. cap. 11. et li. 4. cap. 2.

Nota. quòd ομοιουσιον *est similis,* ομοουσιον *eiusdem essentiæ. illud est Arriana infidelitas, hæc catholica fides.*

retur, Concilium Ariminense effectum fuisse Arianum. Eapropter in Concilio Constantinopolitano sexto, actione duodecima, dixit sancta synodus: Omnino necesse est, non solum secundum sensum sequi sanctorum Patrum dogmata, sed & iisdem vocibus vti cum illis, nihilque penitus innouari. Quid igitur? omnis nouitas in religione execranda est? omnis vtique: quia sacræ nihil addi conuenit vetustati, nec perspicua maiorum fides est aliqua cœni permistione turbanda: Nec in rebus fidei cuiquã liberum esse debet, habere pro voluntate sermonem. Ecclesia enim est sponsa Christi incorrupta, & pudica, quæ adulterari non potest. Et vna non esset Ecclesia, si monstra progigneret, & si transferret se in aliud Euangelium, quod non est aliud. Progressiones siquidem fidei, & profectus religionis, qui sine nouitate fiunt, ab omnibus catholicis laudari, & suspici debent, & in Ecclesia necessarij sunt. Nouitas autem omnis in religione profana est: quia sine permutatione, & rerum omnium conuersione fieri non potest. Profectus verò Religionis & fidei incrementa a vetustate non recedunt. Quẽadmodum puerorum membra alia nõ sunt à seipsis, cùm in maturioris æui ætatẽ deuenerint, sic & catholicum triticum non aliud est a suis primordiis, cùm ad maturitatem peruenerit: licèt enim excreuerit, & dilatatũ sit, nihil tamen in eo de germinis proprietate mutatum est, sed in eadem sui generis natura permansit. Addita est ei species, forma, distinctio, non natura mutata est. Accipiens lucem, euidentiam, distinctionem, non amisit plenitudinem, integritatẽ, proprietatem. Floruit, excultum est, germinauit, non degenerauit. Adiectus est ei splendor, gratia, venustas,

In vita Damasi Papæ.

Obserua lector.

copia, non à germana veritate frumenti in subditiuum & adulterinum zizaniorum semen, aut in alterius generis extraneã naturam cõuersum est. Huncque in modum non alligauit Deus sacrorum librorum intelligẽtiam priscorum Patrum explanationibus, & veterũ Doctorum sensibus. Hunc quoque in modum non est abbreuiata manus Domini, nec tollitur facultas, aut spes posteris sacras literas interpretandi. Possumus enim vetustis nouitatem dare, absoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiis fidem, omnibus naturam suam, & naturæ suæ omnia, vt doctissimus simul, & elegantissimus Vincentius Lirinẽsis his aureis verbis affirmat. Esto, inquit, ô doctor quasi Beseleel, & pretiosas diuini dogmatis gemmas exculpe: fideliter coapta, adorna sapienter, adiice splendorem, gratiam, venustatem. Intelligatur te exponente illustrius, quod anteà obscurius credebatur: eadem tamen quæ didicisti, doce, vt cùm dicas nouè, non dicas noua.

Exod. 36.

Sed forsitan dicet aliquis, Nullus ne ergo in Ecclesia Christi profectus habebitur intelligentiæ? habeatur planè & maximus: sed ita tamen, vt verè profectus sit ille fidei, non permutatio. Siquidem ad profectum pertinet, vt in semetipsa vnaquæque res amplificetur, ad permutationẽ verò, vt aliquid ex alio in aliud transuertatur. Imitetur animarum ratio, rationem corporum, quæ licèt annorum processu numeros suos euoluãt, & explicent, eadem tamen quæ erant, permanent. Parua lactentium membra, magna iuuenum, eadem ipsa sunt tamẽ. Quot paruulorum artus, tot virorũ: & si qua illa sunt, quę æui maturioris ætate pariuntur, iã in seminis ratione proserta sunt, vt nihil noui posteà proferatur in senibus, quod

non

non in pueris iam ante latitauerit. Quòd si humana species in aliquā deinceps, non sui generis vertatur effigiem, aut certè addatur quippiam membrorum numero, vel detrahatur, necesse est vt totum corpus, vel prodigiosum fiat; vel etiam intercidat, vel certè debilitetur. Ita etiam sacrarum literarum intelligentia, sequatur has decet progressuum leges, vt annis scilicet, consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur ætate, incorrupta tamē illibataq; permaneat. Et paulò pòst. Quodcunque igitur, ait, in Ecclesiæ paradiso Dei agricultura, Patrū labore satum est, hoc idem filiorū industria colatur, floreat, maturescat, proficiat, perficiatur. Et prisca illa cælestis philosophiæ dogmata, à posteris excurētur, limentur, poliantur: Sed nefas est vt commutentur, detruncentur, mutilentur, humanorumq́ue ingeniorum, quasi extranea additamenta recipiant: accipiant licèt euidentiam, lucem, distinctionem, sed retineant necesse est plenitudinem, integritatem, proprietatem. Et idem in eodem libello: Necesse est, inquit, omnibus catholicis, qui se se Ecclesiæ matris legitimos filios probare student, vt sanctæ sanctorum Patrum fidei inhæreant, adglutinentur, immoriantur: profanas verò profanorum nouitates detestentur, horrescant, insectentur, persequantur. Hinc Concilio Ephesino diuinitus placuit, nihil aliud posteris credendū decernere, nisi quod sacrata sibi cōsentiens sanctorum Patrum tenuisset antiquitas. Idē quoque in principio eiusdem libelli, inquit, Hic forsitan requirat aliquis: Cùm sit perfectus scripturarum canon, sibique ad omnia satis superq; sufficiat, quid opus est, vt ei Ecclesiasticæ intelligentiæ iungatur authoritas? Quia, videlicet, scripturam sacram pro

ipsa sui altitudine nō vno eodemq; sensu vniuersi accipiunt, sed eiusdem eloquia aliter atque aliter alius atque alius interpretatur: vt penè quot homines sunt, tot illinc sentētię erui posse videātur. Aliter namque illam Nouatianus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit: aliter Arrius, Eunomius, Macedonius: aliter Photinus, Appollinaris, Priscillianus: aliter Iouinianus, Pelagius, Cælestius: aliter postremo Nestorius: atque idcirco multum necesse est, propter tantos tam varij erroris anfractus, vt propheticæ, & apostolicæ interpretationis linea, secundum ecclesiastici, & catholici sensus normā dirigatur. Hæc ille. Et certè, si cuilibet pro voto suo liceret sacras tabulas interpretari, ac Patrum sancita rescindere, nullum profectò stabile persisteret catholicæ Ecclesię cōstitutum, ac semper (vt scripsit Diuus Gelasius ad Episcopos Dardaniæ) iisdem erroribus recidiuis omnis integra definitio turbaretur: nec vllus esset in dogmatibus fidei quærendi aut dubitandi finis, certaq; veritatis cognitione destituere mur. Propterea optimè & sapiētissimè sancta Tridentina synodus ad coercenda petulantia ingenia decreuit, vt nemo suæ prudentię innixus in rebus fidei, & morum, ad ædificationem doctrinæ christianæ pertinentium, sacram scripturam ad suos sensus contorquens, aut cōtra eū sensum, quē tenuit & tenet sancta mater Ecclesia; cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione scripturarū sanctarum, aut etiam contra vnanimem consensum Patrum ipsam scripturam sacram interpretari audeat, etiā si huiusmodi interpretationes nullo vnquam tempore in lucē edendæ forēt: Et qui contrafecerint, vt per Ordinarios declarentur, & pœnis a iure statutis puniantur. Cur autem hæc

Concilium Tridentinum sess. 4.

sancta

ſancta ſynodus in dubiis fidei cauſis ad Eccleſiam nos mittat, nulla alia ratio eſt perquirenda, niſi quia Eccleſia habet Apoſtolicum ſanæ doctrinæ depoſitum, atque non diuinãdo de ſcripturarum ſenſu iudicat: ſed eas interpretatur ex Apoſtolica & paterna traditione, ex Maiorum authoritate & regula, atque ex canone catholicorum Patrum. Iudicium enim Eccleſiaſticum in fidei quæſtionibus, nihil noui Chriſtianis auribus infert: ſed ſequitur veſtigia Patrum, ac permanet in iis, quæ didicit & tradita ſunt ei, & à cenſura veteri non recedit. Illudque in controuerſiis Religionis decernit, quod fuit ſemper catholicorum Patrum communis ſenſus, eadem conſtitutio, atque ſententia. Nec aliud tradit Chriſti fidelibus, niſi quod ex arca Euangelica, & ex promptuario Apoſtolico legitimorum miniſtrorum opera depromitur.

CAPVT IX.

Multis œcumenicorum Conciliorũ & catholicorũ Patrũ ſententiis, Eccleſiam ſanctè & caſtè ſemper vetuſtatem coluiſſe probatur.

HOcque nimirum optimè Socrates in Hiſtoria Tripartita animaduertens, refert de quodam Euſebio Epiſcopo Vercellenſi, qui ab exilio, in quod a Conſtãtio miſſus fuerat, Iuliani iuſſione reuocatus, conſultò Alexandriam veniens, vt collapſa Eccleſiæ dogmata repararet, cumque ibi conciliũ cum D. Athanaſio cõgregaret, ac Spiritum ſanctum intra diuinam cõſubſtantialitatem decerneret ſancta ſynodus comprehendendum: inſuper & verbum carnem, & animam aſſumpſiſſe declaraſſet, dicit: Non enim nouam religionem in Chriſtianam rempublicam introduxerunt, ſed quam ab initio Eccleſiaſtica traditio docuit Chriſtianos. Optimè etiam hoc ipſum animaduertit Religioſiſſimus Hiſpaniarum Rex Siſenandus: hic namque in Concilio Toletano quarto, ſub

Socrates in hiſtor. Tripart. lib. 6. cap. 19. & 20.
Sozomenus in Hiſt. Eccleſ. lib. 5. cap. 12. & 11.
Ruffini Hiſt. Eccleſ. libr. 1. cap. 28.

Socrates hist. Eccles. libr. 3. cap. 24. Theodoritus hist. Eccles. lib. 1. cap. 13.

Honorio I. celebrato, cùm in Basilica beatissimæ & sanctissimæ martyris Leocadiæ omnium Patrum cœtus adesset, pro merito fidei suæ, cum suis proceribus magnificentissimo comitatu ingressus, primùm coram sacerdotibus Dei humi prostratus cum lachrymis pro se, vt Dominum orarent, postulauit: Deinde synodum exhortatus est, vt paternorum decretorum mèmores, ad conseruãda in populo Dei iura Ecclesiastica, omnem curam & operam præberent, & illa corrigerent, quæ dum per negligentiam in vsum venerunt, licentiam sibi de vsurpatione fecerunt. Et diuus Innocentius I. cùm quædam ad Christianam pietatem, & Dei cultum pertinentia fidelibus commendaret, se non nouorum dogmatum assertorem, sed veterũ exactorem esse his verbis denuntiat. Non, inquit, curamus, quòd noua præcepta aliqua imperẽtur, sed ea quæ per desidiã aliquorũ neglecta sunt, ab omnib⁹ obseruari cupimus, quæ tamẽ Apostolica Patrũ traditione sunt cõstituta. Et in Cõcilio Ephesino primo, quod in Asia apud Ephesum sancti Cœlestini, tempore sub Theodosio iuniore celebratum est, viris clarissimis Basso, Antiochoque Consulibus, vbi (vt Vincentij Lirenensis verbis dicam) cùm de sanciendis fidei regulis disceptaretur, ne qua illic forsitan profana nouitas in modum perfidiæ Ariminensis obreperet, vniuersis Sacerdotibus, qui illuc ducenti ferè numero conuenerunt, hoc catholicissimum, fidelissimum, atque optimũ factu visum est, vt in medium sanctorum Patrum sententiæ proferentur, quorum alios Martyres, aut Confessores, omnes verò catholicos Sacerdotes fuisse & permansisse constaret, vt, scilicet, ritè atque solemniter ex eorum cõsensu atque decreto antiqui dogmatis re-

ligio

ligio cõfirmaretur, & profanæ nouitatis blasphemia condemnaretur. Quod cùm ita factum foret, iure, meritoq; impius ille Nestorius catholicę veritati contrarius, beatus verò Cyrillus sacrosanctæ antiquitati consentaneus iudicatus est, &c. In eodem quoque Concilio Ephesino primo in ea epistola quæ ad Nestorium missa est, sic habetur: Sequentes igitur omnium sanctorum Patrũ confessiones, quas loquente in eis Spiritu sancto protulerunt, & intentioni, quæ est eorum intellectibus, æquis vestigiis inhærentes, atque iter tenentes Regium, profitemur, &c. Et in Concilio Constantinopolitano sexto in ea, quam Agatho Papa ad Cæsarem, & ad synodum dederat, Epistola, sic scriptum est: Vt autem vestræ pietati, quid Apostolicæ nostræ fidei vigor contineat, breuiter intimemus, quam percepimus per Apostolicam, Apostolicorumque Pontificum traditionem, & sanctarum quinque generalium synodorum, per quas fundamenta catholicæ Christi Ecclesiæ firmata sunt. Hic igitur status est Euangelicæ atque Apostolicæ fidei, regularisque traditionis, vt confitentes, &c. Huic quoque sententiæ adstipulatur canon decimus nonus Trullanę synodi. Oportet eos, inquiens, qui præsunt Ecclesiæ, clerũ & populum docere, ex diuina scriptura colligentes intelligentias, & iudicia veritatis, & non transgredientes iam positos terminos, vel diuinorum Patrum traditionem. Sed etsi ad scripturam pertinens cõtrouersia aliqua excitata fuerit, ne eã aliter interpretentur, quàm quomodo Ecclesię luminaria, & Doctores suis scriptis exposuerunt: & maiorẽ ex his laudẽ assequentur, quam si ea quæ a se dicuntur, componant: ne dum quandoq; ad id hæsitãt, ab eo quod cõuenit, excidant. Et in actione tertia

Concilij

Concilij Chalcedonensis hæc verba legũtur: Cesset iam profana contentio. Nam verè impius atque sacrilegus est, qui post tot sacerdotum sententiam, opinioni suæ aliquid tractandum reliquit. Extremæ quippè demẽtiæ est, in medio & perspicuo die commentitium lumen inquirere. Quisquis enim post veritatem repertam aliquid vlterius discutit, mendacium quærit. Nemo itaq; vel clericus, vel militaris, vel alterius cuiuslibet conditionis de fide Christiana publicè turbis adunatis & audientibus tractare conetur in posterum, ex hoc tumultus & perfidiæ occasionem requirens. Nam iniuriã facit iudicio religiosissimæ synodi, si quis semel iudicata, & rectè disposita reuoluere, & publicè disputare contendit: Cùm ea quæ nunc de Christiana fide statuta sunt, iuxta Apostolicas expositiones, & statuta sanctorũ Patrum trecentorum decem & octo, & centũ quinquaginta definita esse noscũtur. Et Leo Magnus in epistola quadragesimatertia ad Martianũ Augustum: Obtestor, inquit, & obsecro clementiam vestram, vt in præsenti synodo fidem, quam beati Patres nostri ab Apostolis sibi traditam prædicauerunt, non patiamini quasi dubiam retractari: & quæ olim maiorum sunt Patrum authoritate damnata, rediuiuis non permittatis conatibus excitari: Illudque potius iubeatis, vt antiquæ Nicenæ synodi constituta, remota Hæreticorum interpretatione, permaneant. Et diuus Augustinus libro primo contra Iulianum Pelagianum, capite secundo, adducturus testimonia sanctorũ Patrum de originali peccato, sic ait: Sed tu, qui tam crebro nobis Manichæorũ nomen opponis, quos & quales viros, & quantos fidei catholicæ defensores tam execrabili criminatione appetere audeas,

deas, si euigilas, intuere: non quidem omnium de hac re sententias, nec omnes eorum, quos cõmemorabo, me congregaturũ esse polliceor, quia nimis longum est, & necesse esse non arbitror: sed ponam pauca paucorum, quibus tamen nostri contradictores cogantur erubescere, & cedere si vllus in eis vel Dei timor, vel hominum pudor tantum malum peruicaciæ superauerit. Et posteà in eodem capite: Absit, inquit, vt Constantinopolitanus Ioannes de baptismate paruulorum, eorumq; à paterni chirographi liberatione per Christum, tot ac tantis Coepiscopis, maximeque Romano Innocẽtio, Carthaginensi Cypriano, Cappadoci Basilio, Gregorio Nazanzeno, Gallo Hilario, Mediolanensi resistat Ambrosio. Alia sunt in quibus inter se aliquando etiã doctissimi, atq; optimi regulæ catholicæ defensores, salua fidei compage, non consonant, & alius alio de vna re melius aliquid dicit, & verius: hoc autem de quo nunc agimus, ad ipsa fidei pertinet fundamenta. Et idem aduersus eundem libro secũdo in epilogo ipsius libri: Certè, ait, ipse dixisti, quòd omnes Iudices ab odio, amicitia, inimicitia, ira, vacuos esse deceat, pauci tales potuerunt inueniri. Sed Ambrosium, aliosque collegas eius, quos cum illo commemoraui, tales fuisse credendum est. Verùm etsi tales non fuerunt, in his causis, quas ad se delatas, & inter partes cognitas, cùm hic viuerent, suo iudicio definierunt: ad hanc tamen causam tales erant, quando de illa sententias protulerunt, nullas nobiscum vel vobiscum amicitias attenderunt, vel inimicitias exercuerunt. Neq; nobis, neque vobis irati sunt: Neque nos, neque vos miserati sunt. Quod inuenerũt in Ecclesia, tenuerunt; quod didicerunt, docuerũt: quod à Patribus accepe-

acceperunt, hoc filiis tradiderunt. Non dum vobiscum apud istos iudices aliquid agebamus, & apud eos acta est causa nostra. Nec nos, nec vos eis noti fueramus, & eorum pro nobis latas cõtra vos sententias recitamus. Non dum vobiscũ certabamus, & eis pronuntiantibus vicimus. Et paulò pòst: Et adhuc ad aliquid inueniendum, multitudinẽ nihil prodesse cœcorum: etiã istos cœcos dicere audebis? Et vsqueadeo permiscuit imis summa lõgus dies, vsqueadeo tenebræ lux, & lux tenebræ esse dicuntur, vt videant Pelagius, Cœlestius, Iulianus, & cœci sint Hilarius, Gregorius, Ambrosius: sed qualiscunque homo sis, tamen quia homo es, videre mihi videor verecundiam tuam: si tamen non in te spes est omnis emortua sanitatis. Et quomodo audio vocem tuam, responde: absit, vt audeam cœcos, istos viros vel cogitare vel dicere. Et sub finem: Talibus, post Apostolos, sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, ædificatoribus, pastoribus, nutritoribus creuit: ideo profanas voces vestrę nouitatis expauit. Hactenus ille.

Hodie bene audent quidam.

CAPVT X.

Quòd Ecclesia non modò Hæreticis nõ parcit, sed ne Catholicis quidẽ, si à prisca Patrũ religione desciuerint.

CVm igitur profanas voces hæreticæ nouitatis & prauitatis expauescat Ecclesia: hinc certè factum est, vt eadem catholica Ecclesia nullo vnquam tempore priuatis doctoribus, qui noua dogmata præter id quod traditum erat, professi sunt, acquieuerit. Etiã si sanctum Dei Spiritum, etiam si in nomine Domini se euangelizare dicerent, etiam si prodigiis & signis sua placita confirmare audeẽt: semper illarum diuinarum vocum memor, O Timothee, depositum custodi, deuitãs profanas vocum nouitates. Item; Ne transgrediaris ter-

1. Timoth 6.
Prouerb. 22.

ris terminos antiquos, quos posuerunt Patres tui. Et item: Si quis vobis euangelizauerit præter id, quod accepistis, anathema sit. Denique: Si surrexerit in medio tui Prophetes, &c. non audies verba Prophetę illius, quia tētat vos Dominus Deus vester. Se, vt diuino & Angelico oraculo admonitum, Apostolicas traditiones impugnare iactabat Cherinthus: Simon Samaritanus Dei virtutem se esse dicebat. Alij se Apostolicos, id est, veros Apostolorum successores & sectatores: Alij Catharos, id est, mundos: Alij Oratores, id est, semper orantes: Alij Thaboritas, id est, Dei gloriam videntes: Alij Adamianos, id est, Adæ innocentiam imitantes: & alij aliis præclarissimis eulogiis suas factiones nominare & insignire ausi sunt. Imò etiam Maximilla & Montanus sese Apostolis præferebant: illisque longè abundantiorem Christi spiritū sortitos fuisse prædicabant: quod etiam signis atq; portentis ostendere nitebantur. Sed quid? Num ideò profanis eorū nouitatibus acquieuit Ecclesia? Num eorum prodigia suspexit? Num iter regium dereliquit, & ad eorum diuerticula declinauit? Non vtique. Imo verò non modò horum turbulentorum hominum vana machinamenta despexit, verùm etiam nonnullorū catholicorū & præstantissimorū Patrum reiecit placita, quę ecclesiasticę traditioni, & sacræ vetustati aduersabantur. Nemini enim parcit Ecclesia in custodiendo fideliter Apostolico deposito. Reiecit Ecclesia Apollinarem, quo (vt ait lucidissimus Doctor Vincentius Lirenensis) nemo fuit præstantior acumine, exercitatione, doctrina: qui multas hæreses multis voluminibus oppressit. Qui magna probationū mole triginta nimirum librorum voluminibus nobilissimis insanas

Galat. 1.
Deut. 13.
Nota lector.

Porphyrij

Porphyrij calumnias confutauit. Qui profectò summis ædificatoribus Ecclesiæ par esse potuit, nisi profana illa hæreticę nouitatis libidine, nouũ quid adinuenisset, quo & cunctos labores suos velut cuiusdam lepræ admixtione fœdaret, & doctrina eius non tam ædificatio, quàm tentatio potius Ecclesiastica diceretur. Reiecit magnũ illum Tertullianum, nouellas Montani furias, & insana nouitij dogmatis somnia probantem: qui inter Latinos Doctores facilè Princeps, cùm priùs tot assertores sectarum multis, ac magnis voluminum suorum molibus, velut quibusdam fulminibus euertisset: attamen, vt dixi, reiecit illum Ecclesia, vtpotè, qui catholici dogmatis, ac vetustæ fidei parũ tenax, ac disertior multò, quàm felicior, mutata deinceps sententia, fecit ad extremũ quod de eo beatus cõfessor Hilarius quodam loco scribit. Sequenti, inquit, errore, detraxit scriptis probabilibus authoritatem: & fuit ipse quoq; in Ecclesia magna tentatio. Reiecit Origenem, vel eos, qui Origenis libros corruperunt: de quo Hieronymus dixit: Se cum Origene errare malle, quam cum aliis vera sentire. Reiecit martyrem beatissimum & doctorem præclarissimũ Cyprianum, totumque Carthaginense Concilium de rebaptizatione præter paternũ canonem noua quædam sentientes. Lactantij quoque Firmiani, ac Magistri Sententiarum, reliquorumque catholicorum noua dogmata non probauit Ecclesia: tametsi Prophetæ, tametsi Patres, tametsi Doctores præstantissimi extiterint, vt discãt omnes in explicandis scripturis esse modesti, Dei gratia insolentius non abuti, suo ingenio nimium non indulgere, non paruipendere antiquam Christianæ religionis simplicitatem. Denique, vt non pręsumant se

plus

plus cunctis sapere, ecclesiasticas traditiones & veterum magisteria contemnere, sacras literas explosis Patrum & Maiorum suorum sententiis & explanationibus, nouo modo interpretari, & veterum religionem in nouam profanitatem sensim, paulatimque deducere. Nam (vt eiusdem incomparabilis Doctoris Vincentij Lirenensis verbis loquar) Placet enim catholicorũ & eruditissimorum virorum nõ sensa modò, sed verba etiam ipsa, quę sanam sapiunt doctrinam sępè ac sæpius vsurpare: si semel admissa fuerit hæc impiæ fraudis licẽtia, horreo dicere, quantũ excindendæ atq; abolendæ religionis periculum consequatur. Abdicata namque qualibet parte catholici dogmatis, alia quoque, atque item alia, ac deinceps alia, & alia iam quasi ex more & licito abdicabuntur. Porrò autẽ singulatim partibus repudiatis, quid aliud ad extremum sequetur, nisi vt totum pariter repudietur? Sed contrà, si nouitia veteribus, extranea domesticis, & profana sacratis admisceri cœperint, proserpat hic mos in vniuersum necesse est, vt nihil posthac apud Ecclesiam relinquatur intactum, nihil illibatum, nihil integrum, nihil immaculatum: sed sit ibidem deinceps impiorum ac turpium errorum lupanar, vbi erat anteà castæ & incorruptæ sacrarium veritatis. Sed auertat hoc à suorum mentibus nefas diuina pietas, sitq; hic potius impiorum furor. Christi verò Ecclesia sedula & cauta depositorum apud se dogmatum custos, nihil in his vnquam permutat, nihil minuit, nihil addit: non amputat necessaria, non apponit superflua, non amittit sua, non vsurpat aliena: sed omni industria hoc vnum studet, vt vetera sapienter, fideliterque tractando, siqua illà sunt antiquitus informata, & inchoata accuret,

Authoris institutum obserua lector.

& poliat: si qua iam expressa, & enucleata consolidet, firmet: si qua iam confirmata & definita custodiat. Hæc ille.

CAPVT XI.

Hæreticorum fallaciæ atque præstigiæ vsquequaque deteguntur, et reiiciuntur.

EX quibus profectò verbis iam iidē ipsi recentiores Ecclesiæ aduersarij diiudicent, quanta sit adinuentionum suarum authoritas, perpetuitas, constantia, fides. Etenim si veterum scita repudiant, si nouitia veteribus, extranea domesticis, & profana sacratis admiscent, si in domo Dei nihil relinquunt intactum, illibatum, integrum, immaculatum: si apud ipsos castæ & incorruptæ veritatis sacrarium, in impiorum ac turpiū errorum lupanar commutatum est, si Apostolicum depositum dissipant, si omnia permutant, minuunt, addunt, si amputant necessaria, apponunt superflua, si amittant sua, vsurpant aliena, si vetera insipienter & infideliter tractant: quæ apud ipsos esse potest doctrina veritatis, & pura Apostolicæ prædicationis traditio? Spiritus Christi non est spiritus volubilitatis, & inconstantiæ: sed est spiritus sapientiæ & intellectus, qui super electos suos requiescit: nec est velut malignus ille, qui quærens requiē, nō inuenit, & cùm ipse nō quiescat, suos quoq; quiescere non permittit. Et quidē in quo vnquam quieuit delirus, furens, atque fanaticus Hæreticorum spiritus, si in dies rebus nouis student, & semper catholicorum Patrum decreta infirmare conati sunt? Recenseat successiones Hęreticorum, quisquis discipulorum suorum dissensiones a suis magistris cognoscere cupit: vt intelligat pius Lector in quas errorum, & inconstantiæ tenebras inciderunt, quicunque ab vnione catholica separati, fuerunt in adinuentionibus

suis.

suis. Nam (vt veterum Hæresiarcharum genealogiā prætermittā) an nō Anabaptisticæ sex: Zvvinglianæ, hoc est, sacramentariorū octo: & Homologisticę, hoc est, Confessionarię sectæ bis decem, ab immani & fœdissima illa verè multorum capitum bellua Luthero, hoc nostro semiseculo prodierunt? Quod malum, si longius serpere licebit, breui profectò erunt longè plures sectæ, quàm homines. Pulchrum enim est apud Hæreticos superseminare zizania in agro Domini, & prodere luxuriantia & malè nata mentis suæ germina, atque posthabita veteri religione, conculcataque disciplina Maiorum, nouam aliquam sectam auspicari. In hoc enim vno, ceu mechanici artifices, gloriantur Hæretici: Nempè, se nouum aliquod (quamuis humano generi perniciosissimum) edidisse. Sunt enim omnes Hæretici nouitatis amatores, & vetustatis hostes. Hinc scioli & verbosi homines, atque factiosi & importuni Logodędali, audent se vetustissimis illis viris, magnò videlicet Athanasio, Hilario, Origeni, Gregorio Nazanzeno, Basilio, Chrysostomo, Cyrillo, Hieronymo, Ambrosio, Augustino, & cæteris catholicis, & eruditissimis Patribus in explicandis sacris libris non conferre modò, sed præferre. Cùm Gręculi & Grammaticuli homunciones vix Æsopi fabulas pueris exponere nouerint. Hinc etiam pestilentiori quadam audacia sacrorū & canonicorum librorum quàm plurimos in Ecclesiā catholica semper receptos, reiiciunt, & versa vice semper reiectos, recipiunt. Hinc quoque, quod multò peius est, eorum nonnulli (vt sunt furentes Anabaptistæ) totum diuinæ scripturæ corpus, ceu vndequaque corruptum, repudiant. Hinc pariter catholicas æditiones, vt maiori ex parte malè

versas,& multis in locis deprauatas sacrilega voce criminātur. Hinc tot iuris Pōtificij & scholasticæ Theologię volumina è sacris bibliothecis tanquā tyrānica, barbara & sophistica turpiter eiiciūt. Hinc tot impudētissimæ temeritatis parerga, pręfationes, argumenta, scholia, castigationes, obseruationes, antidota, cēsuras, argumēta, coronides, appendices, corollaria, summaria, glossemata, annotamenta, & id genus alia, grauissimis, & sacratis catholicorum Patrum scriptis permiscent. Hinc in labores orthodoxorum Patrum irruentes, sibi in eos tyrannicam quandam potestatem vsurpant, iudicandi, in dubium reuocandi, repudiandi, mutilandi, rescindendi, & pro animi libidine submouendi, ac penitus abolendi quæcunque superbo ac factioso eorum animo non arrident. Hinc sui, nefariæ doctrinæ libris, præclara catholicorum Patrum nomina, atque cognomina imponunt, vt eiusmodi imposturis auidos & incautos lectores allicientes, eorum animis pro salutiferis antidotis, lethifera venena propinent. Hinc multa suis perditissimis inuentis consentanea catholicos Patres dixisse referunt, quæ penitus falcissima sunt, & quæ nec vnquam sanctissimi illi viri somniauere. Hinc impudentiori quodam fuco tot spurios partus, tot nothos, suppositios, & adulterinos librorum fœtus emittunt: vt falsis illustriū virorum inscriptionibus, sua pro alienis, hoc est, falsa pro veris venditent. Hinc denique ludunt in scripturæ campo, lasciuiunt schematis, variant lectiones, luxuriantur copia & loquacitate, & ita inuoluunt & permiscent omnia, vt nulla nunc sit apud eos sacræ illius priscæ religionis facies: nullum catholicę antiquitatis vestigium: nullum ecclesiasticum cœlestis sapientiæ peculium:

peculium: nullus castæ & incōtaminatæ Aposto-licæ illius traditionis thesaurus: nulla paternorū reuerentia decretorum: nullus denique nec diuorum, nec hominum metus. Cupiunt enim Hæreticorum furores memoriā vetustatis prorsus extinctam. Siquidem Hæretici omnes ex ouibus cōuertuntur in lupos, & gregē Domini lacerare nō cessant. Nec, miserrimi & infelicissimi, iam iā terra absorbēdi homunculi, animaduertūt, quòd, Qui talia agunt, ex Deo nō sunt: quia soluunt Iesum, & Antichristi sunt. Omnis enim, qui soluit Iesum, Antichristus est. Soluunt autem Iesum, qui Christi corpus Ecclesiam discindunt. Qui Christianā disciplinā cōmutant, atq; dissoluunt. Qui sunt satellites & administri Sathanæ. Qui maiorum instituta conuellunt. Qui inanem, nugatoriam, & cōmentitiam Ecclesiam non absimilem illi Ciuitatis Platonicæ introducunt. Qui Ecclesiam catholicā terrarū orbis angulo inclusam & abditam esse censent: cùm tot sanctissimorū Vatum oracula eam toto orbe terrarū diffusam & sparsam fore toties cecinerint. Qui conuenticulis suis Ecclesiæ audent catholicæ nomen imponere. Qui illudunt mūdo speciosis nominibus veritatis & doctrinæ Euangelicæ. Qui Ecclesiā Romanam impietatis & inueteratæ superstitionis insimulant, criminātur, arguunt. Qui summa cū pertinacia suorum dogmatū impietatē tuentur, atq; defendūt. Qui veteres scriptores & doctrina illustres, & vitæ sanctitate excellentes, in sacris explicandis literis, ac diiudicandis fidei cōtrouersiis, hallucinatos esse contendunt. Qui Conciliorum authoritatem repudiant. Qui perpetuum totius Ecclesiæ consensum pro nihilo putant. Qui vniuersam toto terrarum orbe Ecclesiā audent simula-

1. Ioan. 4.

chrorum cultus, ac summæ superstitionis arguere. Qui sedem Apostolicam, hoc est, fundamenta Ecclesiæ labefactare atque euertere conãtur. Qui omnem Romanorum Pontificum, & illius Augustæ sedis dignitatem, maiestatemque violant, atque imminuunt. Qui sacerdotum inuidiam inflammant, & augent. Qui sacerdotium peruulgant, hoc est, cum omnibus omnino profanis hominibus, etiã pueris, mulieribusq; communicant. Qui cùm à Christo defecerint, eius tamẽ Apostolos se, & spiritus diuini interpretes esse ementiuntur. Qui sunt captiosi interpretes fictæ, adumbratæque religionis. Qui cùm sint è sinu sanctissimę parentis Ecclesiæ auulsi, in illam bellũ quoddam intestinũ religionis excitant. Qui in eam fraudem Reipublicæ delapsi sunt, vt conentur non modò omnem Ecclesiæ splendorem cõtagione disciplinę pestilẽtis obscurare, verùm etiam ipsam Ecclesiam funditus conuellere, atque in sempiternum delere, sublata penitus (quantum in ipsis est) religione, euersisq; moribus, sine quibus duabus rebus nulla existere potest Respublica. Qui sunt vniuersalis Ecclesiæ desertores, & commentitiæ nescio cuius Ecclesiæ Præsules. Qui noua opinionum portenta commentantur. Qui contumaciter morem patrium repudiant. Qui sunt adstipulatores & defensores nouarum sententiarũ, authores commentitiorũ dogmatum, magistri prauarum disciplinarum, Pontificiæ potestatis, veteris disciplinæ, & millies præiudicatarum sententiarum euersores, veræ religionis hostes acerrimi, pertinaces obtrectatores veritatis, leues & seditiosi homines, impiorum & turbulentorũ hominum sectatores. Qui denique diuina & humana omnia miscent, perturbant, confundunt: Et ij Antichristi

tichristi sunt, & soluunt Iesum, Qui est omnia in omnibus: & cui vniuersa miro quodam modo connexa sunt. Nam portat Deus omnia verbo virtutis suæ: quemadmodum per verbum quoq; fecit omnia. *Hebr.1.* *Sap.2.*

CAPVT XII.

QVod profecto de iis, qui in sententia catholicorum Patrum constanter manent, dici nullo modo potest. Pij enim & catholici homines inuenerunt, & tenent dilectũ, & in eius castissimis amplexibus conquiescũt: nec vllo modo dimittunt quem diligit anima eorum, hoc est, illud idem de religione sentiunt, quod sponsa Christi, & communis parens Ecclesia profitetur, ac de dogmatibus fidei cum orthodoxis Patribus vna mente & vna voce consentiunt: Atque pretiosissimam margaritam, id est, veram scripturarum intelligentiam pedibus, id est, corruptis affectibus non cõculcant: Neque sanctissimorum virorum, vetustissimorumque authorum eleuant testimonia, Aut nouam Ecclesiam, nouos ritus, nouas cærimonias, noua sacra, nouum sacerdotum genus introducunt. Neque etiam dogmata aliorum, impietatis iampridem conuicta, & explosa, renouant, Aut noua ipsi, ac post hominum memoriam inaudita portenta confingunt. Denique non sunt falsi Euangelicę libertatis assertores, aut profanarum authores nouitatum: Quia diligunt & cupiunt infantem viuum, & Christum diuidi meretriciis ausis, & sacrilega temeritate non permittunt. Imo semper cum de fide, & intelligentia sacrarum scripturarum agitur, tenent Sanctorum cõmunem sensum tanquam Thesei filum, & illos vt duces, & magistros veræ intelligẽtię sequũtur, *Catholicorum mores & instituta exprimuntur.* *Cant.3.*

memores illarum ſacrarum vocum: Nolite tranſgredi terminos, quos poſuerunt vobis Patres veſtri. Et item: State & tenete traditiones, quas didiciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolā noſtram. Hæc fuit ſemper Catholicorum amuſſis, hæc norma & regula orthodoxorū Patrū. Idcirco in omnibus ritè ac legitimè coactis conciliis, ſemper catholici Patres antequam aliquid aliud molirētur, in primis præteritorum Conciliorum, & Maiorum ſuorum decreta in memoriam reuocanda, & publicè recitanda curauerunt: ne omiſſis Apoſtolicis & eccleſiaſticis traditionibus, noua ex proprio & adulterino ſenſu promulgarentur. Omneſque huiuſmodi publici de religione Conuentus, qui hanc paternarum traditionum regulam ſeruauerunt, non modò non errauerunt: ſed ne in vno quidem iota, aut in vno apice errare potuerunt. Si qui autem prolapſi ſunt, ea ratione defecerunt: quia nō ex paternis regulis, ſed ex ſuo ſenſu noua pro veteribus cuderunt: ſine perpendiculo diuinarum inſtitutionum, & ſine paternarum traditionum funiculo in domo Domini fabricauerunt. Odio, aut amore, non veritate aut præſcripto iudicauerunt. Nam ſi ad diuinā & paternam normā ſua decreta direxiſſent, & diligenter, perpendiſſent, neque in ipſis etiam erroribus potuiſſent vnquam aliquo modo decipi: vt de ſynodo Ariminenſi atque Mediolanenſi aduerſus acerrimum fidei propugnatorē Athanaſiū, iuſſu Conſtantij Imperatoris Arriani celebrata, atque de Concilio Epheſino profano, cui preſedit Dioſcorus, de Syrmienſi, de Anthiocheno, deque reliquis Arrianorum ſacrilegis conuenticulis, & cōciliabulis, literis proditum eſt. Quamobrem catholici Doctores, & Patres inter varias rerum cōcuſſiones

Prouer. 22.
2. Theſſ. 2.

Si qua Concilia errauerūt, ideo errauerunt, quia paternas traditiones omiſerunt.

cussiones in difficillimis Ecclesiæ temporibus, vt maiorum & veterum instituta integra & inuiolata seruarentur, sæpe ac sæpius tyrannis & turbulentis hominibus vsque ad sanguinem restiterũt: nefas & scelus maximum existimantes veterum instituta conuelli, & à maioribus definita, denuò in dubium reuocari. Exquo Liberius, Dionysius, Eusebius, Paulus, Hilarius, & alij nonnulli catholici Episcopi, eò quod noluerũt subscribere dãnationi Athanasij, in exilium sunt pulsi, vt refert Historia Tripartita, libro quinto, capite quintodecimo. Et sequẽtibus. Et de diuo Basilio testatur Historia Theodoriti libro quarto, capite decimonono, quod cùm Cæsariæ, Præfectus imperatoris cum placidè allocutus, hortaretur, vt tempori cederet, neque tot Ecclesias in discrimen adducere vellet, tenui dogmatis exquisitione, multa Cæsaris verbis promittens, si nomen Homousij reliquisset: respondit vir ille sanctus. Adolescentulis tales sermones congruere, nã hos, & iis similes huiusmodi rebus inhiare. Qui verò essent diuinis literis innutriti, nullam eos illarum syllabam in discrimen venire pati posse: solereque, si res ita postulet, nullũ genus mortis pro illis subeundum, recusare. Et rectè quidem. Nam si Moyses falsos doctores lapidare iussit. Et si Rex Babylonis in igne frixit eos, qui in nomine Domini prophetabant mendaciter, quod eis mandatũ nõ erat. Et si ex diui Pauli decreto, hæreticum hominem post vnam atque alteram admonitionem vitare debemus: quanto magis nõ audiendi sunt ij, qui cùm sint plusquã Hæretici, sunt Deo, hominibusq; rebelles? quique sanctorum Martyrũ de catholica veritate testimonia eleuantes, aduersus communem sensum totius Ecclesiæ insurgunt?

Semper catholici viri vsque ad sanguinem pro paternis traditionibus pugnauerunt.

Leuit. 24.
Hierem. 29.
Tit. 3.

atque tot sanctissimorū, ac doctissimorū Patrum magisteria cōtemnentes, explosis legitimis euangelicæ veritatis præfectis, angulares quosdā noua rum Sectarum ministros in Christianam Ecclesiā introducunt? Et qui fieri potest, vt quis credat sanctam Ecclesiam catholicam, qui sanctę catholicæ Ecclesiæ decretis nō acquiescit? Aut quę esset christianæ fidei certitudo, aut religio, si rescissis prioribus, semper noua decreta intercederēt? Aut quibus in procellis hominum conscientiæ nō fluctuarent, si, vt ait Apostolus, semper dicentes, nunquam ad scientiā veritatis peruenirent? præsertim cùm hoc fuerit semper omnium Hæreticorum præcipuum studiū, & peculiare postulatū, nempe, vt præcedentium temporum traditio cōtrouersaretur, & ad nouitias fabulas, & humana commenta traduceretur disciplina maiorum? vt sancita Patrum in dubium reuocata, daretur profanis eorum nouitatibus amplior subrependi atque serpēdi locus. Quod à catholica pietate, in qua est cōstans & perpetua voluntas, fuit semper alienum. Nam vt inquit sanctissimus Leo Pontifex, quæ patefacta sunt, quærere: quæ perfecta sunt, retractare, & quæ sunt definita, conuellere: quid aliud est, quàm de adeptis gratiam non referre, & ad interdictæ arboris cibum improbos mortiferę cupiditatis appetitus extendere? Quòd si priora Concilia, vt ait diuus Augustinus, posterioribus emendantur, hoc certè nō fit in causa fidei, vel in Conciliis ritè congregatis, vel si fit, non alia ratione fit, (vt idem diuus Pater eodem loco paulò pòst infert, & nos latius supra explicauimus, & deinceps etiam suo loco dicemus) nisi quia cum aliquo experimento rerum aperitur, quod clausum erat, & cognoscitur quod latebat, aut

2. Tim. 3.

Leo epist. 73.

D. Aug. lib. 2. cōtra Donatistas. cap. 3.

In 3. lib. in fine cap. 7.

aut clara luce percipitur, quod priùs nutu tantũ videbatur: salua semper priscæ religionis substãtia. Nam quod semel in quæstionibus fidei statutum est in vna aliqua œcumenica synodo, id in altera prorsus retractari posteà nullo modo licebit, nisi decreta illa ad positiuum ius spectare videantur: quod pro personarum, locorum, & temporum ratione mutari posse rectè sanctissimi Patres nostri iudicauerunt. Etenim eiusmodi positiui canones, cùm fortè ab Ecclesia reiiciuntur, aut temperantur, fundamenta religionis non labefactant, & catholicæ fidei columnas non infirmãt, nec aliquo modo diuinis præceptis aduersantur: sed vel ad externum aliquem ritum, vel ad ecclesiasticam pertinẽt disciplinam: vel si ad substantiam fidei quoquo pacto spectare videntur, Deo dispensante, mutantur: nõ tamen per quoslibet adulterinos, & intrusos magistros prurientes auribus: sed per legitimos tantũ verbi Dei ministros, qui vni ea diuina potestate præditi sunt, vt in proximo libro declarabimus.

D. Thomas 4. senten. dist. 27. qu. 3. 3.

2. Tim 4.

CAPVT XIII.

HInc nimirum illorum sententiæ nullo pacto assentiendum esse iudico, qui Catholicorum cum Hæreticis publica colloquia laudant, & cum eis sermonem de rebus diuinis, & de dogmatibus fidei disputationem habẽdam esse arbitrãtur: cùm omnino eorum aditus, sermo, atq; congressus fugiendus sit, nec vnquam in eorum colloquium aut conspectum veniendum, nisi certi simus, eos ad cor, & ad sanitatem redire velle: quod planè rarò eiusmodi sectariis contingere solet. Ea namque est nostri temporis, & fuit semper Hæreticorum obstinatio & peruicacia, vt nunquã ipsi

Quòd nulla ratione à Catholicis sit cum Hæreticis disputandum: probat author, nisi magnam iidem de catholica veritate propaganda spẽ habuerint.

ipsi à catholicis disputando vinci posse arbitrentur, nec vllis demonstrationibus adduci possunt, vt victi, victos se esse fateãtur: immò cum re vera deuicti sunt, tunc multis mendaciis, & insidiis se victores iactant. Affectant enim vulgi fauorem, turbarũ acclamationes, plebis & infimæ multitudinis applausum, & aura populari delectantur: atque confundunt omnia potius, quàm illustrãt. Quòd si Christum cum Pharisæis: Stephanum cum Alexandrinis, & Cyrenẽsibus: Paulum cum Græcis, cum Iudæis, cum Idololatris, & cum Ephesinis: Athanasium cum Arrio coram Probo iudice gentili: Augustinũ cum Donatistis, Emerito, Maximino, Feliciano, Fulgentio, & aliis disputasse obiecerit quispiam: eidem illud Apostoli faciat satis. O Timothee, noli verbis contendere, sed stultas & sine disciplina quæstiones deuita: sciens quia generant lites, & ad nihil aliud conducunt, nisi ad subuersionem audientium. Reiiciunt enim Hæretici idoneos Iudices, & millies præiudicata retractant. Nam euertere cupiunt, nõ erigere: destruere, non extruere: perdere, non seruare: atque vt ignaui galli antequam vicerint, cantant. Errare, inquit Hieronymus, existimant corrigentem eos, lucrifacere volunt eum à quo docentur. Idcirco Chrysostomus, Origenes, Tertullianus contentiones & pugnas legis deuitãdas esse contendunt, ac de rebus sacris cõgressum Catholicorũ cum Hæreticis, improbant. Quid promouebis, inquit Tertullianus, exercitatissime scripturarum, cùm si quid defenderis, negatur: è diuerso, si quid negaueris, defendatur: & tu quidem nihil perdes, nisi vocem in cõtentione: nihil consequeris, nisi vilem de blasphematione laudẽ. Ille verò siquis est, cuius causa in cõgressum descendis

2. Tim. 2. Tit. 3.

D. Hieron. in episto. ad Pammach. et Oceanũ. Chrysosto. cũ asserit Pharisæos cũ Domino disputantes. Origenes super Matth. 22. Tertullianus de præscriptionibus Hæreticorum.

cendis ſcripturarum, vt cum dubitantem confirmes ad veritatem, iam magis ad Hæreſes diuerget hoc ipſo motus. Quod vt videat nihil promouiſſe, ęquo gradu negandi & defendēdi, diuerſa parte ſtatutū, certè & pari alteratione incertior diſcedat, neſciens quam hæreſim iudicet. Hæc vtique, & ipſi in nos habent retorquere. Neceſſe eſt enim, & illos dicere nobis potius adulteria ſcripturarum, & expoſitionum mendacia inferri, qui proinde ſibi defendant veritatē. Ergo nō ad ſcripturas prouocandū eſt, nec in iis conſiſtendū certamē, quib' aut nulla, aut incerta victoria eſt, aut parum certa. Hęc, & alia multa in eandē hanc ſententiā Tertullianus, quæ re ipſa hac noſtra tēpeſtate experti ſumus. Creuerūt enim hæreſes cōtentioſis Hæreticorum diſputationibus, apud imperitam multitudinē habitis: quæ vtinā nūquam habitę fuiſſent. Nam nunc pacatior eſſet Eccleſia, & Hæreticorum cancer non tam latius in ſimplicium hominum præcordia irrepſiſſet. Cum Phariſæis, cum Hæreticis, & cum Idololatris diſputare iam olim non fuit inutile, cùm Eccleſia erat adhuc paruula, & decreta Patrum de controuerſiis religionis nō erant edita: nec ita, vt modò, apud omnes chriſtiana veritas erat illuſtris. Nunc autē poſt tot publicos Cōuentus habitos, poſt tot ſententias de religione pōtificio & imperatorio edicto promulgatas, poſt tot præclara Catholicorū Patrū toto orbe vulgata volumina, poſt œcumenicum totius Eccleſiæ cōſenſum, poſt cōmunem chriſtiani Populi vſum tam longa vetuſtate firmatum: quid eſt aliud de iiſdē rebus ſerio diſputare, quàm certa in dubium reuocare? quàm Apoſtolicæ Eccleſiæ ab Hæreticis inflicta vulnera, & iam obductā atq; opertā chriſtianę Reipublicę cicatricē reſri-

refricare? quam Patrum suorum statuta contemnere? quàm diuina & humana omnia retractare? quàm populorum mentes confundere? quàm dubitare de vniuersa religione; & nouas factiones instituere? Maiores nostri, inquit diuus Gelasius, diuina inspiratione cernentes, necessariò pręcauerunt, vt quod cōtra vnamquanque hæresim coacta semel synodus pro fide, communione, & veritate catholica, atque Apostolica promulgasset, nō sineret nouis post hac retractationibus mutilari, ne prauis occasio præberetur, quæ medicinaliter fuerant statuta, pulsandi, &c. Et Martianus Imperator aiebat: Iniuriam facit iudicio reuerēdissimę Synodi, si quis semel iudicata, ac rectè disposita reuoluerit, & publice disputare contenderit. Et idem religiosissimus Princeps in septima actione Chalcedonensis Concilij hæc sacra verba protulit: Nos ad fidem confirmandam, nō ad potentiā ostendendam, exēplo religiosissimi principis Cōstantini, synodo interesse voluimus: vt veritate inuenta, non vltra multitudo doctrinis prauis attrectanda discordet. Hæc imperator. De qua quidem re illustre in sacris literis extat exemplum, quod cùm ab authore Bliblothecæ sanctæ satis apte atque eleganter positum atque explicatū sit, illius verba huic loco subnectam. Verba eius sunt hæc: Sennacherib, siue Sancherib, Assyriorum Rex, cùm Ezechiam Iudæorum Regem, intra Hierosolimitanæ vrbis mœnia validissimo obsedisset exercitu, misit ad eum epistolā, in qua stultum eū dicebat, quod fretus inani spe Dei sui, putaret se posse seruitutē effugere eius, qui tā multas gētes perdomuisset: minabaturq; internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis, exercitum in vrbem reciperet. Hac epistola Ezechias occultè

Cap. Maiores 24. q. 1.

Author bibliothecæ sanctæ lib. 2. in verbo Sennacherib.

occultè lecta, ascendit in templum, & expandens eam ante Dominum, suam, atque vrbis salutem multis supplicationibus illi commēdauit. Obseruanda est hoc loco Regis prudentia, qui blasphemias epistolarum nemini legit, ne fidem promissis diuinis apud suos pauore consternatos imminueret: sed soli Deo exposuit, quem sciebat esse populi protectorem. Eodem concilio idem Rex per legatos suos rogauit Rabsacen ducē Syriaci exercitus, ne loqueretur iudaicè: veritus ne tumultum populi oratione sua excitaret. Populus enim audiens Rabsacē de industria exprobrātem Regi, quòd excelsa & altaria, quæ Maiores in honorem Dei erexerant, destruxisset, paruo momento vacillare poterat. Sed cùm Rabsaces satis intelligens, quid Ezechias metueret, maiore etiam voce, multoque vehementius hebraicè loqui pergeret, præceptum est, vt nemo responderet. Quo exemplo monemur, Hæreticorum libros, scripta, sermones, & colloquia non esse audienda: etsi cogamur ipsorum blasphemias etiam inuitis auribus audire, non oportet illis dare responsum, neque cum eis disputare, porci enim sunt, & canes, ante quos non oportet proiicere margaritas. Hactenus ille. At si quis dixerit, Catholicos ex Apostoli sentētia semper paratos esse debere, vt satisfaciant omni poscenti rationem de ea, quæ in ipsis est spe & fide. Respondemus: hæc verè ita se habere, si ij, qui postulant, in spe & fide postulent, id est, si interrogauerint veritatis studio, vt addiscant, vt rectius intelligant, vt ædificent: at si captiosè & peruersè interrogauerint, populorum synceram fidem deprauare studentes, cum eiusmodi seditiosis hominibus non modo nulla de rebus diuinis disputatio, sed ne colloquium quidem

1. Petri 3. Dist. 3o. Qui Ecclesiasticis.

Fabianus Papa in prima sua Decretali.

quidē aliquod habendū est. Si quis enim, inquit diuus Iohannes, venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec aue ei dixeritis: qui enim dicit illi aue, communicat cum operibus eius malignis. Et diuus Chrysostomus in caput Geneseos tertium, Homilia sextadecima, omnem deprauatæ posteritatis culpam atque ruinam ex pernicioso illo colloquio, mulieris nimirum cum serpente, exortam fuisse testatur. Nam si mulier statim serpentis imposturam animaduertisset, & illius verba nugacia esset auersata, neque illius familiaritatem & consuetudinem tulisset, sed protinus illum esset abominata, cùm suam linguam contra diuinum præceptum acuere audebat: certè nec seipsam, nec cum ipsa abiecto Dei mādato protoplastum quoque in tot miseriarum & ærumnarum barathrū præcipitasset: tantum malum est, inquit, sine delectu cuiuis diuina mysteria detegere, & margaritas porcis conculcanda proponere, atque sine discrimine simpliciter de diuinis èloquiis cum omnibus colloqui. Et rectè quidem, nam qui verè Catholici sunt, non sedent cum Concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introeunt, neque enim orthodoxos viros cum iis, qui pollutam habent communionem, & permixtam cum impiis, decet habere conuentū. Etenim nūc Hęreticorū placita notissima sunt: de quibus, vt aduersus Faustum ait Augustinus, apud doctos & graues viros seditiosi homines disputare nō audent. Sed impudentissima quadā pertinacia apud plebeios & inscios congregare student (vt vanæ & contentiosæ perdices) quæ nō pepererunt, hoc est, suis fucis seducere simplicium corda adnituntur, & illos, quos Christo Ecclesia sancta peperit, eorum perfida

Ioan. 2. cap. 1.

Synagoga

Synagoga in perditorum numerum aggregare non cessat. Tunc gladio Spiritus, hoc est verbo Dei, & diuinis oraculis cum Hæreticis est agendum, cùm in consessu piorum, eruditissimorumque hominum congressu disputandū est: nec alia ratione, nisi vt simplices à pseudoprophetis seducti, resipiscāt, vt præuaricatores ad cor redeant, vt cōgregentur dispersi. Quod si alio tendit disputatio, intermittenda est, & in illud omnino reiicienda tēpus, in quo sublatū erit ab oculis impiorum velamen, & aures surdorum audire cœperint, vt audiant vocem Domini, vt videant, & teneant iter regium, vt ambulent cum cōsensu, & vnanimes habitent in domo Domini, atque dulces capiant cibos in Ecclesia Dei.

CAPVT XIIII.

Immo verò, si qui fuerint in suis prauis sententiis pertinaciter obfirmati, non modò post vnā & secundam correptionem deuitandi sunt, vt ait Apostolus, scientes eiusmodi homines subuersos esse, & proprio iudicio condemnatos: sed etiam exerendus est in eos Ecclesiæ gladius, vt tanquam putrida membra ex eius corpore resecti, totum saluum & incolume reddatur. Vel ipsi etiam inuiti ad sanitatem cogendi sunt: quemadmodum magna phrenesi laborantibus accidere solet, quibus aliquando iniiciuntur etiam vincula a peritis medicis, & acrioribus vti remediis coguntur, vt sanitatem recuperent. Vtinam abscindantur, qui vos conturbant, inquit diuus Paulus in ea, quam ad Galatas scripsit, epistola. Cuius sententiæ rationē reddens diuus Hieronymus eodē loco dixit, Resecandæ sunt enim putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda, ne totum pu-

Contumaces Hæretici, vt humanæ & diuinæ Maiestatis rei seuerissimè plectendi sunt, et ceu putrida membra ex Ecclesiastico corpore resecanda.

Gal. 5.

Hieron. super Gal. 5. & 1.

trescat, & intereat. Et alibi idem sanctissimus Pater dixerat. Quæ est ista misericordia vni parcere & omnes in discrimen adducere? Præsertim cùm non mortē, vt ait diuus Augustinus, sed cōuersionem & salutem Hæreticorum exoptet Ecclesia, quę salus, si reiecta fuerit a pertinacibus, illis ipsis eadem pia mater Ecclesia, vt communi bono consulatur, mortem infligere non extimescit. Aliter enim, inquit idem diuus Pater, nō meruit habere pacē domus Dauid, nisi inobediēs eius filius Absalon in bello esset extinctus. Cogunt namque multas inuenire medicinas multorum experimenta morborum. Iam olim catholica duntaxat communione priuabantur Hæretici, quando nulla sacris Principibus potestas erat animaduertendi in corpora: nūc autē cùm in prouectiorē ætatē peruenit Ecclesia, & per se vtrumque gladium exercere possit: quid mirum, si in contumaces potestatem illam exercet, quam cumulatè & plenè accepit à Christo? quamque non pro diuinis tantum, sed pro humanis etiam legibus omnes pij legum custodes & vindices semper exercere cōsueuerunt? Qui superbierit, nolens obedire sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat domino Deo tuo, ex decreto iudicis moriatur, inquit diuinus ille legislator. In promptu habentes vlcisci omnem inobedientiā, ait Apostolus. Hęresis velut quædā hydra fabularū vulneribus suis creuit, & dum sæpe reciditur, pullulauit. Igni debitè incendioq; peritura, affirmat diuus Ambrosius Hęreticorum genus per Imperatoriam curam corrigi debere, non vno in loco asserit diuus Augustinus. Quod etiam semper à catholicis principibus factitatum fuisse legimus, vt Cōstantinum Imperatorem in Arrium: Theodosiū maiorē in Manichæos,

Aug. contra secundam Epistolā Gaudentii, lib. 4. c. 51.

Aug. super Iohan.

Aug. de pœna Hæreticorū.

Pelagius primus, Pontifex LX. qui media in tempore Narsetis & Atilæ, cognomento flagellum Dei, Primus Hæreticos atque schismaticos haud paruo catholicorum leuamine seculari potestate coërcēdos indulsit. Vide in decretis Pelagii, in fine Concilii Auernensis.

Deut. 17.

2. Cor. 10.

Libr. 2. contra epist. Gaudentii, fusius verò

chaos: Valentinianũ & Martianũ, & cæteros omnes catholicos Cæsares & principes in sui temporis Hæreticos fecisse, literis proditum est. Et meritò quidem. nã si regij numismatis adulteratores seuerissimè plectuntur: quanto seuerius diuinæ legis depriuatores puniendi sunt? qui tãta cũ animarum iactura, sanctissimum Christi regnum euacuant: & impiam Sathanæ tyrannidem fouẽt. Mea primitus erat sententia, ait diuus Augustinus ad Vincentium Rogatianæ Hæreseos defensorẽ, neminem ad vnitatem Christi esse cogendum: verbo esse agendum, disputatione pugnandũ, ratione vincendũ, ne fictos catholicos haberemus, quos apertos Hæreticos noueramus. Sed hæc opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstrantium superabatur exemplis. Nam primò mihi opponebatur ciuitas mea, quæ cum tota esset in parte Donatistarum, ad vnitatem catholicam timore legum Imperialiũ conuersa est: quam nunc videmus ita huius perniciẽ detestari, vt in ea nunquam fuisse credatur. Ita & aliæ multæ, quæ mihi nominatim commemorabantur, vt ipsis rebus agnoscerem, etiam in hac causa rectè posse intelligi quod scriptum est: Da sapienti occasionem, & sapientior erit. Et idem diuus Augustinus in libro cõtra epistolam Parmeniani, explicans mentem Christi dicentis: Sinite vtraque simul crescere vsque ad messem, ait, hæc verba in eo tantũm casu seruanda esse, quãdo zizania sine extirpatione tritici extirpari non possunt, id est, quando Hæretici occidi & extingui nequeunt, nisi etiam cum eis catholici trucidentur: sed cum metus iste non subest, & crimen eorum notum est, & execrabile, nec tales habent defensores, per quos possit schisma contingere, tũc aduersus eos

super Iohan. C. de Hæret: Leg. Arriani. Leg. Manichios. Leg. Quicunque. Eusebius.

D. Augu. in epist. 48 ad Vincentium Rogatianum.

Prouerb. 9.

Matth. 13.

Hæreticorum interitus. Non exercet tyrānidem, qui tyrannidem dissoluit. Non agit tyrannū, qui tyrannos dissipat: non est mercenarius, sed pastor bonus, qui lupos propulsat, aut interficit. Non frangit leges, qui pro legibus certat, & qui ius suum repetens bello, legum transgressores persequitur. Denique non est impius, qui impios, & superum contemptores exterminat, disperdit, obtruncat, incendit: atque illos ad sanitatem redire cogit, qui Pseudoprophetarum mendaciis fascinati, peruersè de fide catholica, & de vera religione sentiebant. Coactum à Christo Paulum legimus ad veram fidem, cùm supra multos coëtaneos suos æmulator existens, paternarum suarum traditionum inani, & cæco quodam studio nascentem Christi Ecclesiam persequabatur. Et tamen Paulus, qui pœna corporis coactus ad Euāgelium intrauit, plus illis omnibus laborauit in Euangelio, qui solo verbo fuerant vocati. Ad magnam cœnā suam priùs vocari & adduci iussit conuiuas Euangelicus ille paterfamilias, posteà cogi: & tamen ex coactis plures fuerunt electi, quàm ex vocatis. Niniuitæ compulsi à Rege pœnitentiam egerunt, & tamen fructifera & salutaris fuit Niniuitarum pœnitudo. Coacta, vt modò dicebamus, Imperatoriis iussis ad vnitatem Catholicam rediit Augustini Ciuitas, quæ priùs mordicus Donatistarum partes tuebatur: & tamen post conuersionem suam, atque post sibi reconciliatā catholicæ Ecclesiæ gratiam, supra omnes Aphricanas ciuitates. Donatistarum perniciē detestata est. Felices igitur impulsus, & vis saluberrima, qua cum Deo in gratiam redeunt, qui à Deo auersi, ex illius diuina familia atque fauore infausté, & miserè exciderant: præsertim cum

Pulcherrimis rationibus & exemplis author hortatur Regem vt pertinaces Hæreticos perdat: cæteros verò, qui Christo nomen dederūt, etiam nolētes & inuitos, ad colendam catholicam religionem coërceat. Act. 9.

Luc. 14.

Ionæ. 3.

Aug. in Epist. 48. ad Vincentium Rogatianæ Hæreseos defensorem.

salutaris

ſalutaris ſeueritas vicerit ſemper inanem ſpeciem clementię: & in illos maximè, qui ad chriſtianę fidei præcepta ſeruanda iureiurando in lauacro regenerationis obſtricti erant. Nam non ſemper coacta ſeruitus eſt miſerabilis, cùm ſemper felix & beata ſit neceſſitas illa, quæ impellit ad bonum. Illi ergo vt ait diuus Auguſtinus, qui inueniuntur in viis, & in ſepibus, id eſt, hæreſibus, & ſchiſmatibus, ſi coguntur intrare, non quia coguntur reprehendant, ſed quò cogãtur attendãt. Nonnullis enim dum coguntur ad ſalutem præſtatur occaſio, qui & ſi violenter adducuntur ad euangelicam cœnam & compellũtur intrare, intus tamen inueniunt vnde ſe lætentur intraſſe. Et quemadmodum Niniuitæ pœnitentiã nõ egerunt inuiti, quia illã corũ Rege compellente fecerunt: ita Deus volẽtes facit dum cogit inuitos, & dũ nolentibus vim affert, atque dum piorũ Principum minis & ſalutaribus pœnis prodigos & auerſos filios ad patrem, & ad promiſſam fidem ſeruandam redire compellit. Quin etiam ſi inter beatos numerãtur, qui vocati ſunt ad cœnã agni: an non maiorem beatitudinem conſequentur, & longe beatiſſimi erunt, qui ad eãdem diuini agni cœnam fruendam adducuntur, detinẽtur, coguntur, & ne ab ea diſcedant, coercentur? Catholici, & quotquot in catholica Eccleſia renaſcuntur, ſunt beati illi conuiuæ, quibus vim afferre oportet, ne cœnam agni derelinquant: ne diſcedant a cœnaculo Domini: ne tam regio conuiuio ſe indignos reddant: ne tanto patrifamilias, qui eos gratis & tam benignè vocauit, ſint iniurij: deniq; ne votum, & promiſſum quo tenebantur interuertant, & ad aliud transferant.

D. Aug. ad Bonifacium cap. 16. & contra Gaudentium, lib. 2. cap. 17.

Apoc. 19. Math. 22. Luc. 14.

Conſule Concilium Toletanum 4 & diſt. 45. can. De iudæis. & Innocentium cap. Maiores. De Baptiſmo.

CAPVT XV.

Hæreticorum scripta iniussu Maiorum legere nefas, immo eadẽ quantumuis licèt excellãt à piis & catholicis omnibus, vt dãnatæ sectæ volumina, esse prorsus reiicienda atque exurenda, demonstratur.

HInc certè magna ratione sacrorum Procerum decretis cautum est, non omnibus impunè licere, illorum scripta legere, qui suis mendaciis & blasphemiis importunè & impiè ab hac Dominica cœna cõuiuas auertere, & reuocare conarentur: cuiusmodi quidẽ sunt omnes Hęreticorum scriptiones, quæ ne vocatis, & electis sint offendiculo, iure magistra catholicę veritatis Ecclesia illarũ lectionẽ interdixit, & ab omnibus Hæreticis scriptis censuit, atq; sub anathematis animaduersione iussit omnino abstinendum. Delitescunt enim semper sub Hæreticorum scriptis insidiæ, quemadmodum aliquãdo latitat sub melle venenum. Quod si Hæreticorum lucubrationes variã multarum rerum eruditionem sapiũt, & ad multorum sacrarum literarum locorũ intelligentiam non parum conducere videntur: quò factum est, vt à nõnullis etiam grauissimis Ecclesiæ Patribus, quandoque lectitatæ sint, & in manibus habitæ. Vt diui Hieronymi, Theophili Alexandrię Episcopi, & Dionysij martyris eiusdẽ Alexãdrinæ Ecclesiæ antistitis exemplis constat. Hi enim Hæreticorum librorum lectionẽ nunquàm intermiserunt, neque intermittendam putauerunt, vt commodius Ecclesiarum præsules essent (quemadmodum ait Apostolus) probati dispensatores: Non tamen inde necessariò deducendum est, omnibus sine vllo discrimine, aut delectu datum esse, Hæreticorum volumina euoluere. Quod enim à paucis, & illis quidem eruditissimis, & sanctissimis viris, atque non sine magna ratione, & grauissimis causis factum est, idem illud non est cõtinuò ab omnibus vsurpãdum, & in communem vsum & cõsuetudinem reuocandum: quod Carthagi-

Hieron. in epist. ad Mineriũ et Alexã. Socrat. li. 6. histo. eccl. ca. 17. Diony. martyr in epist. ad Philemonem Romanum presbyterum. Eusebius li. 7. cap. 7. 1. Petri. 4.

nensis quarta Synodus canone decimoseptimo indubiè testatũ reliquit. Concessit enim hæc sancta Synodus, non promiscuè & communiter omnibus, sed tantũ Episcopis eruditione & fide conspicuis, lectionem hęreticorum voluminum, quò faciliùs possent illorum insidias agnoscere, & validiùs confutare. Erant præterea tunc alia tempora: Etenim si qui olim in hæreticorũ librorum lectione versabantur, iidem erant viri præstantes, & vndequaque eruditi, atq; in catholica fide constantissimi, vt Dionysij, Theophili, & Hieronymi exempla demonstrant. Neque vlla vel generalis Synodi, vel summorum Pontificum sanctione, ab hęreticorum librorum lectione arcebantur. Ecclesia præterea nõ æquè, ac hodie tot Catholicorum interpretum piis & doctissimis commentationibus affluebat: demùm hæreticorum placita non erant, vt modò sunt, nota & peruulgata. Quamobrẽ quod priscis temporibus sine vlla culpa fieri poterat, idem nũc sine maximo scelere, & sine nota Hæreseos fieri nõ potest, & maximè si id quispiam iniussù Maiorum attentare præsumpserit. Nam quandoque summorũ Pontificum concessu & potestate, aliqua graui causa huiusmodi munus piis & eruditis Theologis permitti, aut demandari solet, quò melius Ecclesiæ aduersariorũ calũnię detegantur, & coërceãtur: quo casu damnatorum librorũ lectione nõ modò sine crimine, sed magna etiã cum laude, & merito vtimur. Cæterùm hac ratione sublata, nullo pacto à Catholicis viris hæreticorum commentaria consulenda sunt: sed potius explodenda prorsus, & vt nefariæ doctrinæ codices, exurenda. Etenim si Diagoræ, & Protagoræ libri, qui nullos Deos esse docebãt, publicè ab Atheniensibus cõbusti sunt: Iidem, si

libros Numæ in agro Petilij repertos, Romani in ignem proiecerunt, quod Romanorũ Numinum cultus dissoluere videbantur: quantò magis reiicienda & comburenda sunt Hęreticorum scripta, vtpotè quibus non vana gentilitatis religio, sed verus Dei cultus opinionum prauitate inficitur: & sacra salutaris sapientiæ, & catholicæ veritatis cognitio profanis & pollutis quorundam seditiosorum assertionibus violatur?

CAPVT XVI.

Nõ modò sententiæ, sed etiã voces hæreticorum in Conciliis generalibus semper exibilatæ fuerunt ab orthodoxis.

Theodoricus in hist. Trip. lib. 2. cap. 12.

PRæclarè igitur in Concilio Nicæno sancti, & præstantissimi illi Patres, neq; etiam legi, aut recitari passi sunt noua Arrianorum figmẽta: sed omni prorsus disputatione interdicta, eos exibilatos, explosos, & damnatos, vt publicos sacrę vetustatis, & verę religionis hostes reiecerunt, atque non modo impiam illorũ sectam, sed verba etiam profana, & sine Deo nomina, quibus aduersus catholicam fidem vtebantur, execrantes publico decreto improbauerunt: quod etiam in Chalcedonensi Concilio obseruatũ fuisse legimus, in quo nullo pacto permissum est, iterum in decreta Nicænæ synodi inquiri. Quin his verè diuinis vocibus vsa est sancta illa synodus: Si quis retractat, anathema sit: si quis super ista inquirit, anathema sit: maledictus qui addit, maledictus qui aufert, maledictus qui innouat. Tantùm apud orthodoxos Patres, & apud rectè de Christiana fide sentientes valuit semper maiorum suorum veneranda authoritas, in qua vim quandam diuinam, & præcipuam quandam rerum diuinarum intelligentiam repositam esse intelligebãt. Siquidem diuino spiritu edocti, sciebant viuas Apostolicarum institutionum aquas, & limpidissimos sacerdotalium

lium & œcumenicorum Conciliorum, atque paternarum traditionum torrentes, quibus ab infantia Ecclesiæ ad præsens vsque senium perpetuo quodam diuini Numinis ductu, tanta cum cœli & terræ lętitia, & humanarum animarum salute, vniuersus Christianus orbis irrigatus est, & semper quoque vsq; ad mundi consumptionem, summo Deo fauente, irrigabitur, ex mystica illa petra deserti fluxisse, de qua scriptum est: Percussit petram, fluxerunt aquę, & torrentes inundauerunt. Et alio in loco: Loquimini ad petrā coram eis, & illa dabit vobis aquas. Et certè cùm sine scripto verbo Euangelico, sed sola traditione tot annos in suis primordiis Ecclesia floruerit, imò cùm nihil scribi præceperit Christus, sed in primis prædicari iusserit, quæ nostrorum est temporum tam misera conditio, vt a nonnullis illud vndè sacri codices, & ipsum Euāgelium ad eos emanauit, tanta pertinacia & impudentia reiiciatur? Plusquam viginti annos sine scripto Euāgelio fuit Ecclesia, & tamen quādo magis viguit Christiana religio? non priùs literis cōsignatum, & deinde traditum: sed priùs traditum, deinde literis consignatū fuit Euangelium, cuius occulta intelligentia, & declaratio non statim publicis monumentis, sed viuæ vocis oraculo viuenti Ecclesiæ tradita est: vt non ex literis, sed ex abdita quadam diuina vi, & ex latente quadam sancti Spiritus energia, præsertim regi Ecclesiam pij omnes intelligerent. Nunc autem huiusce tempestatis homines tantorum mysteriorum obliti, omisso atq; amisso etiam spiritu quæritant literam: atque, vt improbi & perfidi debitores promissam fidem frangentes, scripturam & chirographum exigunt: quibus ostensis, rursus ad iurgia & calumnias conuertuntur,

Psalm.77.
Num.20.

Ex traditione scriptura, non ex scriptura traditio emanauit.

Irenæus lib.3. aduersus Valent.

Hæretici improbis & perfidis debitoribus comparantur.

scriptorumque rectam intelligentiam peruertere, aut Iudicis authoritatem & integritatem minuere, aut testes, tametsi graues & incorruptos, vt leues & coniuratos arguere & reiicere conantur. Quò fit vt propè omnia, quæ ad veram pietatem attinebãt, & pio silentio coli debebãt, non modò passim in ore omnium sint, hominumque perditissimorũ inuectus, & cupiditatibus sint exposita: verùm etiam eadem ipsa vera religio, & grauissimæ illæ toties præiudicatæ Patrum sentẽtiæ, tanta cum perturbatione, & euersione omniũ rerum denuò in controuersiam reuocentur.

CAPVT XVII.

Quòd superueniente scriptura euacuari et abrogari non potest traditio vt falso asserũt Hæretici.

QVod si adueniẽte scriptura, traditionem abrogatã esse quis dixerit, & scripto tantùm Dei verbo credendũ esse asseuerauerit, longè fallitur: quia Spiritus sancti magisteriũ, à cœtu fideliũ aufert, & quid sit vera Ecclesia, quódve sit eius præcipuum munus, atque præcipua potestas non intelligit. Neque enim de lege, sed de intelligentia legis controuersia est. Lex enim Dei, & scriptum Dei verbum, omnibus etiam Hæreticis, atque Dæmonibus communia sunt: illorum autem vera intelligentia & interpretatio non nisi penes Apostolorum successores, & apud catholicam Ecclesiam esse potest. Nam sola catholica & Apostolica Ecclesia est incorruptę veritatis sacrariũ, vtpote quæ non modò à sponso Christo omnem veritatem edocetur, & perenni quodam diuini numinis afflatu regitur & gubernatur, sed etiam quia susceptæ semel religionis integritatẽ tanta pietate, & cõstantia tot sæculis sola coluit, & seruauit. Quin nõ modò superueniẽs scriptura nõ abrogauit traditiones, sed etiã firmauit & roborauit:

borauit: passim enim testatur scriptura, Traditiones arctè, accurateq; seruandas, atq; etiam mordicus tenendas esse. State enim, inquit Apostolus, & tenete traditiones, quas didicistis siue per sermonē, siue per epistolā nostram. Et cætera diuinę authoritatis testimonia, quæ in eruditissima Canisij Summa videre poteris. Colligit enim hic Pater venerabilis, sanctitate & eruditione præstantissimus, vir certè de Christiana republica optimè meritus, cui Apostolica Ecclesia & pij omnes plurimū debent, Colligit, inquam, hic tantus doctor in singulis Ecclesię dogmatibus, ex ipsis sacrę scripturæ, & sanctorū Patrū limpidissimis fontibus: firmissimas, & lucidissimas authoritates, quibus omnes Hæreticorum ambages, & tenebræ, certa quadam methodo apertissimè dissiparētur. Opus certè tanto authore dignū. Quanquam, vt ad nostras aures peruenit, nunc etiā nonnulli ex eodem Societatis Iesu nobilissimo, & (vt sancrosancti Concilij Tridentini verbo vtar) pio instituto clarissimi Theologi, nescio quid magni pro eadem veritate catholica moliantur: quemadmodū semper iidem optimi Patres, & doctrina & moribus per totum ferè Christianum orbem moliti sunt: ex quo cælitus nobis ad instaurandam, & propagandam labentem Ecclesiam aduenerunt.

2. Thess. 2.

Venerabilis Canisius, de præceptis Ecclesiæ parte prima.

Nobilissimæ et sanctissimæ Societatis Iesu emerita præconia, & laudes innuuntur.

Conciliū Tridentinum, sessione 25. ca. 16.

CAPVT XVIII.

PAtet igitur ex iis, quæ dicta sunt, quòd scriptura non abrogat traditionē. Nam quemadmodum ex traditione scriptura emanauit, ita traditio scriptura roboratur. Hæc enim duo mutuò se fouent: quia diuina veritas, diuinę veritati non aduersatur, & lux luci contraria non est. Præterea si omnia quæ ad Dei cultum, & animarum salutem

Qui traditionē reiicit, Apostolicum Depositum non custodit.

tem necessaria sunt, scriptura nobis apertè & copiose suppeditaret, traditio vtique necessaria non esset. Sed cùm nihil à Christo, & pauca admodū ab Apostolis scripta sint, multa verò ex ore in os viuenti Ecclesiæ tradita, idcirco legitimam abiiciendæ traditionis causam non video. Qui enim traditionem abiicit, depositum non custodit: siquidem scriptura non est verè depositum. Etenim scriptura ab Hæreticis quoque vsurpatur, & communis est omnibus: quamquam cùm vsurpatur ab Hæreticis, eo modo quo profertur ab eis, non Dei, sed Diaboli verbum est: Traditio autem Orthodoxorum est, & à Catholicis tantùm custoditur. Scriptura quoque nouas aliquando interpretationes, & disputationes admittit. Traditio autem vetustate commendatur, & sua duntaxat simplicitate gaudet. Scripturæ itidem interpretationes quandoq; reiiciuntur: Traditionis autem simplicitas sine religionis ruina reiici non potest. Scriptura denique testium officio fungitur: Traditio vero Iudicis personam gerit: quia quod ex traditione est, aut millies præiudicatum est, aut Apostolicum depositum est, quod violari nullo modo licet.

Quæ sint traditionis et scripturæ differentiæ dearatur.

CAPVT XIX.

AT dices: Si hæc ita se habent, cur in Nicæna Synodo Constantinus Augustus nemine refragante, dixit, quod in disputationibus rerum diuinarum habetur sancti Spiritus doctrina præscripta? Euāgelici enim, & Apostolici libri, cum Prophetarum antiquorū oraculis, plenè nobis ostendunt sensum Numinis. Et concludens, subinfert, quod ex dictis diuini Spiritus quæstionum explicationes sumendæ sunt. Cur etiam Augustinus dixit,

Citatur nōnulla catholicorū Patrū pro scriptura aduersus paternas traditiones testimonia, & eadē illa vnica responsione soluuntur.

dixit, multa quidẽ Dominum & fecisse & dixisse, que scripta nõ sunt: electa verò esse que scriberen tur, quæ credentiũ saluti sufficerẽt? Et alibi idem sanctissimus Pater dixit, quòd vbi de re obscurissima disputatur, non adiuuantibus diuinarum scripturarum certis, clarisque documentis, cohibere se debet humana præsumptio, nihil faciens in alteram partem declinando: apertè affirmans, nihil creditu necessarium extra sacras literas esse. Cur Theophilus Alexandrinus scripsit, Dæmoniaci spiritus esse, aliquid extra scripturarum authoritatem putare diuinum? Cur Hieronymus dogmata cõdemnauit, quæ absq; authoritate & testimoniis scripturarum ex traditione Apostolica proferuntur? Cur idem alibi dixit, quod absque authoritate & testimoniis scripturarum garrulitas non habet fidem? Cur Origenes asseuerauit, quòd necesse est nobis scripturas sanctas in testimonium vocare, affirmans sensus nostros & enarrationes sine his testibus non habere fidem? Cur Paulus scripturam idoneã esse docet, vt per eam perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus? Cur idem ipse Dominus dixit: Scrutamini scripturas, ipsæ enim testimoniũ perhibent de me? Cur, inquã, tot diuina & humana testimonia in dubiis fidei quæstionib⁹ tãtoperè scripturas sacras nobis cõmendauerunt, nulla prorsus paternarum traditionum mentione habita, si traditiones paternæ in cõtrouersiis religionis & in doctrina fidei, atq; in Christiana republica adeo necessariæ sunt? Si hæc dixeris: Respondens peto, quid per scripturas iam dicta testimonia intellexerunt, Num mortuos tantùm literæ characteres, an viuã & veram scripturæ intelligentiam? Si viuam & verã scripturæ intelligentiã, traditionem

Theodor. libr. 1. hist suæ Eccles. cap 7.

Aug. in Ioan. tract 49 li. 2. de peccat. meri. & remis. cap. vlt.

Idem in epist. ad Optatũ de orig. animæ.

Theophil. Alexã. li. Pasch. 2.

Hieron. in Aggæũ, cap. 1.

Idem in Epis. ad Tit. cap. 1.

Orig. Homil. 26. in Matth.

2. Tim. 3.

Ioan. 5.

vtique

vtique non excluserũt. Nam vera traditio ex vera sacrarum literarum intelligentia pendet, & à diuinis, & Apostolicis institutis nõ est aliena, vt supra capite septimo demõstrauimus. Omnis enim vera traditio in diuinis scripturis latitat, tum quia ei diuinæ scripturæ non cõtradicunt: tum etiam quia de ea diuinæ scripturæ aliquod testimonium perhibent. Quippe quod diuinũ testimonium postea ecclesiastica authoritate latiùs explicatur, & omnib⁹ obseruandũ proponitur: vt in duodecim fidei articulis, in septem Ecclesiæ sacramentis, & in cæteris omnibus sacrosanctis Christianæ religionis mysteriis clarè dignosci potest: quæ cùm priùs in diuinis scripturis magna ex parte delitescerent, sacra Apostolorum & Patrũ authoritate, & interpretatione patefacta, in publicum Ecclesię Theatrum prodiere. Si qua vero ex scripturis nullo modo elici potuerunt, Catholica consuetudine, & Ecclesiastica authoritate firmissima sunt, & rata habentur. Commendatur enim nobis diuino oraculo Ecclesiæ authoritas in scripturis: ita vt qui Ecclesiæ non obtemperauerit, præcipitur nobis à Domino, vt tanquam Ethnicus & Publicanus habeatur. Hucque tendit illa diui Augustini præclara sententia aduersus Cresconium Grammaticum, de baptismo Hæreticorũ, & iteratione baptismi sermonem habens: Proinde, inquit, quamuis huius rei certum de scripturis canonicis non proferatur exemplũ, earundẽ tamen scripturarum etiam in hac re à nobis tenetur veritas, cùm hoc facimus, quod vniuersæ iam placuit Ecclesiæ, quam ipsarum scripturarum commendat authoritas. Et quoniam sancta scriptura fallere non potest, quisquis falli huius obscuritate quæstionis metuit, eandem Ecclesiam de illa consulat,

Matth.18.
D. Aug. li.1. cõtra Crescõ. cap.33.

sulat, quam sine vlla ambiguitate sancta scriptura demonstrat. Hæc Augustinus.

CAPVT XX.

ET certè si teneretur Ecclesia omne id quod definit authoritate scripturæ comprobare, Spiritus sancti magisterium non esset in Ecclesia, neque haberet Ecclesia authoritatem aliquam in administranda Christiana republica, si in omnibus scripturarum testimonio indigeret: præsertim cùm dubia scripturarū testimonia ad dogma aliquod statuendū contra authoritatē, & interpretationē Ecclesiæ nullius certè ponderis sint. Ecclesia enim est supremum Christi tribunal in terris, in quo quicquid egerit seruus, ratum habet Dominus in cœlo: & quæcunq; pudica & casta, cùm extra Ecclesiā fiunt, adulterina atq; profana sunt: quia Spiritus sanctus, qui viuificat, & perficit omnia, non est extra Ecclesiam. Quamobrem fit, vt diuinæ scripturæ nō nisi à catholicis Patribus verè intelligantur. Nam quæ Dei sunt, nemo nouit nisi spiritus Dei, atque ibi est vera Christianę religionis doctrina, vbi est legitimum Spiritus sancti magisterium, & inuiolata Euangelicę veritatis, & Apostolicæ prædicationis traditio: tametsi præclara illa vitæ innocentia desit. Vtinā diuina scriptura in omnibus ita perspicua esset, vt vel per se ipsam intelligi, vel ipsa se ipsam exponere posset. Verùm cùm multis in locis sit tenebricosa & obscurior, egeatq; passim veræ intelligentię lumine, à quibus clarius illuminari poterit, quàm à legitimis illis, & fidissimis interpretib⁹, quibus Dominus dixit: Vos estis lux mūdi. Et alibi: Vobis datū est nosse mysteriū Regni Dei. Cæteris autem qui foris sunt, in parabolis omnia fiunt, vt vidētes, nō

Quòd non tenetur Ecclesia omne id quod definit, authoritate scripturæ comprobare, quodque scriptura obscura sit, & paucis peruia demōstratur.

Marc. 4.
Luc. 8.

videant: & audientes non intelligant? Præclarè igitur inquit diuus Isidorus, quòd ratio, per quã fit hæresis, obscuritas est diuinarū scripturarum, in qua caligantes Hæretici, aliud quàm se res habebat, intelligunt. Et vtique non essent hæreses in Ecclesia, neq; vlla in sacris literis exponēdis inter catholicos doctores dissensio, si in omnib9 sacrarum literarum liber esset apertus. Neque nunc tot perplexis, & inter se pugnantibus Hereticorū doctrinis Christiana respublica laboraret, si apud omnes esset cor vnū, & labium vnū, & eadem de rebus diuinis intelligentia, atq; idē sensus. Ideo Maiores nostri tot regulas atque præcepta ad veram sacrarū literarum intelligentiā assequendam præscripserunt: quia diuini agni, & sacerdotalis libri signacula nō omnibus soluere datū erat: Id propter etiã Dominus aperuit discipulis suis sensum vt intelligerent scripturas, eisdemque scripturas scrutandas esse edixit: quia scripturæ scrutinio indigebant, & in omnibus non erant omnibus perviæ. Desinat igitur humana temeritas plus sapere quàm oportet sapere. Etenim si in Sole caligant humanæ mentes, quãtò magis in luce illa inaccessibili caligabunt? Et si in arcanis naturæ plerumque cæcutimus, quo pacto tam facile sensum Domini cognoscemus, & illius cõsiliarij erimus? aut per nos ipsos intelligemus arca verba, quę humanos captus prorsus excedunt? Legendas & intelligendas esse sacras literas eodē spiritu, quo dictatę sunt, inquit D. Bernardus. Desudandū est in lectione sacrarū scripturarum, si diuinorū secretorum intelligentia digni fieri cupimus, ait Origenes. Non studium modò à nobis adhibendum ad discēdas sacras literas, sed etiã supplici obsecratione semper à Domino petendū, vt veniat Agnus

D. Isidorus libro 2. de summo bono.

Apoc. 5.
Luc. 24.
Ioan. 5.

D. Bernar. ad fratres de mõte Dei.
Origen. super cantica cantic.
Idē Homil. 12. super Exod.

ex tribu

ex tribu Iuda, & ipse accipiens librum signatum dignetur aperire, idem alio quodam loco testatur. Et alibi idem dixit: Conclusas & obsignatas esse diuinas literas claue Dauid, & sigillo illius qui ipsas dedit. Non hominum esse, etiam si idiomata calleant, de diuinis oraculis disserere, sed eorum, qui inter multos habito delectu ad tantum munus videntur idonei, inquit Gregorius Nazanzenus. Nõ literas tantũ callẽtibus, sed Spiritu sancto plenis scrutiniũ sacrarum literarũ committit Epiphanius. In qualibet syllaba sacrarũ literarum thesaurum magnum latitare, ait diuus Chrysostomus. Non solùm rudibus, & mediocri ingenio præditis, sed etiam sanctis & doctis viris plenam diuinæ scripturæ intelligẽtiam denegat Cyrillus: multaque in sacris literis intelligentiam nostram superare, quæ Deo seruanda sunt, & diuino igni comburẽda, idem irrefragabilis doctor affirmat. Non vsqueadeo vilis est, inquit D. Basilius, sacræ scripturæ sermo, vt vulgo indocili & per terram adhuc repentibus hominibus pateat. Et idem vir sanctissimus coram Valente Imperatore fidei suæ rationem reddens, seuerissimè coërcuit insolentiam cuiusdã Coci, qui tunc aderat: eò quòd homo rudis, atq; carnalis de rebus diuinis ausus esset petulanter disserere. Tuum est, inquiens, curare iusculorum condimenta: nec quis enim cum ita sordidatis auribus exaudire tractationes dogmatũ diuinorũ. Exemplo nobilissimi illius Eunuchi euãgelici ostẽdit Hieronymus ad Paulinũ scribẽs, neminem per se ipsum posse arcana scripturæ rimari. Summam esse profunditatem sacrarum literarum testatur diuus Augustinus, & in eis semper proficere posse nobilissima ingenia affirmat. Et idem alibi dixit, obscuritatem sacrarum

Idem super Psal. 1. ad Ambrosium.

Gregorius Nazanzenus primo suæ Theologiæ libro.

Epiphanius in cõpendiaria de fide doctrina quã edidit.

D. Chrysost. Homil. 21. in Genesim.

Cyrillus lib. 5. super Leuit.

D. Basil. in Theodoriti histor. Ecclesi. li. 4. cap 19.

D. Aug. Epl. 3 ad Volusian. Idem in libr. de doctrina Christiana.

ſcripturarum a Spiritu ſancto procuratam fuiſſe, ne patefierent diuina arcana indignis, & à nobis ſuperbiam, & earum faſtidium remoueret. In ſpirituales Corinthiorum reiecit curam intelligendi ea, quæ in epiſtola ſua ad omnes Corinthios ſcribebat Apoſtolus. Diuus Petrus teſtatur in Paulinis epiſtolis eſſe quædam difficilia intellectu, quæ indoctos & inſtabiles deprauare dicit, ſicut & cæteras ſcripturas ad ſuam ipſorũ perditionem. Ex traditione ſcripturæ ſenſum intelligi debere, autumat diuus Clemẽs. Ex traditione & ſanctorum Patrum magiſterio omnes catholici doctores ſacrarum literarum myſteria didicere. A Petro Marcus, Dionyſius, Clemens, Linus, & Anacletus. A Paulo Timotheus, Titus & Lucas. A Ioanne Ignatius, Policarpus, Papias. A Papia Tertullianus. A Tertulliano Cyprianus. A Panteno Origenes. Ab Origene Dionyſius Alexandrinus. A Dionyſio Athenienſi Timotheus. A Dorotheo Anthiocheno Antiſtete Euſebius. A Didimo, & Gregogorio Nazanzeno Hieronymus. A Theophilo Cyrillus. Ab Ambroſio Auguſtinus. Ab Auguſtino Oroſius, & Primaſius, & cæteri Patres omnes, qui in catholica ſucceſſione permanſerunt, Eccleſiaſtica dogmata & Euangelicam ſapiẽtiam edocti ſunt, atque veram Apoſtolici depoſiti intelligentiam ſuſceperunt.

1. Cor. 14.
2. Petri 3.

CAPVT XXI.

Quòd cohibere ſe debent petulantia ingenia in ſtudiis ſacrarum literarũ, nec aliud poſſe

ADdiſcant igitur in ſacrarum literarum ſtudio humana ingenia, innatam petulantiam cohibere, necnon Chriſtianã pietatem atq; modeſtiã colere, & in paternis decretis acquieſcere: nec aliud credere in rebus fidei, aut aſſerere, niſi quod traditũ eſt, atq; quod ex Apoſtolico depoſito per

ſacras

ſacras Patrum & maiorum ſuorum manus acceperunt. Etenim quid aliud eſt depoſitum cuſtodire, niſi in cauſa religionis rebus nouis non ſtudere, & Apoſtolicorum dicto audiētem eſſe? Quod ne nouum fortaſſe, à & nobis voluntariè dictum videatur Hæreticis, audiant vetuſtiſſimum & grauiſſimum authorem illum Vincentium Lirinenſem, verba illa Pauli interpretantem: O Timothee, depoſitum cuſtodi, &c. Depoſitum, inquit, cuſtodi, id eſt, quod tibi creditum eſt, non quod à te inuentum: quod accepiſti, non quod excogitaſti: Rem non ingenij, ſed doctrinæ: non priuatę vſurpationis, ſed traditionis publicę: Rem ad te perductam, non à te prolatam: in qua non author eſſe debes, ſed cuſtos: non inſtitutor, ſed ſectator: non ducens, ſed ſequens. Aurum accepiſti, aurum redde: nolo mihi pro aliis alia ſubiicias. Cuſtodi propter inimicos, propter fures. Cuſtodi etiam diligenter, ſedulò, fideliter: & ſuo tempore, cùm oportuerit, quibus oportuerit, reddas. Deuitans profanas vocum nouitates, id eſt, ſententiarum, dogmatum, rerum quæ ſunt vetuſtati contrariæ. Nulla quippè hæreſis, niſi ſub certo nomine, certo loco, certo tempore emerſit. Nec quiſquam hæreſim inſtituit, niſi qui ſe priùs ab Eccleſiæ catholicę, & antiquitatis communione diſcreuerit. Hoc ergo apud omnes hæreſes legitimum fuit, atque ſolenne, vt profanis nouitatibus gaudeant: antiquitatis ſcita faſtidiant. Contra vero, Catholicorum hoc proprium, depoſita ſanctorum Patrum, & commiſſa ſeruare, damnareque profanas nouitates. Ita enim in Concilio Epheſino omniū Patrū vna fuit vox, vt quod erat antiquitus traditum, teneretur: quod adinuētum nuper, exploderetur. Hucuſq; Vincentius. Damnauit

ris tradere debent, niſi quod à maioribus acceperunt.

1. Tim. 6.

nauit ergo ſcriptura diuina, & reiecerunt catholici Patres otioſas quaſdam & vanas Phariſæorum & profanorum hominum traditiones, quæ ad vera Chriſtianæ diſciplinę myſteria nihil faciant, & expreſſo Dei mandato, atque Euangelico Chriſti inſtituto repugnant: de quibus profectò Dominus dixit: Quare & vos tranſgredimini mandatum Dei propter traditiones veſtras? Et item: Sine cauſa colunt me, docentes doctrinas & mandata hominũ. Has, & huiuſmodi aniles & ſuperſtitioſas traditiones, ſanctiſſimi Patres noſtri execrati ſunt, & deteſtandas eſſe iure affirmant: non illas quæ ab Apoſtolica, & Eccleſiaſtica authoritate emanauerũt, nec illas, quę licèt humanę ſint, diuino tamen iure firmantur. Etenim ſi humanis magiſtratibus & profanis Principibus ex diuino præcepto obtemperandum eſt: quantò magis ſacrorum procerũ dicto audientes eſſe debemus, de quibus etiam Plato in Timæo dixit, fieri non poſſe, vt Deorũ filiis fides non habeatur, etiã ſi abſq; neceſſariis dicant demonſtrationibus?

Matth. 15.
D. Baſilius in ſuis moralib. partic. 32.

CAPVT XXII.

Quòd non moribus, ſed vnctione & Sacramentis Sacerdotes miniſtri Dei conſtituuntur.

QVod ſi Sacerdotes, & Eccleſiæ miniſtri hoc tempore nõ ritè ſuo munere fungi, atque non parum a priſca illa Patrũ ſanctitate deſciuiſſe videantur: hoc profectò non Eccleſiam, neque eius ſacerdotiũ, aut miniſteriũ, ſed eos tantùm damnat, qui ſuæ vocationis & ſalutis obliti, tanta authoritate & tanto munere abutuntur. Nam quemadmodũ non probitate, aut improbitate, ſed dignitate & poteſtate Reges in populos ius & imperiũ exercent: ita ſacerdotes non moribus, ſed Sacramentis, & ea quæ præditi ſunt vi diuina, nobis cœli aditum aperiunt, & ...

lutis administrant. Talis est, inquit diuus Augustinus, baptismus, qualis ille, in cuius potestate datur, non qualis ille per cuius datur ministerium. Quid enim est Paulus, quid Apollo, quid alius Sacerdos quilibet, nisi ministri eius qui intus lauat, qui intus incrementum donat? Neque enim qui plantat aliquid est, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus. Quapropter non in homine, sed in eo, de quo dicitur: Hic est qui baptizat, spes omnis nostra collocanda est: Nam non qui ministrat, sed qui efficit in ministerio Sacerdotali attendendus est, vt spem nostrã, quemadmodum ait Augustinus, non in seruo, sed in ipso domino collocemus, cuius ope, & opera iustificamur: siquidem ministri probitas in moribus nõ ad essentiam, sed ad decentiam pertinet Sacramenti. Hinc non est melius Sacramẽtum, quod per meliorem, neque deterius, quod per deteriorem ministrum confertur: quia Sacramentorum vis a Deo, non ab hominibus pendet. Quamobrem etiam in malis ministris Spiritus sancti dona, & ministeria veneranda sunt: neque deserenda est fides Ecclesiæ ob mores hominum, aut traducendi sunt Patres propter quosdam suos lapsus: neque, vt inquit sanctissimus Cyprianus, turbanda est fides nostra, etiam si videamus in Ecclesia Dei vigere zizania. Siquidem Ecclesia dum militat, non potest esse sine ruga & macula, quando in Angelis suis Deus etiam reperit prauitatem, & stellæ in conspectu eius nõ sunt mundæ: præsertim cùm vnitas Catholicæ Ecclesiæ non in vinculo tantùm charitatis & gratiæ, sed in vinculo etiam fidei & doctrinæ consistat: etenim peccatores quoq; sunt membra Ecclesiæ, cu in agro & vinea Domini sit triticũ & zizania, sint palmites virentes & aridi:

D. Aug in ca. 1. Euag. Ioan. trac. 5. Tom. 9.

1. Cor. 3.

Iob 4. & 25. 2. Petr 2. Isa 38. De Pœn. di. 2. cap. si enim. circa finem.

& in magna domo Dei ſint vaſa quædam in honorem, quædam verò in contumeliam: & aliqui habentes veſtem nuptialem, & aliqui non habentes. Erat improbiſſimus Caiphas Moſaycæ legis Simoniacus Pontifex, & tamē de humana redemptione vera enunciauit, cùm inquit: Expedit nobis, vt vnus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat. Hoc autem quo ſpiritu, qua virtute factum eſt? nō humana quidem, ſed diuina, vt teſtatur diuus Ioannes, nimirùm, qui erat Pontifex anni illius, quia ſedebat ſuper cathedram Moyſi, quia non humanis tantùm artibus, ſed diuina præſertim virtute ſalus paratur: quia aliud eſt eſſe Caipham, aliud eſſe Sacerdotē. Et quidem incerta eſſet humana ſalus, ſi ex ſanctitate docentium aut miniſtrantiū Sacramēta penderet. Nam (vt præclarè inquit magnus ille Tertullianus, quem à S. Cypriano magiſtrum appellatū fuiſſe teſtatur Hieronymus) non ex perſonis probamus fidem, ſed ex fide perſonas: neque enim perſonas, aut perſonarum merita, ſed perſonarum nomina & miniſteria eſſe ſuſcipienda, atque ſuſpicienda edocuit Chriſtus. Nobis ſatis eſſe debet, quod qui nobis diuina myſteria diſpenſat, pro Chriſto legatione fungatur: ſiquidem (vt doctiſſimè diuus Auguſtinus inquit) in ſacerdotibus Dei nequaquam vitæ ſanctitas, à qua propter miſeram humanæ fragilitatis conditionem aliquando, & ſæpè excidere contingit: ſed ſanctitas vnctionis, & ſacramenti, qua nunquam carere poſſunt, attendenda eſt. Satis eſt, quòd ſit ritè initiatus, quòd ſit vnctus Domini, & Angelus Domini exercituum: quod ſit diuina illa nota inuſtus, & ſacratis illis characteribus & faſcibus inſignitus, quibus ſacerdotes & miniſtri Dei cōſtituuntur. Quę dicūt, facite,

Ioan. 11. *Matth. 23.* *D. Aug. in c. 1. Euang. Ioan. Tract. 5. & 6.* *Matth. 23.*

facite, ait Christus, de præpositis malis sermonem habens: quæ autem faciunt, facere nolite. Cur quæ dicunt facite? quia sedent in cathedra: quia dicunt bona ex Cathedra Christi, quamuis faciant mala ex pestilentia sua: quia virtus Cathedræ non permittit eos errare. Id quod à principio nascentis Christianæ reipublicæ, ad hunc vsque diem perpetuò ratum fuisse (oblatrent tametsi aliter seditiosi homines) experti sumus, & inuiolatum quoque fore, Deo opitulante, speramus. Quandoquidem quamuis aliis peccatorum maculis fortasse illorum nõnulli fuerunt aspersi: quis tamen eorum, qui in beata illa Cathedra sederunt, vnquam inuentus est, qui à vera Christianæ fidei agnitione aliquando desciuerit? qui impium aliquod dogma, aut profanam aliquã nouitatem ex animo, aut perseueranter sit professus? Immo si quis malis artibus cellissimam, & diuinã illam Imperij & dignitatis sedem conscendit, vix pedem in sacro illo solio fixit, quin cęlesti quadã vi latẽte, & diuina quadam metamorphosi, actutum in alium virum est mutatus: Vt Vigilij Papæ exemplo abundè edocemur, qui per scelus Pontificatũ adeptus, dum à Theodora Augusta de reuocando Athemio Patriarcha (quemadmodum antea promiserat) in sedem Constantinopolitanam, de qua propter Eutychis hæresim per Agapetum, & Syluerium Romanos Pontifices prædecessores suos iure fuerat deiectus, solicitatur: tanta fuit Apostolicæ sedis diuina vis, vt priùs extrema quæque se passurum, mortemq; subiturum responderit, quam quod impiè promiserat, prastaturum: alienum ab Apostolico Pontifice, & indignum Petri successore iudicans, Hæreticorum hominum partes tueri, aut aliquod impium de reli-

1. Reg. 10. gione statuere. Probe enim notat sanctissimus Pontifex (qui non secus ac vnctus Saul mutatus erat in virum alium, & super eum quoque factus erat spiritus Domini, nec non quodãmodo prophetare, atque diuina præsentire, & etiam cœperat) quod nã esset Apostolicæ sedis priuilegiũ: siquidẽ pro ea Christus patrem rogauerat, vt nunquam aduersus eã portæ inferi valerent, neque in illius throno vera rerum diuinarum cognitio & intelligentia vllo vnquam tempore deficeret.

Matth. 16.
Luc. 22.

CAPVT XXIII.

Lapsus personalis siue in fide siue in moribus in Romano Pontifice sine præiudicio Catholicæ ecclesiæ esse potest.
Idẽ dicendum est de cæteris sacerdotibus.
Hilarius in cõmentariis psalmorum. Et Ambrosius lib. 10. cõmentariorum in Lucam.
Gal. 2.

QVamobrem (vt rectè præclarissimi quidam Doctores asserunt) licet Petrus & Marcellinus peccauerint in fidem, actum fidei amittentes: non tamen perdiderunt fidem, quia fidei habitum retinuerunt. Quin etiã si aliqui Romanorum Pontificum admitterentur Hæretici, nihil præterea summo Pontificatui detraheretur: sed lapsus cõcederetur personæ. Quòd plane sine summæ Sedis præiudicio cõtingere posse, apertissimum est. Etenim personalis Romani Pontificis error, & maximè à fratribus agnitus, non potest cõuincere Romanam Ecclesiam de hæresi. Immo rectam illius fidem ostendit: quia agnitum capitis errorem damnauit, vt patet de eodem Petro, in cuius faciem restitit coram fratribus Paulus, eò quòd reprehensibilis erat: & de eodem Marcellino in concilio Sinuessano, vbi agnito eius errore cõgregati sunt Patres, & prostratũ Pontificem erigentes, ei dixerunt, vt idem ipse in causa sua esset Iudex, & reus: quia prima Sedes & primæ sedis antistes ob singularis prærogatiuæ priuilegium in terris à nullo iudicatur. Quamobrem Apostolica Ecclesia omnium Ecclesiarum mater

& magiſtra dicta eſt, vtpotè quæ (quemadmodum Lucius Papa in epiſtola prima ad Epiſcopos Galliæ, & Hiſpaniarum affirmat) a tramite Apoſtolicæ traditionis nunquã erraſſe probatur: nec vnquã Hæreticis prauitatibus deprauata ſuccubuit. Idcirco nihil eſt, quòd cordatos & pios homines mouere debeat, ſi fortè corũ nõnulli, qui Chriſtianæ reipublicæ gubernacula tractãt, aliquando prauis moribus, qui nimirum ad perſonam, non ad officium pertinẽt, fuerint imbuti: nã, vt ait diuus Auguſtinus, euangelium fur quoque Iudas ſine detrimento fidelium prędicauit: ac quicũque non recipit illum, Chriſtum ipſum non recipit, qui æque Iudæ dixerat, atque Petro vel Ioanni: Qui vos reiicit, me reiicit: ſi verò Petrus eſt, aut Ioannes, qui eadem legatione fungitur, & dictis pareto, & facta imitare. Quam ſententiã diuus quoq; Ambroſius paulo priùs ſua authoritate roborauerat: dixit enim: In loco ordinis officij eccleſiaſtici poſitus, gratiam habet qualis vir ſit, non vtique propriam, ſed ordinis per efficaciam Spiritus ſancti: ac ſi diceret, Nõ eſt ſacramentorũ dignitas & poteſtas ex miniſtrorũ virtute metienda, quia Domini eſt ſalus, & vana ſalus hominis: immo maledictus eſt omnis qui cõfidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, ſed tantum diuinum munus, quo ipſi funguntur, attendendũ eſt, vt ſit ſolus Deus benedictus in ſecula, qui ſua prepotenti virtute etiam per improbos miniſtros ſalutem in nobis operatur. Nam quemadmodũ parum refert, quod vel aureum, vel ferreum ſit ſigillum, dummodo optatam imaginem reddat, & per illud quod cupimus, imprimatur: & quemadmodum neque multũ intereſt, ſi aut literis aureis, aut nigro & vili atramento lex Dei ſcripta

D. Aug. cõtra Epiſtolã Parmeniani. cap. 11.
Luc. 10.

ſit, dummodo ſit lex Dei, & voluntas eius in ea: ita nobis ſatis eſſe debet, quòd miniſtri gratiæ, quales ipſicunque fuerint, ea poteſtate ſint prędi- ti, qua nos Deo conciliare poſſint, & ſuo ſacro miniſterio diuinos cæleſtis gratiæ characteres in nobis valeãt imprimere: quodq; ſint Angeli Domini exercituũ, & Chriſti legati inter Deũ & eius populum conſtituti ad interpellandũ pro nobis. Non quid ſint, ſed quid pro ſalute noſtra ſatagãt, attendendum eſt, ſatis ſit nobis, quòd ij, qui res ſacras tractant, ſint in Apoſtolica ſucceſsione, & Apoſtolicam doctrinã profiteantur: tametſi non parum ab Apoſtolica morum integritate, & innocentia vitæ defecerint. Quis enim humanũ genus vnquam odio habebit, eò quòd ex humano genere multi flagitioſi, atque perditi ſint? Quis vniuerſum Apoſtolorum collegium contemnet ob vnius Apoſtoli perditiſsimum facinus? Quis omnem Chriſtianam rempublicam damnabit, eò quòd quamplurimi, qui Chriſto nomen dederũt, Chriſtiana profeſsione abutantur? Aut quis medicamẽta & valetudinis curationem aſpernetur, quia multi medicinæ profeſſores venefici euaſerunt, & vt homines tollerent, venena ſparſerunt? Quis denique vnquam nauigandi artẽ penitus ex humano vſu tollendã iudicabit, ob id quod multi omnium fortunarum ſuarum naufragium, & miſerrimam iacturam fecerunt? Quocirca ſacerdotium ſacroſanctum eſt, etiam ſi eorum nõnulli qui ſacerdotio funguntur, non modo mali, ſed etiam peſſimi ſint: nã ſanctitas vnctionis etiã in
1. Reg. 26. malis hominibus eſt ſacroſancta. Hinc Regẽ Saulem, quamuis conciliis omnibus deuium, quamuis malo ſpiritu agitatum, quamuis omni & humano, & diuino fauore deſtitutum: cum tamen

magna veneratione prosequitur Dauid, sibique multis modis insidias parantem, singulari patientia sustinet: cumq; Dominus sæpè, ac sæpius tradidisset illum in manus suas, nihil hostile in eum moliri audet, sed tantum vt Dominum obsecrat, & commonefacit vt resipiscat, vt intelligentiam suam excutiat, ne seditiosis hominibus aures prębeat. Huius autem tam magnæ in Saulem Dauidis obseruantiæ & longanimitatis, quid nā aliud fuit causæ, nisi quia Saules erat sacro oleo inunctus, & regiā personam gerens, erat diuina quadam nota inustus, qua omnes Reges tum boni, tum mali pari dignitate & veneratione præditi sunt? Sanctitas enim vnctionis & sacramenti omnibus eadē est: tametsi innocentia vitæ, & actionum merita non omnibus sint eadem. Idcirco Dauid, qui fuit vir secundum cor Dei, æquè fuit Rex, ac Saules, qui ob sua scelera fuerat à Deo reiectus. Immo idem Saules sic, vt erat à Deo reprobatus, in populo Dei regnare non desiit, nec quisquam ausus est illum, dum vixit, de solio deturbare, vt discamus Principibus siue bonis, siue discolis obedire, & subiectos esse oportere, propter eum, qui dedit illos nobis in sacerdotes & Reges. Etenim, vt ait diuus Augustinus, sacramētis Dei mores malorum hominum obesse non possunt, quò illa vel omninò non sint, vel minus sancta sint, tametsi à malis in testimonium damnationis, non salutis possideantur. Nam sicut claues personæ, non charitati sunt datæ, quemadmodum & personę (tibi enim dixit dabo, & nō charitati) sunt claues promissę: ita dignitas & iurisdictio non peccat, etsi in ea residens homo peccare valeat. Corrupti enim sacerdotum mores nō officiunt Cathedræ. Hinc licet non semper in manibus, sem-

1. Petre. 2.

D. Aug. contra literas Petiliani Donatistæ, lib. 2. ca. 47. To. 7. Item Cōtra Cresconiū Grammaticum, lib. 4. cap. 20. Tom. 7. Matth. 16.

bus, semper tamen in ore sacerdotum præsidentium Cathedræ, fuit lex veritatis. Nam quæ diuina ordinatione sancta sunt, ab hominibus coinquinari non possunt. Quamobrē mala Prelatorū vita ecclesiasticum magisterium nō impedit, aut tollit: Et bonæ leges haudquaquam sunt ob malos hominum mores abrogandæ.

CAPVT XXIIII.

Quòd nullo pacto Regnorum status, qui tamen bonus sit, siue sacer, siue profanus ille fuerit, propter malos principes mutandus est.

Reginaldi Poli sententia.

Etenim (vt præclarè inquit quidam ex purpuratis doctrina & pietate insignis Anglicus) si quotiescūque Principes mali sunt, bonum tamen eorum statum mutare oporteret, quis principatus iā staret? quod Regnum, aut quæ ciuitas, & familia nunc maneret? cum semper in conuersione rerum simus, & bonis Principibus succedāt mali, omniaque a suis principiis degenerare videantur? nec quisquam successor est, qui aliquid non immutet de institutis priorum. Semper autem in status mutatione versari, nulli vnquam Regno, aut Reipublicæ, neque etiam priuatæ familiæ vtile fuit. Eadem ratione multo minùs Ecclesiæ vtile erit, nouam quotidie viuendi normā instituere, nouamque in dies sacrorum rationem fidelibus præscribere, atq; legitimo principatu reiecto, semper seditiosis hominibus, & rerū nouarum cupidis obedire: præsertim cùm præsens Ecclesiæ status vetustissimus sit, & non ab hominibus, sed a Deo sit constitutus. Quapropter quo iure soluetur ab hominibus ecclesiasticus principatus, cùm illius homines non fuerint authores? Immo vero omnium Regnorum cōsensus tollere nō possunt, aut imminuere sacerdotū authoritatem, quæ non ex hominibus, sed ex Deo est. Bene sacerdotes in publicis comitiis, & per se sacerdotum

cerdotum principes, nō modò reliquū christianū orbem suis decretis obligare possunt, verum etiā si christianæ Reipublicę intererit, & ratio pietatis expostulauerit, christianos Reges & Regna optimo iure soluere & immutare possunt: quemadmodum sæpè alias soluisse & immutauisse scimus. Etenim (vt quæ Bibliothecæ sanctæ author eruditus, & venerabilis collegit, huic loco attexā) Innocentius Pontifex huius nominis primus, ob iniustam Iohannis Chrysostomi expulsionē, anathemate notauit Archadium Augustum, cuius patrem Theodosium magnum Augustum diuus Ambrosius ob patratā aliquot innocentiū Christianorum cædem, nō multo priùs Ecclesia expulerat. Gelasius primus, Anastasium Imperatorem non rectè de religione sentientem excommunicationis nexu obstrinxit. Zaccharias primus Carolomannum Francorum Regem, quod administrāndo Regno esset inutilis, regia dignitate deiecit: suffecto in eius locum Pipino eius fratre, & Caroli Magni patre. Hadrianus primus Desiderium Longobardorū Regem ad direptionem Romanę vrbis properantem, edicto pontificio in Insubriā reuerti coegit, accitoque Carolo Magno Francorum Rege Longobardicum iugum ab Italiæ ceruice excussit. Gregorius III. Leonē III. Imperatorem, quod omnes sacras imagines è templis eiici curasset, cōmunione fidelium interdixit. Leo III. Pontifex cùm cerneret Christianæ Reipublicę curam à Græcis Imperatoribus negligi, transtulit Romani Imperij iura à Constantino Irenes filio, ad Carolum Magnum Francorum Regem, eique Augusti titulum, & Imperatoris insignia contulit. Leo VIII. rursus ob iustas causas ex Franchis, ad Germanos imperium transtulit, & Othonem

Bibliotheca sancta, lib. 6. annot. 72.

Romanorum Pontificū authoritas et imperiū in Christianos Principes.

Saxonum ducem primum ex Germania Imperatorem appellauit. Nec longè pòst Gregorius V. cōcessit Germanis principibus perpetuū ius eligēdi Cæsares : reseruata tamen sibi & successoribus suis authoritate confirmandi quos ipsi eligissent. Gregorius VII. Henricum III. Imperatorem Apostolicæ Sedi rebellātem sacris omnibus interdixit& Imperio deposuit: neque illum in præstinā dignitatem restituit, nisi veniam errorum exorantem. Alexander III. Federicum Ahenobarbum Imperatorem, quòd Romanā Ecclesiam iniusto bello oppugnaret, anathemate irretitum, & Imperatoria Maiestate deiectum, non priùs ad Imperium reuocari permisit, quàm ille supplex culpā sibi ignosci precaretur. Prætereo breuitatis studio Vrbanū II. cuius edicto, vexillo ac tessera sacrū illud, ac memorabile bellū aduersus Sarracenos confectum est: quo Hierosolymorum & Syriç Regna iterum à Christianis recepta sunt, omitto Gregorium IIII. Leonē IIII. Nicolaum I. Iohannē VIII. ac plerosq; alios Pōtifices qui bellicis expeditionibus Italiā, Siciliā, variasq; Hispaniæ oras à seruitute Sarracenorū ereptas, in libertatē vindicarunt. Hæc ille. Ex quibus clarè percipi potest, quæ fuerit semper sacerdotum & summorum Pontificum authoritas: tametsi non eadem, aut par fuerit omnibus sanctitas & innocētia vitæ. Et quamuis inficias certè iri nō possit ad propagandam Christi fidem, & excitandam pietatem atque ad confirmandos infirmorum animos nō parum eorum, qui præsunt, exempla valere : tamen nō debemus iuris sacerdotalis ita esse immemores, vt putemus ex hominum moribus vim sacerdotij pēdere, aut sine iudicio Dei fieri sacerdotes; Quin potius, si nostris meritis & prauis facinoribus,

ribus, ita Deo permittente fiet, vt in suis ministris obdormiēte Christo, in minus probatos Pastores incidamus: precemur Deum, vt in eis excitur à somno, atq; vt in melius eorum vita cōmutetur, & exemplo Sem, & Iaphet auersi, Patrum nostrorum verenda tegamus, hoc est, Patres, & Præpositos nostros, etiam cùm displicent, veneremur: & quæ in eis vitia non probamus, irreuerenter & temerè prodere non debemus. Neque enim (vt præclarè inquit magnus ille Constantinus in Concilio Nicæno) pastores ab ouibus, sed oues à pastoribus regi, & diiúdicari fas est. Id quod etiam, diuo Athanasio teste, pietas suadet, vt bene de patribus illis sentiamus, à quibus rectè viuendi instituta, & pietatis doctrinā accepimus: nisi nos adulterinos esse filios declarare velimus.

Quòd iuuandi sunt precibus apud Deum Ecclesiæ præfecti non calumniis & contumeliis apud imperitam plebem vexandi.
Gen. 9.

CAPVT XXV.

EOque maximè, quòd diuino oraculo admonemur, non esse tangendos Christos domini, neque aliquo pacto Dei prophetis calumniam aut crimen obiectandum. Nefas est enim à profanis hominibus in aliquod vitæ, vel famæ discrimen adduci illos, quos Deus suo iudicio reseruauit. Hinc Christus non laicorum hominum ministerio, sed proprio flagello è templo peccantes sacerdotes eiecit: vt addiscerent fideles, & posteri, quanta esset sacerdotij Maiestas, nempe, vt qui eo sacro munere fungerentur, ceu homines diuino ministerio mancipati, & idcirco humanæ conditionis statum superantes, non alio quàm diuino iudicio subderentur. Quamobrem si qui ea quæ diuino iudicio reseruata sunt, ad humanum tribunal deducere & retrahere conantur, nō secus ac vsurpatæ diuinæ iurisdictionis rei, diuini iu-

Quòd vsurpatæ diuinæ iurisdictionis rei cēsendi sunt, quicunque sacerdotes & ministros Dei iudicare, aut traducere audent.
Psal. 104.
Ioan. 2.
Anacletus in epist. 2. ad Episcopos Italiæ.
Cyprianus in Concilio Carthaginensi,

K dicij

dicij vindictã non effugiẽt. illis namque quibus Deus sacra sacerdotij vnctione benedixit, maledicere ausi sunt, cùm nullo pacto ab hominibus cõtẽnendi sunt ij, quos in suos ministros elegit Dominus, etiam si contemnendos esse illorũ malefacta attestarentur. Non quales sacerdotes Domini sunt, ait summus ille Pontifex, sed quid de Deo loquantur, est nobis magnopere prouidendũ: nec in Vicariis beati Petri Apostoli nobis est attẽdendum, quid sint: sed quid pro correctione Ecclesiarum, quid pro salute nostra satagãt. Neque enim illos dicetis inferiores Scribis & Pharisæis sedentibus super cathedram Moysi, de quibus Dominus præcepit, dicens. Quæcunque dixerint vobis, seruate & facite &c. Quandoquidem, vt diximus, quibus à Deo est benedictum, ab hominibus non est maledicendum. Exemplo sit magnus ille Patriarcha humani generis conseruator Noë, qui nuditatem suã irridenti Cham nõ ausus est maledicere: illi namque Dominus benedixerat, cùm è naui & Arca illa egrederetur. Sed maledixit Canaã eius filio, vt discamus, sacerdotes, quos oleo sancto suo vnxit Deus, esse sacrosanctos, & sacerdotiũ semper magna in veneratione habendum: tametsi sacerdotum filij, hoc est, praua sacerdotum opera maledictione nõ careãt, & animaduersione atque supplicio digna sint, cuius quidem rei causa potissimum ea est. Nam quamuis sacerdotum scelera auferant sacerdotalis ministerij merita, attamen diuinũ, & ideo indelebilem & æternum sacerdotij characterẽ prorsus tollere & delere non valent. Nam ita firmiter inhæret, vt nisi anima in nihilum redacta non pereat: siquidẽ sacerdotalis character non ex humana, quę infirma & mutabilis est, sed ex æterna Dei voluntate, atque ex

In Decretis Nicolai Papæ. 3. qu. 1. Non quales.
Matth. 23.
Matth. 23.
Gen. 9.
D. Aug. lib. 2. contra Parmenianum. Dominicus Soto in 4. sent. dist. 1. qu. 4 art. 5.
1. Cor. 10.

que ex summa Christi potestate pēdet. Cuius rei in veteri lege, quæ erat, vt ait Apostolus, Euangelicæ veritatis figura, nō obscurū habemus exemplum. Peccauit Aaron cùm populum idolatrare permisit, veruntamen amissa sacerdotalis vitę innocentia, sacerdotij dignitatem non amisit: sed non minus pòst culpam quam antè, sacerdotali munere functus est: tametsi digna cōmissi errati pœna tandē affectus sit. Nam terram tantis votis exoptatam attingere, & videre nō potuit. Immo certè tanta vult Deus vt sit ministrorum suorum apud homines existimatio, & authoritas, vt tabulas legis digito suo scriptas in terrā proiici & confringi nō grauiter tulit: Moysis autē ministri sui tabulas ne minima quidem in parte violari, aut contemni nunquam sit passus. Hinc Oza subitò à Domino percussus, interiit: quia cadentem Dei arcam, in qua tabulæ illæ asseruabantur, duntaxat tangere ausus est. Prępotēs enim Deus etiam per indignos (vt in Caipha, Balaā, & Lamech manifestum est) sæpè magna & mirabilia operatur, & ministrorum suorum lapsibus irridentes, non minus quàm Ozam implacabili furore disperdit: idcirco rectè & piè Paulus, tametsi Ananiæ sacerdotum Principis iussu iniustè percussus, cum in illum Dei vindictam præcaretur, admonitus illicò palinodiam cecinit, dicens: Nesciebam fratres, quia Princeps est sacerdotum, scriptum est enim: Principi populi nō maledices. Quæ omnia si hoc tempore à seditiosis, & ideo nothis & adulterinis Ecclesiæ filiis æquo animo expenderentur, vtique se a tot in proceres sacros maledictis & probris abstinerent. Sed turbulentorū hominum in Principes populi cōuicia, atque impiorū in sacros viros cōtumeliæ, vt lōgo tot pręteritorū tēporum vsu didi-

Gen. 32.

2. Reg. 6.

D. Chrysost. in caput Genoseos sextum Homil. 21.

Act. 23.

Exod. 22.

vſu didicimus, tandem ſummo Deo ſic permittente, non ſecus ac maledictiones & execrationes Balaam, in beneficia & merita, atque in laudes & præconia æterna commutantur.

Num. 23.

CAPVT XXVI.

Maledictis inſequantur Eccleſiaſticum ordinem Hæretici, vt prorſus immutata religione ipſi in catholicorũ locum ſubrogentur.

QVamobrem, vt ad id, vndè digreſſi ſumus, reuertamur, ó Rex, ex eorum oraculo, etiam ſi corruptiſſimè viuerent, voluntas Dei petenda eſt, quibus & templi eius cuſtodia commiſſa eſt, & omnium ſacrorum librorum, atque myſteriorum arcana concredita ſunt. Hocque nimirum eſt, quòd omnibus ſeculis, ſed hac noſtra tempeſtate præſertim tantoperè enitantur Hæretici, eccleſiaſticum ordinem maledictis inceſſere, totque confictis criminibus commaculare, & in maleuolẽtiſſimam hominum inuidiam adducere: nempè, vt legitimis ſacerdotibus ex arce religionis expulſis, ipſi in locum eorũ ſubrogentur, atque vt vera traditione ſublata, omnis Chriſtiana inſtitutio, & diſciplina corruat. Quod ita eis proſperè ceſſit, vel noſtrórum Paſtorum & Principum incuria, vel malorum geniorũ inſtinctu, vel (quod mihi magis perſuadeo) ſummo Deo ad maiorem catholicæ Eccleſiæ frugem ſic permittente: vt nullus ſit Chriſtianæ reipublicæ angulus, quem ſuæ impietatis incendium aliqua ex parte non attigerit, vſque adeò vt Arrianis & Donatiſtis lõgè deteriores, perfractis vndequaque omnibus Patrum ſuorũ limitibus, nõ modò Germaniam ferè vniuerſam, & Britaniam omnẽ, ſed ſanctiſſimum etiam regnum tuum inuaſerint: ita vt vbi vera pietas tot annorum centuriis tutiſſimum domicilium habebat, ibidem nũc turbulentorum hominum impietas magna ex parte domine-

Recentiorum Hæreticorum incendium vſquequaque omnia vaſtat, & per totum ferè Chriſtianum orbem eorũ contagiones ſerpunt, et diffunduntur.

dominetur. Cui teterrimo & pestilētissimo morbo, quæ nam alia medicina, Rex sapientissime, facienda est, nisi vt ad Patrum tuorum exempla cōfugiens, illam tantū (vt singulari cōstantia facis) fidem tuearis, quā ipsi tā lōgo annorū curriculo, tanta pietate & cōstantia coluerunt, & Maiestati tuæ hæreditariam tradiderūt. Siquidem fuit semper Gallorum Regum pręcipuum munus, & perpetuus mos, catholicam Ecclesiam tueri, & Apostolicæ Sedis dignitatem defendere: turbulentorū hominum audaciam perfringere: cōtrouersias, si quæ circa Religionē inoleuissent, extirpare: Ecclesiasticas denique consuetudines omnes, & illas præsertim, quæ multorum annorum spacio, & longa vetustate muniūtur, cōstantissimè retinere. Quare, vt suprà memorauimus, inter omnes christianos Reges miro omnium populorū consensu atq; applausu Christianissimi dicti sunt. Cùm igitur tot præclaros titulos & augustissima nomina Maiestati tuæ cum Regni hæreditate reliquerint, tuum erit nunc, Vigilantissime & religiosissime Rex, in eam curā noctes & dies incūbere, vt a Patribus tuis tibi parta & tradita tuearis, vtque posteris tuis eadē, atque maiora quoque & amplora enitaris tradere. Neque enim ad otium, sed ad negotium, nec non ad gloriam, & immortalitatem nascuntur Reges, & ij maximè, qui ab iis parentibus, Auis & Atauis descenderūt, qui præclarissimis rebus gerendis ad suæ præstantis virtutis memoriā sempiternā gloriosissima elogia adepti sunt. Nempè, vt suis hæroicis gestis, atque diuinis & immortalibus meritis, non tantū ad suæ laudis imitationem, & æmulationem, verùm etiam ad hæreditatem & successionem eorum nepotes excitarent. Qua in re haud verendum est, Rex generosissime

Cōmonefacit Regem quo pacto Hæreticorum laqueos declinare possit.

Hortatur Regem vt iuxta vetustissimū, & sanctissimū Gallorum Regum morē in tutela religionis persistat.

nerosissime, Maiestatem tuam à tãta maiorũ tuorum virtute nullo modo fore degenerẽ, cùm omnium, qui te norunt, cõsensu, in te celerior atque celsior fuerit semper regiarum virtutum cursus, quàm ætatis: tuaq; præstantissima indoles eos regios spiritus, idque singularis virtutis specimen, & illam animi magnitudinem semper præ se tulerit, vt illa maior, & supra nihil potuerit exoptari. Hoc, inquam, non est timendum: sed illud maximè pertimescendum est, ne aliquo iniquo casu in eos cõsiliarios, & ministros regios incidas, qui sua authoritate, aut dolo, velut sub ouina pelle Lupi, tantam virtutis & animi præstantiam deprauare conentur: in tãto præsertim totius Galliæ tumultu, in quo seditiosorum, & sceleratorum hominum perditissimis inuentus, ita nonnullorũ mentes immutatæ atque peruersæ sunt, vt apud non paucos etiam Regni tui proceres quid ipsi de religione sentiant, & quã in sententiã eant, incertum sit: vt omittam eos, quorum infinitus est numerus, qui in eiusdem Regni tui visceribus, apertè catholicam de rebus diuinis veritatẽ oppugnant. Quamquã neque hoc magnoperè formidãdum erit, si in cõsiliariis tuis non qui, sed quid loquantur, attẽderis. Neque enim in cõsiliis capiẽdis personas, sed sentẽtias ipsas discutiẽdas, & spectãdas esse iudico, hoc enim modo turbulentis hominibus nullus erit tui decipiẽdi locus, nulla spes tibi insidias parandi. Siquidẽ cùm Regni tui proceres, & aulici, quicunq; illi fuerint, rogati de aliqua re, sententiam dixerint: si illorum oratio eò tẽdit, vt res nouas moliri, & præter instituta Maiorũ, nouum morem (in iis maximè rebus, quæ ad summi Dei spectant cultum) in Rempublicã inducere videantur, protinus ad illam tutissimã Euãgelicæ

veritatis arcem cõfugiens, atque ad vnicum illud & intemeratum veræ religionis Asylū recurrens, te ipsum per temetipsum ab eorum insidiis explicare, & incolumen reddere poteris, considerans num illa, quæ ab ipsis Maiestati tuę tanquam salutaria proponuntur, sint Catholicæ Ecclesiæ: & nū Patres tui ita senserint. Quod si ea eiusmodi non fuerint, statim reiicienda sunt eorum cõsilia, & hostium loco habendi quicunque talia persuadere conati fuerint. Quisquis enim res nouas, & præsertim circa sacra molitur, aut impius, aut seditiosus est, aut vtrumque, & ob id meritò regia familiaritate indignus, ac prorsus ab hominum cœtu exterminandus. Tua veritas, Domine, nec mea est, nec huius, aut illius, sed omnium nostrūm, quos ad eius communionem publicè vocas, ait Diuus Augustinus Deum alloquens: Terribiliter nos admonens (vt ad Regem Suetię, eadem hæc aurea & diuina Augustini verba explicans, scribit magnus Hosius) Terribiliter, inquit, nos admonens, vt nolimus eā habere priuatam, ne priuemur ea. Nam quisquis id quod est omnium, & quod ad fruendum omnibus à Deo propositum est, sibi proprium esse vult, à cõmuni propellitur ad sua, hoc est, à veritate ad mendacium. Qui enim loquitur mendacium, de suo loquitur: quandoquidem, vt modò sanctus ille Pater aiebat, veritas non est huius, aut illius, sed omnium. Nam omnes ad eius communionem Deus publicè vocat. Quisquis igitur quod publicum est, facit priuatum: quisquis quod omnium est per charitatem, id sibi tanquam propriū vendicat, & suum esse vult per contentionem, eum priuari veritate, de suo loqui, mendacium loqui, dicit. Veritas enim orthodoxo fidei alibi non est, quàm

Quòd præcipua veritatis nota est, vt sit catholica, & œcumenica, hoc est, cõmunis & vniuersalis: contra verò præcipuū mendacii signum est, vt sit huius, aut illius, hoc est, singulare, & proprium.

quàm apud omnes, hoc est, in Ecclesia catholica. Quamobrē quisquis in explicandis scripturis singulares intellectus exquirit, insolitos & hactenus inauditos sensus excogitat, nouas & solitarias opiniones adfert, etiā si sexcenta proferat scripturarum testimonia: quandoquidem ea non omnium, hoc est, nō eo qui receptus est ab Ecclesia, sensu profert, sed suum illis proprium sensum astruit, de suo loquitur, atq; ideo mendacium loquitur. Veritas enim nō est apud aliquē seorsum colligentem, vel quod collectum est spargentem potius: sed apud omnes, hoc est, in Ecclesia catholica, quam concilium œcumenicum repræsentat. Huic sanæ scripturarum intelligentiæ lux à Deo promissa est: nullum vt certius argumentum esse queat, aliquem de suo, hoc est, mendaciū loqui, quàm si ab huius vnanimi sensu & cōsensu recesserit, quamlibet is multa diuinæ legis oracula recitet, expressum Dei verbum proferre nō potest: nam de intelligentia heresis est, non de scriptura. Sensus, non sermo, fit crimen. Et hoc est quod etiam in symbolo profitemur nos credere sanctā Ecclesiam catholicam, extra quam scripturæ possunt esse Dei verbum: hoc est, vera verbi Dei intelligentia, & catholica veritas esse non potest. Ab Ecclesia scripturas habemus: ab Ecclesia, non ab vno aliquo seorsum colligente scripturarū sensum petere debemus: quod cùm factum fuerit, errare nunquam poterimus. illi enim est missus, & promissus Spiritus sanctus, qui doceat eā, qui gubernet eam, qui maneat cum ea in æternū. Hinc Ecclesia catholica est terra vnius labij, & eorundem sermonū: quia ædificata est vt Hierusalē, cuius participatio in idipsum: in qua multitudinis credentium cor vnum, & anima vna: in

qua idipſum dicũt, idipſum ſentiũt, idẽ ſapiũt, vnanimes vno ore glorificãt omnes Deũ, & Patrẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti. Contrà vero, qui de ſuo loquuntur, in vaſta quadã Babylone verſantur, in qua tanta eſt confuſio linguarum, vt vnus alterũ non intelligat, vnus alterum pluſquam hæreticũ pronunciet: in qua tot ſunt fides, quot voluntates: tot Papæ, quot hæreſeon doctores: in qua quiſquis degit, cùm extra Apoſtolicum collegium ſit, cum Thoma veram fidem non habet: in qua quotquot reperiuntur, omnes non ſecus ac filius ille prodigus, à paterna domo, & à fraterna vnione & charitate diuiſi, ac temerè in regionem longinquã profecti, viuendo luxurioſe, omnem ſubſtantiam ſuam indignè conſumunt, & ſenſim in ſumma omnium cœleſtium bonorum egeſtate miſerrimi vileſcunt atque deficiunt. De cuius medio nos fugere diuina ſcriptura monet. Et hoc eſt profectò (vt idem ſanctiſſimus Pater aſſerit) illud, quòd Omnes qui in circuitu eius ſunt, offerent munera, id eſt omnes qui intelligũt communem eſſe omnibus veritatem, & non illam faciũt quaſi ſuam, ſuperbiendo de illa, ipſi offerent munera: quia humilitatem habent. Qui autem quaſi ſuum faciunt, quod omnibus commune eſt, tanquam in medio poſitum, ad partem deducere conantur, non offerent hi munera: quia non habẽt veritatem, in mendacio, atque in diſſidio degunt. Nam Dei filius, qui eſt author veritatis, & ipſa veritas, non eſt, nec inuenitur in angulis: quia palàm locutus eſt mundo, & in occulto locutus eſt nihil, ſed in templo, in cõſpectu omnium, in Aſylo & in arce veritatis, in domo Patris, in medio Doctorum, audiens illos, & interrogans. In medio, vt in circuitu eius, ſint omnes qui diligunt verita-

Gen. 12. & 19.

D. Auguſt. in enarratione Pſal. 75. prope finem.

veritatem, vt sit cõmunis omnibus, vt omnes qui veniunt, percipiant, illuminētur. Doctorum, quia nō omnes promiscuè sine delectu in Ecclesia magisterium exercere debent, sed tantùm illi, quibus conceditur, & qui vocantur à Deo, vel a legatis Dei tanquam Aaron. Audiens illos, & interrogans: vt catholici Doctores, etiam præstantissimi, non dedignentur in dubiis fidei quæstionibus audire, & interrogare Seniores in templo, hoc est, diuina oracula, & patrias leges non suo, sed patrum suorum sensu atque consensu interpretari: & eadem ipsa deinceps eodem modo, eodem Ecclesiastico ritu, eodem patrio more illibata & inuiolata ritè & competenter asserere, & quasi per manus tradere posteris. Quandoquidem à publico & communi Ecclesię spiritu recedere, & ad priuata & adulterina dogmata declinare, quid aliud est, quàm à veritate ad mendacium, à Christo ad Sathanam desciscere, & falso noui cuiusdā Euangelij titulo perfidè & impiè gloriari? Nouos Euāgelistas non admittit Ecclesia: quia non est aliud Euangelium præter id quod accepimus: & euangelizare præter id, quod euangelizatum est, anathema est, ait Apostolus. Quinetiam idem Apostolus tanti fecit communem Ecclesiæ spiritum, vt non contentus spiritu, quo Deus ipsum signauerat, apertè vas electionis eum appellans, nec contentus iis, quæ super æthera raptus in cœlesti gymnasio didicerat, nec satis esse arbitrans, quod tantorum arcanorū in tertio cœlo factus fuisset particeps, vtpotè quæ cùm humanum captum superabant, erant mortalibus obticenda: his, inquam, non contentus, ne proprio arbitratu & priuato suo sensu euangelizare videretur, ex reuelatione, hoc est iubente Deo, ascendit cum collegis suis,

Galat.1.

Galat.2.

suis, Barnaba nimirum & Tito, Hierosolymam, vt propria reuelatione interim seposita, conferret cum Ecclesię primoribus, & seorsum cum iis, qui videbantur esse columnæ, Iacobo videlicet, Petro, atque Ioanne Euangelium, & doctrinā quam prædicabat, ne forte, vt idem ipse Apostolus ait, in vacuum curreret, aut cucurrisset. His verbis ostendens Apostolus (vt ad diuum Augustinum scribit diuus Hieronymus) se non habuisse securitatem Euangelij prędicandi, nisi Petri, & eorum qui cum Petro erant, fuisset sentētia roboratum. Quapropter (vt etiam est apud Tertullianum) Paulus Hierosolymam ascendit ad cognoscendos & consulendos Apostolos, ne forte in vacuum cucurrisset, id est, ne, nō secundum illos credidisset, & euangelizasset. Hocque fuisse præcipuum Origenis erratum affirmat Theophilus ille Alexandrinus Patriarcha, nempè, quod non contulit, vt fecit Paulus, fidem suam cum Ecclesiæ præfectis: sed in asserendis fidei dogmatibus superbiæ spiritu agitatus, contempsit publicum & commune Ecclesiæ magisterium. Ex quo in multis nō habuit, vt in omnibus habuit Paulus, ab Ecclesia dexteras societatis: quas neque nunc habent, neque vnquam habituri sunt, quotquot publicum & communem Ecclesiæ spiritum non agnoscentes, suo priuato, & idcirco mendaci & adulterino spiritu ducti, profanas nouitates asserere non verentur, ac spurios quosdam & portentuosos in Ecclesia partus suo polluto & blasphemo ore ad tot animarum perniciē euomere non erubescunt.

D. Hiero. epi. 12. ad D. Aug.

Tertull. aduersus Martionē.

Theophil. 2. li. de Paschate.

CAPVT XXVII.

Standum est vniuersitati, standum est antiquitati, standum est perpetuitati, standum est catholicæ

Ponitur documentum pul-

cherrimum, quod qui tenue rint, nunquam à recta fide de: ficere poterũt.

catholicæ consensioni, Rex constantissime, si in Catholica & Apostolica fide esse volumus: ac nullius cuiusuis præstãtissimi viri authoritas, tantum apud nos valere debet, vt ob eam à catholica & vera Ecclesia desciscamus. Tutius est pluribus, quàm vni credere: imò neque pluribus credendũ est, si ab antiqua & perpetua Patrum institutione defecerint: siquidem hoc est verè catholicum esse, id videlicet tenere, quod ab omnibus, quod antiquitus, quod semper creditum est. Quod si quis id tenuerit, quod ab omnibus, sed non antiquitus: vel quod ab omnibus, & antiquitus, sed non semper creditum est, nõ est catholicus. Hinc profectò toties intermortuæ, & iterum toties ab inferis reuocatæ hæreses ad fidem catholicam non pertinent: quia neque apud omnes, neque antiquitus, neque semper in Ecclesia floruerũt. Quapropter dum noui magistri, atque dum noua opinionum portenta in Ecclesiam insurgunt (insurgent autẽ sæpè: semper enim sponsa Christi, dum militat, huiusmodi malis geniis & fœdissimis mõstris infestabitur) si tuti in vera fide, tamquam in summa & inuictissima arce esse cupimus, singularitati vniuersitas, vniuersitati antiquitas, antiquitati perpetuitas opponenda est: ita vt si quid nobis ab aliquo etiã catholico & præstantissimo doctore proponatur, quod vniuersitati repugnet, reiiciendũ est: quia catholica Ecclesia talẽ cõsuetudinem non habet, & Patres nostri nõ ita senserũt. Quòd si idem illud antiquitus obseruatum fuit, sed vt parũ approbatum à Patribus in desuetudinem abiit, id quoque nullo modo (nisi decreta fuerint eiusmodi, vt necessariis & maximis causis primo cõsensui standũ sit) tenendũ est. Non enim habet perpetuũ totius Ecclesiæ cõsensum, & fuit

quandoq;

quandoq; reiectum, aut præcisum ab inuiolata Patrum traditione, vt de clericorum cõiugio, & laicorum communione sub vtraque specie manifestissimum est: quorum vtrumque fuit aliquando in Ecclesia permissum, cùm modò sit vtrumque grauissimis causis, & magna ratione ab Ecclesia abrogatum, atque præcisum. Quamquã ab Apostolorum temporibus huc vsque semper nefas est habitum, vt Sacerdotes vxores ducerent. Verùm, vt quod dicimus, clariori modo illustretur, cur Arrius nõ est catholicus, nisi quod dogma, quod vnus asserebat, Ecclesiæ catholicæ aduersabatur? At dices: Posteà, quàmplurimos habuit consectatores. Fateor equidem: sed quia illud quod eius fautores cum eo tuebantur, non erat ex patribus, propterea neq; ipsi, neque eorum Dux fuit catholicus. Quid, si dogma illud fuisset ex Patribus? Dicendum est, quòd eodem modo explodendum erat: quia non erat ex Patribus nostris. Nam & Hæretici quoq; suos patres, & suas quamuis non perpetuas traditiones habent. Si igitur fuisset ex Patribus nostris Arrianum dogma esset catholicum? minime gentium. Sed pari ratione execrandum, nisi haberet catholicam & perpetuam Ecclesiæ consensionem. Vnius enim doctoris etiam catholici sententia non est certum & infallibile indubiæ veritatis demonstrandæ principiũ, sed canonica scriptura pie intellecta, & communis Ecclesiæ sententia. Est enim Ecclesia (vt prædicat Apostolus) & columna, & robur, & firmamẽtum veritatis: quod de singularibus Ecclesiæ membris seorsum acceptis vere dici non potest. Omnis enim homo mendax. Cyprianus enim, Origenes, Tertullianus, Gregorius, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, & quotquot fuerunt ex catholicis

Vide Epi. Zacha. Papæ ad Bonif. Episc. Item, In concilio Constantien. Sess. 13.

1 Tim. 3.

catholica fide alienum esse dixeris, quę non vnius duntaxat iudicium, sed eandem vniuersorum sententiam & cōsensionem postulat: Respondemus, Non minus catholicum esse, catholicæ Ecclesiæ caput agnoscere, & illum, qui in tota Ecclesia plenitudinem potestatis habet, audire, quàm catholicæ Ecclesiæ obtemperare: quia visibile corpus sine visibili capite esse nō potest. Præterea quamuis sit vnus, vniuersam tamen Ecclesiam repræsentat, & continet. Nam cùm diuini Numinis vicariam in terris personam gerat, eas partes in catholica Ecclesia tuetur, quas caput in toto corpore obtinet. Quid? si & hic quoque infirmi corporis, & languentis Reipublicæ curam nequiter abiecerit (si tamen fides Petri, pro qua rogauit Christus in eius successore infirmari, aut deficere potest) num ideo erit de salute desperandum, aut à prisca fide catholica discedendum? Non vtique: sed rogandus est Deus, cuius solius est salus, quique solus mortificat & viuificat, vt ipse qui potens est, consolidet membra Ecclesiæ, atque propitietur iniquitatibus nostris, & sanet omnes infirmitates nostras. Interim tamen præiudicatis Patrum sententiis, & paternis traditionibus inhęrendum est, & idem illud sentiendum, quod Patres nostri vniuersi, antiquitus, & perseuerantes senserunt, in ea fide permanentes, in qua nati sumus: stabiles & constantissimi in ea doctrina, quam siue per sermonem, siue per scripturam à Patribus nostris ritè didicimus: quandoquidem non minoris authoritatis apud nos esse debet Apostolica & catholica traditio. (Traditionem intelligo catholicam, viuam, & sanam de fide doctrinam, & veram sacrorum librorum intelligentiam) quam eadem ipsa tabulis signata lex Dei, quam

Quid in suis scriptis per traditionem intelligat author declarat.

quàm ſcriptum ipſum Dei verbum, quàm diuini canonis decreta, quàm ſacræ denique Euangeliorum ſcriptiones. Hocque hanc præſertim ob cauſam, quia ſcriptura, id eſt, diuinorum librorum ſimplex litera, deprauari & adulterari, necnon in diuerſam & oppoſitam partem pro hominū ſenſu & arbitratu trahi poteſt: ipſa autem viua traditio, & ipſa vera verbi Dei interpretatio, cùm à catholicis Patribus diuino ſpiritu aſſiſtente, legitimis poſteris per manus, quaſi quædam cabala tradatur, vt incorrupta & ſemper eadem ſit neceſſe eſt. Imò vnus Eccleſiæ conſenſus, qui nunquā caruit ſpiritu Dei, pluris apud nos eſſe debet, quā omnes elingues & muti codices, & quotquot fuerunt, ſunt, & erūt vnquam ſcripta volumina, quæ hominum ingeniis ſemper cōtentionis materiam præbuerunt. Quin catholica conſuetudo, tot præiudicatis Patrum ſentētiis corroborata, maiorem apud nos vim habere debet, quàm idem ipſe ſenſus oculorum, & vniuerſæ nō modò Philoſophorum, ſed etiam Mathematicorum, quæ ſunt in primo gradu certitudinis, Geometricæ rationes. Fides enim præſtat ſcientiæ, & diuinum lumen humanæ rationi. Quiſquis igitur authoritati Eccleſiaſticæ detrahit, ſiue Eccleſiaſticum ſenſum, aut conſenſum renuit, & omnem ſacram ſcripturam, & vniuerſam quoque Chriſtianam religionem euertit Quemadmodū enim ſine anima corpus, ita ſine Eccleſiaſtica authoritate & conſenſione, aut nihil eſt, aut diu cōſiſtere non poteſt Chriſtiana religio.

Item quid per ſcripturam.

Cōcludit quod vnus Eccleſiæ catholicæ & Apoſtolicæ cōſenſus omnibus ſcripturis & rationibus præponēduseſt.

LVDOVICI MAIORANI GRAVINATIS, Canonici Ordinis Lateranensis de vero Dei cultu,

AD CAROLVM NONVM GALLORVM REGEM Christianissimum,

LIBER TERTIVS,

CAPVT PRIMVM.

Quanta sit vis traditionis, et quomodo scriptura præstat traditioni, declaratur.

NON me latet, Rex optime, quid hac de re sentiant & scripserint nostri Hæretici, qui cùm sint filij desertores, nec alio quàm scripturarum præsidio nitantur, & cum sint Ecclesiæ aduersarij, multo maiorem autoritatem & fidem scripturæ tribuēdam esse asserūt, quam Ecclesiæ. Cæterū cœci non vident, quod Ecclesia sit vetustior scriptura, omniumq́; sacrorū librorū non modo magistra & custos, sed etiā interpres & obsignatrix. Nec stupidi animaduertunt, quod per scripturā sacram insidiatur nobis Diabolus, & quod quemadmodum in veteri lege non propter locum gentem, sed propter gentem locum Deus elegit: ita in lege Euangelica, nō propter scripturas homines, sed propter homines scripturas edidit. Nec fatui intelligūt, quod vtraque authoritas, scripturarum videlicet, & Ecclesiæ, aliunde non sit, nisi a Spiritu sancto, & quod ambæ sint diuinæ authoritatis. Ambæ enim ab

2.Machab.5.

eodem

eodem authore Deo prodierunt, & ambę eodem Deo moderatore reguntur. Quanquam neq; nos negamus, scripturam in primario loco esse, & supremam (vt superius dicebamus) habere authoritatem: si tamen scriptura catholicè & orthodoxè intelligatur. Quod si scriptura fuerit deprauata, aut peruersè exponatur, expliceturque (vt in angulis prauè affecti, & malè constituti homines interpretari & explicare consueuerunt) longè maiorem authoritatē & fidem Ecclesiæ tribuendam esse tenemus, quam scripturæ. Ecclesia enim est viuum cor, & viuum pectus Christi: scriptura autem sine recta intelligentia, quid aliud fit, quam errorum pelagus? quam dissentionum abyssus? quam membrana emortua, & papyracea charta signis & figuris quibusdam picta, atq; ad omnem impiorum & seditiosorum hominum exposita libidinem? Pharisæi scripturarū testimonio Christum non esse Prophetam, & esse morte dignum cōtendebant. *Ioan.7.* Diabolus testimonio scripturarum Christo suadere conabatur, vt sese deorsum à summa templi pinna præcipitaret. *Matth.4.* Arriani & veteres omnes Hæresiarchæ ad scripturas catholicos Patres prouocauerunt. Græci ex scripturis errores suos aduersus Romanam Ecclesiam deduxerunt. Sophistæ è scripturis argumēta sumūt, cùm aduersus catholicam veritatem disputant. Theologi cùm explicant difficiles Christianæ fidei quæstiones, sophistarum personam induētes, aduersus veritatem, scripturarum testimonia citant. Caipha sedens in Cathedra illa pestilentiæ, & stans in Concilio illo impiorum, authoritate scripturarum in Christum capitis sententiā tulit. *Ioan.11.* Hoc autē cur? nisi quia scriptura, si quis in sola litera persistat, est velut quædā plūbea regula, quæ

Ingenij versutia facilè vertitur, & accommodatur quocunque voluerint seditiosi homines: & in vtramque partem cuiuslibet impiæ sententiæ facilè trahi & applicari potest. Hinc semper orthodoxis Patribus visum est, non esse concedendam Hæreticis prouocationem ad scripturas. Nam scripturę ab Hæreticorum vi & iniuria se prorsus vindicare non possunt. Induunt enim se Hæretici (vt magnus ille Purpuratus dixit) verbo Dei, & vestimentis scripturæ: vt meretrix regali cultu, vt suam verecundiam tegat, & in conspectu hominum non turpis prodire possit: Sed non plus turpitudinem suam foliis scripturarum tegere Hęretici possunt, quam potuerit suum dedecus Adam velare foliis fici. Hęretici enim imitantur Moriones, qui nudũ corpus reti circundato satis tegi putãt: sed vsquequaque turpitudinẽ suam ostentant, tanta est debilitas, inconstantia & repugnantia argumentorũ suorum. Quicunque igitur sine ecclesiastica traditione sacram scripturam interpretari præsumit, in media caligine, densissimisque tenebris, Andabatarum more, qui in hostes clausis oculis irruebant, versari necesse est, ac prorsus orthodoxæ fidei lumine caret. Siquidem in explicatione diuinarum scripturarum, suo potius quam Ecclesiæ catholicæ sensui nimio plus indulgere ac tribuere, fuit, est, & erit semper omnis hæreticæ prauitatis initium: quandoquidẽ ex vnitate eiusdem fidei pendet vnitas Ecclesiæ: quia vnus Deus, & vna fides. Quòd si vnicuiq; fas esset ex suo sensu scripturã interpretari, fides nõ esset vna: imò tot essent fides quot homines, & Christianus orbis semper in nouarum Religionum, & in nouę fidei conuersione versaretur. Standum est igitur decretis Patrum, & illius in primis, qui sedet in Cathedra:

Reginaldum Polum intelligit.

Gen. 3.

thedra: & qui capitis locum obtinet in tota Ecclesia. Quicquid enim in Apostolico Throno pro fide cōstituitur, id sine vlla cōtrouersia ad diuinū numen referendum est. Quare vera verbi Dei intelligentia non ex propria præsumptione, sed ex antiquioribus sacerdotibus, atque ex ecclesiastica successione & regula petenda est: neque omnis sacrarum scripturarum nouus & ascriptitius sensus laudandus est: neque cuilibet sacrarum literarum interpretationi nos subscribere debemus, sed illi duntaxat, quæ à viuo Christi pectore, id est à legitimis interpretibus, atque à catholica & Apostolica Ecclesia facta fuerit. Ad catholicæ namque (vt supra dicebamus) & Apostolicæ Ecclesiæ cōmunem sensum, velut ad sacram anchoram, velut ad inflexibilem columnam, roburque & firmamentum veritatis, velut ad indubitatam orthodoxæ veritatis regulam & magistram rectæ intelligentiæ scripturarum omnium, quàm ad ipsas scripturas potius confugiendum est. Nam & Iudæi quoque scripturas vt sacrosanctas accipiunt & venerantur: sed quia sine fide, & sine pia Patriarcharum & Patrum traditione illas interpretati sunt, simul & ab earum recta intelligentia, & à diuinis promissionibus exciderunt. Quid enim refert scripturas vt verè vitales, & verè salutares habere, si postea eædem non recte intelligantur? Lituræ profectò sunt, non literæ, omnes illorum hominum scriptiones, qui diuini verbi mentem vel non recte intelligendo, vel non ritè interpretando deprauant.

CAPVT II.

QVippè quod miserrimum & perniciosissimum incommodum catholicæ & veræ Ecc- *Quòd scriptura deprauari potest, sed nō*

traditio, quia spiritus Dei, qui regit ecclesiā neque falli potest, neque fallere.

Ioan. 14. et 16.

Ecclesiæ nullo pacto accidere potest. Etenim anima corporis Ecclesiæ, cuius caput est Christus, spiritus veritatis est. Neq; enim Hæreticis, sed Apostolis, & Apostolicis Patribus præclara illa promissio facta est: Ego rogabo Patrem, & alium paracletum dabit vobis, vt maneat vobiscū in æternum, spiritum veritatis, quem vos cognoscetis, quia apud vos manebit: ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcunque dixero vobis. Hinc nimirùm Apostoli etiam a Christi decreto non nihil declinasse visi sunt, in vno nomine Iesu baptizantes, cùm eis a Christo expresse iniunctum esset, vt in nomine totius Trinitatis baptizarent. Et posteri quoque Dominicū præceptum explicantes, paruulis itidem baptisma commune fecerunt: cùm à Christo Apostolis preceptum esset, vt baptizandi priùs in fide erudirentur. Cur ergo Apostoli baptizauerunt tunc in vno nomine Iesu? Curve posteri baptizauerunt paruulos & infantes, qui in fide erudiri non valebāt? nisi quia eodem Christi spiritu, quo moniti sunt Apostoli, vt euntes docerent omnes gentes, baptizātes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, eodem ipso Christi spiritu iidem Apostoli afflati fuerūt, vt baptizarent tunc in nomine Iesu: Et eodem pariter Christi spiritu edocti sunt posteri, vt in fide Ecclesiæ vel parentum baptizarentur infantes.

Act. 2. & 10.
Enumerātur quāplurimi patres qui à diuinis præceptis, sine peccato desciscere visi sunt.
Matth. 28.
De baptismo in nomine Christi cōsule D. Soto in 4. senten. dist. 3. q. vnica, ar. 6. in fine.
Consule Enchiridion Echii de baptismo puerorum.

Non enim legislatoris verba tantum, sed mētem etiam atque intimam ac tacitam iussionem, seu, vt nōnulli grauissimi Patres aiunt, reuelationem, aut dispensationem spectarunt: neque enim paruulorum salus negligēda erat, eos à baptismi gratia excludēdo, cùm alibi apertè dixerit Christus: Sinite paruulos venire ad me. Quocirca nō semper qui præceptū non seruat, præcepti transgressor est:

Marc. 10.
Luc. 18.

for est: sed qui ea ratione illud transgreditur, vt le gislatoris voluntas finem suum prorsus non asse quatur. Sacerdotibus tantùm administrãdi sacramenta facultatem fecit Christus: quod postea Ecclesiæ visum est in baptismo rectè intermitti aliquãdo posse, cùm fortè necessitas vrgeret, & Sacerdotis copia nõ daretur. Qua in re, licèt à Christi verbis nonnihil defecisse visa sit Ecclesia, nihil tamen contra Christi voluntatẽ fecit. Quid enim in primis Christus exoptat, nisi vt omnes homines & adulti & paruuli salui fiant? præsertim cùm idem ipsum in veteri quoque lege (in qua adhuc non erat sancti Spiritus plenitudo) factitatum sit. Moyses namque occidit Ægyptium: Iudith iugulat Holofernem: Matathias Iudæũ Idolis sacrificantem obtruncat: Iahel transfixit Sisaram: Phinees ambos illos perfodit: & Samson seipsum, & Philistinorum quamplurimos memorabili illa ruina oppressit. Et tamen omnes à scriptura laudantur, quamuis contra diuini præcepti verba fecerint. Scriptum enim erat: Non occides. Quamquam igitur Dei mandatum non obseruasse visi sunt, haud quaquam tamen fuerunt diuini mandati transgressores: quia non verba, sed Dei voluntatem obseruauerunt, qua salua peccatum vim & rationem peccati non habet. Imò malefacta in rectè facta, & in merita commutantur, id est, quę alias malefacta fuissent, nisi authore Deo fierent, ipso iubente, dum rectè fiunt, inter merita potius referri oportet. Vt de Hosea Propheta legitur, qui piè duxit vxorem fornicariam, & sanctè genuit filios fornicationis. Et veteres Patres, cum multarum vxorum essent mariti, Dei tamen voluntatẽ non abiecerunt. Tametsi scriptum esset: Non fornicaberis. Et, Erunt duo

Vincent. Speculis moralis part. 10. d. 26. Tho. 22. q. 147. ad Tertiũ. In 4. senten. d. 15. q. 3. art. 1. Panorm. super 3. decre. de obser. Ieiunii.

Exod 2. Iudith. 13. 1. Machab. 2. Iudicum 4. Num. 25. Iudicum 16.

Exod. 20.

Hoseæ 1. Gen. 2.

in carne vna. Et quod prçstantissimi Principes inducendis vxoribus per Vicarios Christi diuinis legibus sunt soluti? Quamobrem diuinum imperium recusauisse illi non sunt dicendi, qui cùm sint veri, & legitimi Dei ministri, illius beneplacitum in primis attendentes, eius diuina verba atque præcepta aliqua magna ex causa quandoque omittere visi sunt: nam aut suo iure optimo vsi sunt, aut idem Deus, qui in lapide præcepit exterius, in corde illis mandauit interius, vt eius
Ioan.3. dicto audiētes essent. Lex enim spiritus præsertim
1.Ioan.2. in corde scribitur Nam spiritus vbi vult, spirat. &,
Ioan 14. Vnctio seu Paracletus docebit vos omnia, inquit
4.Reg.1. Christus consectatoribus suis. Eadem ratione
4.Reg.2. Elias duos Ochozię Regis quinquagenarios igne consumpsit: Et Elisæus pueros sibi illudentes sua præpotenti execratione vrsis lacerandos obiecit.
Deut.12. Quin etiam idem Elias post expressum Dei verbum, quo cautum erat, ne deinceps vllo vnquam tempore cuipiam Israelitici populi liceret offerre Deo sacrificium, nisi in templo, vbi erat arca fœderis, & in loco quem elegerat, & sanctificauerat
3.Reg.18. Dominus, vt esset nomen suū ibi cunctis diebus, seposito interim tanto Dei mandato, spectante vniuerso populo, erexit lapideū altare Domino, & obtulit holocaustum in monte Carmeli, cecidítq; ignis Domini de cœlo, & exauditæ sunt pre-
1.Reg.7. ces eius Et ante Eliam Samuel, existente templo in Silo, stanteque Dei mandato, ne extra fixum & statutum locum sacrificaretur, erexit lapidem in Masphat, ædificauit altare in Ramatha, & im-
Epiphan. hæresi 78. molauit Domino victimas in Galgala. Teclam à Paulo nuptiis absolutam apud Epiphanium legi-
Matth.19. mus, cùm sponsum haberet primarium vrbis for-
Marc.10. mosissimum; & tamen diuino oraculo sancitum
erat,

erat, vt homo non solueret, quos Deus cõiunxerat. Antiquo more Apostolorumq; instituto cõmunio totius etiam populi a principio statim nascẽtis Ecclesiæ exigebatur: ætate tamẽ Chrysostomi præceptum relaxatum esse cõstat, & cõmunionem astantium voluntati permissam, ad quam eos Diaconus inuitabit, non cogebat: & tamen extat Sotheris & Anacleti decretum præcipiens peracta consecratione, vt omnes communicent: qui noluerint, ecclesiasticis careant liminibus: sic enim Apostoli statuerunt. Apostolica autẽ edicta Christi esse censentur, qui per Apostolos Ecclesię locutus est, & Apostolis per Spiritum sanctum. *Sother in epist. 2. ad Episcopos Italiæ. Anacletus in sua Decretali prima.*

Dabatur aliquando in veteri Ecclesia Eucharistia sub vtraque specie laicis, quod postea immutandum Ecclesię visum est, ne errorem Nestorij fouere videretur, qui sub specie panis, solam carnem Christi, sub specie vini solum sanguinem esse credebat. Dabatur quoque olim (si Augustino & Cypriano credimus) etiã infantibus Eucharistia, quę iam non datur nisi adultis. Quodam tẽpore data est etiam mortuis Eucharistia: & mortui etiam apud nonnullos in Aphrica baptizabantur, quod iam nullo pacto conceditur, atq; fuit olim publico Concilij Carthaginensis tertij edicto sublatũ. Extãt itidem Anacleti & Sotheris decreta, vt nullus Presbyterorum Missarum solemnia celebrare præsumat, nisi duobus præsentibus, sibique respondentibus. Item, Vt sacerdos sine socio sacerdote nõ sacrificet, sed sacrificans habeat secũ adiutorem sacerdotem, vt si aliquo casu ille, qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, vel ad terram elisus a tergo semper habeat, qui eius vices insequatur intrepidus, & officium incœptum adimpleat. Quæ omnia, crescente sacerdotum nu- *Consule concilium Constantiense, Sessio. 13. & Conc. Basiliense, Sessione 30. De Eucharistia tradita infantibus, consule D. Soto in 4. sent. dist. 12. quæst. 1. artic. 9. Aug. epist. 107 Cyprianus de lapsis cap. 4.*

mero irrita facta sunt. Plerumque enim nunc sacerdotes sine adiutore sacerdote sacrificāt. Et aliquando etiam sacerdos, dum sacra facit, vnico teste, eodemque ministro contentus est. Quondam Concilij Antisiodorensis decreto vetitum fuit, ne sacerdotibus in eadem ara, eodem die nisi semel rem diuinam agere liceret: atque ne in eo altari, in quo Episcopus Missę sacrificium fecerit, quiuis presbyter ex minoribus sacerdotibus eodem die sacrificare auderet. Nunc autem publica Ecclesiæ consuetudine vtrumque è medio sublatum est. Immo hoc tēpore iterata & repetita eiusdem diei in eadem ara Missarum sacrificia maiorem pietatem, & maiorē Dei cultum attestantur. Ne mortuum super mortuum mitteretur, veterum Patrum canones statuerunt, vt apertè eiusdē Antisiodorensis Concilij decreta edicunt, quod modo indifferens est apud Catholicos. Vt in omnibus sacris quadragesimalis ieiunij diebus, præterquā Sabbatho & Dominica, atque Annuntiationis die (in quibus ieiunare non licebat) fieret non nouū sed sacrum præsanctificatorum sacrificium, id est, oblatio iam peracti & absoluti sacrificij, præcepit canone quinquagesimo secūdo sexta Cōstantinopolitana œcumenica synodus. Arbitrabantur enim Patres illi nullo modo eo die ieiunandum, quo nouam Deo oblationem offerimus. Idcirco quadragesimalis ieiunij tempore, non fieri nouam consecrationem statuerunt, nisi Sabbatho & Dominico, atq; Annuntiationis die, in quibus, vt dixi, tunc ieiunare non licebat. Quo enim die sacrificium Deo offertur, eo nō lugere, sed diem festum agere oportere asserebant: cæteris verò quadragesimæ diebus, cùm essent dies ieiunij, id est, inediæ, luctus & mœroris ad

purganda scelera, ad expiādas culpas, & sananda animi vulnera, non noua oblatione, sed sacro præsanctificatorum sacrificio vti oportere præceperunt. Quo ritu nunc Catholica Ecclesia non vtitur: nisi tantum in vno Parasceues die, in quo duntaxat præsanctificato sacrificio litare, & rem diuinā facere consueuit. Olim quoque nocturnæ vigiliæ ad Martyrum sepulchra magna religione, magnoque populorum concursu celebrabantur, adeoque erant celebres Diui Hieronymi tempore, vt idem sanctissimus doctor peculiari quodam libello aduersus Vigilātij calumnias edito, extitit acerrimus illius consuetudinis propugnator.

Nunc autem vix Natalis Christi nocturnæ vigiliæ in vsu sunt: cæteris omnibus non solum desuetudine, sed publico etiam Elibertini & Antisiodorensis Concilij decreto & magna ratione sublatis. Sacri Codices quandoque in vernaculam linguā non sine magna Ecclesiæ vtilitate translati sunt, vt à Diuo Hieronymo ad propagādam Dalmatis suis Christi fidem, factum est. Verùm nunc cùm orthodoxi Patres re ipsa didicerint, indoctos quosdam & plebeios homines fuisse Hæreticorū fautores, & nonnullos etiam Hæresiarchas, illos, & meritò, vt in diuinis literis aut nihil, aut parum exercitatos, à sacrorum librorum vernacula lectione arcendos esse decreuerunt. Circumcisio *Leuit.12.*
quoque, & Sabbathum sub expressis Dei manda- *Exod.20.*
tis in lege veteri numerabantur: vtrumque tamē *1.Mach.2.*
fuit in deserto a Machabæis intermissum, quinetiā vtrunque fuit post Christi mortē prorsus Apostolica authoritate abrogatum. Christus dixit discipulis suis in monte: Non veni soluere legem, *Matth.5.*
sed adimplere. & tamē Apostolorum Ecclesia in *Act.15.*
primo illo Cōcilio fidenter & liberè pronūciauit

super

Socrates in Hist. eccl. li. 5. cap 8 & hist. trip. li. 9. ca. 13. super cessatione legum. Nectareus contra statuta canonum ex prætore vrbano catechumenus Sacerdotium suscepit, in secunda synodo generali: cui etiam præfuit. Tarasius itidem ex laicali *Vide in synodo vniuersali octaua Costantinopoli anno Basilii Imperatoris tertio celebrata sub Hadriano secundo.* cœtu ad Patriarchatus culmen contra Apostolica decreta ex templo promotus est. Diuus quoque Ambrosius catechuminus assumitur ad Episcopatum. Cur igitur hi sanctissimi sacerdotes & vates Deo tãtopere dilecti, & chari homines diuino edicto tam parum tribuerunt? nisi quia decreta eadem authoritate, qua fiunt, eadem quoque tollũtur, aut intermittuntur. Ea enim potestate, qua fit promulgatio, eadem pariter potestate abrogatio siue interpositio legis fieri potest. Cæterum cùm eadem ferè sit mandãtis & mandatarij, in eo saltem ad quod mittitur, potestas: quis vnquam verè inficiari poterit, imperium, & ius legatorum Dei non esse diuinum, cum is, pro quo legatione funguntur, sit ipsa Deitas? Quod si ius ministrorum Dei diuinitatis est particeps, quia diuina authoritate firmatur, & ad diuinum spectat cultũ: an non illius contemptores reos diuinæ Maiestatis, & acerbissimæ atque æternę damnationis obnoxios facit?

CAPVT III.

Qui spernunt Ecclesiam sunt contemptores Dei, et diuinæ Maiestatis rei. 1. Reg. 8. IDcirco cùm spreto Iudicum regimine maiores natu Israël venissent ad Samuelem in Ramatha, & postulassent ab eo Regem, cumque huiusmo di sermo displicuisset Samueli, dixit Dominus ad eum: Audi vocem populi in omnibus, quę loquuntur tibi. Non enim abiecerunt te, sed me, ne regnem super eos. Quid autem est: non enim abiecerunt te, sed me, ne regnem super eos, nisi *1. Thess. 4.* idem illud quod ad Thessalonicenses scribebat

Apostolus?

Apostolus? Scitis, inquit, quæ præcepta dederim vobis per dominum Iesum. Et paulo post: Itaq; qui hæc spernit, non hominem spernit: sed Deū, qui dedit Spiritum sanctum in nobis. Hoc ipsum longè anteà magnus ille Moyses contra se & fratrem suū Aaronē murmuranti populo dixit: Nos quid sumus? non contra nos est murmur vestrū, sed contra Dominum. Eadem certè ratione sacerdotes & ministri Dei quid sunt, nisi homines & mortales sicut cæteri homines? attamen de eis (vtcumque fuerint) diuino oraculo sententia illa prolata est, nempe, Christum ipsum audire, qui illos audit: & Christum ipsum spernere, qui illos spernit. Domus Israël (dixit Dominus ad Ezechielem) nolunt audire te, quia nolunt audire me. Omnis quippe domus Israël attrita fronte est, & duro corde.

Exod.16.

Ezechiel.3.

CAPVT IIII.

IVre igitur licuit semper, & semper licebit legatis Dei, & legitimis Christi ministris suo munere fungi, & suam in populos, quibus præsunt, authoritatem exercere: ac Dei mētem potius spectare, quàm verba. Verba enim sunt quasi ministræ, & famulæ voluntatis, quæ non semper rectè relata referunt: balbutiunt enim aliquādo, & plerumque etiam longè aliter exprimunt, quam acceperunt, ac persæpè non ita intelligūtur, vt proferre & enūciare videntur. Hinc forsan lex Christi non fuit, vt cæteræ leges literis mandata, sed juxta Hieremiæ vaticinium in cordibus fidelium scripta, vt eiusdem Euangelicæ legis professores, non tantùm externos, & spectabiles characteres, sed in primis latentem Dei virtutem & voluntatem inspicerent. Idcirco Doctor orbis Paulus dixit:

Quòd mens et voluntas Dei potius spectanda sit à legitimis Dei ministris, quàm verba legis.

Hierem.31.

1.Tim.1.

xit: Lex non est posita iusto, non quia iustus non tenetur ad legem, sed quia legis pœnam non formidat, quia legem seruat. Iustus enim semper quę sit voluntas Dei inquirit. &, Sicut oculi ancillę in manibus dominæ suæ, ita oculi eius ad Dominũ Deum suum. Et alio loco idem Magister orbis affirmat: quòd vbi est spiritus Domini, ibi libertas. Qui enim iusti sunt, spiritu Dei agũtur: scientes quod finis præcepti est charitas, ordinant & subiiciunt præcepta charitati: id solum curantes, & intendentes, vt fiat voluntas Dei. Omittunt aliquando literam, vt spiritui seruiant: frangunt ieiunium, vt seruent charitatem: nõ orant, vt melius orare possint: dissimulant peccata fratrum, vt resipiscant. percutiunt, flagellant, vrunt, secãt, vt sanent: occidunt, vt viuificent: maledicunt, vt maledicti benedicantur: comedunt cum Publicanis & peccatoribus, vt peccatores & Publicani cum Deo in gratiam redeant, & diuinã iustitiam assequantur: omnibus omnia fiunt, vt omnes lucrifaciant: cuncta deniq; præcepta (cum oportet) transgrediuntur, vt fiant omnium præceptorum præcipui seruatores & vindices. Quapropter, cùm iustus mandata nõ tenére videtur, tunc maximè mandata custodit: quia non verborum corticem, sed intimam mandãtis voluntatem attendit. Eodem modo summi Imperatores, & ductores militum, quandoq; totius exercitus ordinem inuertunt, vt hostibus insidias struant, optataque victoria potiantur. Qui vtique si omnia ex pristina consuetudine, & vsu egissent, numquam fuissent inimicorum victores & felices in bello gerendo. Hoc ipsum quoque Ecclesia catholica & Apostolica, in qua est magnitudo spiritus Domini, & diuinæ plenitudo potestatis, in pascendis

Psal. 122.
2. Corint. 3.

Christi

Christi ouibus, & in administrãda Christiana republica obseruare consueuit. Nam cùm sint verba Dei in ore eius, & præstantiori modo, quam in beato illo Vate, qui erat futurorum vmbra, nõ veritas, cumq; à Deo cõstituta sit super gentes & Regna, vt euellat & destruat, & disperdat & dissipet, & ædificet & plantet, iurè & rectè præcipit, quæcunque præcipit; tametsi aliquando immutare aut omittere diuina decreta videatur. Non enim verè omittit, aut immutat, sed potius adimplet, & seruat: vim mandati obseruans, mentem præcipientis considerans, veram legis interpretationem animaduertens, intimum præcepti sensum notans, vnam legislatoris voluntatem fieri satagens, id vnum curans, vt legislator finẽ suum assequatur. Christianę militiæ ordinem inuertere nõ veretur, vt Christi milites victoriã consequantur. Non semper ex instituto, aut ex præscripto, sed quandoque etiam, vt præstantissimi Duces, ex tempore, & ex opportunitate agit, vt saluti animarum, & incolumitati fidelium cõsulat. Omnia efficit, vt Christi ouibus prosit, & emolumentum faciat: modo scripto Dei verbo, modò traditione vtitur, sciens vtrumque eandem (si tamen illis non fuerimus abusi) ad pietatem vim habere. *Hierem. 1.*

Mandat fidelibus quæ à Christo mandata sunt ei. Non omnia tamen simul, sed prout opus est, vnumquodque suo quoq; tempore. Nam quemadmodum nõ omnia simul nota facta sunt Apostolis viuente Christo, eodem ipso Christo attestante, qui ait: Multa habeo vobis dicere, quæ nõ potestis portare modò: postquã abiero, mittã vobis Paracletũ Spiritum, qui docebit vos omnem veritatem, & manebit vobiscum in æternum. Eodem modo non omnia simul nota facit nobis *Ioan. 16.*

Ecclesia,

Ecclesia, sed quando oportet, quando necesse est. Tradidit nobis in principio necessaria ad salutem: subiiciet reliqua, cùm opus fuerit, sumministratura. Propterea Paracletum misit Dominus, ait Tertullianus, vt quoniam humana imbecillitas omnia semel capere non poterat, paulatim dirigeretur, & ordinaretur, & ab illo Vicario domini ad profectū deduceretur disciplinæ, & subdit, Quæ est ergo Paracleti administratio nisi hoc quod disciplina dirigitur, quod scriptura reuelatur, quod intellectus reformatur, & ad meliora proficitur? Et cōcludens inquit, Nihil sine ętate est: omnia tempus expectāt, vt dicit Ecclesiastes. Aspice ipsam creaturā paulatim ad fructū promoueri, granū est primo, ex grano frutex oritur, ex fructice arbuscula emittitur, deinde rami & frondes inualescunt, & totum arboris nomen expanditur, inde germinis tumor, & flos de germine soluitur, & de flore fructus aperitur: sic iustitia primò fuit in rudimētis, natura Deū metuēs, postea per legem & prophetas promouit in infantiā, dehinc per Euangelium Efferbuit in iuuentutem, nunc per paracletum componitur in maturitatem. Eadem ratione, ait Gregorius Nazanzenus, vetus testamētum patrem manifeste prædicauit, filium autem obscurius: at nouum cùm filium clarissime ostenderit, spiritus deitatē tantum subindicauit. Nunc verò spiritus nobiscum & inter nos habitans argumenta sui ipsius clariora & illustriora nobis exhibet. Neque tutum erat patris ipsius deitate nondum satis recepta, filij prædicationem palam ingeri: neque diuinitate filij etiam tunc nō recepta, auditoribus Spiritus sancti onus adiicere, ne veluti cibo immodico stomachū redderēt languidiorē. Hinc etiā & ipsi Apostoli sancti

Tertullianus li. De velandis virginibus.

Eccl. 3.

Greg. Nazan. li. 5. De Spiritu sancto.

Spiritus

Spiritus magisterio edocti, ac diuino illius flamine ducti, nō omnia semel nec omnibus, nec passim tradebāt. Petrus enim prima illa sua concione, quam Hierosolymis post Spiritus sancti missionem habuit, Christū virum approbatū duntaxat appellat: nec audet vt olim coram Domino & Apostolis fecerat, illum vt Dei viui filium rudi adhuc populo enuntiare, accōmodans nempe se carnali audientium sensui, ac humanæ cogitationis captui. Et Paulus sapientiam se loqui nō omnibus, sed inter perfectos affirmat: itaque pro imbuendorum qualitate, & temporum opportunitate magisterium suum attemperabant, contenti maiora maioribus committere, & lacte ac oleribus infirmos pascere: & hoc erat sufficienter & ad sobrietatem docere, non quidem omnia simul & omnibus tradere, & scripturis mandare, sed quædam publicè, quædā seorsum asserere, eadem posteà opportuno tempore per rectores Ecclesiæ fideli populo reuelanda. Quamobrē multa quoque per Ecclesiam explicanda sunt posteris, quæ modò magna ex parte ignota sunt nobis, vt semper qui Christianam veritatem profitentur, ex fide in fidem proficiant, & de claritate in claritatē ad finem suum tendant: vtque animaduertant fideles penes Ecclesiam esse diuinorum arcanorū thesaurum, atque Euangelicæ sapientiæ & potestatis claues, quibus cęli pęort credentibus aperiuntur.

Act. 2.

1. Cor. 2.

Quòd multa per Ecclesiam explicanda sunt posteris, quæ modò magna ex parte ignota sunt nobis.

CAPVT V.

IMo verò & Angelorum quamplurimi, quibus singulari Dei fauore Redemptionis mysteria non fuerunt aperta, in Ecclesiæ gymnasio profecerunt. Multa enim ex Apostolorum prædi-

Quòd etiam Angeli in gymnasio Ecclesiæ profecerunt.

catione didicerunt Angeli, quæ prius illis prorsus incognita fuerant. Libet hac in re proferre Chrysostomi testimonium, qui in præfatione Homiliarum in Ioannem his verbis loquitur: Ioannes nihil nobis humanum, sed à Spiritus sancti profundis & abditis thesauris omnia proloquitur, quæ neque Angeli priùs quàm hic diceret, nouerunt. Namque & ipsi nobiscum didicerunt per Ioannis vocē, & per nos didicerunt quæ cognouimus: quod beatus etiam Paulus significauit his verbis: Vt innotescat nunc Principatibus & potestatibus in cœlestibus per Ecclesiā multiformis sapientia Dei. Si igitur Principatus & potestates Cherubim & Seraphim hæc per Ecclesiam didicerunt, planè constat ipsos Angelos summa cum attētione eius se auditores exhibuisse: quippe idcirco non parū honoris consequimur, quod nobiscum Angeli didicerunt, quæ nesciebant. Hæc Chrysostomus. Ex quibus profectò verbis, Rex inuictissime, collige, cuiusmodi sit Ecclesiæ magisterium, cuiusmodi sint arcana à Christo cōcredita Patribus, quando etiam Angeli in cognitione diuinorum mysteriorum per Ecclesiā profecerunt, & vsque ad futuram consummationem per eandem aliqua ex parte proficient: tunc enim eorum scientia, & beatitudo nec augebitur amplius, nec minuetur, sicut nec nostra cùm tādem perfectissimi erimus, & nō vt tunc per speculum in ænigmate, sed facie ad faciem Deum videbimus, & erimus comprehensores, non viatores. Quòd si Angeli, & præclaræ atque diuinæ illæ mentes in multis per Ecclesiam erudiri non dedignantur, quæ est quorundam perditorū hominum temeritas & impietas, vt per eandem Ecclesiam erudiri tam pertinaciter renuant?

Ephes. 3.

Idem ait Orig. Homil. in Luc. 23. Theodoretus in immutabili. Hieron. lib. 2. in epist. ad Ephes.

Consule lib. 2. sent. dist. 11. Et Bibl. sanctam annot. 899. lib. 6.

CAPVT

CAPVT VI.

PRopterea, vt nihil commune haberet cum Hæreticis, & cæteris omnibus impiis Ecclesia, non est verita, non modo diuersa statuere, sed etiam quæ priùs erant recepta mutare: sciens non permissionibus, sed contrariis constitutionibus hæreses extirpandas esse: nec non suæ authoritatis esse, vt errores notorij à fideli populo tollerentur. Sanctissimam rem esse ieiunium & Christi, & Patrū & tot sacrarum literarū testimoniis constat: attamen ex sententia diui Augustini, & Ecclesiastica authoritate cautum est, vt nullo quidē pacto die Dominico ieiunaretur, ne populus catholicus cum impiis Manichæis dogmatizare diceretur: qui quasi sacra solemnitate statuta præter ecclesiasticum morem die Dominico ieiunandum esse censebant. Christiparam vocari Mariam volebat Nestorius, idque scripturarum testimonio probari contendebat: & certè nō mentiebatur. Quod nullo pacto recipiendum arbitrati sunt Patres in Concilio Ephesino, sed Deiparam vocari constituerunt: ne Mariam purum tantum hominem peperisse aliqui cum eodē impiissimo Nestorio suspicarentur. Recipiendū ergo statuit Ecclesia, quod nō erat in scripturis ita perspicuū: & quod erat in scripturis clarissimum, atque verissimum, ab eo, ne qua occasio hæresis fouendæ daretur, summa pietate & prudentia abstinendum pro tempore censuit. Siquidem cùm scriptura catholicæ Ecclesiæ fidei atque authoritati commendata sit. Quisquis Ecclesiæ sentētiam amplectitur (vt aduersus Cresconium ait diuus Augustinus) scripturam ipsam sequitur, etiam si scripturæ verba Ecclesia non tenere videatur. Ex canone Apostolorum sancitū erat, vt baptizandi trina

Vt nihil cum Hæreticis commune haberet Ecclesia etiā receptos ritus nonnunquam immutare consueuit.

D. Aug. cōtra Manichæos To 2. in Concil. Gangrensi, cap. 18, D. 30 si quis tanquam.

D. Aug. aduersus Cresconiū grammaticū lib. 1. cap. 33.

mersione abluerentur, in quarto tamen Concilio Toletano sanciuit Ecclesia, vt semel tãtum fideles in baptismo mergerentur, ne videlicet quispiam putaret (vt quidam Hæretici putauerunt) quòd quemadmodũ trina erat mersio, ita triplex quoque esset trium diuinarum personarum substantia. In azymo pane sacramentum Eucharistię Christum confecisse legimus: qui ritus fuit aliquando intermissus propter Ebionitarum & Nazaræorum hæresim, qui legalia nullo pacto omittenda esse a Christianis hominibus cõtendebant. Quamobrẽ nõ nisi in azymo sacramentum illud confici posse affirmabãt, ex eo quod omnis oblatio, quæ offertur Domino iuxta legem, absq; fermento esse debet. Quare, seposito Christi ritu, constituit Ecclesia, vt in fermentato pane Eucharistia cõficeretur: ne cum Hæreticis Catholici aliquid cõmune habere viderentur, non ignara hoc sacramentum indifferens esse ad vtrumque, parumque referre in azymo ne an in fermentato conficiatur: tametsi in Eucharistię materia cõuenientius vtuntur Latini azymis, quàm Græci fermentato. Cùm vero euanuit Ebionitarum & Nazaræorum hæresis, ad intermissum in azymo cõsecrandi morem sibi redeundum esse Romanæ quidem Ecclesię visum est. Non vt dies Dominicos, sed vt Sabbatha sanctificaremus diuino edicto sancitum erat: & tamen Apostolica authoritate statutũ est (ne quid comune cum Iudæis Christiani habere dicerentur) vt pro Sabbatho Dominicus dies sanctificaretur. Eadem ratione Ecclesia Iudæorum Pascha reiecit, & ex vno in alium diem illud trãsferens, statuit, Christianum Pascha alio tempore, & alio ritu celebrandum. Nam (vt ait magnus ille Constantinus Augustus) nullo pacto

Matth.26. *Luc.22.* *D.Soto in 4. sent.dis.9.q.1. art.4.arg.12.*

Leuit.2.

Consule Concilium Florentinum.p.3.

Exod.20.

Constantinus Augustus in Epist.quam misit Episcopis, qui ad Ni-

illos sequi debemus, quos manifesto errore labo- rare constat. Quin etiam summo studio & ardentissimis votis adniti debent Catholici, ne Christianæ religionis puritas vllam similitudinem referat rituum hominum pessimorum. Siquidem cùm à Saluatore in alienam sumus viam inducti, nihil cũ impiis cõmune habere debemus. Circuncisionem accepisse Christum, apertè Euangelistæ testantur: Ecclesia autem cum Paulo præcipit fidelibus ne circuncidantur, asserens circuncisis Christũ nihil prodesse: quodq; qui circuncidũtur, adhuc sub lege sunt, & a gratia exciderunt. Christum Eucharistiæ sacramentum pransis dedisse scimus: Ecclesia verò (excepto duntaxat viatici casu, quo pransis etiam dari permittitur) non nisi ieiunis dandũ esse statuit. Erexit Moyses ex Dei iussu serpentem æneum, de quo etiam Euangelistæ meminerunt: qui tamen postea ab Ezechia Rege cum laude & piè deiectus est. Baptizandos esse, id est, mergendos, & abluendos fideles in sacramento illo fidei præcepit Christus: Ecclesiastica tamen cõsuetudo pluribus in locis obtinuit, vt in baptismo non mergerentur, sed tantùm perfunderẽtur fideles: quod fieri posse diuus Cyprianus aduersus quosdam sui temporis Hæreticos contendit. Cùm Christus discipulorũ pedes lauit, hoc vt solemni deuotione a fidelibus perpetuo obseruaretur institutum fuisse, idem diuus Cyprianus ex apertis Euangelistarum verbis deducit: quod nũc magna ex parte in vniuersa ferè Ecclesia abolitũ esse videmus. Viuẽte Domino, & post eius obitũ in ipso Euangelicæ prædicationis initio, Christi fideles non Christiani, sed discipuli vocabantur: quod non multo post Antiochiæ immutatũ fuisse ab Apostolis, acta Apostolorum testantur. ne

cænũ cõcilium venire non potuerunt.
Theodoritus, Histo. Eccle. lib.1.cap.10.
Eusebius de vita Constantini lib.3.
Socrates Histo Eccle. lib. 5.cap. 22.
Luc. 2.
Gal.6.
Matth.26.
Mar.14.
Num.21.
Iohan.3.
4.Reg.18.
Matth.28.
D. Cyprianus, lib.4 episto.7.
Iohan.13.
D. Cyprianus de sacramẽtis, lib.5.cap.1.
Act.11.

quid cõmune cum nouorum dogmatum authoribus haberet Ecclesia. Siquidem (vt diuus Athanasius aduersus Arrium asserit) quidã Apostolorum aduersarij, Apostolicæq; doctrinæ impugnatores, & ipsi omnes sectatores suos discipulos nominabant. Visum est Spiritui sancto in exordio

Act.15. nascentis Ecclesiæ, vt aliqui legales ritus magna religione seruarentur, quos postea, eodem Spiritu sancto dictante, prorsus Catholica quidem Ecclesia abrogauit. Decretum fuit ab Apostolis, vt fideles ab Idolothytis, & sanguine suffocato

1.Cor.8. abstinerent: quod obseruatum perpetuò non

Apoc.2. fuit. Præcepit Paulus, vt mulier operto, vir au-

1.Corin.11. tem aperto capite orarent: quod neque etiam apud omnes receptum est. Immo eniniuerò eundem Paulum iisdem de rebus alio atque alio modo, prout temporum & hominũ ratio exigebat, scribentem & prædicantem comperies, siquidem Romanis magna cum indulgẽtia de delectu cibo-

Rom.14. rũ scribit: Colossensibus autem eadem de re non

Coloss.2. itidem, sed maiore cum libertate atque fiducia, atque hoc identidem inuenies ipsum multis aliis locis factitatem. Cuius quidẽ differentiæ causam nullam aliam fuisse affirmat Chrysostomus, quã ipsum epistolarum tempus: initio enim indulgendum erat, postea autem non ita. Nam quemadmodum medicus cum iis, qui in morbi adhuc sunt initio, & cum iis qui ad valetudinis finem iam peruenerunt, & quemadmodum magister cum discentibus ab initio pueris, & cũ iis qui perfectiori doctrina indigent, non eadẽ ratione agit: ita & Paulus, & quemadmodum Paulus, ita etiã & sancta mater Ecclesia cũ filiis suis agere curat. Hinc cùm adhuc esset paruula Ecclesia, erãt fidelibus communia omnia, cibi afferebantur in tem

plum,

plum, omnibus itidem, teste Ambrosio, dabatur vulgò (vt plebs fidelium propagaretur) euangelizandi, baptizãdi, & scripturas in Ecclesia interpretandi facultas: quæ omnia, vbi Ecclesia adoleuit, Patrũ decretis irrita facta sunt, quò cũcta ritè fierent in domo Domini: & ita irrita facta sunt, vt si qui nunc idẽ illud necessariò ab omnibus fieri sic oportere contenderent (vt multi recentiores Hæretici summa cum pertinacia contendunt) alieni à catholica Ecclesia censerentur. Si igitur Apostolica & orthodoxa Ecclesia noua nomina confingere, aut nouos ritus instituere, aut intermissa dogmata restituere & instaurare quãdoq; cõsueuit: id certè vel ad veram religionem conseruandã & propagãdam, vel ad insurgentium Hæreticorum nouitates opprimẽdas effecit: quod diuersa ratione ab hæreticis nouitatis studiosissimis factitatũ fuisse semper experti sumus. Hæretici enim innouare cupiunt omnia, non vt ædificent, sed vt Ecclesiam funditus euertant, atque pessundent.

D. Ambrosius, epist. 4. ad Ephesios.

CAPVT VII.

GRauissime itaque Purpuratorum atque Poloniæ, quin etiam Ecclesiæ totius iubar & decus, Cardinalis Hosius dixit: quòd non statim oportet in exemplum trahi, si quid sic aut aliter fuit Apostolorum temporibus obseruatum. Nã fides Apostolorum necessario nobis retinenda est, si salui esse volumus, nec minima ex parte violanda. Ritus verò Apostolorum, si vel temporum, vel locorum, vel personarum ratio postulat, mutari non modo nefas non est: verùm etiam expedit nonnunquam dummodo id non alicuius priuata libidine, sed Ecclesiæ totius publica authoritate fiat. Salua enim charitate, qua vna (vt

Ritus apostolici immutari possunt ab ecclesia. fides verò apostolorũ non itidem.

aperto Christi oraculo pronuntiatum est) legitimi ab adulterinis discipuli Domini internoscũtur quæ pertinẽt ad ritus, quãdo res ita postulat, citra tumultum Ecclesiæ permutare, nunquam nefas est habitum. Fieri namque potest, vt quod expediebat vno tempore, non expediat alio. Quocirca non statim peccare censenda est Ecclesia, si quæ fuerint eius generis à Domino prolata, vel ab Apostolis decreta, vel a catholica Ecclesia aliquando constituta, probabilibus ex causis mutat. Neque enim omnia quæ Dominus, Apostoli, & Patres constituerunt, hoc animo ab eis constituta esse credendum est, vt ea perpetuò sic ab omnibus obseruarentur: neque licitum esse vellent Ecclesię, prout tempus & ratio postulat, ea nonnunquam variare, aut obscuris & veteribus splendorem, & venustatem addere. Non debet, inquit summus ille Pontifex, reprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum, statuta quandoque varientur humana, præsertim cùm vrgens necessitas, & euidens vtilitas id exposuit: quoniam ipse Deus ex iis, quæ in veteri Testamento statuerat, nonnulla mutauit in nouo. Hæc ille. Ex quibus inferendum est, hunc in modũ, id est, quò ad ritus nõ quò ad dogmata fidei, & religionis substãtiam, priora concilia pleniora (vt ait Augustinus) posterioribus emendari. Nam si particularia alicuius prouinciæ aut Regni concilia etiã in dogmatibus fidei per generalia corrigantur (vt Concilio Carthaginensi sub Cypriano accidisse legimus) non est mirum. Quandoquidem particularia concilia Oecumenicorum conciliorum, & maximè Apostolicæ sedis authoritati cedere consentaneum est. Ex quò concilia generalia in credendis se nõ destruxerunt, cùm ad reformandos

Ioan. 13.

Leges pro ratione temporũ mutãdas esse, etiã ipsi legũ libri declarãt. D. Augustin. Confes. libr. 3. cap. 7.

Innocentius 3. de consanguinitate & affinit cap. Non debet.

D. Aug. de Baptismo contra Donatistas lib 2 cap. 3. Tom. 7. Idem Augustini locus explicatur ab authore clarius supra in 2. lib. in fine cap. 12. Consule Echiũ in Enchiridiõ.

mandos hominum mores, & regendã Ecclesiam, pro locorum, temporum, & personarum ratione sine aliqua fidei iactura aliquãdo varie statuerũt.

in Tit. de Conciliis, & de primatu sedis Apost. & Patri in fine.

CAPVT VIII.

PRæsertim cùm non quicquid verum est, & ad veritatem fidei quoquo modo pertinet, continuo ecclesiastica definitione certum sit. Nec dum enim omnia definita sunt, sed (vt catholicæ fidei propugnator acerrimus Albertus Pighius egregie admonuit) pleraque adhuc permissa sunt inquisitioni, discussionique fidelium, vt salubriter exerceantur ingenia, & excitentur studia: de quibus in vtramque adhuc partem libere disputatur ab orthodoxis, & vtrauis pars licite asseritur: tam & si altera pars vera sit, & falsa altera. Quot præstantissimi Theologi secuti Platonem, Dæmones esse aëreos spiritus, & Angelos ætherea animãtia: denique virtutes omnes cœlestes (licet non carne subsistentes) corporeas esse asseruerunt? Quicquid enim loco circumscribitur, corporeũ esse necesse est. Etenim nihil incorporeũ, & inuisibili natura credendũ esse putauerũt, nisi solum Deum. Cuius quidem sententiæ fuisse olim diuũ Augustinum, & nuper Cardinalem Caietanum, illorum scripta testantur. Ex alia autẽ parte non pauci & quidẽ clarissimi atque grauissimi Patres Concilij Lateranensis maximi sub Innocentio III. celebrati verba sectantes, Angelos omninò corporis expertes posuerunt: ea præsertim authoritate ducti, qua dicitur, quòd Deus ab initio vtramque de nihilo condidit creaturam, corporalem, & spiritualem, Angelicam scilicet & mundanam: quibus verbis optimi illi Patres corporali spirituale opposuerunt, quæ lis adhuc est sub iudice:

Multa adhuc non sunt definita ab Ecclesia, quæ inquisitioni fideliũ libera relinquuntur.

D. August. ad Nebridiũ epi. 115. & in libr. de ecclesi dogmatibus ca. 2. & 12. & in q. 67.

Caiet. in comment. ad Ephesios cap. 2.

nec dum enim eiusmodi controuersiam Ecclesiastica censura terminauit. Hoc ipsum de beatæ Virginis conceptione dicendum est. Rectè enim cum subtili, & præclarissimo doctore Scoto asseritur, eam fuisse prorsus omnis peccati originalis expertem: quod si oppositam sententiam cum doctore Angelico, & Theologorum Principe diuo Thoma tenuerimus, non errabimus. Et tamen vtrumque (cùm sint contraria) verum esse non potest: necesse est enim vt tandem horum alterum verum sit, & falsum alterū. Quid etiam sit peccatum originis, adhuc hodie ex Ecclesiastica definitione certum non est: ita fit vt quidam ipsum dicant concupiscentiam carnis nobis congenitam. Aliis videtur non ea esse, sed carentia originalis iustitiæ. Alij vtrumque in eius ratione complectuntur. Aliis verò nihil horum videtur omniū: sed ipsum peccatum originis esse Adam, cuius reatus constringit omnes communis propagationis lege ab eo natos eius filios. His & hæc quoque addi possunt, nempè, Vtrum sub vna specie Angelorum sint plures Angeli, an potius quilibet suam speciem cōstituat. Pariter, sint ne compositi ex materia & forma, an formæ tantùm. Item, sint in loco per operationem, & per essentiam, an duntaxat per operationem. Prætereà, vtrum in diuinis (de possibili loquor, non de facto) possibile sit frui essentia, non fruendo personis. Vtrum diuinæ personæ relationibus constituantur. Vtrum si Spiritus sanctus non procederet à filio, distingueretur ab ipso. Vtrum prædestinatio, & reprobatio habeāt causam. Vtrum Paradisus sit in cōcauo orbis Lunæ, an alibi Vtrum si Adam non peccasset, Verbum caro factū fuisset. Vtrum resurrectio mortuorum ratione naturali

Consule Scotū in 1. sen. d. 26.

rali

rali probari possit. Vtrū omnes in fine seculi aduenīente Christo morituri sint, an potius ij qui viui reperientur, in immortalitatem erunt repentè mutandi, & id genus reliqua: quæ (ni fallor, si tamen fallor, & in his, & in cæteris omnibus catholicum & sanctissimum Apostolicæ Sedis iudicium non recuso) ex apertis Ecclesiæ decretis adhuc certa esse non videntur. Quamobrem sit, vt quicquid horum quis dixerit, & si erret, non peccet, errans: nec est Hæreticus, quamdiu ex ecclesiastica definitione quid eorum quodlibet propriè & verè sit, certum non est.

Submittit se author Apostolicæ sedis iudicio.

CAPVT IX.

QVin (vt nos suprà dicebamus, &, vt idē eruditissimus Pighius his ferè verbis affirmat) non omnia quæ nunc certa sunt, ex definitione traditionis ecclesiasticæ semper certa extiterunt omnibus: nec simul omnia definita fuerūt ab initio, sed successiuè suis quæque temporibus. Propagatum erat Christi Euangelium longe lateque per multas prouincias, acceperant Apostoli Spiritum sanctum, & tamen iidem Apostoli planè ignorabāt, num Christus ipsis quoq; gentibus missus esset, vsque dum cœlesti oraculo moneretur Petrus accedere ad Cornelium, & de hoc ipse cæteros Apostolos certiores reddidit. Primitiuæ illi ex Iudæis Ecclesiæ ab initio, & deinde annis multis certū non erat, legem Mosaicam iam tum euacuatam per Christum, atque ipsos ea non obligari vna cum Euangelio: imo acta testantur Apostolica, Apostolos studiosè & data opera cauisse, ne illis innotesceret hæc fidei veritas, vtpote quam intelligebant multis obstaculo & scandalo fore, ne ad Christi fidem conuerterentur: at post

Non omnia simul nota fuerūt in ecclesia, sed nonnulla aliis atque aliis tēporibus definita & declarata sunt.

Act. 11.

Act. 15. et 16.

at post ablato eo scandalo, etiam hæc ipsa omnibus innotuit fidei veritas. Multa deinde, & alia nostræ fidei ab initio certa omnibus non fuerũt, quæ post ex definitione Ecclesiæ certa facta sunt, antequã error de iisdem nemini vertebatur culpę, præsertim illi capitali & funestissimæ, quæ dicitur hæresis. At postquam ecclesiastica definitione certa facta sunt: qui illi iam sibi non ignoratæ aduersari, vel aliud affirmare, & docere præsumeret, is ille iam verè erat Hæreticus, & error eius pestilentissimus & damnabilis habebatur. Agrippinus ille quondam Carthaginensis Episcopus, Hæreticorum odio & execratione omnia apud illos Sacramenta irrita esse primus docebat. Rebaptizandos proinde baptizatos ab iisdem, si qui ex eis reuerterentur ad gremium Ecclesiæ catholicæ, & multis scripturarum authoritatibus adeò probabiliter suam hanc opinionem astruxerat, & plerisque persuaserat, vt etiam sanctissimum illum & doctissimum Pontificem, & martyrem Cyprianum, vnà cum vniuerso illo suo numerosissimo sanè Africano Episcoporum Concilio, in erroris illius sui assensum pertraxerit. Sed quia hoc eatenus Ecclesiastica definitione certum non fuerat, quod paulò post beati Cornelij & Stephani Romanorum Pontificum, atq; Apostolicæ Sedis definitio certum reddidit, quam secuta est vniuersa per orbem Christi Ecclesia: factum est, vt Donatus post illam diffinitionem idem asserens, sit habitus Hæreticus: illorum autem nimirum Agrippini, & Cypriani, sancta & gloriosa apud nos perduret memoria. Authores, & primi inuentores falsi & erronei dogmatis sint Catholici: sectatores verò rectè iudicentur Hæretici. Absoluantur magistri, cõdemnentur discipuli. Cõscriptores librorum

Ante definitionem Ecclesiæ errare potest fidelis sine nota hæreseos.

Cõtumax trãsgressor Ecclesiasticæ definitionis hæreticus est.

Dom. Soto, in 4. senten. dist. 2. q. 5. art. 5.

Consule Conciliũ Carthaginẽse sub Cypriano.

rum opinionis erroneæ filij regni sint: assertores verò gehenna suscipiat. Ita quoque beati Irenæi Lugdunensis Episcopi & martyris, Lactantij Firmiani, diui Hilarij, beati Ambrosij, & aliorũ multorum, sancta & gloriosa perdurat & celebratur memoria in Ecclesia. Si quis tamẽ quæ in eorum scriptis omnia nunc vellet asserere, post certam de plerisque eorũ veritatẽ contrariam ex definitione traditionis ecclesiasticæ, is meritò damnaretur vt Hæreticus. Animas Sanctorum ante diem Iudicij non videre essentiam Dei, sed tantummodo esse sub altare Dei, id est, sub humanitate Christi feliciter cõquiescere, tenuit Bernardus, Augustinus, Ambrosius, & complures alij orthodoxi Patres: sed cùm Ecclesia illorum temporibus nondũ aliquid certi in hoc articulo statuisset credendũ, hic error nihil officit eruditioni & pietati tam illustrium Patrum: siquidem (vt ex diuo Augustino de Genesi ad literam capite nono didicimus) Sententia aliqua probabilis, tamdiu non est contra fidem, donec aut veritate certissima, aut authoritate ecclesiastica refellatur.

Consule Bibl. sanctã, annot. 345. lib. 6.

CAPVT X.

Quòd ante definitionem Ecclesiæ nullus re vera hæreticus censendus est. Et quod spiritus particularis errare potest, at nõ spiritus assistens Ecclesiæ Dom. Soto. in 4. sen. en. dist. 1 q. 5. art. 5.

QVare de cuiusque sententia in fide erronea, quę in scriptis cuiuslibet doctoris legitur, vt rectè iudicari possit, an deputari culpæ capitali, & crimini hæreticæ prauitatis debeat, distinguere tempora oportet, & prudẽter diiudicare, in iis maximè quæ in scripturis nõ constant, is ille an definitionẽ de eadem Ecclesiæ contrariam subsecutus sit, an verò pręcesserit. Nam si præcesserit, nulli id vitio, nulli culpæ, nulli crimini eidẽ ascribi poterit: nec ipse propterea damnari vt Hæreticus, nec eius scripta censenda sunt hæretica:

tametsi

tametsi error perstringi, & notari possit, & lector admoneri, ne illi sit offendiculo: secus erit, si is ille subsecutus sit definitionem eiusmodi sibi non incognitam: nisi vt Theologus definitionem illam discutiat, ad id faciendum rationabilibus & maximis causis adductus, atque ecclesiastico iudicio se submittens. Neque enim debet Theologus, vtcunque præstantissimus, in quæstionibus religionis, & maximè in dogmatibus fidei, ecclesiasticam & catholicam censuram, atque iudicium abhorrere: tametsi per causam se scire profiteatur, & assertionum suarum probabiliores, quàm habet Ecclesia causas se habere putauerit: quandoquidem humanæ rationes (etsi demonstrare videantur) quandoq; fallaces sunt. At spiritus qui regit Ecclesiam, nunquam mendax esse potest, sed semper vera suggerit: quia a Deo est. Cùm enim loquuntur homines, falli & fallere possunt, quia ex suo spiritu loqui possunt: cùm autē loquitur Ecclesia, nec falli, nec fallere potest, quia nō ex suo, sed ex diuino spiritu semper efflatur: cuius quidē rei in sacris literis pulcherrimū habemus exem-
2.Reg.12. plū. Nathan enim Prophetā sanctū virū fuisse scimus, qui Dauidē Regem, & de culpa apertè reprehendit, & quæ ei pro culpa eadē essent ventura, nunciauit: quem tamē dum idē Dauid, quia templum Deo vellet cōstruere, requisisset, illico respō-
2.Reg.7. dit: Omne quod est in corde tuo vade, & fac, quia Dominus tecū est. de quo illic statim subditur: Factus est sermo Domini ad Nathan dicēs: Vade, & loquere ad seruū meum Dauid: Hæc dicit Dominus Deus: Nunquid tu ædificabis mihi domū ad habitandum? neque enim habitaui in domo ex die qua eduxi filios Israel de terra Ægypti, vsq; ad diem hanc. Et paulo pòst. Cùm cōpleti fuerint

dies tui, & dormieris cum Patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, quod egredietur de vtero tuo, & firmabo Regnum eius: ipse ædificabit domum nomini meo. Ecce Nathan Propheta qui priùs Regi dixerat, Vade & fac: ipse postmodum prophetiæ spiritu edoctus, hoc fieri non posse denuntians, & Regis consiliis, & suis sermonibus contradixit: quia quod de suo spiritu dixerat, falsum fuisse comprehendit. Quemadmodum igitur Prophetæ dum cõsuluntur, ex magno vsu prophetandi, quædam ex suo spiritu proferunt, & se illa ex prophetiæ spiritu dicere suspicantur, quæ tamen de suo spiritu sunt (nam prophetiæ spiritus nec semper, nec eodem modo Prophetæ animum tangit) ita etiam omnes quicunq; de Deo loquuntur, etiam si sanctissimi viri sint, quandoque mentiri possunt, cum sua enuntiant, & cùm à diuino spiritu destituuntur: quòd sanè à catholica Ecclesia omnino alienum est, vtpotè quæ nec mentiri aliquo modo, nec vnquam à diuino spiritu destitui potest.

CAPVT XI.

Authoritate Ecclesiæ plerumque tutiorem esse autoritate scripturarum nõnullis rationibus & Patrũ sententiis comprobatur.

SIt igitur hic canon fundatissimæ (vt diui Augustini verbo vtar) veritatis: Catholicam & viuentem Ecclesiam plus valere, quam mortuos codices: siquidem codicibus publicam authoritatem dedit Ecclesia, non codices Ecclesiæ: & scriptura propter Ecclesiam, non Ecclesia propter scripturam instituta est: ac sine authoritate Ecclesiæ scriptura quomodo est authentica? Hinc Nicodemi & Bartholomæi, qui Christum viderunt & audierunt, Euangelia fuerunt reiecta: Marci autem, qui Christum non vidit, Euangelium inter canonicos & sacros libros numeratur. Id autẽ

qua

qua authoritate factum est, nisi Ecclesiastica? Etenim creditū est sacris Euangeliorū codicibus non propter Euangelistarū inscripta nomina, sed propter Ecclesiam, quæ a Christo traditæ sibi potestatis annulo illos signauit, & sua diuina authoritate sacros atq; catholicos esse declarauit. Quemadmodū igitur ab Ecclesia accepimus sacra Euangeliorū volumina, & cæteros omnes diuinæ scripturæ canonicos codices: ita etiam illorum interpretatio & intelligentia ab eadem Ecclesia nobis necessario petenda est, vt sit solus Deus benedictus in secula, qui dedit talem authoritatem hominibus: quod profectò Ecclesiasticum ius supra scripturas necessariò Legatis Christi, & sacris proceribus, ob scripturarum deprauatores, tributum est. Nam licèt vniuersa sacrarum scripturarum non solùm placita, sed verba etiam singula verissima sint, nec vllum in scripturis sacris sit mendacium: attamen à mendaciis, quæ in scripturis explicandis falsi interpretes afferre consueuerunt, sacræ literæ prorsus immunes esse non possunt.

Quòd necessariò & magna Dei prouidentia patrociniū scripturarum demandatū sit Ecclesiæ propter hæreticos

Vtinam omnes essent sacrorum librorum fidi interpretes: quia nullæ vnquam fuissent in Ecclesia hæreses, nec modò Petri nauicula tot dissentionum fluctibus agitaretur. Præsertim cùm (vt nos toties diximus, & vt rectè in Commentariis ad Galatas docet diuus Hieronymus) vera Euangelicæ legis vis, sit non in mortuis literarum notis, sed in sensu: non in verborum superficie, sed in medulla intelligentiæ: non in sermonum foliis, sed in radice rationis: sin aliter sine causa Christus aperuit discipulis suis sensum, vt intelligerent scripturas. Idcirco irrefragabilis Doctor Augustinus, cùm in difficiliores scripturæ locos incidebat, ad Ecclesiæ catholicę magisteriū, & ad diui-

In dubiis fidei quæstionibus semper omnes catholici ad Ecclesiā tanquā ad sacram anchoram confugerunt.

illius authoritatem, tanquam ad sacram anchoram confugiebat. Hinc ad Paulinum de quibusdam difficilioribus scripturæ verbis loquens, inquit: Eligo in his verbis hoc intelligere, quòd omnis penè frequentat Ecclesia. Et libro quinto de baptismo contra Donatistas, atque in epistola ad Vincentium de baptizãdis iis, qui ab Hęreticis ad Ecclesiam veniebant, posthabito diui Cypriani, & Concilij Carthaginensis decreto, Ecclesiæ vniuersalis consensui, & magisterio se subiiciens, ait: Illa quæ scribit Cyprianus cũ collegis suis nullo modo præferenda sunt aduersus totius Ecclesiæ consensum. Et libro contra Manichæos idem doctorum Princeps affirmat, in re dubia ad fidei certitudinem multum valere Ecclesiæ authoritatem, quæ ab ipsis fundatissimis Apostolorum sedibus vsque in hodiernum diem succedentium sibimet Episcoporũ serie, & tot populorũ consensione firmatur. Quamquam non est hic profectò prætereundum, nec aliquo pacto impiè dissimulandũ, post editã a catholica Ecclesia verã sacrorũ librorum, & diuinæ voluntatis intelligentiam, scripturam esse summæ authoritatis: ita vt omnes illi cedere debeant, nec amplius aliqua ex parte à quouis eam immutari, augeri, aut minui posse: quia verbũ Domini manet in æternum. Hinc post collatum cum Ecclesiæ Primatibus Euãgelium, iure Paulus restitit in faciem Petro, ne Euangelij gratia, & verbum Domini aliquo modo adulteraretur: vtque ne minima quidem ex parte violaretur quod erat diuino spiritu, & publica, atque vnanimi Apostolorum authoritate statutũ. Hinc etiam neque vnquam Ecclesia mutauit institutionem Christi, & Apostolorum traditionem in pręcipuis fidei canonibus, & Sacramentorum vsu. Neque

Authoritas scripturæ iudicio ecclesiastico firmata prorsus irrefragabilis est et sacrosancta.

Galat. 2.

N enim

enim Ecclesia potest nouos fidei articulos condere, aut noua Sacramenta instituere, aut prorsus negligere præcepta Domini, & sine expresso Dei verbo, aut afflatu illi contraria constituere. Etenim, vt ad Galatas scribens diuus Paulus testatur, Anathema est quicunque ille fuerit, sit licet Dei Angelus, qui præter id quod euangelizatum est, euangelizat. Cur autem anathema est, nisi quia docet præter id quod accepit? transgressus est paternos limites: diuinæ legi contraria enunciauit: non noue, sed noua: non aliter, sed aliud docuit. Aliter enim, & plusquam dictum est, catholicus dicere potest: præter, & vltra, hoc est, aliud asserere, non potest. Quòd enim est vltra, & præter, transcendit statuta Patrum, transgreditur præfixos fines, & extra diuinam & Apostolicam est traditionem. Commentum humanum est, & merum mendacium, quod diuino iuri repugnat: quo in genere numerat Christus illas Pharisæorum traditiones, cùm inquit: Frustrà me colunt, docentes doctrinas & mandata hominum. Huiusmodi, & consimiles hominum vanas traditiones diuinæ legi repugnantes, & idcirco fallaces, & adulterinas, cùm sint in reprobationem (vt inquit diuus Basilius) mandati Dei, nullo modo sequi oportet: quod vtique de traditionibus, quæ sunt in Ecclesia catholica, intelligi nequaquam potest: sin secus, frustrà Legatis & ministris suis dixisset Christus: Qui vos audit, me audit. Et, Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus & Publicanus. Item, Sicut misit me viuens Pater, ita ego mitto vos. Et, Ero vobiscum vsque ad consummationem seculi. Quocirca nullo pacto dubitandum est (vt beatissimus Leo constantissimè asseuerat) traditiones

Galat. 1.

Aliter quàm traditum est enunciare potest catholic⁹, sed non aliud, neque præter & vltra.

Matth. 15.

D. Basilius in sum. Sen. moral. Sent. 25. vel 23.

Lucæ 10.
Matth. 18.
Ioan. 6.
Matth. 18.

Leo Papa in ser. 2. de Pentecoste.

ditiones ab Ecclesia retentas, à traditione Apostolica, & de Spiritus sancti prodiisse, atque prodire doctrina.

CAPVT XII.

Legatis & ministris Dei obtemperare nō paruā neque vulgarem diuinæ voluntatis notitiam arguit.

NOn fortuitò igitur cœlestis ille Aquila Ioannes, discipulus ille, quem diligebat Iesus, qui supra pectus Domini in cœna recubuit, qui fluenta Euangelij de ipso sacro Dominici pectoris fonte potauit, cui reuelata sunt secreta cœlestia, cui Virginem matrem concredidit Dei filius, & ab eodem vicissim Virgo virgini commendatus est, de seruis & legatis Dei (inter quos ipse in primis numerabatur) scribens, hæc suis sacris literarum monumētis diuina verba tradidit, inquiens: Qui nouit Deum, audit nos: Qui non est ex Deo, non audit nos. In hoc cognouimus Spiritum veritatis, & spiritum erroris. Cur qui nouit Deum audit nos, & qui non est ex Deo, non audit nos? nisi quia hæc est diuinæ munificentiæ & prouidentiæ singularis & mirabilis dispositio, vt dona sua non casu, aut præposterè, sed miro quodam modo, & summa quadam ratione dispenset: quod vnicuique rei conducit, illud per apta & conuenientia media consultò, & ex ordine disponens, ne confusio aliqua, seu ordinis perturbatio sit in domo Domini. Ex quo fœcundat terram aquis, cœlo aquas, cœlum motu & axe sustinet, Sole cuncta illustrat, & complet, legibus respublicas, regna Regibus, sacra Sacerdotibus administrat. Alij in orbe præsident, & imperant, alij ad nutum parati sunt, & imperium non recusant. Sic infirmiora potentioribus cedunt, & inferiora superioribus gubernantur: si qui hunc ordinem inuertunt, nec Deum cognoscunt, nec Deū habent

Ioan. 1. epist. cap. 4.

Quòd omnia à Deo rite cōdita atque disposita sunt.

N 2 Patrem:

Patrem: etenim id genus homines spiritu erroris
ducuntur, qui cōtrarius est spiritui veritatis. Quo-
circa diuus Paulus ad Romanos scribens aiebat:
Rom. 8. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdi-
ta sit, non enim est potestas nisi à Deo. Quæ autē
sunt, à Deo ordinata sunt: itaque qui resistit pote
stati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt,
Non omnes in Christiana republica sunt sacerdotes, tamet si omnes sint genus electum & regale sacerdotium, &c. ipsi sibi damnationem acquirunt. Non omnes in
Christiana republica sunt Sacerdotes, quamuis
omnes, qui sub salutari & inuictissimo Christi ve-
xillo militant, sint genus electū, Regale sacerdo-
tiū, gens sancta, populus acquisitionis, vt offerāt
per sacrificium contritionis semetipsos hostiā im
maculatā Deo. Gratiam enim omnibus diuinum
numen pie colentibus, omnibus superno lumini
non ponentibus obicem, omnibus diuinæ iussio-
ni obtemperantibus, vel per semetipsum, vel per
ministros suos impartitur munificus & miseri-
cors Deus: Gratiæ verò ministeriū, & sacrorum
mysteriorum administratio, certè non omnibus
datur, sed paucis admodū, & illis duntaxat, qui ex
hominibus assumpti (vt diuus Paulus ait) pro ho
Hebr. 5. minibus cōstituuntur in iis, quæ sunt ad Deum,
vt offerāt dona & sacrificia pro peccatis, qui con-
dolere possint iis, qui ignorāt & errāt: Quoniā &
2. Reg. 6. ipsi circū[illegible]ati sunt infirmitate. Cur Oza subitò ce-
1. Paralip. 13. cidit à Domino percussus, nisi quia cadentē Dei
arcā, suis manibus (cùm id suarū partiū nō esset)
Num. 16. sustinere ausus est? Cur Abiron, Chore, & Datan,
Eccles. 45. repentino terræ hiatu hausti sunt, descenderuntq;
in infernū viuentes, & qui ex eis adhæserunt, igne
consumpti sunt? nisi quia sacerdotale munus so-
lis Leuiticis à Domino delatum, valde intempe-
ranter affectauerunt. Etenim cum Leui fecerat
Num. 3. Dominus sacerdotale pactum, non cum alia Tri-
Deut. 10. bu. Quod

bu. Quod si hęc in arido facta sunt, quid in viridi? si in vmbra, quantò magis in veritate?

CAPVT XIII.

REctè igitur Concilia œcumenica statuerunt, vt Sacramenta, & maximè Sacramentum illud præclarissimum Eucharistiæ, quod magna ratione à Græcis Patribus Teleta Teletorum, hoc est mysterium mysteriorum appellatu est, nemo conficere possit, nisi solus Sacerdos, qui ritè esset initiatus secundum claues Ecclesię, quas Christus Apostolis eorumque successoribus concessit. Rectè etiam Leo primus scribens ad Theodorum Foroliuiensem Episcopum in hæc diuina verba locutus est: Multiplex, inquit, misericordia Dei, ita lapsibus subuenit humanis, vt non solùm per baptismi gratiam, sed per pœnitentiæ medicinam spes vitæ reparetur æternæ: & qui regenerationis dona violassent: proprio se iudicio condemnantes, ad remissionem criminum peruenirent, sic diuinæ bonitatis præsidiis ordinatis, vt indulgentia Dei, nisi supplicatione sacerdotū nequeat obtineri. Mediator enim Dei & hominum homo Christus Iesus hanc præpositis Ecclesiæ tradidit potestatem, vt & confidentibus actionem pœnitentiæ darent, & salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per ianuam reconciliationis admitterent: cui vtique operi ipse Saluator interuenit, nec vnquam ab iis abest, quę ministris exequenda cōmisit, dicens: Ego vobiscū sum ad consummationem vsque sæculi, vt si quid per seruitutem nostrā bono ordine & gratulando impletur affectu, nō ambigamus per Spiritum sanctum fuisse donatum. Hæc ille. Et certe quæ vnquam natio ita cōmune habuit sacerdotium, vt sine discrimine omnes sacerdotis officio fungerentur?

Solus legitimus sacerdos est minister sacramentorum, et verbi Dei.

Conc. Lateran. I. sub Innocentio III & c. Leo I. epi. 62.

Matth 28.

Vuitcleffus primū, deinde Lutherus ambo hæredes diaboli, & cohæredes Antichristi, docue-

runt nullos esse sacerdotes à reliquo vulgo distinctos, sed vniuersos christianos promiscuè esse sacerdotes, qui in hoc cap. & sequentibus, cõpluribus rationibus & exemplis non obscurè cõfutãtur. De hac re consule Dom. Soto in 4. sent. di.13.q.1.ar.2.

gerentur? Non omnes apud Ægyptios, aut Hebræos erant Prophetæ, neque cuncti apud Indos Gymnosophistæ: neq; singuli apud Persas Magi: neque vniuersi apud Gallos Druidæ: neque omnes denique erant apud Romanos Flamines (his enim nominibus illorum Sacerdotes appellabantur) sed mortaliũ singuli apud vniuersos omniũ gentium populos suas partes tuebantur. Artifices sua opera exercebant, Bella gerebant milites, Primites rem populi tractabãt, imperabãt Reges, Sacerdotes sacris præerant, pro omnibus preces ad Deum fundẽtes. Et tanquam legati populi apud Deum vota & desideria omnium ad cœlum sine intermissione ferentes. Ad hoc enim inunguntur Sacerdotes, nempè, vt negocia populi apud Deũ curent, atque etiam Dei voluntatem populo aperiant. Sunt enim Sacerdotes non modò legati populi ad Deum, sed vicissim etiã Dei ad populum mandata deferunt: nec secus ac cœlestes internuncij de rebus diuinis, ac de salute omnium assiduè cum Deo & cum populo agunt: idcirco diuino oraculo omnibus piis iniungitur, vt legem Dei ex Sacerdotum ore requirant, & ne despiciant narrationem Presbyterorum, atque ne eos prætereat narratio seniorum: etenim illorum labia custodiũt scientiã, quia Angeli Domini exercituũ sunt.

Mal. 2. Deut 32. Exod.19: Eccle.8.

CAPVT XIIII.

Quod vsqueadeò fuit semper in lege Domini sacerdotale munus vnis sacerdotibus proprium, vt ne potẽtissi

QVod verò summum, & diuinum munus vsqueadeò fuit semper in lege Domini vnis Sacerdotibus peculiare, vt ne potentissimis quidẽ Regibus (nisi ad hoc etiã inuncti fuissent) vnquam sacra administrare licuerit. Ex quo Saulem Israelitici populi Regẽ hac præsertim causa a Domino reiectum, & a Samuele stultũ vocatum

legimus:

legimus: quia idem ipse sacerdotale munus exercere ausus est, & cùm ad id non esset inunctus, Domino holocaustum obtulit: tametsi, infelix, se non temere, sed piè ac necessitate compulsum, sacrificium illud fecisse testaretur: & Iudæorũ Rex Ozias optimus alioquin Princeps, & de religione ac de Israelitico populo benemeritus, miserrima labe affectus, templo expellitur: quia cùm nõ esset Sacerdos, incensum Domino adolere præsumpsit. Qua in re extat Azariæ Sacerdotis inuicta & præclara illa vox: Nõ est tui, inquit, officij ô Ozia, vt adoleas incensum Domino, sed Sacerdotum; id est, filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministerium. Egredere de sanctuario, ne contempseris, quia non reputabitur tibi in gloriã hoc a Domino Deo tuo: quod ipso rei euentu statim cõprobatum est. Siquidem in sua pertinacia obfirmatus Rex perseuerans, tenensque in manu thuribulum, vt adoleret incensum, protinus orta est lepra in fronte eius coram Sacerdotibus in domo Domini, super altare Thymiamatis, & festinato expulerũt eum Sacerdotes: ipseq; sentiens plagam Domini perterritus, illicò accelerauit egredi, fuitque leprosus vsque in diem mortis suæ: & habitauit in domo separata plenus lepra, ob quam eiectus fuerat de domo Domini.

mis quidẽ Regibus, nisi ad hoc etiã inuncti fuissent, vt quã sacra administrare licuerit.

2. Paralip. 26.

1. Reg. 13.

Quod si tanto Regi non licuit Sacerdotis Leuitici partes sibi asciscere, eò quòd ad id nõ erat inunctus: quanto minus cæteris profanis hominibus, qui nec Reges sunt, nec de semine Regio, nec vnquã ad sacerdotale munus obeundũ ritè cõsecrati fuere, suis pollutis manibus Christiana sacra contrectare licebit? Imo si tãtus Rex, de alieno munere vsurpato, tam seuerè a Deo elephãtiasi percussus fuit, quæ insanabilis & mortifera plaga infli-

getur illis, qui cùm sint de populo, & fortassis etiã imfimę plebis homines, tanta cum perturbatione Reipublicæ, & omnium rerum euersione, suis fœdissimis inuẽtis audent sacra profanis permiscere? Et quæ sacra? tremenda illa mysteria, duntaxat Catholicis & verè fidelibus nota, quæ sanctã & viuificatricem & incruentam immolationem, atq; diuinã Dominici sacrificij celebritatem & veritatem cõtinent, post cœnam à Domino discipulis suis non tantùm porrecta, sed etiam instituta & cõsecrata: In quibus Dei filius, qui semel in Ara crucis seipsum Patri obtulit, quique semel in cœna seipsum innocentem agnum sub specie panis, & vini immolauit, quotidie immolatur & sumitur: In quibus offertur oblatio illa munda, in qua arcanis verbis per mysticam benedictionẽ natura mutatur, & Christi sermone creatura visibilis in corpus trãsit inuisibilis creatoris: In quibus Sacerdotes portãt suis manibus Deum illum, qui portat omnia verbo virtutis suæ, quiq; seipsum cùm illa instituit (ô mirum) suis quoq; manibus portabat: In quibus omnia Patriarcharum sacrificia, & veterum Patrum victimæ delitescunt: In quibus denique cuncta mirabilia, & omnes cœli delitiæ continentur. O, horribilis humanarum mentium cœcitas, & inexpiabile nefas: apud quos vsqueadeò petulantes, & audaces homines, fuit vnquã tam impia consuetudo, vt singuli promiscuè sibi sacerdotale munus vsurparent? & non inter Sacerdotes tantũ & Pontifices, sed etiã inter profanã multitudinẽ, & Sacerdotes omne discrimen prorsus è medio tollerent?

His verbis perstringit author Erasmũ vt parũ orthodoxũ, qui contra omniũ catholicorũ Patrũ sententiã, & vetustissimum ritũ Ecclesiæ, super epist. primã ad Cor. ca. 11. ait: Vtinã Paulus traderet nobis illa verba, quibus cõsecratus est panis ille à Christo: Nã illa, inquit: Hoc est corp⁹ meũ, potius sunt porrigentis, quàm consecrantis.

CAPVT XV.

Si non licuit Ethnicorum

FVit quondam (vt ait Theophrastus, referente Simplicio) natio quædam, quæ nulla religione

religione tenebatur, ex quò prorsus sacerdotio caruit: sed eam totam fuisse vno terræ hiatu absorptam, ferũt. Quod vero fuerit vnquã gẽs aliqua, penes quã cuncti essent publici Religionis ministri, & cuncti rerum sacrarũ custodes & præsides, nullis vnquã literarũ monumẽtis proditum est: nisi tales esse Boemos dixerimus, qui sacerdotum more, integra sacra sume.e, profitẽtur. Idolorum fœda ministeria suos præcipuos sacerdotes habebant, & Christi sacrosancta mysteria erunt vndique vulgaribus hominibus peruia, & passim laicorũ manibus profanabuntur? Procul, ò procul esse profani, conclamat Ethnica & gentilis illa vates, cùm sacro in luco dabat inania illa responsa, & fictitias illas res tractabat: diuina autẽ Christi sacra, in quibus (vt ait Chrysostomus) pauci, quos æquus Deus amauit, norunt quid contineatur, erũt nemini tactu interdicta? Olim cùm apud sanctissimos Maiores nostros sacra Christi mysteria celebrabantur, non omnibus esse illorum spectatores datum erat: sed antequàm incruenta, & cœlestis victima sacertalibus manibus populo adoranda extolleretur, cùm vnus ministrorum alta voce clamabat, Sancta, Sanctis, statim è tẽplo, qui illa spectare non erant digni, vel egrediebantur, vel eiiciebantur: & nunc hac nostra infami tepestate, eadẽ ipse ter sancta, & ter augustissima Christi sacra, nẽpe, magni Dei arcana, & omniũ diuinorum mysteriorum refertissima, quibuslibet sine ordine passim cõmittentur, & erunt omnibus vulgò attrectabilia? Quos æque proteruè improbos vel legimus, vel audiuimus vnquam, vt eos tã sacrilega audacia, & tãta morũ peruersitas agitaret? Profanæ multitudini fas nõ est, vel ipsa mysteriorũ signa cõtingere (ait diuus ille Areopagi-

& veterum sacra ab omnibus promiscuè administrari, multò minus licebit Christiana sacra præcipuos ministros, & legitimos sacerdotes non habere.

D. Chrysost. in caput Geneseos 9. Homil. 10.

Dionysius Areopagita Eccl. Hierar. cap. 1.

ta) ex quo Ethnicorum sacerdotibus mos erat, cùm de fanis exibant, vbi Deorum respõsa accipiebantur, digito ori admoto, & labra premente, atque quodammodo mussitantes, sese populo spectandos præbere, vt quæ ipsi audierant, esse reticenda, & silentio cõsideranda significarent. Hinc tot sphinges pre templorum foribus collocauit antiquitas, vt introeuntes spectris illis commonefaceret, res sacras, & diuina mysteria sub inuolucris, & sub ænigmatibus latitare, nec posse ab ægris mortalibus perspicuè percipi: sed, quemadmodũ postea explicauit Apostolus, tantũ videri nũc per speculum in ænigmate. Hinc etiam sacra vetustissimorũ monumẽta Ægyptiorum Hieroclyphicis literis effingebantur, nempe, vt arcana superùm, & religionis mysteria notis & figuris illis, quasi quibusdam velis & integumentis adumbrata, & tecta, vulgo hebeti, & imperitæ plebi occultarentur. Hinc etiam Romani celeste Palladium, quod in primis coluerũt, ita in arcano habebãt, vt postquam in Italiã deuenit, Troia aduectu, nunquam ab hominibus sit conspectum, nisi temporibus Cõmodi conflagrante Roma, cùm inter maxima vrbis incendia, Vestæ quoque templum, in quo summa religione idem Palladium seruabatur, incẽdio vastaretur, Vestales virgines è mediis flammis raptum, in aulam Imperatoris transtulerũt. Hinc forsan etiam Angeronalia sacra ab eisdẽ Romanis instituta sunt: erat enim Angerona silentij Dea, quæ ore obligato, atque obsignato simulacrum habebat. Apud Egyptios itidẽ in sacris Isidis & Serapidis Harpocrates silentij Deus digito labiis impresso colebatur, & Dea illa Eleusina suo Sacerdoti, qui eius arcana sacra in vulgus ediderat, postera nocte meretricio habitu induta visa

est, vt his mysticis significationibus etiam Ethnicis hominibus innueretur. Deorum immortaliũ sacra mysteria non esse cunctis passim inuulganda, & cum omnibus sine delectu communicanda. Quod enim vulgare est, neque pretiosum, neque diuinum esse potest, & nullam venerationem habens, facilè ab omnibus cõtemnitur. Diuinorum namque mysteriorum reuerentia & authoritas, magis pio silentio, quàm solicita & vana curiositate custoditur: neque enim omninò mysterium est, quod ad populares & vulgares aures affertur. Nam quod rarum est, & à vulgi oculis ac consuetudine remotum, diuinitatem sapit, & naturaliter est omnibus magna in admiratione.

CAPVT XVI.

Figuris & authoritatibus veteris & nouæ legis fieri non posse demonstratur, vt in christiana Republica omnes sint sacerdotes.

D. Basilius in lib. de Spiritu sancto cap. 37.

IDcirco magnus ille Moyses, vt præclarè inquit diuus Basilius, non omnia templi loca peruia esse statuit, sed extra sacra septa profanos locauit, prima atria purioribus permittens, solos Leuitas dignos Dei ministros iudicauit: victimas verò & holocausta, & reliquam sacrorum celebritatem sacerdotibus assignauit, vnumque ex omnibus delectum, in adyta admisit, & neque hunc semper, sed vna solum anni die, atq; huius hora certa ad ingrediendum constituta, vt propter nouitatem, & insuetudinem cum maiore admiratione inspiceret sancta sanctorũ. Cùm igitur hæc omnia fuerint christiani Sacerdotij signa, & quasi præludia, quis erit adeo temerè audax, & pertinaciter impius, humanæque Hierarchiæ atq; felicitatis inimicus, & communis hostis omniũ, vt diuina & Sacerdotalia iura prorsus euertere audeat, aut profanare? Præsertim, cùm fons & caput veræ Religionis & verè summus Sacerdos

& Pontifex

& Pontifex Christus, non omnes in eum credentes, sed admodū paucos, Apostolos videlicet, & Apostolorum successores, sacerdotali munere donauerit, vt inde intelligerent homines, quòd non omnes, qui suam fidem profiterentur, futuri erant euangelicæ prædicationis nuncij, diuinæque suæ potestatis participes, & suorum mysteriorum administri: ex quo alibi paucos admodum operarios se habere dixit, & messem multã. Et alio loco inquit: Quis putas est fidelis seruus & prudens, quē constituit dominus super familiã suam. Hocque fuit causæ cur Petrum post se suarum ouium pastorem, & suæ Ecclesiæ fundamentum posuit, atque per fidei excellentiam Ecclesiæ ædificationem in seipsam susciperet, nempe, ne eius sponsa Ecclesia esset acephala, aut multorum capitum bellua, sed potius singula membra bene constituta, & suo munere fungentia haberet.

Luc.22.

Matth.9.
Luc.10.
Matth.24.
D.Basilius contra Apologeticum Eunomii, euersorio lib.2.

Quemadmodū enim in cælesti Hierarchia, quãuis vniuersæ diuinæ illæ mentes, & omnes beati illi cælites sint, vt diuus Paulus ait administratorij spiritus propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis: non omnibus tamen eadem rerum cura, & administratio demandatur, nec omnes eadem ratione ad custodias hominum excubias agunt, aut singuli pari imperio potiuntur, sed inferiores à superioribus illuminati, inferioribus ordine quodam intelligētiæ lumen afferunt, donec tota rerum vniuersitas eorum ministerio compleatur. Mittunt alij, & alij delegantur: sicque omnis cælestis illa ciuitas in plures distincta classes, ex eadem prima & æterna voluntate pendentes, felicitate fruitur sempiterna & æuo immutabili continetur.

Heb.1.

CAPVT

CAPVT XVII.

Si omnes qui Christo nomẽ dederũt essent sacerdotes, quæ absurda inde euenirent enumerantur.

EOdem modo in Hierarchia ecclesiastica non omnibus præsidere, aut diuina dispensare datum est. Si enim omnes Archangeli, vbi Angeli? si omnes Antistites, quibus præerunt? si omnes fundamenta, vbi parietes? si omnes operarij, vbi messis? si omnes patres, vbi filij? si omnes pastores, vbi oues? si omnes Reges, vbi populus? Denique si omnes Sacerdotes, & Christi legati, quibus res diuinæ, & sacra mysteria administrarentur? aut ad quos diuina legatio mitteretur? Non omnia corporis membra sunt oculi, aut possunt eundem actum habere, dicebat Paulus. Quapropter ne mysticum Ecclesiæ corpus monstruosum esset, alios Christus dedit Apostolos, alios Euangelistas, alios Doctores, & alios Pastores: huncque in modũ Ecclesia verè assimilabitur ciuitati (quẽadmodum de ea scriptum est) Cuius participatio eius in id ipsum, ad quam ascenderunt tribus Domini testimonium Israël, ad confitendum nomini Domini. Sic etiam diuinum illud de ea elogium non erit veritatis expers, nempe, quod sit pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata. Sin contra, quæ pulchritudo, aut quæ maiestas, & robur esse potest iis in rebus, quæ tetris in tenebris, & magna in confusione versantur? Tenebræ profectò sunt, & magna cõfusio asserere naturam supra naturali vi præditam esse, & ciuilem Rempublicam illam potestatem conferre, quam non habet Tenebrę sunt, laicos vrbium præfectos, cùm ipsi consecrare nõ valeant, alios ad consecrandum constituere: & ciuilem Senatum illud munus sibi asciscere, quod prorsus sacrum, atque diuinum est, & lõge humanas vires excedit. Tenebræ sunt, vulgares homines sacris

Rom. 12. 1. Cor. 12. Eph. 4.

Psal. 121.

Cant. 6.

nes sacris proceribus sacrificandi, leges præscribere, & nouos sacrorū ritus inuitis sacerdotibus & Pontificibus maximis in Christianā Rempublicā introducere. Tenebræ sunt, tanta contentione & pertinacia affirmare consecrationis effectus omnem naturæ facultatem transcēdentes, posse à naturali causa prouenire, & à puris naturæ initiis gigni. Tenebræ sunt, quosdam alterius vice & nomine quicquam agere, cùm talis potestas eis collata non fuerit, & illos sacrorum virorum personam gerere, qui sacra & sacros ordines in dies magis impugnare & fœdare non cessant. Tenebræ sunt, legitimos Dei ministros per vim de gradu deiici, & illos qui sacrorū ius nullum habent, ministrorū Dei munera exercere: necnon agricolas per vim fieri Sacerdotes, & Sacerdotes violēter ad obeunda ruris officia impelli. Tenebræ sunt, pedes capitis, & manus oculorū, atque reliqua corporis membra, suis precipuis muneribus omissis, velle sibi non conuenientes aliorū membrorum actus & partes subire. Tenebræ denique sunt, & confusio maxima, profanos Reges, quantumuis Christo initiatos, & sancto Chrismate inunctos, temerarium atque sacrilegium Oziæ Regis exemplum diuino iudicio vsqueadeò detestatum, atq; animaduersum imitari, & illam legationē obire, ad quā minimè missi sunt, fungiq; illo munere, ad quod nunquam consecrati fuere.

2. Paralip. 26.

CAPVT XVIII.

Ad quid regiū ad quid sacerdotale munus institutum sit declaratur.

NOn enim ad sacra administranda, sed ad bella gerenda Reges inunguntur, vt populos suæ fidei concreditos, in iustitia & pace ab hostili incursione tueantur. Quid militaria signa, cum cruce? Quid calix, cum sceptro? Quid mitra, cum

cum galea? Quid liber, cum thorace? Quid pastoralis baculus, cū hasta trabali? Quid gladius spiritualis, cum gladio tēporali? Quid toga, cum sagis? Quid templa, cum theatris? Quid organa, cum tympanis? Quid piæ supplicationes, cum minaci exercitu? Quid cantus ecclesiasticus, cum tubis bellicis, & acclamationibus militum? Quid minæ, cum precibus? Quid bellator Dauid, cum pacifico Salomone? Quid innoxiæ manus, cum manibus sanguine cōtaminatis? Quid sacra, cum profanis? Quid tandem animæ, cum corporibus? In corpora enim tantùm ius habent Reges, sacerdotes in animas. Reges enim ægrotantes animas, & conscientiæ vulnera curare non valent: Sacerdotes autem peccatorum maculas abstergunt, & diuina vi, qua præditi sunt, scelerum sordes abluunt, & peccata condonāt. Sic enim attestatur os illud aureum, Theologorum lumen, Græciæ decus, Ecclesiæ propugnaculum, Christi fidus minister & doctor Iohannes Constantinopolitanus Antistes. Verba eius hæc sunt: Regi, inquit, corpora commissa sunt, sacerdoti animæ: Rex maculas corporis remittit, sacerdos autem maculas peccatorum: ille cogit, hic exhortatur: ille necessitate, hic concilio: ille habet arma sensibilia, hic arma spiritualia: ille bellum gerit cum Barbaris, sacerdoti bellum est aduersus dæmones, Maior hic principatus, propterea Rex caput summittit manui sacerdotis, & vbique in veteri scriptura à sacerdotibus inungebantur Reges. Hactenus ille.

D. Chrysost. Hom. 4 de verbis Isaiæ. Tom. 1.

CAPVT XIX.

Sacerdotes præstare Regibus multis rationibus probatur.

ET quid mirum, si maior hic principatus, & si sacerdotibus cedunt Reges? atque etiam quid mi-

quid mirum si colla Regum ac Principum, vt ait Diuus Ambrosius, submittuntur genibus sacerdotum, & osculata eorũ dextra orationibus eorundem se credunt cõmuniri? Quandoquidẽ Reges humana prudentia, & humana ratione populis iura indicũt: sacerdotes autem omnia ex diuinis legibus, & ex diuinis oraculis agunt. Aliò sacerdotale munus, aliò munus regiũ tẽdit. Munus regium virtutes, & munera naturalia non transcendit, quæ communia cum Ethnicis, & sine charitate esse possunt: sacerdotale munus in iis mysteriis versatur, quæ omnem naturæ vim superãt, & sunt fidelium propria. Sacerdotes sunt Patres, & Reges filij: Reges à sacerdotibus (de euangelicis loquor & legalibus) instituuntur, non sacerdotes à Regibus. Non Saules in sacerdotẽ consecrauit Samuëlem, sed Samuël in Regem vnxit Saulem: quin idem Samuël paulo pòst eundem Saulem Regno deiecit, & præfecit Dauidem: quia sacerdos diuino iure vtrumq; gladium habet, mortis videlicet, & vitæ: carnis, & spiritus: hucque spectat summum ius illud Euãgelicum a Christo legatis suis, nempe summis Pontificibus, collatum. Quæcumque ligaueritis super terram, erunt ligata & in cælis: & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cælis. Munus prætereà imperatorium, sacerdotali muneri seruit: etenim humana diuinis, & tẽporalia spiritualibus subseruire debent. Nam quemadmodum in vno corpore (vt luculenta diuus Paulus enarratione demõstrat) omnia mẽbra ad vnũ caput referenda sunt: sic temporalia, cùm sint spiritualibus minus perfecta, ad spiritualia ordinantur, & debent spiritualium iudicio subesse. Animalis enim homo, vt idem diuus Paulus ait, non percipit ea quæ sunt spiritus

D. Ambrosius in Pastorali.

1. Reg 9.
1. Reg. 15.
1. Reg. 16.

Matth. 18.

1. Cor. 12.

1. Cor. 2.

ſpiritus Dei: ſed ſpiritualis iudicat omnia, & ipſe à nemine iudicatur. Hunc in modum Chriſtus beato Petro æternæ vitæ clauigero terreni ſimul & cœleſtis imperij iura cōmiſit, nempè, vt omnia in Eccleſia ritè fierent: & paſtor non vt mercenarius, ſed vt paſtor ab ouibus agnoſceretur, & Reges, in iis quæ ad Deū attinent, ſuis opibus Christi Vicarius ſubſeruirēt, ſicut caro ſpiritui ſubſeruire debet, vt à ſpiritu perficiaur, donec luporum truculēta rabie compreſſa, ouile Chriſti ab omni direptione ſit tutū, & reiectis erroribus fideles in agro Domini laborantes, ſuorum laborum emerita ſtipendia, & diuinę vocationis, atque promiſſionis brauium conſequantur. Quocirca, quemadmodum Luna à Sole illuminatur, ſic regalis & ciuilis poteſtas à ſacerdotali perficitur. Reges enim in gubernanda Republica ſacerdotum auxilio opus habent, & ſine religione ciuilis Reſpublica diu conſiſtere non poteſt, atque Regna in rapinam & tyrannidem commutantur. Sine Rege olim Hebræi, atque Romani, & multi potentes populi optimè vixerūt: & hodie quot præclariſſimæ Reſpublicæ ſine Rege commodiſſimè agūt? At ſine ſacerdote, quæ natio hoc tēpore benè viuit, aut bene vixit vnquā? Reges à populis, quorū ſuffragiis aut ſeditionibus creātur, originē trahūt, quāuis & hæc quoq; non ſine numine Diuū eueniant: at ſacerdotes nō aliū agnoſcunt ortum, quàm diuinum. Hinc de Melchiſedec, qui fuit ſacerdos Dei altiſſimi, nulla eius origo aut genealogia explicatur: ſed ſine patre & ſine matre a ſacris hiſtoricis ponitur, & Apoſtoli proximè ab ipſo Chriſto in cœna ſacerdotes inſtituti ſunt. Cum Deo agunt ſacerdotes, & cum hominibus Reges: ideo horum ciuilis, illorum autem diui-

Matth.16. *Hebr.7.* *Luc.22.*

na Respublica dicitur. Reges non alia, quam naturali felicitate suos populos beatos facere possunt: Sacerdotibus maius opus incumbit, nempe, vt felicitate supranaturali beatos faciant credẽtes. Quòd autem ad expetitam & summam humani generis felicitatem Rex suos perducere nõ possit, exemplo sit Moyses, qui nõ modò filios Israël ad terram tantis votis exoptatam, sed ne fluuiũ quidem Iordanẽ transire potuerit. Quod nõ potuit Moyses, num alij Reges poterunt? Subsistant igitur omnes cis Iordanem, qui etsi dulcissimus est, abundatque omnibus rebus, quæ vitę iucunditatem & vtilitatẽ afferũt: tamen in mare mortuum influit, hoc est, tandem caduca sunt, & ad interitum ferũtur: neque in eis vllo modo humanum genus acquiescere potest, neque felicitatem solidam atque perfectam inuenire.

Deut. 31.
Num. 27.

CAPVT XX.

Innuuntur corruptelæ Principũ in eligendis Episcopis, & quæ sit vera Episcoporũ eligendorũ ratio explicatur.

VTinam placide animaduerterent & meditarentur hæc nostri temporis Principes: nam ab hoc tam pio & necessario sacrorum virorum sacerdotali ductu non modo se non subtraherẽt, verumetiam sacerdotali fidei atque ducatui se, & sua omnia prorsus committere adniterentur: quandoquidẽ hic est legitimus regnandi ordo & vera diuini principatus ratio, nempe, vt sacra profanis præsint, & maiores minores moderentur. Nunc autem cùm christiani homines non amplius a sacris viris duci, sed ductores potius sacrorũ virorũ esse velint, quid mirũ, si Christiana respublica in dies magis dissoluitur, & debilitatur? Et quidem sublato aut infirmato Sacerdotali regno, reliqua itidẽ Christianorũ regna tuta esse nõ possunt: & quo magis Ecclesiasticus principatus immi-

imminuitur, eò magis Christianæ reipublicæ vires deficere, & illius hostes præualere necesse est. Hinc nimirum satis mirari non possum, cur nonnulli Christiani principes insana & importuna quadam suorum regnorū zelotypia ducti, in suis prouinciis sacrarū etiā pręfecturarū dominatum; hoc est, ius illud nominandorum vel potius eligendorum Episcoporum tam intemperanter appetiuerunt, atq; opportunis & importunis postulationibus à Romanis Pontificibus extorserunt: cùm in re tam seria potius cōmuni totius Reipublicæ bono, quàm priuatis cōmodis studere oportebat: siquidē hinc factum est, quòd populi suorum principum exempla secuti, & ipsi quoque sacris rebus inhiare cœperunt, & nonnullis etiam in locis multi impia inaudita quadam rapacitate, ne dicam latrocinio & sacrilegio, Ecclesiastica bona inuaserunt: quò præcipuè factum est, vt Christiana respublica in turbulentissimam hanc tempestatem, in qua nunc tanta cum humanarum & diuinarum rerum iactura versatur, inciderit. Et certè tot populorum & prouinciarum à vera fide defectiones quibus ascribendæ sunt nisi principibus illis, qui aduersus Apostolicam sedē manus dederunt Assyriis, turbulentorūque hominū iniusta patrocinia susceperunt, & mittentes falcem in messem alienam, pręfecturas sacras in munera & in stipēdia militum cōuerterunt, atque illis Ecclesias gubernādas dederūt, quos paulò antè milites vel forsan etiā hæreticos esse sciebāt, quosque Ecclesiastici regiminis, & diuini iuris ignaros esse nō ignorabant. Exquò huiusmodi Episcopi Apostolicæ sedis obliti, illos pro summis Pontificibus habuerunt, à quibus Ecclesiarum iura, & Episcopales fasces accepisse recordabantur: hinc sensim

tot corruptelæ, tot deprauati mores, tot priscæ religionis hostes, tot sanctæ matris Ecclesiæ perduelles, tot Christi Vicariorum contemptores, tot noua opinionum portenta, tot nouarum sectarum principes, tot imperij regnorũ motus aduersus Christianam rempublicã, & aduersus Catholicam Ecclesiam insurrexe ũt. Quæ profectò absurda & detrimẽta in Ecclesia non erãt cùm Petri successores, & Christi Vicarij suo pleno & libero iure vtebãtur. Quãto melius Christianorũ res se haberent, si Ecclesia ecclesiasticis custodibus esset munita, nec non si Apostolicam sedem Apostolici episcopi custodirent, item si sacri non laici proceres sacras præfecturas administrarent, atque demũ si Ecclesiæ nõ a militibus, quos manus sanguine tintas habere necesse est: sed à sacerdotibus, qui diu in lege Domini versati sint, quique sint nõ laicorũ principum imperio, sed sacrorũ virorũ suffragio in Episcopali solio collocati, regerentur. Sat scio quàm variæ fuerint in Christiano orbe cõsuetudines in eligendis Episcopis, quid Cyprianus, quid Leo Pontifex, quid Origenes de sui temporis Episcoporum electione commemorẽt, quid iurispatronatus ratio exigat, quid summorum Pontificum priuilegia valeãt, quid iura regnorum, quid prouinciarum & Ecclesiarum instituta. Attamen sat etiam scio, quis Apostolos, quis Matthiam, quis Timotheum, quis Titum in Episcopos elegerit, quid ius diuinum in eligendis Episcopis statuat, quid Apostolica institutio postulet, quid Ecclesiastica traditio obseruauerit, quid diuus Augustinus & diuus Chrysostomus de istiusmodi profana & vulgari electione senserint, qui tumultus & quæ pernitiosissimæ seditiones sæpè ac sæpius ex populari electione excitatæ sint, quæ

Cyp. lib. 1. Epi. 3. & 4.
Leo Epist. 84.
Orig. Hom. 6. in Leuiticum.

D. August. Epist. 110.
D. Chrysosto. lib. 3. De sacerdotio.

ſint, quæ ſemper fuerint ſummorum Pontificum aduerſus Chriſtianos Principes querelæ & minæ de huiuſmodi vſurpata iuriſdictione, quod ſemper optimi & religioſiſſimi Reges ſe a ſacerdotalibus muneribus & ab Eccleſiaſticis priuilegiis abſtinuerũt, atq; idẽ Eccleſiaſticas immunitates & canonicas ſanctiones omni ſtudio ſemper piè & inuiolatè ſeruantes, etiã res Eccleſię ſua in primis authoritate & munificẽtia auxerunt, nedũ ab aliena iniuria vindicarũt, quòd Valentianus Imperator non modò nõ appetiuit, verum etiam renuit oblatam ab Epiſcopis poteſtatem eligendi vel nominandi Mediolanenſem Epiſcopum, & quę fuerit eiuſdem Imperatoris aurea de Epiſcopali electione ſententia, quòd Chriſtiani principes diuino iure, quę ſunt Cæſaris Cæſari, & quę ſunt Dei Deo reddere, teneantur, quòd populus ſit docendus, non ſequendus; tandem ſat ſcio, quid nunc turbulentiſſima Chriſtianæ reipublicæ tẽpora expoſtulent, & quòd Epiſcopi in laicos principes, quorum opera in Epiſcopalẽ cathedrã promoti ſunt, & quos tanquã dominos ſuos agnoſcũt, ceu canes muti, vel vt Cerberus accepta offa, latrare non valent, quodque neque etiam peccantem populum increpare audent, quia illum non vt Chriſti gregem, ab eodem Chriſto ſibi, & Apoſtolicæ ſedis fidei concreditum, ſed vt ſui principis, & vt ſui Mecœnatis ouile agnoſcunt: quamobrem animarum ſalute poſt habita atque neglecta, curiæ principũ adulatoribus & adulterinis cõſiliariis redundant, & quod non minus deteſtabile & pernicioſum eſt, Chriſtiani orbis caput Apoſtolica ſedes ob id ſępè nothis & ſpuriis miniſtris atq; quodãmodo ſuppoſititiis, & non ſatis legitimis præfectis vti cogitur. Quò præcipuè fit, vt Chriſtiana

1. par. Decr. Diſt. 63. Cõcil. Triden. Seſſ. 25. cap. 10.

Theodoritus Hiſt. Eccl. li. 4 cap. 5.

respublica & ecclesiasticus principatus in tot partes dissectus atque tot rapacibus manibus discerptus ad propulsandos Christiani nominis potentissimos hostes, & ad reprimendos cõtinuò insurgentes Hęreticorũ motus in dies magis ac magis elanguescat, & inualidissimus sit: cùm semper re ipsa didicerimus, & satis clarè nostrorum temporum exempla demonstrẽt, omnes Christianorum Regum aduersus cõmunes hostes victorias Apostolicæ sedis Concilio & ope in primis consecutas fuisse, atque omnia Christianorum bona potissimum ex Romanorum Pontificum diuina potestate & authoritate pendere. Cæterum res hæc esset vel magna ex parte tolerabilis, si populus, vel si laici principes, qui in Episcopali electione nonnullis in locis in populi locum successisse videntur, aut si Ecclesiarum collegia in nominãdis vel eligendis Episcopis summorũ Pontificũ priuilegiis non abuterentur: sed saltem (vt par est, & vt pios homines decet) catholicos viros, probatos, & idoneos Ecclesiis præficerent, qui Apostolicæ sedis cõfirmatione & authoritate muniti postea, essent commisso sibi gregi, & vniuersę Christianæ reipublicæ salutares. Quemadmodum de Nectarij Cõstantinopolitani Antistitis, & de Diui Ambrosij Mediolanensis Episcopi salutari electione maiorum nostrorum scripta testantur. Verùm sat digressi sumus,

CAPVT XXI.

Adducit alias causas, quibus probat author sacerdotale munus præstantius esse regio munere.

Rex igitur, optimè satisfaciet suo muneri, si se ac suos sacerdotibus committat. Sacerdotes enim sunt ij, qui Iordanem traiecerunt, qui populum, & ipsum populi ducem duxerunt, qui suis sacris humeris arcã fœderis Domini portan-

tes, in terram desideratam iter patefecerũt. Reges præterea in bello profligatos, & cæsos milites ad vitam reuocare non valent: Sacerdotes autẽ agonizantibus opem, & mortuis vitalem animę spiritum afferre possunt. Quapropter Regia plũbo, sacerdotalis autem dignitas auro à sacris doctoribus comparatur: necnõ hæc luminare maius, illa luminare minus in firmamento Ecclesiæ dicitur. Et quàmuis vtrumque munus amplissimum sit, atque diuinitatis particeps, & inter cætera omnia humana munera excellat: attamen Sacerdotale munus in spiritualibus antecellit, quæ tantò sunt temporalibus digniora, quantò anima præfertur corpori: anima enim viuificat, & regit corpus, nõ autem corpus animæ vitalem spiritũ tribuit, aut in ea legitimo imperio dominatúr. Cùm igitur Regnum Christi sit catholica Ecclesia, quæ licèt dum militat, sit in hoc mundo, tamen non est de hoc mundo, quia à Deo exiuit, & ad Deum tendit: necesse est vt omnis principatus & magistratus, qui in Regno Christi sunt, siue sacer ille sit, siue politicus, quatenus ad Deũ tendit, & ecclesiastici corporis pars est, eius in terris Vicario subsit, alioquin ad Regnum Christi non attinet: de iis enim qui foris sunt, Ecclesiæ præsides nõ iudicãt: qui autem in Ecclesia sunt, ecclesiastico iudicio subesse oportet. Quemadmodũ enim Cathedræ Moysi reseruatæ erant omnes maiores causæ sic in Ecclesia (vt vmbra respõdeat figuræ) omnes supremi magistratus politici iudicio præsidis Hierarchiæ ecclesiasticæ subiiciuntur. Et quãuis Christi religio neminẽ priuet suo iure: siquidem nõ absoluit filios à patria potestate, seruos ab ea, quã debẽt dominis suis, seruitute & subiectione, subditos a superiorũ suorũ & ciuiliũ magistratũ

Iosue 3.

Iacob. 5.

In epist. Innocentii III. ad Constantinum Imperatorem C. Solitæ, extra de maiorit. & obediẽtia.

1. Corinth. 5.
Deut. 17.

Mat. 17. Rom. 13.

obedientia debita, etiam si sacerdotes, etiam si Episcopi illi fuerint (nam & Apostoli legitimæ potestati ciuili subiecti fuére) tamē cùm Regnum Christi ex dedititiis tantùm & voluntariis cōstet, quicunque in baptismo Christo nomen dederūt, & vltro se illi subiecerunt, illius magistratibus, & præcipuè totius Ecclesię Pręsidi obedientiam debent. Omnia enim membra Ecclesiæ in suo quęque officio subesse, eius pastori, rectori, & capiti tenentur. Denique eiusmodi est potestas sacerdotibus collata, ait diuus Chrysostomus, vt talē neque Angelis, neque Archangelis Deus vnquam dederit: nam ipsam attingit animam, & trāsit cælos, ita vt sacerdotale iudicium in terra prolatum Deus ratum habeat in cælo : & terreni serui sententia, cælestis Domini authoritate firmetur.

D. Chrysosto. 2. lib. de sacerdotio.

CAPVT XXII.

Demōstratur sanctißimorū & summorū virorū exemplis quantum semper delatū sit sacerdotibus.

QVippè quæ sacerdotalis dignitas atque præstātia ab orbe cōdito & instaurato in omni lege semper, vt sacrosanctum quoddā atq; diuinum, à summis viris agnita fuit, & magna in veneratione habita. Hinc patriarcha pauperum Franciscus, inter omnes cælites singulari sanctitate, & præcipuo diuinarum plagarum priuilegio conspicuus, Sacerdotij dignitatem tantam esse arbitratus est, vt ea se prorsus indignū iudicauerit, Diaconatus officiū, dum vixit, tantūmodo administrans, dicereque erat solitus : si diuorum quispiam è cælo delapsus, sibi vnà cū aliquo sacerdote factus fuisset obuiam, se prius sacras sacerdotis quàm sanctas diuini illius hominis manus deosculaturum: lōgè præstantiorem existimans eum, qui in terra Deum sacris verbis è cælo mira rerū cōuersione deductum, suis manibus cōtrectabat:

quàm

quàm illum, qui cũ Deo regnabat in cœlo. Hinc etiam summus Hebræorum, & Leuitici sacerdotij Patriarcha, necnon omniũ credentium pater Abraham, post debellatos quinque Reges omnẽ bene administrati belli gloriam nihili pendebat, nisi a Dei altissimi sacerdote Melchisedec benediceretur, atq; suum caput sacris eius manibus summitteret: cui etiam non modò ex nobiliori præda bello parta, sed ex omnibus, vt ait scriptura, decimam partem dedit: & dedit, non quia erat Rex Salem, sed quia, vt diximus, erat Dei altissimi sacerdos. Regibus enim tributa, non decimæ debẽtur: quæ diuino iure vnis sacerdotibus cõstitutę sunt: sicut vnis sacerdotibus sacrificia offerre, & sacris ministrare permissum est. Neque enim idem Melchisedec ea ratione, qua regio munere fungebatur, eadẽ quoque sacerdotali munere functus est: sed alia, atque alia. Nisi dixerimus (vt Hebræorũ nonnulli affirmauerunt) Melchisedec fuisse Sem primogenitum Noe quamobrem eodem primogenituræ hęreditario iure & Rex, & Sacerdos esse poterat. Quæ cùm ex apertis sacrarum literarum testimoniis non deducantur, dicamus quòd Melchisedec, qui sine patre, & sine matre, & sine genealogia in sacris literis ponitur, post regium munus ex Dei iussu fuit ad sacerdotij apicem assumptus: vt quemadmodum potentia reliquis mortalibus suis legibus obtemperantibus antecelleret, ita sanctitate ad Deum aliis magis proximè accederet. Erat enim Euãgelici præcipua figura sacerdotij, in quo Christus simul & Rex, & Sacerdos cõstitutus erat a Patre super Sion montẽ sanctum eius, prædicans præceptum eius, vt esset Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec: Quapropter Melchisedec nõ ante, sed post susce-

Gen.14. *Hebr.7.* *Dominicus Soto in 4. sen. di. 20. q. 1. art. 4.* *Psal. 2.* *Psal. 109.* *Gen. 14.* *Heb. 7.*

ptum sacerdotium, obtulit Deo panem & vinum in holocaustum, & oblatas decimas accepit: quod ex diuina dispensatione in mysterio factum esse credendum est. Nunc autem neque interest Christianæ reipublicæ, neque cõmuni fidelium saluti expedit, vt hæc duo tam ampla munera ab vno tantùm homine administrẽtur. Etenim Rex (cùm sit supremum politici corporis caput, & idcirco omnes ciuium causæ, quæ perarduæ non sunt, & ad sacrũ religionis tribunal non pertinẽt, ad eum sine appellatione referri debeant: nam & temporalia suam iurisdictionem habẽt, tametsi ea quoque fuerit, & Christianorũ Principum pietas, & Ecclesiasticæ libertatis priuilegiũ, & Apostolicæ sedis authoritas, vt catholici Reges in suis regnis de qualibet re appellationibus ad sedem Apostolicam interpositis, non aduersarentur) quomodo in tanta humanarum litium & politicarum quæstionum, & controuersiarum sylua, rebus sacris, & diuino cultui recte vacare posset? aut populi bella administraturus, quomodo manus innoxias haberet, vt offerat Deo immaculatã hostiam, & faciat sacrificium pro peccatis?

Refert Socrates in hist. tripar. lib. 1. ca. 9. quòd Constantinus Magnus sanciuit, vt à Ciuilibus magistratibus ad Episcopos legitima esset appellatio, & quod iudicium sacerdotale esset prorsus firmum & perpetuò ratum.

CAPVT XXIII.

Aperit causam cur Ethnici Imperatores & Reges dicebantur etiam Pontifices maximi. Itẽ, cur Romanus Pontifex Pontificiis & regalibus insignibus vtatur.

QVod si Pagani Imperatores, ac prisci quidam Reges, & summi Sacerdotes, & Pontifices maximi dicebantur: id profectò non ex diuina institutione, sed Sathanę astu euenisse putandũ est, qui semper quæ diuino cultui conueniunt, sibi tyrannico spiritu vendicare tentauit. Quamobrem in iis, quæ ad verum cultũ spectare videntur, nõ sint ab eis exempla petenda, qui vano gentilitatis errore, & inani quadam non solũ religione, sed etiam ambitione tenebantur, nisi exempla

illa fue-

illa fuerint eiusmodi, vt nec à communi sensu abhorrere, nec à diuinis legibus desciscere videātur. Et quamuis hęc duo munera simul in eodem esse posse, non solum in Moyse, sed etiam in fratribus Machabæis ostendatur, qui non solùm summi Sacerdotes, sed etiam Principes extiterunt populi, & in Christo simul Regale genus & sacerdotale fuerunt: tamen (vt ait, & rectè, Gelasius Papa) idem Dominus memor fragilitatis humanæ, quod suorum saluti congrueret dispositione magnifica temperauit, sic actionib' propriis, dignitatibusq; distinctis, officia potestatis vtriusq; discreuit, suos volens medicinali humilitate saluari: non humana superbia rursus intercipi, vt & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerēt, & Pontifices pro temporalium cursu rerum imperialibus dispositionibus vterētur, quatenus spiritualis actio a carnalibus distaret incursibus, & ideò militās Deo minimè se negociis secularibus implicaret, ac vicissim non ille rebus diuinis præsidere videretur, qui esset negociis secularibus implicatus, vt modestia vtriusque ordinis curaretur, ne extolleretur vtroque suffultus, & competens qualitatibus actionum specialiter professio aptaretur. At dices, cur igitur Romanus Pontifex & Regalibus, & Pontificiis insignibus vtitur, si Regium & Sacerdotale munus discreta sunt? si hæc dixeris, respondet Bernardus: Hierarcham ecclesiasticum esse duplici diademate redimitum, quia in spiritualibus Petro, in temporalibus autē Constantino successit. Gerit prætereà vicariam illius personam, qui verus Rex idem atque Sacerdos fuit. Quamobrem Imperatores, & reliqui Reges, si Christiani sunt, nō præsidere, sed subesse Ecclesiæ debent, à qua legitimos Imperij fasces acceperunt.

Gelasius Papa in libello, quē de vinculo anathematis inscripsit super acta Concil. Chalcedon.

D. Bernardus de cōsideratione ad Eugeniū Papā, lib. 4.

velut eius membra, & filij: siquidem Iulius Cęsar nullo legitimo iure Romanum Imperium inuasit, aut successoribus reliquit, sed Imperium legitimum in Ecclesia à Constantino, vel à Carolo Magno incœpit. Hinc electus Imperator, cuius à sede Apostolica reprobata est electio, non se potest administrationi immiscere. Quamquam neque Romanus Pontifex cùm Regiis simul, & Pontificiis fascibus vtitur, quicquam de aliorum Regnorum iure, aut potestate imminuit: Nam legitimus Principatus nullis interdicitur, siue Sacerdotes, siue seculares illi fuerint: tametsi Sacerdotibus, non quatenus Sacerdotes sunt, sed aliunde conuenire possit. Etenim propriè non arma, sed toga, non bella, sed sacrificium, & oratio sunt sacerdotalia munera. Quemadmodũ & Reges quoque vicissim sacra tractare nõ debent: Imò verò Othomannis Principibus, & cęteris omnibus Mahometanis Regibus, ex præscripto legis Corona regia vti non licet, ea fortassis ratione: quia vnum Ægypti Caliphũ, eò quòd Sacris præerat, & tanquam maximi inter eos Pontificis locum obtinebat, legitimo imperio potiri arbitrabantur. Quapropter, idem ille tantũ Regio diademate insignitus erat, penes quem etiã confirmandorũ Mahometanæ sectæ Regum ius esse putabant: vt nunc inueterata summæ Religionis cõsuetudine à Pontificibus Romanis confirmari Christianos Cæsares videmus. Cæterùm de hoc iam satis supradictum est, & vberius ac fusius in illo, quem ad Britannię Reginam de munere Regio & Sacerdotali scribimus, libello (Deo adiuuante) dicetur.

CAPVT XXIIII.

Concludit author quòd sacerdotalis dig.

CVm igitur administrationes & officia, quæ inter se longè diuersa sunt, & perquã varia, & alio

& aliò atque aliò spectantia, nec non aliis ministris, atq; mediis indigentia, vni soli potestati committi nō congruat: restat quemadmodum vniuersalis omnium gentium consuetudo obtinuit, & Pontificio iure decretum est, vt duo sint munera distincta, quibus hic mundus regitur, authoritas videlicet sacra Pontificum, & Regalis potestas: tametsi (vt paulò antè dicebamus) hæc illi fasces suos summittere debet, quemadmodū eos semper ardenti studio, & magna animi alacritate Reges ac proceres omnes Sacerdotibus, ac summis Pontificibus summiserunt. Nam si Romanos qui non modo Reges, sed etiam Regum & rerū Domini fuerunt, spectaueris, Romani omnia Religioni postponenda duxerunt, etiam in iis, in quibus summę Maiestatis decus versabatur. Quapropter in tam ampla ciuitate non dubitauerunt (vt Historicus ille testatur) sacris imperia seruire, ita se humanarum rerū habitura regimē existimātia, si diuinæ potentiæ bene atque constanter fuissent famulata: & tot seculis antè extat de eadem re pulcherrimum, & præclarissimum illud Alexandri Macedonis exemplū, cui ob egregias & præstantissimas res toto orbe terrarum felicissimè gestas, Magni cognomē inditum est. Hic siquidem magnus Alexāder aduersus Iudæos tributa soluere recusantes, arma mouēs, dum infestis signis in eos ferebatur, & se ad Hierosolymam expugnandam accingeret, Iadus sacerdotum Princeps impendentem ciuitatis ruinam miseratus, assumens sacerdotalia ornamēta, & sacras vestes, quas cùm indutus erat summus Sacerdos etiā in veteri lege Regibus omnibus præstabat, gestansq; aureā laminam, in qua Dei nomē insculptū erat, cū reliquis Sacerdotibus, Pōtificali habitu insignitus, Alexandro pro

nitas à regia distincta sit, et quòd sacerdotalis præstantior regia.

Gelasius Papa ad Anastasiū Imperatorē, di. 96. cap. duo sunt.

Romanorum, Alexādri Macedonis, Attylæ Hunnorum Regis, Mauritii Imperatoris Constātinopolitani et Ethnicorū Gallorum exemplis ostēditur quāta fuerit semper sacerdotalis authoritas.

Valer. Max. li. 1. de cultu Deorum.

dro pro Iudæis veniam precaturus fit obuiã: qui Pontificiam Maiestatem suspiciens, latentemq; in Pontifice diuinitatem considerans, confestim ex equo descendit, solus Antistitem adiens, illũ summa veneratione complexus est, in eo pronus diuinum Numen adorans: de cuius facti causa à quodam sui exercitus viro primario interrogatus Alexander, respondit, se non hominem adorasse, sed Deum, cuius in terris Pontifex ille vicariam personam, & Sacerdotij principatũ gerebat. Quin mutata sentẽtia, cunctis obstupescentibus, ciuitatem pacificè ingressus, re diuina in templo peracta, Sacerdotes multis & pretiosis muneribus affecit, illisque omnia postulata concedens, ciuitatem per Sacerdotes in sua fide depositam, ob Sacerdotes ab omni vi hostili intactã seruauit, alioq; diuertens, vt erat pacato milite ingressus, abscessit. Quocirca omniũ gentium victor, Sacerdotibus se victũ præbuit, & qui tot potentissimos Reges profligauerat, inermem vnum sacrorum Principem sustinere non potuit: tanta est in ministris Dei diuinæ potestatis vis atque Maiestas, tantaq; fuit semper apud generosos, & bene institutos Principes in Sacerdotes altissimi mira quædã reuerentia, & cum singulari quadam obseruantia diuinitatis opinio. Id quoque ipsum longè posteà Hunnorũ Regi Attylæ accidisse fertur, qui licèt ob suam feritatem, & immanitatẽ flagellũ Dei diceretur: attamen Pontificis maximi Leonis primi authoritate motus, eiusque sanctissimis monitis obtemperãs, suas copias ab indicto vrbis excidio, atq; ab imminẽte totius Italiæ vastatione continuit affirmãs se clara luce vidisse dũ loqueretur Pontificis verba exciperet, duos præstãtes viros, quos Christianæ religionis præcipuos illos duos he-

roas,

roas, Petrũ videlicet & Paulũ, quidam interpretati sunt, strictis gladiis eius capiti atrociter minitãtes, ni Sacerdotis Dei dictis acquiesceret. Quod itidem ferè de Mauritio Constãtinopolitano Imperatore legitur, qui statim ab impia in Pontificẽ maximũ Gregoriũ Magnũ tyrannide abstinuit, superba dominatione in sanctissimi Pontificis reuerentiã, & obsequiũ cõmutata, vbi intellexit quendã inaudito & prodigioso spectaculo monachali habitu indutum, cuius nomẽ, aduentus, & discessus omnes latuit, minaci ense in foro Constantinopolitano spectante populo clamantem dixisse, Imperatorem citò hoc gladio periturum.

CAPVT XXV.

Ius & existimatio Druidarum apud Gallos.

AT quid Mauritium, Attylam, Alexandrum, & Romanos cõmemoro? cùm apud maiores vestros, ô Galli, etiã priùs quàm vitalia, & sacrosancta Christianæ religionis insignia accepissent, tanto in honore & veneratione Sacerdotes, quos, vt diximus, Druides appellabant, fuerint: vt non modò sacris præessent, sed vitæ etiã, atque mortis potestatem haberent. Ad ipsos omnes & priuatæ, & publicæ ciuium causæ deferebantur, & qui eorum decreto non stabãt, sacrificiis interdicebantur: Non pendebant vnà cum cæteris tributa, habebãt militiæ vacationẽ, & rerũ omnium immunitatem: Princeps sacrorum erat summæ apud eos authoritatis, informabant populos ad humanitatẽ, & ad Dei cultum, iuuentute suis institutis erudiebant: Non laicis viris quantumuis peritis, & summo loco natis, sed solis Druidibus religiones interpretari fas erat: De Deorũ immortalium vi ac potestate, deque rebus diuinis nullis nisi Druidibus disputare dabatur: Sacrorum

discipli-

disciplinam non habebant cõmunem cum populo, neque mandabant literis religionis arcana, ne in vulgus prolata vilescerent, sed diuinas nationes, quas à maioribus acceperant, in pectore seruabant, & cùm opus erat annuntiabant posteris: Quę erant ab ipsis effata & tradita, vt diuina oracula a cunctis accipiebãtur. Denique ea erat apud Gallos opinio, atque existimatio Druidarũ eruditionis, vt nõnulli annos viginti in eorũ disciplina permanerent. Attexã ad hanc narrationẽ Caij Cæsaris testimoniũ, ne veritatis aduersarij me vt fabularum authorem criminentur. Verba eius in sexto libro commentariorũ suorum de bello Gallico hæc sunt: In omni, inquit, Gallia eorũ hominum, qui aliquo sunt numero atque honore duo sunt genera: nã plebs penè seruorũ habetur loco, quæ nihil laudis habet, per se nullo adhibetur cõsilio: Plerique cùm aut ære alieno, aut magnitudine tributorum, aut iniuria potentiorũ præmuntur, sese in seruitutẽ dicãt nobilibus: In hos eadẽ omnia sunt iura, quę dominis in seruos, sed de his duobus generibus alterum est Druidum, alterum Equitũ. Illi rebus diuinis intersunt, sacrificia publica & priuata procurant, religiones interpretantur: Ad hos magnus adolescentium numerus disciplinæ causa concurrit, magnoque ij sunt apud eos honore: nam ferè de omnibus controuersiis publicis, priuatisque constituunt, & si quod admissum facinus, si cædes facta, si de hereditate, de finibus controuersia est, iidem discernunt, præmia, pœnasque constituunt. Si quis autem priuatus, aut publicus eorum decreto nõ stetit, sacrificiis interdicunt: Hæc pœna apud eos est grauissima. Quibus ita est interdictũ, hi numero impiorũ & sceleratorũ habentur. Iis omnes decedũt, aditũ

Cæsar 6. lib. de bello Gallico.

sermo-

ſermonemque defugiunt, nequid ex contagione incommodi accipiant, neq; his petentibus ius red ditur, neque honos vllus cõmunicatur. His omnibus Druidibus præeſt vnus, qui ſummã inter eos habet authoritatem, hoc mortuo, aut ſi quis ex reliquis excellit, dignitate ſuccedit, aut ſi ſunt plu res pares ſuffragio Druidum, nonnunquã etiam armis de principatu contendunt. & paulò poſt: Druides à bello abeſſe cõſueuerunt, neque tributa vnà cum reliquis pendunt, militię vacationem, omniumque rerum habent immunitatem. Tantis excitati præmiis, & ſua ſpõte multi in diſciplinam conueniunt, & a parentibus, propinquiſque mittuntur, magnum ibi numerũ verſum ediſcere dicuntur. Itaque annos nonnulli viginti in diſciplina permanẽt, neque fas ea exiſtimãt literis mãdare, cùm in reliquis ferè rebus publicis, priuatiſque rationibus Græcis literis vtãtur. Hæc & nonnulla alia de Druidibus Cæſar.

CAPVT XXVI.

Ex ſummã Gallorũ venerãtiõe in Druidas colligitur quanta ſit noſtrorum temporum calamitas atque temeritas & impietas Hæreticorum.

QVæ ſi hoc tẽpore catholicæ veritatis aduerſarij, & Apoſtolicæ Eccleſiæ hoſtes æqua lance expendiſſent, ac diiudicaſſent, fortaſſis nunc vniuerſa Gallia, & cunctus Chriſtianus populus tot pernicioſiſſimis ſeditionibus, & inteſtinis bellis tantoperè nõ laborarent: neque quidam vel malè affecti, vel perditi homines præſentem Chriſtianæ reipublicæ ſtatũ perturbare, funditusque euertere ſtuderent. Quandoquidem ſi Druidibus, qui nec vera ſacra adminiſtrabãt, nec diuinum veri Sacerdotij, ac iuſtificandi animas characterẽ habebãt (quia nondu veritas de terra orta erat, neque adhuc iuſtitia de cælo proſpexerat) tantũ à priſcis illis, & ethnicis Gallis tribuebatur:

batur: quantò plus nunc Euangelicis Sacerdotibus, qui & vera sacrificia faciũt, & cœlestis gratiæ legitimi ministri sunt, quique summi Sacerdotis Christi personã gerentes eas partes super terram, quas Deus in cœlo obtinet, tuentur, à Christianis hominibus tribui debebat, & debet? Quis tanto veterno torpentes homines nõ miretur, tantaque dementia deprauatos huius temporis mores non obstupescat? Quì fieri potest, vt mortaliũ pectora tantoperè cæcutiãt, & mẽtes hominũ de sua sede emota, tantum deturbentur, & insaniant? Druides tantum apud ethnicos Gallos in honore erãt: & Sacerdotes Christi apud Christianos Gallos erunt omnibus despicatui, atque ludibrio? Tractabant sacra Druides: & Sacerdotes Christi aratro addicti erunt & seruilibus officiis destinabuntur? Druides præsidebant iudiciis: & Christi Sacerdotes, vt rei, & ab humanæ & diuinæ Maiestatis reis, in iudiciũ vocabuntur? Druides, qui nullum nisi humano iure imperiũ habebant, summo imperio vtebãtur: & Christi legati, qui diuino iure summũ imperiũ habent, nullo imperio vtentur, & omni potestate à sceleratis hominibus priuabũtur? Interdicebãt sacrificiis Druides: & legitimis Christi ministris sacrificiis interdicere nõ licebit? Druidum interdicta animis hominum tantum timoris & metus incutiebãt, vt ab omnibus summa religione seruarentur: & Christianorum Pontificum interdicta nemini erunt sacrosancta, & vulgò à Christianis hominibus conculcabuntur? Qui Druidibus detrahebant, impiorum numero habebantur: nunc autẽ, qui de Sacerdotum Christi fama & gloria maximè detrahunt, inter præstãtes virtute viros, & pietate insignes numerabuntur? Habebant Dynastem, & sacrorũ Principem

cipem Druides & Christi Sacerdotale collegium & regale Sacerdotiū erit acephalū? Druides omnium rerum immunitatem habebant: & Sacerdotes Euangelici nō modò laicis viris tributa, & vectigalia pensitabunt, & vndique oneribus publicis opprimentur, sed sacris etiam fructibus deturbabuntur, atque de vetustissima & legitima Ecclesiasticorum bonorū possessione deiicientur? Tot annos Gallorum nonnulli in Druidum disciplina permanebant: & nunc tam magnus Gallorū numerus, tam subitò, sine vlla Sacerdotali disciplina, nō modò Theologi, sed summorū etiā Theologorum rigidissimi censores, & dictatores euadent? Denique apud Druides religionis instituta literis non mandabantur, & de rebus diuinis non nisi Druidibus disputare fas erat: nūc autem nulla erit Sacerdotum Christi & paternarū traditionum authoritas atq; de rebus sacris omnibus etiā turpissimis hominibus, & in fece populi educatis, disceptare & diiudicare fas erit, atque in vernaculam etiam linguam promiscuè & cōmuniter à vulgaribus & imperitis nebulonibus legēdi, aut potius deprauandi, & profanandi sacri codices, & diuina oracula transferentur? O peruersa rerum conuersio, ò præpostera tempora, ô impietas omnibus seculis apud omnes gentes omninò inaudita: à quibus vnquam talia, nisi ab impiis, & sæuissimis tyrannis, atque à pessimè constitutis hominibus patrata sunt?

CAPVT XXVII.

Quòd etiā ab impiis & sæuißimis tyrānis agnita fuit

QVin pessimè constituti homines, & impij atque sæuissimi tyrāni in turbulentis etiā temporibus Sacerdotalē præstantiā agnouerunt, & illā summa religione venerati sunt. Nam

 Pharao

Semper sacerdotalis præstãtia, exemplo Pharaonis & Scipionis Aphricani comprobatur.
Gen. 47.
Appian. Alexan de bello Cartha.

Pharao cùm fames valdè præmeret Ægyptũ, vendentibus singulis possessiones suas, se a prædiis & regno sacerdotali, quod etiam regia libertate Sacerdotes possidebant, abstinuit, illisque cibaria ex horreis publicis constituit: & Scipio dum Carthaginem funditus euertit, dum hostilis flamma omnia vastat, dum vndique acerrimè furit Bellona, in tanta hostium strage, & equitũ, atque militum tumultu, parcit attamen tot millibus hominum, qui in arcem Birsam cõfugerant: nec ob aliud nisi quia hostes, qui id ab eo supplici prece petebant, Sacerdotali habitu induti erant. O priscorum hominum intemerata pietas, & nostrorũ temporũ violata religio. Affirmat Angelicus Doctor non fortuitò, sed diuina quadã prouidentia factũ esse, vt in Romana vrbe, & in Gallia itidem, cùm ambæ idolorũ cultu tenebantur, & gentilium sacris inseruirent, Sacerdotes summo imperio potirentur: nam futurũ erat, vt in vtraque natione Christiani Sacerdotij plurimum vigeret religio. Nunc autem quomodo res sacræ in Gallia se habẽt, omnes sciunt: & tamen Galli, vt grati saltẽ, acceptorumque beneficiorũ memores, in memoriã reuocare deberent, quod præter egregia Maiorũ suorum de religione instituta, quicquid præclari atq; præstantis habent, siue imperatoria munera, siue regios titulos spectauerimus, à Sacerdotali munificentia acceperunt. Etenim quod Reges Galliæ Occidentali imperio primi potiti sint, quodque tam celebri & insigni elogio præ omnibus Christianis principibus Christianissimi dicantur: id certè totũ Sacerdotibus acceptũ referre debent. Agnouerunt hoc ferè omnes Gallorũ Reges, in primis autem Pipinus, & Carolus Pipini filius, cui à rebus gestis Magno cognomentum fuit. Ambo

Diuina prouidentia factum fuisse affirmat D. Tho. vt in Romana vrbe & in Gallia, cũ vtraque gentilis esset sacerdotes summo imperio potirentur.
D. Tho. de regimine Principũ, li. 1. ca. 14.
Galli quicquid præstantis & præclari habẽt à sacerdotali Romanorum Pontificũ munificentia acceperunt, quod etiã à multis et ab omnibus ferè Gallorum Regibus agnitum fuit.

enim

enim Sacerdotale & Pontificiũ nomẽ vſque adeo coluerunt, vt non modò Sacerdotiũ ab omni vi hoſtili ſemper tutati ſint, ſed etiam Sacerdotibus accurrere, illorũ pedes exoſculari, & pedeſtres ipſi à frænis equorũ, quibus Sacerdotes vehebantur, illos in vrbes ſuas introducere in magna gloria, atque in ſumma ſui nominis, & diadematis claritate poſuerint: nec ſolum Gallorũ Reges hos amplisſimos & maximos honores Sacerdotibus tribuerunt, ſed nemo vnquam fuit Catholicorũ Regum, qui ſe imperio Sacerdotũ, & ſacris illorum inſtitutis non ſummiſerit. Ex quo Thedoſius Imperator (vt tot præclariſſima exempla recentiora omittamus) ob cædem Theſſalonicenſem ab Ambroſio grauiſſimis verbis, atque acerbè reprehenſus, ſacrificiisque interdictus, ſingulari pietate, ac patiẽtia incredibili, velut alter Dauid, & Ezechias ſanctiſſimi Sacerdotis obiurgationes & monita accipiens, peccatumque ſuum publicè deteſtans, verè & ex animo pœnitẽtiam egit, admiſſumque ſcelus Chriſtiano ritu expiauit: promulgata ex iuſſu Ambroſij lege, ne quis deinceps morti addictus, ſtatim poſt latam ſententiã carnifici ad necem traderetur: ſed poſt triginta dies iterum eſſet Iudex petendus, quid de iudicio prolato ſentiret, idque de reo fieret, quod Iudex animo ſedatiore ſecundo pronunciaſſet: quod poſtea ſemper, præſertim autẽ in Antiochena ſeditione fuit ab eodẽ Imperatore ſanctè obſeruatum, & ad Cæſarea & Canonico iura Imperatorio & Pontificio edicto aſcriptum. Idem ipſe Theodoſius, quamuis Chriſtianiſſimus & potentiſſimus Imperator, ab eodẽ tamen Ambroſio indignus habitus eſt, vt in æde ſacra in Sacerdotalibus ſubſelliis ſederet: quod tãta animi cõſtantia tulit Imperator, vt Conſtan-

Platina in vita Stephani Papæ huius nominis ſecundi, et Petrus Meſſia in vita Cõſtantini Imp. huius nominis quintĩ.

Quod nemo fuit vnquã catholicorũ Regũ, qui ſe ſacro ſacerdotũ imperio nõ ſummiſerit Theodoſii & Conſtãtini Magni Imperatorum exemplo ſit palàm.

Petrus Meſſia in vita Theodoſii primi.

stinopolim reuersus, Patriarchæ inuitatui non acquiescens, in Sacerdotali loco sedere recusauit, multò magis Mediolanēsis Episcopi, quàm Constantinopolitani Patriarchæ de Sacerdotum præstantia sententiam approbans. Et ante Theodosium, Constantinus Magnus quos honores non detulit sacerdotibus? quibus ornamentis Sacerdotes non affecit? qua laude & gloria Sacerdotū amplitudinem non illustrauit? qua denique obseruantia, & reuerentia in Sacerdotes non est vsus? Nam (vt Syluestri historiā, & tot amplissima munera à Constantino Sacerdotibus collata prætermittā) quanta fuit Constantini modestia in Concilio Niceno, in quo, vt ait Theodoritus Cyrensis Episcopus, minore sede quàm aliis posita in medio eorū sedit, primū tamē petens sibi hoc Episcoporum iussione cōcedi: & sententia illa eiusdem Constātini in eodē Nicæno Concilio de sacerdotali Hierarchia & Maiestate, an non verè diuina fuit, è cœlo humano generi singulari Dei munere allata, & in omni memoria omnibus laudibus celebranda? Quandoquidē cùm Episcopi in Nicæna synodo Constantino Cæsari libellos causarū, quæ inter ipsos agebantur, obtulissent, vt de ipsis ex suo sensu, tanquam supremus arbiter atq; Iudex iudicium faceret: Respondēs optimus Imperator, dixit: Deus vos constituit Sacerdotes, quibus & potestatem dedit de nobis quoque iudicandi: & ideo nos à vobis rectè iudicamur, vos autem iudicari ab hominibus non potestis: propter quod Dei solius inter vos expectate iudiciū, vt & vestra iurgia, quæcunq; sunt, ad illud diuinū referuentur examen. Vos enim nobis à Deo dati estis Dij: conueniens non est, vt homo iudicet Deos, sed ille solus, de quo scriptū est: Deus stetit in synag

Theodorit. histor. Eccles. li. 1. cap. 7.

Ruffinus lib. 1. Eccl. hist. ca. 2. Theodorit. in Eccles. hist. li. 1. cap. 11. Sozomenes Eccle. hist. lib. 1. cap. 17.

in synagoga Deorum, in medio autẽ Deos diiudicat: & ideo his omissis, alia quæ ad fidem Dei pertinent, absque vlla animorum contentione discutite. Cùm hæc dixisset, omnes simul querimoniarũ libellos iussit exuri, ne innotesceret vlli odium, & sugillatio Sacerdotum. *Psalm.81.*

CAPVT XXVIII.

CVm igitur Constantinus Magnus, qui non in Sacerdotali vrbe, sed in Britannia, & ex matre Britanna natus est, & quo (vt doctissimi & amplissimi Reginaldi Poli & testimonio, & verbis vtar) nullus Christianorum Principum vnquam maior fuit: tamen fasces suos Sacerdotibus summisit, claraque voce testatus est, Deum Sacerdotes supra omnes Reges & Imperatores constituisse, citans illud Psalmi: Ego dixi Dij estis, & filij excelsi omnes: renuitque personam Iudicis in Concilio Nicæno sibi oblatã à flore Sacerdotum Ecclesiæ: ex quo iure accipere poterat, dicens, quòd Iudex Ecclesiasticarũ controuersiarũ solus Deus est: &, quod maioris momenti & ponderis est, cessit idem magnus Constantinus Ecclesiæ proceribus, cùm dignitas præfectorum Ecclesiæ nõ adhuc esset in Christiana republica ita perspicua, nec dum ita emineret, quemadmodum illam Christus posteà eminere voluit, quando in conspectu orbis omnibus mundi rectoribus, ipsis libentibus, & vltrò concedentibus, Sacerdotes pręfecit: cùm nihil adhuc tantæ authoritatis emineret in Sacerdotibus, & Ecclesia, cùm ipsa adhuc quasi adolescẽtula esset, & nondũ cõstaret, an ad eam dignitatẽ, qua supra naturam extollebatur, Deus etiam leuiores hosce honores, & mundi bona adiungeret: tamen ille Magnus honorem

Latius explicatur quod in præcedenti capite de sacerdotali præstantia dicebatur.

Reginaldus Polus in lib.1.ad Regẽ Angliæ.

Psalm.81.

adhibuit, agnouitque Episcopos in Ecclesia Dei supremum locum, superiorẽ omnibus mundi rectoribus, sibi à Deo datũ tenere: quãtò magis nũc cedere debent recẽtiores Reges, cùm omnes Principes & mundi rectores ad Christi gloriam fasces suos tot seculis Sacerdotibus summiserunt? Quin idem Constantinus alio quodam suo, & quidem præclarissimo exemplo demonstrauit, quomodo cum Sacerdotum obtrectatoribus pij & catholici omnes agere debeãt: siquidem Sacerdotum quorundam accusatores reiiciens, illisque silentium Imperatorio iussu indicens, affirmauit, quod etiã si idem ipse Sacerdotalis criminis fuisset spectator, suo tamen pallio illos operire, quàm traducere maluisset, seque si fortè oculis conspexisset suis Episcopum alienum torum labefactantem, obtecturum paludamento sceleratum facinus, ne cui fortè cernentium illud visum noceret: imò verò tantam esse putauit diuinus hic Imperator Sacerdotalem præstantiam, vt laicorum Magistratuum sententias non ratas esse sanciuerit, si quis à ciuili ad Episcopale iudicium interposita appellatione confugisset, atque sacrorum procerum decreta tanquam ab Imperatore prolata, ab omnibus obseruanda præcipiens, statuit, inconuertibiles esse terminos synodales. Si ad exemplum huius tam magni Principis Christiani, & recentiores Reges se gererent, vtique nunc Christiana Respublica in tot, tantisque rerum conuersionibus non versaretur: atque si Hæretici tam Regij, quàm Sacerdotalis muneris ortum, progressum, finem, profectionemque tractarent, & explicarẽt, eis nullus relinqueretur locus vires suas experiendi cõtra Sacerdotum dignitatem: & sole clarius perspicerẽt, Sacerdotale munus, & diuina

Theodorit. in hist. Eccl. li. 1. cap. 11.

Socrates in Tripart. hist. lib. 1. cap. 11.

tractandi

tractandi distinctum esse à regio munere, & præstantius eo munere, quod totum ad humana curanda comparatum est: ac quemadmodum Constantinus Magnus laudatur, quòd delatam sibi ab Episcopis iudicandi potestatem recusauit: ita & ipsi de non violata religione, atque de non spreta aut vsurpata iurisdictione sacerdotali maximis laudibus ornarentur, & in æterna gloria essent: cùm modò, vt impij Reipublicæ perturbatores omni dedecore & vituperatione digni sint, & bonis omnibus execrabiles & detestandi: quodque maius est (vt diuina oracula minantur) delebuntur de libro viuentiũ, & cum iustis nõ scribentur, & ruina, atque opprobrium sempiternũ erit eis. *Psalm. 68.*

Et vndè tota Germanorũ pernicies hoc tempore orta est, nisi quia diuinam sacerdotũ potestatem & dignitatem inficiati sunt, & sacrorum procerum imperia detractantes, catholicam sacrorum virorum disciplinam repudiauerunt? Ex hoc in reliquorum sacrorum mysteriorum cõtemptum prolapsi sunt, & in statum in quo nunc sunt, pessimum, ac miserrimum deuenerunt: nec aliter eis euenit, atque Græcis, qui, vt refert Homerus, (nã & Poetæ quandoq; vera dicũt) lethifera contagione, & pernitiosis seditionibus laborare cœperũt, vbi Chrysen Apollinis sacerdotẽ inhonorauerũt, nec vnquã fœda lues & pestis illa cessauit nisi sacerdote placato. Idipsum Pompeio Magno & Marco Crasso, nonnulli affirmãt accidisse: ambos enim in maximas miserias nec ob aliud incidisse autumãt, nisi quia hic spreta religione Parthis bellũ intulit: ille verò, quia deuicta Asia, Hierosolymis sacrum ærarium expoliauit. Quid autem Heliodoro cõsimile facinus molienti, atque Antiocho acciderit, Machabæorũ libri testantur.

lib. 1. Odissee. Veterũ Græcorũ, Põpeii Magni, Marci Crassi, Heliodori & Antiochi Regis exẽplo demonstratur, qua calamitate affecti fuerint quicũque spreta religione in sacra loca & in ministros Dei insultauerunt.

Machabæorũ li.2.ca 3.& 5.

Sed de hac re iam satis in primo libro dictum est, vbi tot perditorum principum sua impietate & tyrannide Sacerdotio insultantium, exitiales & miserrimos exitus enarrauimus: qui, si in sanctissimæ parentis Ecclesiæ sinu, vt orthodoxi & catholici filij sese cõtinuissent, nunc illorum memoria in benedictione apud omnes esset, & in cælestiũ concilium relati, illo summo bono fruerẽtur, ad quod procreati fuere, & a quo huius lucis vsurã acceperũt: cuiusque singulari munere Sacerdotes eius iustitiam induerunt, vt essent pijs omnibus salutares, & tanquã præsides orbis sacra illius negocia administrarent: lupos à catholico Christi ouili propulsantes, & segregantes oues ab hędis.

Tribus sequẽtibus capitibus quamplurima sacerdotalis muneris Elogia explicãtur & deducũtur ex præclara illa Christi sententia, nempe: Sicut misit me viuens pater, ita ego mitto vos. Quod nĩ sit discrimẽ inter naturæ, Mosaicæ, & Euangelicæ legis sacerdotes, explicatur. Do. Soto in 4. sent. dist 20. quæst. 1. art. 3. Heb. 7.

CAPVT XXIX.

HOcque profectò est, quod Dei filius legatis suis dixit: Sicut misit me viuens pater, ita ego mitto vos, hoc est, ô pastores animarum, ô sacerdotes mei. Non ita ego mitto vos quẽadmodum mittebantur Sacerdotes in lege naturæ, qui nullam habebant supernaturalem potestatem: & idcirco a ciuili republica, & à profanis regibus institui poterant, vt fuerunt Ægyptiorum, Romanorum, & aliarum gentium Sacerdotes. Nec ita ego mitto vos, quemadmodũ mittebãtur Leuitici Sacerdotes, qui licet non ab hominibus, sed à Deo missi sunt, per Moysis & Aaronis ministerium, nulla tamen spirituali clauiũ potestate prędiri erant: ita vt tantę authoritatis essent, quòd re ipsa cæli fores claudere, vel reserare, aut re ipsa diuinam gratiam conferre valerent: Verùm ita ego mitto vos, sicut misit me viuens pater, hoc est, vt veros veri Sacerdotij ministros, in quos & naturæ, & Mosaycæ legis Sacerdotium translatum

volo:

volo: ita, vt post hac nusquam erunt veri Sacerdotes nisi in Euangelica lege, & in Ecclesia sancta mea. Ego enim sum author naturæ & gratiæ, & vt, dixi finis legis & Prophetarũ: & idcirco mitto vos legatos meos in omnem terrã vt ministros, non naturæ & legis, sed spiritus & gratię, ad reserandas electis meis, & ritè ac piè credentibus cæli portas, tanquam supernæ ciuitatis sanctæ Hierusalē ianitores, & cælestis regni clauigeri, ac meorum sacramentorum administri, & dispensatores ministeriorum Dei, hoc est, in pascendis ouibus meis, & in regenda militanti Ecclesia, eritis mei loco præpositi, atque diuinam potestatē habebitis, & talē, vt ea prestãtior in terris esse nõ possit: etenim eritis instar mei, reges regum, & dominãtium domini. Et sicut constituit me pater meus Regem super Sion montem sanctum eius prædicantem præceptum eius: ita ego posui vos super terram, vt eatis fructum afferatis, & fructus vester maneat: vt tanquam Principes populorum cõgregaremini cum Deo Abraham, & tanquã Dij fortes terræ in altissimo dignitatis gradu collocaremini. Vos sugetis lac gentiũ, & lactabimini mammilla principum, & ad vos transferetur gloria Libani, & gens & regnũ, quod non seruierit vobis, peribũt. Eritis sicut sal terrę, spargentes vim quãdam salubrem animis hominum, & vestro ministerio impartientes salutaria remedia & vitalem sapientiam omnibus, vt fideles, & in me credẽtes ab omni corruptione perpetuò integri & incolumes seruentur. Eritis sicut lux mundi, mentes hominum salutari doctrina, & cælesti eruditione illustrantes, vt qui in mundo sunt, vidẽtes vestra opera bona, glorificent patrem meum, qui in cælis est. Eritis sicut lapides fundamenti, supra quos

Isaiæ.61. *Iohan.2.* *Apoc.19.* *Psalm.2.* *Iohan.15.* *Psal.46.* *Isaiæ.60.* *Mat.5.* *Eph.2.*

miro quodam artificio & ordine ædificabo Ecclesiam meã: quã à me ipso lapide angulari in salutem humani generis extruere cœpi, vt sim ipse primogenitus in multis fratribus: contra quã nec portæ inferi, nec vlla potestas visibilis, aut inuisibilis præualebũt, vt felicitas humana veteris Adæ miseria conquassata, per me verę felicitatis architectum refecta, & in præstantiorẽ statum restituta, super vos primarios ministros meos ædificata Deo authore & auspice, in cælum faustè & felicissimè crescat. Vobis primùm incarnati Verbi sacrum arcanum, & diuinitatis meæ vera agnitio à Patre luminum reuelata est: vt sicut vnguentũ, quòd à capite defluit in barbam, barbam Aaron, latè per vniuersum corpus dilapsum, distillat tandem & funditur vsque ad orã vestimenti eius: ita in omnem terram exeat sonus vester, & verba vestra in fines orbis terræ, omnibusq; per vos notũ fiat redemptionis humanæ mysterium æternum. Posui vos in ędificio domus Domini petras foraneas & extimas, vt sitis omnibus spectabiles, tanquam ornamentum, decor, & pulchritudo tẽpli, per vos columnas, & bases firmissimas tota spiritualis stuctura, & compositio sit bene fundata, & constituta. Dedi vos in lucem gentium, vt sit salus mea vsque ad extremum terræ: & posui vos oculos corporis Ecclesię, vt sitis lucernę ardentes in sanctuario Dei, & per vos dissipatis vndique errorum tenebris, lumen veræ intelligentiæ omnibus in me credentibus refulgeat: id est, posui vos in templo meo, vt luminaria & quasi candelabra lucentia, verbum vitæ continentes: exquò facilè vobis extinctis, Ecclesia à latronibus prędã patietur in tenebris. Dedi vos speculatores Domui Israel, idcirco vos in sublimi & excelso loco collocaui,

Rom.8. Mat.16. Mat.13. Marc.4. Luc.8. Psal.132. Psal.18. Marc.16. D.Chrysost.in cap. Mat.21. Homil.20. Isaiæ.49. Mat.6.& 5. Exod.27. D.Chrys.in c. Matt.24.Homil.48. Ezech.5.

eaui, vt omnes, qui meam fidem profiterẽtur, ad nutum vestrum singuli suas tuerentur partes, & iussionibus vestris obtemperãtes, Christianæ militiæ munia sine dolo exercerent, & libenti ac virili animo mandata vestra exequerentur. Posui vos in Ecclesia vt cor in corpore, vt ex vobis tanquam ex corde in reliquos fideles meos vita procederet & sine vobis mors animæ, & spiritualis naturæ dissolutio necessariò subsequeretur: & quemadmodũ languẽte stomacho reliqua corporis mẽbra valere nequeũt, ita nulla ciuilis Respublica, aut Regnum diu consistere poterit, vt Deo viuat, vobis legitimis sacerdotibus reiectis, aut infirmato imperio vestro sacerdotali. Vos enim estis cæli, qui enarrãt gloriã Dei, sine quorũ vitali motu, & lumine, atque tactu, & vi præpotenti inferiora hæc neque in Deo subsistere, neque rectè vnquam gubernari poterunt. Et quemadmodum domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarũ, & omnes qui habitant in eo: ita omnia quoque vestra erunt, vt sicut est vnus Deus in cælo, ita vnus quoque sit eius Vicarius in terra. Et quemadmodũ regia & diuina mea potestate eieci vendentes & ementes de templo, & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas euerti: ita vestra, quæ mea est, regia & diuina potestate templum meum purgabitis ab omnibus immunditiis filiorum Israel, & domum meam sanctificabitis, & eritis mihi in sacerdotium, & in peculium sempiternum.

D. Chryso. in cap. Mat. 21. Homil. 38. *Psal. 18.* *Psal. 23.* *Mat. 21. Marc. 6. Iohan 2. Leuit. 16. Iohan. 13. Exod. 19.*

CAPVT XXX.

DEnique sicut misit me viuens pater, ita ego mitto vos, id est, eandem ferè, quæ data est mihi, potestatem do vobis, ita vt quẽadmodum per me

Iohan. 6. Mat. 28. Prouerb. 8.

per me Reges regnant, sic sine vobis Reges mei ritè regnare non valeant: quia per vos oleo sancto meo non vnxi eos, nec manus mea auxiliata est eis, & brachium meum non roborauit eos.

Psal.88. Pariter quemadmodum ego sum sacerdos &

Psal.109. Rex, sic & vos estote regale sacerdotiũ, vt quem-

1.Pet.2. admodũ mihi sic & vobis omne genu flectatur,

Philipp.2. cœlestium, terrestrium, & infernorum: & per vos omnis lingua confiteatur, quia ego sum in gloria

Isaie.61. Dei patris. Similiter quemadmodum spiritus Do-

Iohan.20. mini super me, sic & ego dedi vobis Spiritũ sanctum, vt quorum remiseritis peccata, remittantur eis: & quorum retinueritis, retenta sint. Vsque

Mat.10. eò vt nec vos eritis qui loquemini, sed spiritus patris vestri, qui loquetur in vobis. Quid plura?

Iohan.17. Ego claritatẽ, quam dedit mihi pater, do vobis, vt sitis vnum, sicut & nos vnum sumus: vnum quidem non natura, quemadmodum ego & Pater vnum sumus, sed vnum diuina quadã metamorphosi, qua totos in me trãsferemini, & transmutabimini: vnũ priuilegio adoptionis: vnum vinculo charitatis, & gratiæ: vnum habitudine, & affectu: vnum pietatis cõsensu: vnum sanctæ meæ carnis cõmunione: vnum vnius sancti Spiritus participatione. Quamobrem sicut Ego in Patre, & Pater

Iohan.14. in me est: ita cõmunione quadã potestatis & gratiæ, ego in vobis, & vos in me eritis. Etenim quemadmodũ opera quæ ego facio, sunt à patre meo, & pater in me manẽs, ipse facit opera: sic & opera, quę vos feceritis, a me erũt, & ego in vobis manens faciam opera. Ipse namque per vos in vo-

D.Chrysost.in cap.Iohan.20. Homil.85. bis latitans, euangelizabo, baptizabo, sacrificabo, ligabo, soluam, condonabo peccata, exaltabo, humiliabo, deducam ad inferos, & reducam, regnabo, euellam, destruam, disperdam, dissipabo, ædificabo,

ficabo, plantabo: in omnibus tandem personam meam sustinebitis, & quicquid hominibus donabitis, in persona mea donabitis. Nec aliud in regẽda Ecclesia sancta mea inter me & vos erit discrimen, nisi quòd vos eritis ministri gratiæ, ego author: vos mecũ gratia tales, ego & pater natura. Nam potestatem illã authoritatis quã habeo vt Verbum & vt Deus, in nullum transferre, ac cum nemine cõmunicare possum, sicut nec meã essentiam, cuius nulla pura creatura capax esse potest. Potestas autem excellentię, & si communicabilis est, mihi tamen vni debetur: idcirco in saluãdis animabus, & in regimine Ecclesiastico necesse est vt ego agam propria authoritate, & præstantiori quodã excellentię modo, vos autẽ delegata: ita tamen vt sicut mea per se, sic & vestra authoritas diuino priuilegio maxima erit, exquò non amplius eritis regnũ sacerdotale, sed eritis regale sacerdotium, hoc est, non in regij muneris, sed in sacerdotij vnitate præcipuè vnitas meæ Ecclesiæ consistet: & vos regibus, non reges vobis præstabunt, & supra vos nihil erit in terra, sed ipsi vos eritis præsides orbis, duces hominum, proceres sacri, animarum patroni, christianæ libertatis vindices, magistri populorum, ductores Regum, dictatores fidelium, nomophylaces, custodes legũ, fideles consiliarij, pastores populorum, & patres omnium, habentes virgam virtutis Sion, & vtrũque gladium, diuinæ scilicet, & humanæ potestatis, quorum alter pro vobis, alter à vobis tractandus est, ad faciendam vindictam in nationibus, increpationes in populis: ad alligãdos Reges eorum in cõpedibus, & nobiles eorum in manicis ferreis. Vel vterq; pro vobis tractandus est: sed alter manu sacerdotis exerẽdus, alter Imperatoris iussu

2. Cor. 2. *Do. Soto in 4. sent dist. 1. qu. 5. art 4.* *Exod. 19.* *1. Pet. 2.* *Psal. 109.* *Psal. 149.* *D. Bernard. de consideratione ad Eugenium Papam lib. 4.*

iussu & militis manu, ad vestrum tamen nutum, euaginādus. Vterque enim vester erit, quia vterq; meus est: siquidem non modò erit vobis sacra & pontificia Aaronis maiestas, & vis terrifica ecclesiastici illius gladij, quo seditiosis & desertoribus filiis & diuinum templum, & hominum ora, & ipsum insuper cælum occludere possitis: sed habebitis etiā summā politici principatus iurisdictionē, & lōgè maiorem, atque præstantiorē illa, quæ olim fuit in Machabæis principibus, in Samuële iudice, in Moyse duce, & in Melchisedec rege, & sacerdote. Nam sicut ego sum alpha & omega, principum & finis: ita Monarchia euangelica per me à vobis incipiet, vestraque in primis, quę mea est, potestate, & authoritate tota administrabitur, & in vobis finem habitura est: exquò vobis sublatis, nō amplius erit regnū meum in terra: & quisquis à vestro diuino ductu, & à sacro vestro imperio se subtraxerit, neque inter ciues sanctorum, & domesticos Dei, neque inter cæli hæredes, & cohæredes meos censendus est: Noluerunt quippe audire vos, quia me prius audire noluerunt.

Alludit ad illud Pontificiū cū coronatur Imperator. Papa enim dans imperatori euaginatum gladium dicit, accipe gladiū desuper beati Petri corpore sumptum.

Apoc.1. & 22.

Ezech.3.

CAPVT XXXI.

CÆterum ea ratione eritis Christiani orbis Hierarchæ, & œcumenici præsides & pastores omnium, vt vobis prorsus interdicta sit dominatio, id est, violentus quidam principatus & tyrannicum regnum: talis enim dominatus à viciata natura ortum habuit: huncque in modum principes gentium dominantur, qui abiecta populorum cura, neglectaq; religione omnia ad se ipsos, & ad suum commodum referunt, & diuina, & humana iura cōfundentes, ministrari cupiunt, nō ministrare. At non sic erit inter vos, sed maior vestrum

Matth.20.
Marc.10.

vestrûm erit minister vester, & seruus seruorum Dei appellabitur: verus enim Princeps est populi pater, & minister seruorum Dei, nec erit potestate dominante, sed charitate seruiente felix. Nam quemadmodum bene agente populo vnusquisque pro bono suo remunerabitur, Sacerdos autē pro bonis omniū: ita peccante populo vnusquisque pro peccato suo punietur, Sacerdos autem pro peccatis omnium. Etenim quo quis in loco superiori, eò in periculo maiore versatur: & potentioribus grauiora supplicia seruantur, si cōcredito sibi a Deo munere abusi fuerint: cui enim multū creditū fuit, plus ab eo requiretur. Quales attamen voscunque eritis (si tamen in Cathedra Euangelicæ veritatis & potestatis iure sedebitis) rerum omnium eritis domini, & vestro sacro imperio parebunt vniuersa: vt agnoscat me mundus in vobis, & sciant homines, quia ego Dominus. Neque enim ex aliorū, aut ex vestra probitate aut improbitate potestas vestra pendebit, sed ex me, qui elegi vos, vt apud mortales omnes (siquidē omnes cupio saluos fieri) sed in primis apud electos meos, apud Christiani gregis oues, apud Ecclesiastici corporis membra mihi & vobis per fidem, & per iusiurandum in baptismo copulata, vim & numē meū teneritis, & in mei locū succedentes, in terris vsq; ad mundi finem, mei vicem obtineritis. Itaque omnes quicunque vestra sacra imperia ob mores hominū malos detrectare tentabunt, inter diuinę Maiestatis reos cōscribentur: quia æterni Consilij nō ignari, mandata mea spernentes, agnitam veritatem impugnauerunt. Ego enim palam locutus sum mundo, & notum feci omnibus, quòd sicut misit me viuēs pater, ita ego mitto vos; & quòd ego disposui vobis, sicut pater

Sap. 6.
Ioan. 18. & 6.
Luc. 22.

Q meus

meus disposuit mihi Regnum, vt Hierarchia euãgelica, non speciosis quibusdam nominibus, & inanibus quibusdam titulis constaret: sed maximis meis laboribus, & meo sanguine fundata, visibili & vero meorum legatorum principatu, & ministerio, quasi firmissimo quodam fundamento perpetuò inniteretur, & ad omnem vẽtorum, pluuiarum, & alluuionũ iniuriam, semper firma, & immobilis existeret.

CAPVT XXXII.

Quãtum summis sacerdotibus & Põtificibus maximis semper œcumenica Concilia detulerunt demonstratur.

HÆc de sacerdotali præstantia ex verbis Christi pauca dixisse satis sit, quibus neminem vnquam catholicę veritatis cultorem refragatum fuisse satis cuique patet: immo non modò orthodoxi doctores, & catholici omnes, sed œcumenica concilia vniuersa, tantum semper summo sacerdotum collegio detulerunt, vt sine illius sacerdotali authoritate, & præsertim sine ipso sacrorum principe, Romano videlicet Pontifice, nihil firmum, nihil sanctum, nihil ratum vnquam habere consueuerint. Etenim (vt ex quamplurimis paucula quædam perstringam) cùm primùm sub Constantini Magni felicissimis auspiciis tutam & pacatissimam pacem, & summam catholicos ad cõuentus publicos cõuocandi: generaliaque Concilia celebrandi facultatem haberet Ecclesia, indicta Nicæna synodo, quæ licèt imperiali diplomate, & tot sanctissimorum Episcoporũ fuisset authoritate suffulta, necnon Victoris, & Vincentij Apostolicæ sedis legatorum subscriptionibus, & subsignationibus absoluta: nullum tamen robur illius decreta habitura, tota synodus iudicauit, nisi Romani Pontificis fuissent authoritate munita. Quamobrẽ ad Syluestrum Pontificem Romanum miss

bum missa sunt, qui in publicis & sacris comitiis, quæ tunc Romæ in Thermis Domitianis, quæ nunc vocātur Traianæ, habebantur, hunc in modū de synodo illa definiuit. Syluester Episcopus sanctæ & Apostolicæ sedis, præsul Romæ dixit: Quicquid in Nicęna Bithiniæ constitutū est, ad robur sanctæ matris Ecclesię catholicæ & Apostolicæ à sanctis sacerdotibus trecētis decē & octo, nostro ore cōfirmamus: omnes qui ausi fuerint dissoluere definitionē sancti & magni Cōcilij, quod apud Nicæā congregatū est sub præsentia pijssimi, & venerādi principis Cōstantini Augusti, anathematizamus: & dixerunt omnes, Placet: quod etiā a Chalcedonēsi Cōcilio obseruatū fuisse nulli dubiū est, in quo sexcentorum & triginta Episcoporum veneranda societas decretorum suorum à Leone I. confirmationem petiit: quamuis tota Synodus illa, non modò fuisset eius nutu collecta, sed etiam à Legatis suis Lucentio & Paschasino Episcopis, & Basilio, ac Bonifacio sacerdotibus in ea præsidētibus administrata. Idem de tertia, quæ & sexta dicitur, Constantinopolitana synodo affirmare licet, quam sub Dono conuocatam, sub Agathone cœptam, sub Leone II. absolutam, ab eodem Leone II, approbationem accepisse ex iis, quæ ad Constantium Augustum conscripta fuère, non obscurè constat. In illis enim literis hæc verba leguntur: Quia definitionem rectæ fidei sancta vniuersalis & magna sexta synodus plenissimè prædicauit, quam & Apostolica sedes Beati Petri Apostoli, cuius licèt impares ministerio fungimur, venerāter suscepit: idcirco & per nos, & per officiū nostrū hęc venerāda sedes Apostolica concorditer & vnanimiter iis, quę definita sunt ab ea, consentit, & Beati Petri authoritate

Matth.16.
1.Cor.10.

confirmat, ſicut ſupra ſolidam petram, qui Chriſtus eſt, ab ipſo Domino adeptus eſt firmitatem. Idem etiam ipſum in Aphricanis, & Europeis, & in cæteris omnibus vel generalibus, vel prouincialibus, vel quæ medio modo ſe habent, Conciliis, inuiolata, & ſumma quadam religione a primordiis Christianæ fidei ſemper ſacturatum fuiſſe ex illorũ actis, & ex eccleſiaſticis hiſtoriis poteſt ſatis apertè dignoſci. Extant enim tot ſummorum & ſanctorum Pontificum decretales literæ, tot Regum & Imperatorum firmiſſimæ ſanctiones, tot ſynodales & patriarchales epiſtolæ, tot ſancti Spiritus, & catholicorũ Patrũ canones, & diuinæ voces, quæ Romanam Eccleſiã, & Apoſtolicã ſedem, & diuinum thronum, vt ſanctiſſimam Petri cathedram, vt ſummum Chriſtianæ religionis tribunal, vt tutiſſimũ quoddã aſylum, & propugnaculum orthodoxæ veritatis, nõ humanis ſtudiis, ſed euangelica Domini voce inter cæteras Eccleſias omnes primatũ obtinuiſſe teſtantur: ad quas pium lectorẽ referendũ eſſe, hac præſertim ratione iudico, vt ipſe per ſe, ex ipſis puris & limpidiſſimis fontibus hauriat diuinum Romani Pontificis principatum, agnoſcatq́; ſummam hæreticorum hominum impudẽtiam, & impietatem, qui ſuis cõtortuplicatis ſophiſmatibus, palpabilibusque mendaciis, & humana & diuina, teſtimonia deprauantes, confundenteſque illũ apud impios, & malè ſanos quoſdam tanta fraude, & ſcelere, tantaque contumacia criminantur.

Cùm ad Eccleſiaſticã authoritatẽ explicãdam, & roborandam magnam vim habere videatur hæc perpetua repetitio, quæ in hæc tria ſequentia capita creſcit, cõſultò illã ita legendã eſſe cenſuit author. Vſus eſt præterea cõſimili dicẽdi modo D. Aug. in li. de Agone Chriſtiano. Tom. 3.

CAPVT XXXIII.

De præſtantia, & priuilegiis, Romanæ Eccleſiæ.

Inuenict

INueniet namq; e ecclesiam Romanam non synodicis decretis, sed viuo & expresso Dei verbo cæteris Ecclesiis prælatam fuisse, vtpote cui in beato Petro à Christo dictum est: Tu es Petrus & super hāc petram ædificabo Ecclesiam meam. *In præfatione Concilii Nicæni. Mat. 16.*

Inueniet non sine singulari diuini numinis prouidentia factum esse, vt in eadē Romana vrbe societas beatissimi Apostoli Pauli adhiberetur, qui vno die, vnoque tempore gloriosa morte cū Petro sub Nerone agonizās, coronatus est: nimirū, vt ambo pariter Ecclesiā Romanā Christo domino consecrarent, cæterisque omnibus vrbibus in vniuerso mūdo illā sua præsentia, & venerādo triūpho præferrent: ex quò Romana Ecclesia cælesti beneficio inter cęteras omnes Ecclesias, Apostolica, & prima Sedes diceretur, & esset. *Ibidem.*

Inueniet Romanam Ecclesiam esse matrē sacerdotalis dignitatis, & ecclesiasticę magistram rationis: quandoquidē licèt omniū Apostolorum par esset electio, beato tamē Petro concessum est, vt cæteris præcelleret. Vndè & Cephas dictus est, id est, petra & saxum ingēs, caputque & princeps omnium Apostolorum: & quod in capite pręcessit, in membris sequi necesse est. *In epist. Vigilii Papæ ad Eutherium.*

Inueniet ex vera Apostolorum traditione, sanctam & Apostolicam Romanam Ecclesiam esse matrem omnium Ecclesiarum, vtpote quę singulari Dei munere à tramite Apostolicæ traditionis nunquā errauit, nec hę reticis prauitatibus deprauata succubuit: sed vt in exordio normam fidei Christianę percepit ab authoribus suis, sic semper Apostolorū Christi principibus illibata permāsit. *In decretis Felicis Papæ in Epist. ad Benignū Episcopū.*

Inueniet celeberrimas totius Christiani orbis synodos fateri se à Romana Ecclesia electas esse: & secundum illam decreta edere oportere, inua- *In concilio Chalcedonen. sub Leone I.*

lidaque esse quæcunque in Conciliis sine Apostolicæ Sedis Legatis geruntur.

In Concil. Carth. & Mileuitano.

Inueniet etiam minora Concilia in arduis fidei quæstionibus semper Pontifices Romanos, & Apostolicam Sedem consuluisse.

In quadã epist. decretali Marcelli Papæ ad Episcopos Antiochenæ Prouinciæ, & in decretis Dionysii Papæ.

Inueniet quòd omnes Episcopi ad Ecclesiam Romanam, quasi ad suum caput, iuxta Apostolorum sanctiones confugere, eamque appellare debent: vt inde accipiant condemnationem, & iudicium, vndè acceperunt informationem, & consecrationem: & quòd omnes Ecclesiæ illius iudicio iurè subesse debent, à qua sacram institutionem & diuini cultus formam acceperunt.

In decretis Anacleti in fine epist. 1. & in Cõc. Sardicẽsi sub Iulio 1.

Inueniet ex iussu Domini Apostolicis decretis sancitũ esse, vt maiores causæ, & difficiliores quæstiones ad Sedem Apostolicam, super quã Christus vniuersam construxit Ecclesiam, referantur.

In Epostola Maximi ad Orientales.

Inueniet omnes fines orbis, qui Dominũ sincerè receperũt, & vbiq; terrarũ catholicos veram fidem cõfitentes in Ecclesiam Romanã tanquam in solem respicere, & ex ipsa lumen catholicæ & Apostolicæ fidei recipere: quia fides Petri (Deo reuelante) innotuit, & soli Petro à Domino dictum est: Rogaui pro te Petre, vt nõ deficiat fides tua: & tu conuersus aliquando confirma fratres tuos: Et, Pasce oues meas, hoc est (vt inquit diuus Chrysostomus) esto mei loco præpositus, & fratrum tuorum caput, os, atque princeps.

Luc. 22. Iohan. 21. D. Chryso. in cap. Iohan 21. Homil. 87.

In Theodorito lib. 5. cap. 5.

Inueniet quòd tanta fuit semper Apostolicæ Sedis authoritas, vt illi se hærere, etiam Hæretici fingerent, cui qui non esset iunctus, eum pro suo nõ habebat Hieronymus. Hinc Paulinus, & Apollinaris asseuerabant, se cum Damaso sentire, quo facilius morbum suum tegere possent.

In epist. Iustiniani Imperat.

Inueniet quod omnes Hæretici semper iudicio venę-

ci o venerandæ Romanæ Sedis sublati sunt: & quòd omnes illi, qui eam pro capite habere noluerunt, non fuerunt, neque sunt Dei sacerdotes, neque fideles serui.

toris ad Epiphanium quæ est in sexta Synodo.

Inueniet quod in ordine successionis Romanorum Pontificum à beato Petro vsque ad sanctissimum Gregorium XIII. qui nunc tãta cum maiestate & laude præest Ecclesiæ, nullus in beata illa Cathedra sedit, qui re vera, & propriè aut hæreticus, aut scismaticus esset, ita vt contra singularem Petri Cathedram, alteram collocaret.

In D. August. epi. 165 & in optato li. 2. cõtra Donatistas

Inueniet quòd ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem & prestantiorem principatum, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndique fideles, in qua semper conseruata est, ea quæ est ab Apostolis traditio.

In Irenæo lib. 3. ca. 3 & in Eusebio li. 5. ca. 6. Eccl. Hist.

Inueniet quòd meritò sancta Romana Sedes tenet gubernacula regendarũ cuncti orbis Ecclesiarũ, cùm propter alia, tum quia semper hæretici fetoris expers permansit: neque vllus vnquã, qui cõtraria sentiret, in ea sedit, sed semper Romanus Põtifex Apostolicã gratiam inuiolatã custodiuit.

In Theodorito ad Renatum presbyterum.

Inueniet Romanam Sedem Apostolica voce laudatam, Hæreticorum præstigias non recipere, etiam si Angelus aliter annunciet, quàm semel prædicatum est: & Pauli authoritate munitam, non posse mutari.

In D. Hieron. ad Ruffinum lib. 3.

Inueniet quòd sola fides Romana, est fides catholica: & quod quicquid est præter fidem Romanam, non est catholicum.

In D. Hieron. contra Ruffinum. lib. 1.

Inueniet q̃ Romana fides vsq; adeo catholica semper fides est habita, vt Gratian' Imp. (quo imperãte vixit Hierõ.) noluerit de fide disputari, sed edictũ fecerit, vt cuncti, qui suo imperio parebãt, eam religionẽ retinerent, quã vertex Apostolorũ

In Sozomeno lib. 7. ca. 3. Eccl. Hist. & Trip. li. 9. c. 7.

Petrus initio tradidisset, ac tum Damasus Romanus Episcopus custodiret: & hoc non modò in Ecclesiastica legitur historia, sed etiam edictum ipsum in codicem Iustiniani de summa Trinitate, Lege cunctos, relatum est.

In Stanislao Hosio de fide et symbolo cap. 28.

Inueniet quòd nõ modò nemo fuit vnquam Catholicorum, qui de fidei causis, siquid esset in dubium vocatum, non ad sedem Apostolicam referendum esse putaret: verùm etiam Hæreticos id fecisse, ecclesiastica docet historia, vbi legitur, quòd Eusebius Constantinopolitanus Episcopus ad Pontificem Romanum Iulium miserit, atque ab eo petiuit, vt in causa Athanasij iudex esse vellet: quin tota illa synodus Episcoporum, quæ fuit Antiochiæ cum Eusebio cõgregata, acta sua eiusdem Pontificis iudicio comprobari petiuit. De Fortunato Pseudoepiscopo ab Hæreticis constituto, deque Basilide, quòd Petri Cathedram appellauerint, memoriæ prodidit Cyprianus. Fecit idem Petrus Habaillardus diu Bernardi temporibus. De Cœlestio autẽ scribit Augustinus, quòd is beati Papæ Innocentij literis nõ est ausus obsistere: imò se omnia quæ sedes illa dãnauerat, dãnaturum esse promisit. Idem hoc factũ est à nostri tẽporis Hæresiarcha Luthero, cuius hæc verba sunt ad Leonẽ X. Beatissime Papa, Prostratũ me pedibus tuæ Beatitudinis offero, cum omnibus, quæ sum, & habeo: Viuifica, occide, voca, reuoca, approba, reproba, vt placuerit vocem tuam, vocẽ Christi in te præsidentis & loquẽtis agnoscam. Quamuis hæc illius hypocrisis, nõ diutius, quàm Cœlestij durauerit.

Socrates Hist. Eccl. li. 2. c. 11.

Cyprianus li. 1. epist. 3. & 4. Bernardus epist. 109.

Aug. de peccato originali, lib. 2. cap. 7.

In epi. Nicolai Papæ ad Michaëlem Imperatorem.

Inueniet Romanã Sedẽ à nemine iudicari, primò Dioscori Alexãdrini Antistitis exẽplo, qui sine vlla restitutione à Cõcilio Chalcedonẽsi dãnatus

fuit, co

fuit, eò quòd in Concilio secundo Ephesino profano ponens os in cœlū, dictauit excōmunicationem in Leone Pontificem Romanū, & illius legatos cōtempsit. Secundo exemplo Concilij Romani, siue Sinuessani, in quo nullus Episcoporum in Marcellinū Papam, qui tempore Diocleſiani idolis sacrificauerat, sentētiam proferre ausus est: sed illi sæpissimè omnes dixerunt, Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio: quia prima Sedes non iudicatur à quoquam.

Inueniet quòd non sine causa tanta fuit semper Romanæ Ecclesiæ authoritas, & quòd in ea, vt scribit Augustinus, Apostolicæ Cathedræ semper viguit principatus. Nam cùm aliæ omnes Ecclesiæ, quibus Apostoli præfuerunt, à fide defecerint, solam hanc sanctā & Apostolicā matrē omnium Ecclesiarū Christi Ecclesiā per omnipotentis Dei gratiā à tramite Apostolicæ prędicationis nunquā errasse, nec hæreticis prauitatibus deprauatā succubuisse probatur: sed quam ab exordio fidei Christianę normā ab ipsis Apostolis accepit, in ea semper illibata permansit. Defecit Hierosolymitana Ecclesia, cui præsedit Iacobus: Alexandrina, vbi Marcus: defecit Achaia, vbi Andræas: defecit Asia, vbi Ioannes: defecit India, vbi Thomas: defecit Persis, vbi Iudas: defecit Æthiopia, vbi Mattheus: defecit Phrygia, vbi Philippus: defecit Græcia, vbi Paulus: Sola fuit, & est Ecclesia Romana, ad quam, vt pręclarè scribit Cyprianus, nunquam accessum habere potuit perfidia.

In Stanislao Hosio de fide & symbolo, cap. 28.

D. Cyprianus, lib. 1. epist. 3.

CAPVT XXXIIII.

De priuilegiis Petri Apostolorum Principis.

In Stanislao Hosio de fide & symbolo, cap.28.
Ioan.17.

INueniet quòd caput Ecclesiæ Christus ad Patrem suum cœlestem ex hoc mundo migraturus, atque ita facturus, vt genus humanum corporali præsentia destitueret, cùm sub tempus suæ passionis orasset Patrem, vt eos quos dederat sibi seruaret, vt essent vnum, sicut ipse cum Patre vnū erat, quò facilius vnitas hæc sempiternis temporibus retineri posset, ascensurus ad patrem, vni curam Ecclesiæ suæ mandauit, vni pascendas oues suas cōmisit, vnum illum Principem designauit multis argumētis, vt ipse quidem in cœlis author esset vnitatis perpetuæ: Petrus autem, & quisquis ei successisset, eiusdem retinendæ dux & Princeps in terris haberetur. Vnitatis igitur constituendæ principium Christus, & retinendæ per eundem Christum Petrus, & eius successor statuitur.

Ioan.21.

In diuo Basil. de pœniten. Homil.57.

Inueniet, quòd non derogat gloriæ Christi, ea quæ sua sunt cōmunicare nobiscū: nam cùm Dei filius esset, hominis filius fieri dignatus est, vt hominum filiis Dei filios esse liceret. Petrus igitur petra est, sed nō vt Christus petra. Christus enim revera petra est immobilis, & inconcussa: Petrus verò propter hanc petram. Largitur enim Deus suas dignitates, non euacuans se, sed habens, dat. Lux est: Vos estis, inquit, lux mundi: Sacerdos est, Sacerdotes facit: Ouis est, Ecce ego mitto vos tanquam oues in medio luporum: Petra est, petram facit: & quæ propria sunt ipsius, largitur seruis. Quamuis igitur petram esse Christum dicat Apostolus, tamen cum Petro in consortium indiuiduæ vnitatis & potestatis assumpto, nomen hoc cōmunicare dignatus est, inquiens: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.

Ioan.8. Matth.5. Heb.5.et 7. Luc.22. Act.8. Matth.10. 1.Cor.10. Matth.16.

In Reginaldo Polo ad Regē Angliæ lib.2.

Inueniet, quòd Christus duo didrachma sol-

uit cùm staterem numerauit: Vnum pro se, alterū pro Petro, vt significaret in sua familia duplex esse caput, quorum alterum esset Deus & homo, alterū purus homo, id est Petrus. Sic enim interpretatur Augustinus Ait enim: Saluator quando pro se, & pro Petro solui iubet, pro omnibus exoluisse videtur: quia sicut in Saluatore erant omnes causæ magisterij, ita post Saluatorem omnes in Petro continentur: ipsum enim constituit caput omnium.

Math.17. D. Aug. in 2. parte quæstionum, ex nouo testamen. cap. 75. Tom.4. D. Hieron. in ca. Mat.18.

Inueniet, quòd discrimē inter Christū & Petrū, vt capita Ecclesiæ, hoc est, quia Christus est petra natiua, Petrus autem est petra ab ædificatore primo posita in fundamento Ecclesiæ: ac talis quidem petra fuit Petrus, quem Christus vt ædificator in imo fundamento ædificij Ecclesiæ posuit, quæ onus aliorum, quæ superædificanda erant, sustineret: sed ita tamen, vt nec Petrus ipse, nec reliqui omnes in se ipsis consisterent, sed in altera illa petra, in monte illo magno, qui omnia sustinet, lapis, vt inquit Daniel, sine manib' abscissus, factus mons magnus, omnem terram complens, atque hoc nimirum est quod dixit Paulus: Fundamentū aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Iesus.

In eodem Reginaldo Polo eodem lib. paulò supra. Daniel.2. 1. Col.3.

Inueniet, quòd Ioannes semper adhæsit Petro post mortem Domini, declarans personam Domini in Petrum fuisse translatam: id quod clarius ostendit post mortem Domini: nam cùm præcurrisset citius Petro, & venisset prior ad monumentum, noluit tamen introire in monumentum ante Petrum.

In scripturis. Ioan.20.

Inueniet quòd Petro primū pedes lauit Christus, vt ex Euangelio Ioannis decimotertio deducit Augustin, quòd vnus Petrus venit ad Dominū super

D. August. in Euang. Ioan. tract. 56. Ioan.13. Matth.14.

Ioan 21. super aquas: vnus Petrus traxit rete in terram, *Ioan.19.* quod à multis trahi non potuit: quod Ioanni matrem, *Luc 22.* Petro sponsam suã Ecclesiam Christus commisit, quòd nulli nisi Petro dixit: Tu es Petrus, & *Matth.16.* super hanc petram, &c. Rogaui pro te, Petre, vt *Ioan.21.* nõ deficiat fides tua, &c. Pasce oues meas: & quòd à nullo aliorum discipulorum exegit Christus maiorem amorẽ, quàm à Petro: quia in eo vno gregis sui, pro quo mortuus est, salutem ponere videbatur, vt sustineret partes suas in Ecclesia.

In scripturis. Inueniet quòd cõtendentibus de primatu Apo- *Luca 22.* stolis, Christus indicauit, Petro illũ cõmisisse, cùm inquit: Simõ, ecce Sathanas expetiuit, vt cribraret vos sicut triticũ: ego autẽ rogaui pro te, vt nõ de- *Ioan.21.* ficiat fides tua, & tu aliquãdo cõuersus confirma fratres tuos: quod clarioribus verbis cõscensurus ad Patrẽ idẽ Dei filius patefecit, cùm dixit: Simon Ioannis diligis me plus his? pasce agnos meos.

Inueniet quòd quamuis Apostoli omnes missi sunt à Christo eius legati in vniuersum orbem, ex eo tamen non consequi, omniũ authoritatem *In scripturis.* fuisse œcumenicam, & æqualem, & quòd omnes fuerint Petro pares: siquidem sine ordine fuisset Apostolicus ordo, & Ecclesia tota fuisset sine capite, & omnes Apostoli fuissent acephali Sacerdotes: præsertim cùm nulli Apostolorum nisi Petro singulariter dictum sit: Quodcunque ligaue- *Matth.16.* ris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. Præterea in cœlis dixit, non in cœlo, sicut reliquis Apostolis, vt indicaret, vniuersaliore Petro datam fuisse authoritatem ligandi atque soluendi, quàm reliquis Apostolis, aut cõgregationi ecclesiasticæ: etenim in plus se habent cœli, quàm cœlum. Quòd si par fuit omnibus Apostolis authoritas,

thoritas, alio quodam modo parem fuisse dicendum est.

Inueniet claues regni cœlorũ vni promissas, datasque Petro, & successoribus eius, non cæteris Apostolis, aut Ecclesiæ: quod satis apertè patet ex verbis Christi, cùm inquit: Tibi dabo claues, &c. nam non dixit: tibi dabo claues, & cæteris Apostolis, aut Ecclesiæ: sed tibi Apostolorum vertici, tibi Ecclesiæ capiti, & fundamento. *In scripturis. Matth. 16.*

Inueniet quod semper se gessit Petrus inter Apostolos tanquam caput Apostolici collegij: Petrus namq; fuit author eligẽdi Matthiã in locũ Iudæ, cõstituit Iacobũ Episcopum Hierosolymorũ; excelluit omnibus in virtute miraculorum, &c. *In scripturis. Act. 1. D. Chrysost. Homil. 87. in cap. Ioan 21.*

Inueniet Petrum vocatũ felix Ecclesiæ fundamentum, & beatum cœli ianitorẽ, cuius arbitrio claues Regni æterni aditus creduntur: cuius terrestre iudiciũ præiudicata authoritas fit in cœlo, vt quæ in terris ligata sint aut soluta, statuti eiusdem conditionem accipiant & in cœlo. *Anicetus Papa in epist. decretali ad Episcopos Galliæ.*

Inueniet Petrum omniũ gentium vocationi, & cunctis Ecclesiæ Patribus præpositum, atque singulari fidei sublimitate, & beatitudinis felicitate dotatum, vt sacram inuiolabilis petræ firmitatem acciperet, super quã fundata Ecclesia portis inferi, & mortis legibus præualeret: nec in soluendis, aut ligandis quorumcunque causis, aliud ratum esset in cœlo, quàm quod Petri decisum esset arbitrio. *Ex scripturis in Hilario in Matt. & li. 6. de Trinit. In Leone Papa in serm. 3. de pass. Domini, & sabbatho post 1. Dominicã Quadragesimæ. Petri iudiciaria potestas.*

Inueniet quòd Petrus est caput Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ vnionis origo, & quod in nouo testamento post Christum Dominum a Petro Sacerdotalis cœpit ordo: quia ipsi primo Pontificatus in Ecclesia datus est, dicente Domino: Tu es Petrus, & super hanc petram, &c. *In epist. Anacleti ad Episcopos Italiæ. Matth. 16.*

Inueniet

1. Cor. 3. Ephes. 2. Inueniet quòd licèt scriptum sit, quod fundamentū aliud nemo potest ponere præter id quod positū est, quod est Christus Iesus: & quod Christus est lapis ille angularis, qui facit vtraq; vnum, & in quo omnis ædificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino: tamen quemadmodum Moyses cōscensurus in montem vt cum Exod. 24. Deo loqueretur pro populo, reliquit post se Aaronem, cui in gubernādo populo suas vices commisit: Ita totius humani generis apud Deū legatus, 1. Ioan. 2. ac nostræ salutis author & parens Christus ascensurus in cœlum, vt tanquā Sacerdos in æternum secundū ordinē Melchisedec, per proprium Hebr. 8. sanguinē introiret semel in sancta, æterna redemptione inuenta, sedensq; ad dextram Patris promissum Spiritum sanctū in filios adoptionis effunderet, reliquit post se Petrum, vt tanquam petra ac lapis ingens, & ceu Vaticani immobile saxum ædificādæ Ecclesiæ suæ pondus, loco sui sustineret, atque suas partes in sustinēdo ecclesiastico onere susciperet, dicēs ei. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Ex quo Petrus a Christo petra & cognomen, & firmitatē accepit: Vt ea ratione qua Petrus erat petra petræ, nunquā fides eius deficeret, & nunquā portæ inferi præualerent aduersus illum.

D. Augu. de verbis Dom. in Euāg. Mat. serm. 13. in principio.

Matth. 16. D. Aug. Tom. 7. Homil. 1. Act. 10.

Inueniet quòd Petrus super omnes, qui filij sunt, potestatem accepit, non vt Moyses in gente vna, sed in vniuerso orbe.

In D. Chrys. super Actus Apost.

Inueniet quòd Dei filius Iacobum localiter per Petrum in vno loco terminat: Petrum autem per se sine aliquo medio totius orbis ordinat Magistrum atque Doctorem.

In eodē super Ioā. Hom 87. ex cap. 21.

Inueniet quòd Dei filius, quę Patris est, & quæ ipsius sunt, potestatē Petro vbique terrarum concessit:

In eodē super Matth.

cessit: & homini mortali omnium, quæ in cœlo sunt, dedit authoritatem, dando eidem claues, ad hoc vt Ecclesiam vbique terrarum amplificaret. *In Petro iudiciaria potestas*

Inueniet Apostolos quoddam humanũ scandalum concepisse, quod in se occultare non potuerunt, & timorem cordis non sustinebant, in eo quod videbant Petrum sibi præferri, ex quo accesserunt ad Iesum dicentes: Quis maior est in Regno cœlorum? *In eodẽ Chry. super Matth.*

Inueniet quod Petro Dominus indistinctè oues suas cõmisit, dicẽs: Pasce oues meas, Vt sit vnum ouile, & vnus Pastor. *In eodẽ super Act. Apost. Ioan. 21. Ioan. 10.*

Inueniet quod Dominus generatim atq; vniuersè Petro dixit: Quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. *In eodem Matth. 16.*

Inueniet quòd nulli alij quàm Petro Christus quod suum est plenum, sed ipsi soli dedit. *In Cyril in li. Thesaurorũ.*

Inueniet præstantissimum quendam ex Patribus Petro in persona Christi ita loquẽtem, Ter te interrogo, an ames, an ames, an diligas: quia ter me trepidus ac timidus negasti: nũc autẽ reductũ, ne credant te fratres gratiam & clauium authoritatem amisisse, quia amas me, coram ipsis, id tibi iam confirmo, quod meum est plenum. *In D. Chry. ad consulta Bulgarorum. Mat. 26. Marc. 14. Luc 22. Ioan. 13.*

Inueniet quòd Apostoli in Euangeliis & Epistolis affirmauerunt in omni doctrina Petrũ esse loco Dei, & quòd illi omnes ex Dei iussu caput inclinant: & primates mundi illi tanquam Domino Iesu Christo obediunt. *In Cyril. in li. Thesaurorũ.*

Inueniet quòd congregatam & fundatam suprà petram confessionis Petri dicimus vniuersalem Ecclesiam, secundum diffinitionem Saluatoris, in qua necessarium est saluti animarũ nostrarum remanere, eique obedire, eius seruantes fidem & confessionem. *In Epist. Maximi ad Orientales.*

Inueniet

In Stanislao Hosio de fide & symbolo, cap. 23.

Inueniet quòd est petra Christus, est petra fides de Christo, quam confessus est Petrus, est petra Petrus ipse confitens Christum: & quòd hæc adeo sibi nõ aduersantur, vt nisi credas, Ecclesiã, supra Petrum cõfitentem Christũ ædificatã esse, nihil credas. Hinc nimirum diuus Augustinus verba illa Domini dicentis: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiã meam, modò de fide, modò de Christo, modò de Petro ipso, modò de Ecclesia in persona Petri intellexit. Hæc enim vsqueadeo connexa sunt, & inter se copulata, vt re vera aliud sine alio esse non possit. Ex quo delirant maximoperè hæretici, cùm dicunt: Ecclesiam super fidem solam Petri, semoto homine, fundatam esse. Ponunt enim accidentia sine subiecto: nullo enim vnquam temporis momento fides consistere potest separata ab homine. Quocirca si fundamentũ aliquod habere debet fides, in homine habere necesse est. Quid est namque fides ipsa per se, nisi qualitas quędam, nisi accidẽs in mente hominis quoddã? Quamobrẽ qui fidẽ solã sine homine multitudini credentiũ pro fundamento subiicit, putat fidem per se subsistere, & ponit accidens sine subiecto: imò ponit accidens subiectum, & fundamentum substantiæ.

Matth. 16.

In D. Hieron. in lib. 1. contra Iouinianum. Ephes. 2.

Inueniet quòd licèt super omnes Apostolos fundata sit Ecclesia, & cuncti claues Regni cœlorum acceperint: tamen in primis super Petrũ fundatur Ecclesia, & inter duodecim vnus eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio.

In epi. 3. Anacleti, qui fuit temporibus Apostolorum.

Inueniet quòd licèt omnes pares essent Apostoli, Petro tamẽ a Domino est concessum, & ipsi inter se id ipsum voluerũt, vt reliquis omnib' Apostolis præesset, & Cephas, id est, Apostolorum caput diceretur, & omnium Principatũ obtineret.

Inueniet

Inueniet quod Paulus Petrum reprehenderit, id tamen non minuit authoritatem Petri. Etenim in Ecclesia Dei, non dignitas, sed charitas facit vt minor reprehendat maiorem: quamquam fortassis Petro in faciem non restitit Paulus, sed vni septuaginta duorum discipulorum, vt affirmat Clemens Origenis præceptor, in quarto dispositionum volumine, Oecumenius in collectaneis explanationum, & Eusebius Cæsariensis in primo historiæ Ecclesiasticæ. Idipsum de Irenæo Lugdunensi in Gallia Episcopo dicẽdum est: nam si Irenæus, vt refert Socrates in Ecclesiastica historia, libro quinto, capite vigesimosecundo, Victorem Episcopum Romanum redarguit, eò quòd Orientales aliter festum Paschatis, quàm Ecclesia Romana seruantes, communione priuauerit, id profectò charitatis, non potestatis fuit. *In Polo & Pighio.* *Galat. 2.*

Inueniet quòd Pauli Apostolatus in Petri Apostolatum concreuit in Romana Ecclesia, in qua amborum Apostolatus in vnum coaluit: quod in nulla alia Ecclesia de duobus Apostolis accidisse videmus, vt Ecclesia Dei verè esset vna, & oecumenica. Nam Paulo Euangelium præputij, sicut & Petro Euangelium circuncisionis creditum est. *Ex scripturis in Polo.*

Inueniet quòd potestas aliis Apostolis tradita, dignitatẽ Petri nihil imminuit, sicut de Moysis dignitate à Deo data nihil detractatũ est, cùm Deus de eodẽ spiritu, quẽ illi dederat, abstulit, vt septuaginta senioribus impertiret, qui cum ipso populi onus sustinerent, vt inquit scriptura, ne Moyses solus grauaretur. *Galat. 2.* *In scripturis.* *Num. 11.* *In scripturis.*

Inueniet quòd Petro omnium primo reuelauit Christus architecti præstantiam, ex quo merito præstantissimum illi locum ipse operis author dare debuit: imò loquente Petro cecidit Spiritus *Act. 10.* *Matth. 17.*

 sanctus

Marc.9. *Luc.9.* ſanctus ſuper credẽtes, & nubes lucida obumbrauit diſcipulos, & vox de nube dicẽs: Hic eſt filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipſum audite. Quamobrem dum loquitur Petrus, ſummum totius Trinitatis & diuinitatis myſterium mundo aperitur.

Ex ſcripturis in Polo. Inueniet quòd quamuis commune omnibus Chriſtianis nomen ſit petræ (omnes enim a Chriſto factæ ſunt petræ) in hac tamen nominis communitate permagnum diſcrimen ineſt: nam non omnes æqualis dignitatis, ac præſtantiæ gradum, nec parem nobilitatis locum in ædificio Eccleſiæ obtinent. *Rom.12.* Totum hoc explicat Paulus exemplo *1.Cor.12.* membrorum corporis: Licèt enim omnia dicantur *Iſaiæ 54.* membra, aliud tamen alio eſt nobilius, vt oculus pede. Et Iſaias in perſona Dei loquens de Eccleſiæ ædificatione ſub nomine Hieruſalem dicit: Ecce ego ſternam per ordinem lapides tuos, & fundabo te in ſaphyris, & ponam iaſpidem propugnacula tua, & portas tuas in lapides ſculptos omnes terminos tuos, lapides deſiderabiles, &c.

In ſcripturis. *Ioan.1.* *Matth.16.* *Matth.26.* *Ioan.18.* *D. Chryſ. in epiſt. ad Cor. 2. Hom.38.* *Matth.17.* Inueniet quòd Simon Bariona, quòd nomen miſeriæ ac fragilitatis eſt, mutatur in Petrum, & appellatur beatus, poſt veram Chriſti diuinitatis agnitionem, & poſt reuelationem a patre de Chriſto, & eiuſdem confeſsionem. Chriſtus igitur ſuper illum fundauit Eccleſiam, in quo primũ cognitionem Eccleſiæ propriam inuenit: quique ſolus pro Domino in periculo conſtitutus eduxit gladium: & à quo primùm inter homines Chriſtus reſurgens videndus erat: & quem ſolum ex omnibus diſcipulis ſibi æquauerat, & parem fecerat Dominus in ſolutione tributi.

CAPVT

CAPVT XXXV.

De præstantia Romani Pontificis.

INueniet quòd ſicut vna eſt Eccleſia, ita ſuper vnum, qui claues eius accepit, voce Domini fundata eſt: per quem fit, vt Epiſcopatus etiam vnus ſit, multorum Epiſcoporum concordi numeroſitate diffuſus. *In D. Cypriano ad Iubaianũ et Antonianũ li. 4. epi. 2.*

Inueniet quòd ſalus Eccleſiæ à ſummi Sacerdotis dignitate pendet, cui ſi non exors quædam, & eminens detur poteſtas, tot in Eccleſia efficientur ſchiſmata, quot Sacerdotes. *In D. Hieron. cõtra Luciferianos.*

Inueniet quòd non aliunde ſchiſmata & hæreſes obortę ſunt, quàm inde, quòd Sacerdoti Dei non obtemperatur, dum Epiſcopus; qui vnus eſt, & Eccleſiæ præeſt, ſuperba quorundam præſumptione contemnitur, & homo dignatione Dei honoratus; ab indignis hominibus iudicatur. *In D. Cypri. ad Florẽtium Pupianũ li. 4. epiſt. 9. & ad Corneliũ li. 1. epiſt. 3.*

Inueniet quòd ideo per membra ſua Sathanas præpoſitum Eccleſiæ ſua infeſtatione perſequitur, vt gubernatore ſublato atrociùs atque violentiùs circa Eccleſiæ naufragia craſſetur: intelligit enim Sathanas concordiam ſimul iunctam omnino vinci non poſſe. *In D. Cypri. lib. 1. epiſt. 3.*

Inueniet quòd vbi eſt Romanus Pontifex, ibi eſt vera Eccleſia, & quod eſſe cum Romano Pontifice idem eſt, quòd cum catholica Eccleſia communicare. *In eodem li. 1. epiſt. 6.*

Inueniet, quòd Chriſti humanitas, id eſt, ipſe homo, cui tota æternitas pleniſſimam dedit poteſtatem, quem vnus trium aſſumpſit in vnitate perſonæ, tranſuexit ad patrem ſuper omnem principatum & poteſtatem, vt adorarent eum omnes Angeli eius, quem totum dimiſit per Sacramentum, & poteſtatem Petro, & Eccleſiæ eius. *In Cyrillo li. Theſaurorũ. Epheſ. 1. Hebr. 1.*

In eodē Cyril. eodem lib.

Inueniet quod ſicut Chriſtus accepit à Patre dux ſceptrum Eccleſiæ Gentium, ex Iſraël egrediens ſuper omnem Principatum & poteſtatem, ſuper omne quodcunque eſt, vt ei cuncta curuentur, pleniſſimam poteſtatem, ſic & Petro, & eius ſucceſſoribus pleniſſimè commiſit.

In eodem, eodem libr.

Inueniet magnum quendam Patriarcham in perſona Chriſti dicentem Petro: Tu cum fine, & ego ſine fine, cũ omnibus, quos loco tui ponam plenè & perfectè Sacramento & authoritate cum eis ero, ſicut ſum & tecum.

In concil. Chalcedonenſi.

Inueniet quòd Epiſcopus Romanus eſt petra refugij, & quòd ipſi ſoli libera poteſtate ſit ius diſcernendi ſecundũ claues à Domino ſibi datas, & quòd omnia ab eo definita, teneri debent tanquam à vicario Apoſtolici throni.

In Bulla retractationis Pii ſecundi.

Inueniet, quòd quæ ſunt, à Deo ordinata ſunt: & quod requirit ordo, vt inferiora à ſuperioribus gubernẽtur, & ad vnũ tandē perueniatur, tanquã Principem, & moderatorem cunctorum quæ infra ſe ſunt: Et quod ſicut grues vnam ſequuntur, & in apibus vnus eſt Rex, ita & in Eccleſia militanti, quæ inſtar triumphantis ſe habet, vnus eſt omnium moderator & arbiter Ieſu Chriſti Vicarius: à quo tanquam a capite omnis in ſubiecta membra poteſtas & authoritas deriuatur, quæ a Chriſto Domino Deo noſtro ſine medio in ipſum influit.

In eadem. Cõſule Epi. 1. Anaclet. Pap.

Inueniet quòd vnus eſt Chriſti thalamus, vna ſponſa, vnum ouile, vnus paſtor, & omnium Epiſcoporum vnus Epiſcopus Romanus Præſul beati Petri ſucceſſor, & Ieſu Chriſti Vicarius. Petrus namque in Antiochia primùm ſedit, deinde Romam venit: quo quidem tempore florentiſſimam hanc vrbem Neapolim fuiſſe ingreſſum Petrum

res duæ testificātur; Ara scilicet venerabilis ad fores templi hoc in cœnobio mei Ordinis præclarissimo, in qua rem diuinam Eucharistiæ Sacramento fecit, & templum ipsum venerabile, quod ex eadem Ara & Petri nomine æternum nomen seruās, sanctus Petrus ad Aram nominatur. Quæ duo loca, ob innumera Romanorum Pontificum de condonatione peccatorū priuilegia, quas communi nomine Pontificias indulgētias, & spirituales gratias appellamus, ex thesauro Ecclesiæ, atq; ex plenitudine Pontificiæ potestatis in viuos, atq; in mortuos Christi fideles quotidie, sed in solēnibus maximè diebus, maiori munificētia iisdem in locis irrogata, vniuersa hæc ciuitas Neapolitana re ipsa religiosissima, summis & quotidianis honoribus deueneratur: eaque præcipuè vigesimo quinto quoq; anno innumerabili cunctarum fermè gentium concursu celebrātur. Etenim clausis Romæ anno Iubilei, vt appellant, Beati Petri foribus, hoc in templo iisdē cærimoniis, priuilegiisq; aperiuntur, cum publica piè accedētium suorum scelerum venia, & peccatorum omniū condonatione. Sed ad rem redeo. Cùm Petrus Roma, in quam venerat, discedere vellet, Neronis sçuitiā & impietatem declinans, à Domino prohibitus est, & ibi glorioso martyrio ex hac vita migrauit.

D. Petri ad Aram priuileg. a.

Inuenies quòd inter Romanos Pontifices plurimi pro Christi nomine asperrimos perpessi cruciatos, & morte mulctati, coronam martyrij susceperunt. Plurimi confessores egregij vita, moribus & doctrina fulgentes, quamuis sine sanguinis effusione, non tamen sine periculis, & labore, at voluntate parata pro conseruanda sacri Euangelij authoritate moriendi, ad cœlestem gloriam peruenere, vt Gregorius, Damasus, Leo, Innocentius,

In eadem Bulla retractationis Pii secūdi.

tius, Bonifacius, Benedict⁹, & cęteri cōplures alij.

In D. Augu. contra literas Petiliani, li. 2. cap. 51.
Matth. 23.

Inueniet quòd propter malos pastores non est cathedræ sanctitas deserenda, neque gregis vnitas diuidenda: quia neque Christus propter Pharisæos, de quibus ait: Dicunt enim & nō faciunt, Cathedræ in qua sedebant, vllam fecit iniuriam.

In eodē Aug. eodē li ca. 40.

Inueniet quòd merito sanctissimi vocantur, qui sedēt in Petri Cathedra. Quamuis enim non semper immunes fuerunt Romani Pontifices à peccatorum maculis: obtinuit tamen hoc venerabilis & efficax oratio Christi, quòd hactenus fides Petri non defecit, nec defectura creditur in throno eius in seculum: præsertim cùm qui in eo sedent, quadam vnctionis, & Sacramenti sanctitate præditi sint, qua nunquam carere possunt.

In eodem tractatu 5. in Ioā.

Inueniet quòd qui fuerit superbus verbi Dei, & Sacramentorum minister, cum Diabolo & Iuda reputabitur, sed Christi donum nunquam contaminatur. Quod per illum fluit, purū est: quod per illum transit, liquidum venit ad fertilem terram. Putas ne quia ipse lapideus est, nullum fructum ferre poterit? per lapideum canalem aqua ad areolas transit, in ipso nihil generans: at hortis plurimum fructum affert. Spiritualis quidem lux ministerij lux quædam est, quæ ab illuminandis pura excipitur, & si per immundos transeat, non inquinatur.

In Greg. Nazianzeno de sancto lauacro.

Inueniet quòd quamuis spiritum Christi multi non habeant, quo sancti sint, bene tamen habent, quo alios sanctos reddant, siue cùm baptizant, siue cùm peccata remittunt, siue cùm Dei verbum annuntiant, deque scripturę sententia iudicant. Sint duo annuli, vnus aureus, ferreus alter, vterque Regia imagine sculptus, ceræ ambo imprimantur: quid inter signum hoc, & illud interierit?

tererit? nihil. Discerne materiam in cera, etiam si sapientissimus existas, dic quod nam ferri, quod nam sit auri signaculum? vnũ est vtrumque, materia est diuersa: character vnus est, forma vna, absolutio eadem, verbum idem. Noli igitur eum, qui te purgaturus est, expendere: noli eum, qui te iudicaturus est, iudicare.

Inueniet quòd Hæretici, etiam si omnes Christi Sacerdotes incorrupti viuerent, non tamen ab iniuriis se abstinerent: quemadmodum à probris, & conuitiis in Christum olim Iudæorum iniquitas se non abstinuit, tametsi esset Dei filius, & sanctus sanctorum. *Ex vsu.*

Inueniet quod post Constantinum Magnum omnes Principes & Imperatores catholici suos fasces, sua scepta, sua colla semper Vicario Christi summiserunt. *In D.Thom. opusculo 20. cap. 17. & ex vsu.*

Inueniet, quòd hæc est lex Euangelici Regni, vt omnes Imperatores & Reges obliuiscãtur proprij Regni & Imperij: & quicunque in ouile Christi, aut Regnum eius ingredi admittiq; voluerint, aut admissi intus manere, sub illo se humiliẽt necesse est, quamuis piscatore, quamuis ex intima plebe assumpto, cui Christus sui ouilis regimen committere dignatus est. *Ex vsu & ratione.*

Inueniet quòd primi Reges Galliæ & Angliæ sua Regna, & Imperatores omnes sua Imperia à Romano Pontifice recognouerunt. *In historiis.*

Inueniet quòd Lucius Rex Anglorũ ab Eleuterio Romano Pontifice potius, quàm ab Episcopis Galliæ, qui erant propinquiores, fidem acceperit: de quo alia ratio reddi non potest, nisi quia Romæ Petri successorẽ esse sciebat, quem Ecclesiæ Christi in terris Vicarium agnoscebat: quòd etiam clariore testimonio cõfirmatur. Nam cùm *In Polo ad Regem Angliæ.*

postea in Britannia Barbarorum infestationibus fides intercidisset, iterũ renouata est à successore Petri Gregorio Episcopo Romano, qui Augustinum, & alios monachos illuc docẽdi causa misit.

In cõcil. Chalcedonensi, actione 2.

Inueniet quòd in Concilio Chalcedonẽsi, longè omniũ celeberrimo, sic Põtifici Romano Leoni I. acclamatum est: Omnes ita credimus, Papa Leo sic credit, Cyrillus ita credit, Papa Leo ita interpretatus est. & iterum: Omnes sic credimus, Papa Leo sic credit, Anathema ei qui partit, & ei qui diuidit. Hæc fides Leonis Archiepiscopi, Leo sic credit, Leo & Anatholius sic credunt. & iterum: Petrus per Leonem ita locutus est, Apostoli ita docuerunt, piè & verè Leo docuit. & paulò post: Omnes ita credimus, sicut Leo, ita credimus. & iterũ: Viuat per multos annos Leo, ter sanctissimus, œcumenicus, & vniuersalis Patriarcha.

In Socrat. li. 2. ca. 9. eccl. hist. In epist. Innocentii Pap. 92. In decret. dist. 22. & in diuo Aug. epi. 90.

Inueniet quòd Concilia illa, in quibus Romanus Pontifex nõ interfuit, nec in locum suum aliquem destinauit, iuxta ecclesiasticã regulam, qua cautum est, non oportere præter sententiam Romani Pontificis Concilia celebrari, nullam authoritatem habuerunt.

Ex scripturis in Pighio fol. 285.

Inueniet quòd maior est Petri, & successorum Petri, quàm Ecclesiasticæ congregationis authoritas: quia omnia præconia, prærogatiuæ, & priuilegia catholicæ & orthodoxæ Ecclesiæ, in tantum de illa verificantur, in quantum Petro, & ipsius Cathedræ vnitur, & illi haud secus ac fundamento suo ædificium inhæret, & innititur. Huiusmodi Ecclesię promissum est, quod inferorum portæ aduersus eam non valebunt, quod habebit Spiritum sanctũ moderatorem, & quod nunquàm in fide errabit.

Inueniet quòd si quid à petra Petri fuerit auulsum,

sum, aut separatu, ruina est: nec pertinet ad Christi Ecclesiam, & a promissis eius alienum est. *In eodē ibidē.*

Inueniet ex theologicis principiis, ex euangelicæ scripturæ authoritate, ex Apostolicis & synodalibus canonibus, ex Ecclesię orthodoxę cōmuni sensu & recognitione, nō solùm vniuersalium Conciliorum conuocationem ad Petri, successorumque eius Ecclesiasticę Hierarchię prȩsidentiū authoritatem propriè pertinere, sed & omnē eorum authoritatem, omne robur, omnemq; firmitatem actionū synodaliū omniū prorsus à Romani Pōtificis authoritate depēdere: ita vt quod ille firmauit in synodo, hoc robur obtinuerit: quod refutauerit, habere non potuit firmitatem. *Ex scripturis & canonibus in Pighio, fol. 207.*

Inueniet Concilia nihil posse, nisi ad quę conuocata sunt, & ex consensu Romani Pontificis pendere omnia. *In Leone Papa ad Anatholium.*

Inueniet quòd vnius Romani Pontificis inflexibili cōstantia & authoritate, semper in Ecclesia conseruata sit orthodoxæ fidei syncerıtas, vnitas, ordo, & disciplinę vigor. *In Pighio fol. 315. Eccl. Hist.*

Inueniet quod controuersiæ & quęstiones fidei viuo aliquo iudicio terminari oportet: hocq; ad Hierarchiæ ecclesiasticæ præsidem pertinere. *Ex scripturis in Pighio fol. 318. eccl. Hierarch.*

Inueniet quod ad Episcopū Romanū pertinet corrigere errores in vniuersa Ecclesia: & efficacior est authoritas Romani Pręsidis ad conuincendos Hæreticos omni doctissimorum disputatione. *In synodali epist. Conc. Milenitani ad beatū Innocē.*

Inueniet quod nihil iuris habent sine Romani Pontificis authoritate seculares Principes in iudicus synodalibus, quod non modo Constantini Magni, & Theodosij, & Valētiniani, & Martiani, & Basilij Imperatoris, & aliorum catholicorum principum patet exemplo, sed etiam Theodorici alioqui parum orthodoxi Regis, recognotione. *Ex vsu, ratione et historiis. Martianus Imperator in Chalcedonensi Concilio, dist. 96. cap. Nos*

 Hic

Basilius Imperator in fine Cōcilii Octaui D. Ambro. ad Valentinianū.

Hic enim Theodoricus in Concilio quodā, quod in causa Symmachi Romani Pontificis Romæ celebratum est, in quo cùm iste de grauioribus quibusdam criminibus accusaretur ab æmulis & aduersariis, interloqueretur autem Concilium, à se iudicari nō posse primæ sedis Episcopum, prouocabant illi ad Regis arbitrium, vt quem sciebant infensum Pontifici: ille verò seu tantorum Patrū authoritate & consensu permotus, seu (vt tunc multi crediderunt) ob exemplum diuinitus inspiratum, respondisse legitur: Synodalis esse arbitrij in tanto negocio sequenda præscribere, nec ad se quicquam præter reuerentiam de rebus ecclesiasticis pertinere, totum permittens potestati Pontificum.

Ex scripturis in Pighio, fol. 323.

Inueniet quòd cum Romani Pontifices damnant hæreses, & hæreticos homines, non sunt iudices in causa propria, sed in causa Dei, & in causa sibi a Christo commissa: illis enim cōcredita fuit totius Ecclesiæ cura, & administratio.

In speculatore in ti. de legatis in. § nunc ostē dendum, versic. 80. Ex hist. in Pighio, fol. 332.

Inueniet quod Papa est Petri successor, & Vicarius Christi, vicem non Petri hominis, sed veri Dei gerens in terris.

Inueniet quod nec accusare quidem præpositos suos permittitur subditus, quāuis in legitimo iudicio testantur sancti Patres, qui plurimi sub Sixto Romano Pontifice conuenientes, Euphemiū Episcopum irreparabiliter dānasse legūtur quòd Polychronium Hierosolymitanum Antistitem Metropolitanum suum de grauioribus quibusdam, quamuis veris criminibus, accusauerat. Quod si nec accusare prælatū suum, etiā coram legitimo, & superiori iudicio, etiam de veris, & quæ probare potest, criminibus, subdito licet, sed grauius punitur accusator pro eiusmodi præsumptione, & temeritate,

temeritate, quam reus & accusatus pro comprobatis, quamuis verissimis criminibus: quia demũ merentur illi, qui in ecclesiasticæ Hierarchiæ præsidem, totius Christi ouilis, hoc est, catholicæ Ecclesię pastorem & rectorem ab eodem constitutũ Christo, insolentissimè insurgentes, suo illum iudicio conãtur subiicere? quemadmodum semper præsumpserunt Hæretici & schismatici omnes: præsertim autem malè instituti quidam hoc tempore, & in Concilio Basiliensi aduersus Eugeniũ.

Ex historiis in Pighio, fo. 34.

Inueniet, nullum vnquam Romanorum Pontificum de facto depositum, cuius certa fuisset electio: quòd si aliqui in augurati fuère, vel non erãt veri Pontifices, sed intrusi: vel fuerunt tandem in pristinam dignitatem restituti.

Ex catholicis doctoribus in Pighio fo. 342.

Inueniet quòd nullo casu, nisi apertæ hæresis morbo laboraret, contra Apostolicæ Sedis authoritatem: in vno autem casu tantùm præter illius authoritatem celebrari Concilia possint, nimirũ cùm ob dubiam & incertam electionem, est inter aliquos de Papatu contentio, ob quẽ casum Constantiense Concilium celebratum fuit, cùm Ecclesia sub tribus Põtificibus laborabat: sed huiusmodi Concilia nihil possunt, præter vnum illud, ob quod licitè congregari possunt. Hinc decreta Cõstantiensis Concilij nullam authoritatẽ obtinuissent, nisi quatenus à Martino V. confirmata sunt.

Ex scripturis & historiis in Pighio fol. 337. & 342.

Inueniet mortem ciuilem, aut canonicam locum non habere in Romanis Pontificibus: Canonicam quidẽ, quia Ecclesia aut synodus nullo casu superiorem super Papam authoritatem habẽt, præterquam in casu, vt diximus, manifestæ hæresis, vel schismatis: vel si sponte, sua non reluctante Senatu, imperio se abdicauerit, aut suum diem obierit. Ciuilẽ verò, quia cum Petrus seruaretur

in car-

in carcere, nequaquam primitiua illa Ecclesia cõuenit ad successorem illi deligendum, sed oratio, inquit Lucas in Actibus Apostolorum, fiebat sine intermissione pro eo ab Ecclesia: nos instruens, quid nobis in consimili casu faciendum sit. Præterea cùm perfidus ille Imperator Constantinus per Theodoram Calliopam Italiæ Exarchũ Martinum sanctissimum Põtificem catenis vinctũ ad se Constantinopolim duci iussisset, & inde Chersonam Ponti ciuitatẽ (vbi & beatus Clemẽs Romanus Præsul longè anteà exulauerat) relegasset: nunquid Clerus populusque Romanus continuò processerunt ad alterius electionem Pontificis? neque enim solùm expectauerunt eius mortem, sed cùm iamdudum in exilio obiisset, nec tamen mortis eius satis certa perferrentur indicia, vacauit sedes post eius obitum anno integro, & mensibus sex. Immo certè inueniet quod nunquam mentis alienatio in Romanos Pontifices ita inualuit, vt iure de gradu deiici potuissent: pro eis enim rogauit Christus, vt eorum fides & authoritas nullo vnquam modo in regenda Christiana republica deficeret.

Act. 12.

Luc. 22.

In Concilo Chalcedon.

Inueniet Pontificem, & Episcopũ Romanum esse proximum Iudicem post Deum, primatẽ & dominum omnium, vtpotè qui non modo est in Ecclesiæ primatu successor, sed etiam in doctrinæ soliditate, & in pascẽdo sibi commisso grege diui Petri consors & hæres.

In Concilio generali Cõstantinopolitano VIII. & in vita Hadriani Papæ.

Inueniet Romanam Pontificem de omnium Ecclesiarũ præsulibus iudicasse: de eo verò quemquam iudicasse nõ inueniet. Et licèt Honorio ab Orientalibus post mortem anathema dictũ fuisse quidam affirmãt: id nimirùm vel aduersariorum calumnia est, vel (si verum fuit) euenit, quia fuerat de

rat de hæresi accusatus: propter quam solùm licitum est minoribus, maiorum suorum motibus resistere, & prauos suos sensus liberè respuere: quamuis & ibi nec Patriarcharum, nec cęterorum Antistitum cuipiam de eo quamlibet fas fuerit proferre sententiā, nisi eiusdem primæ sedis Pontificis consensus præcessisset: quia prima sedes iudicat omnes, & ipsa à nemine iudicatur, vt patet in depositione Photij, & in animaduersione Tharasij, qui contra sacras regulas, & sanctorum Romanorum Pontificum veneranda decreta, repente de curiali administratione, seculariq; militia, & laicali cœtu ad Cōstantinopolitani Patriarchatus culmen fuerant promoti.

De Honorio vide Melchiorē Canum lib. 2. fol. 415.

Inueniet laicos proceres omnes, etiam si Regali & Imperiali dignitate præfulgeant, in rebus sacris Pontificis Romani iudicio subesse: Pōtificem verò Romanum esse ab omni laicorum imperio immunem. Quocirca neque ligari, neque solui posse à seculari potestate, quia nulli, nisi Dei iudicio, est subiectus: etiam si à recta fide fuerit alienus. Reiici enim Romanus Pontifex potest, si à recta fide defecerit: iudicari non potest, nisi idem sponte sua aliorum iudicio se subiecerit, vt nonnullos summos Pōtifices fecisse legimus: Vel nisi dixerimus eiusmodi Romanum Pontificem iure ab omnibus iudicari posse, & quod idem ipse iam statim pòst agnitam hæresim, de summo illo dignitatis gradu eodem ipso iure deiectus sit.

In decretis Gelasii Papæ.
In D. Ambrosio ad Valentinianū Imperatorē contra Auxentium.
In Hist. Eccl. lib. 10. cap. 28.

Inueniet quòd quemadmodū aliud est in Petro quod spectat ad hominis priuatam excellentiam, aliud quod pertinet ad communem Ecclesiæ vtilitatem. quòd negauerit Christum, hominis erat: quòd confirmaret fratres, erat Ecclesiæ: illud proprium, hoc commune erat. Similiter quòd

Lege Do. Soto 4. sent. dist. 23. quæst. 2. art. 2.

quòd fides Petri propria semper interius seruaretur, hominis priuilegium erat: quòd verò aliis confirmandis solidam fidem proponeret, nec in fidei iudicio deficeret, Ecclesiæ publicum priuilegium erat. Romanus igitur Pontifex non fuit hęres priuilegiorum, aut culparum Petri propriarū, quæ certè ex accidenti publicæ Petri potestati coniungebantur: sed successit in iis, quæ spectabant ad Ecclesiæ communes & necessarias commoditates. Quemadmodum igitur in Petro, ita etiam in Romano Pontifice Petri successore dicendum est. Nam licèt summus Pontifex hæreticus esse possit, (tametsi hoc à præstantissimis quibusdam Theologis nō recipiatur) at quod in fide, iudicio contra fidem definierit, id certè nullo modo fieri potest. sicut enim pro Petro, ita etiam pro Petri successoribus rogauit Christus, vt non deficeret eorum fides. Fides, inquam, ad communem Ecclesiæ vtilitatem: siquidem fides interior Romani Pontificis Ecclesiæ non est necessaria: nam illius occultus & priuatus mentis error Ecclesiæ Christi nocere non potest. Quapropter non est necesse, vt pro interioris fidei conseruatione Romanis Pontificibus Deus semper assistat: at quòd dum ea decernūtur, quæ fidelibus credenda sunt, dumque Ecclesiam Christi in fide dirigūt, nō deficiāt, sed diuina manu teneantur, id Ecclesiæ opus est: ne per publicæ potestatis errorem Ecclesiā faciant in communi veritatis ignoratione versari.

Ex scripturis in veritate Can lib. 6. fol. 4.7.

Luc. 22.

Pighius tenet, quòd Romanus Pontifex nullo modo hæreticus esse potest vide in Hierarch. Eccl.

Inueniet solum Romanum Pontificem habere administrationem vniuersalem in vniuerso orbe esse beati Petri Apostolorum principis successorem, verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ principem, omniumque Christianorum magistrum, atque doctorem, pastorum pastorem, patrum

In cōcilio Florentino sub Eugenio 4.

patrum patrem, Romanorum, & Christianorum omnium Pontificem summum: quò fit, vt Concilia illa sint œcumenica, quæ etiam vnius Pontificis Romani authoritate celebrantur.

Inueniet non posse à fidelibus prouocari à iudicio Romani Pontificis ad qualecunque vniuersale Concilium. *In Pighio lib. 5 cap. 15.*

Inueniet quòd vnius Romani Pontificis, & Apostolicæ sedis iudiciū certius est, quam totius orbis Concilij illius authoritate seclusa. *In eodem fol. 274.*

Inueniet nullum esse verbum in scripturis, quod propriè loquatur de Cōcilijs vniuersalibus: multa verò quæ loquantur de Petro & Petri successoribus, & de Concilijs sacerdotalibus. *In eodem, fol. 286 Eccles. Hierarch.*

Inueniet quòd etiam tempore schismatis, cùm Concilia summā authoritatē obtinent, postquam absoluta fuerint, nulla esse nisi sui capitis, id est, Pontificis Romani fuerint authoritate firmata. *Ex Concilio Basiliensi & Cōstantiensi.*

Inueniet non esse veram synodum, quæ Romani Pōtificis authoritate caret: exquò Conciliū Ariminense sub Constantio, Ephesinū profanum à Dioscoro, Constantinopolitanum à Photio, & istiusmodi reliqua profana Conciliabula deiecta fuere, eo quod non erant Romani Pontificis authoritate collecta. *In Cōcilio Niceno II. quæ est septima synodus generalis & in decretis Marcelli Papæ.*

Inueniet Pontificem Romanum orthodoxam veritatem aduersus generale Concilium Ephesinum profanum tutatum fuisse, & impietatis authorem Dioscorum nō solùm à sede Alexandrina, sed ab vniuersa Christi Ecclesia abiecisse. *In Concilio Chalcedonēsi.*

Inueniet quod orthodoxis venerabilior, contrà vero hostibus orthodoxæ fidei formidabilior semper fuerit vnius Romani Pōtificis, quā omniū Conciliorum authoritas, vt de Leontio Arriano Antiocheno patriarcha, & de Celestio constat, *In Eccles. Historia.*

qui

qui nulla synodali authoritate, nullis doctissimorum Patrū aduersum eū scribentiū rationibus, disputationibusque, nisi vnius Pontificis Romani authoritate superari potuit: non audens (vt refert diuus Augustinus libro secundo aduersus eundē) Beati Innocentij literis resistere: sed promisit omnia quæ Sedes Romana damnaret, se etiam damnaturum. Nam & rationes, & scripturas eludebat facilè, at Romanæ Sedis authoritatem toto orbe recognitam, nec eludere potuit, nec contemnere.

In Pighio li.4. cap.13. ecclesi. Hierarchiæ.

Inueniet quòd ad Ecclesiam catholicam non pertinent, qui Romano Pontifici non subsunt, & non obediunt. Fides enim Sedis Apostolicæ regula est orthodoxæ fidei.

In Cyrillo in li. Thesaurorū

Inueniet quòd subesse Romano Pontifici est de necessitate salutis: quia qui Christum imitantur, vt ipsius oues vocem eius audire debent, manentes in Ecclesia Petri, non inflantes se vento superbiæ, ne fortè tortuosus serpens propter contentionem eorum, illos, vt Euam olim de Paradiso, eiiciat.

Gen.3.

In epi. Ciricii papæ ad Aphricanos Episcopos, & in epi. Gregorii Magni ad Constantium Augustum. In historia Antiochenæ Synodi et Iulii Papæ Ex scripturis in Oratione de libertate Christianæ lib.1.cap.14.

Inueniet quempiam ordinatum fuisse Episcopum nunquam, sine authoritate Romani Pontificis, & sine Apostolicæ Sedis consensu omnem promotionem Ecclesiasticam esse irritam.

Inueniet non confirmatos authoritate Romani episcopi, non fuisse agnitos pro episcopis ab orthodoxo populo.

Inueniet quod Romanus Pontifex ex plenitudine potestatis super vniuersos Christianos principes potest hæreticos, & schismaticos Reges, & Imperatores ob crimen hæresis priuare suis imperiis: & in temporalibus prorsus eximere Christianam plebē ab obedientia & subiectione, & iurisdictione eorum.

Inueniet

Inueniet quod omnes Christiani, vt membra sunt capitis Christi, tenentur ab Apostolico verti ce, & throno Romanorum Pontificum quærere, quid ipsi credere & tenere debeant.

In Cyrillo in libro Thesaurorum.

Inueniet neque Patriarcham Constantinopolitanũ, neque Antiochenũ, neque Alexãdrinum, neque Hierosolymitanum, neque aliorum quempiam se intromisisse vnquam in Romanam Sedem: sedes autem Romana in omnibus se principem tenere locum semper ostendit, iudicans omnes: à nemine, nisi à Domino, iudicanda.

Ex vsu & historiis.

Inueniet quòd Athanasius & Paulus confugientes ad Iulium Papam, citatis & excommunicatis Hæreticis, restituti sunt.

Socrates in hist. eccl. lib. 2. c. p. 15

Inueniet ex vmbra veteris Synagogæ præsides Ecclesiæ tantam iurisdictione habere, vt omnes obtemperare teneantur simpliciter ac diligenter præcepto, ac distinitionibus doctrinæ eorum, tanquã præsidentiũ Cathedræ, & loco, quẽ elegit Dominus: & qui nõ obedierit eis, moritur.

Deut 17. et in Pighio fol. 15.

Inueniet vnum Romanum Pontificem habere in Ecclesia Dei summũ in pçnu & diuinos thesauros dispẽsandi plenitudinẽ potestatis, & quod Romano Pontifici subesse, est de necessitate salutis; sicut vt salua sint membra, oportet capiti esse annexa, & eius necessariis motibus obedire.

In D. Thom in opusculo primo, cap. ..

Inueniet quod Romanus Pontifex est sacerdos magnus, summus Pontifex, princeps Episcoporum, hæres Apostolorum, primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedec, dignitate Aaron, authoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, vnctione Christus.

In D. Bernardo ad Eugenium Papam.

Inueniet a Catholicis patribus publice sancitum fuisse, vt nomen illius, qui Sedi Apostolicæ præfuerit, tanquam omnium Domini, in omni-

In constitutionibus Conc. Vasensis sub Leone I. & Theodosio iuniore.

in omnibus Ecclesiis, in Missa recitaretur.

Ex vsu & rei cognitione in Pighio lib. 4. c. 11. et sequentibus.

Inueniet totum orbem semper Romanorum Pontificum magis, quam Imperatorum iudicium, & authoritatem secutum fuisse.

Inueniet authoritatem Ecclesię in Apostolica sede Romana relucentem, cùm eam in rebus arduis fidei consuluerit Hieronymus ex Asia ad Damasum: Augustinus ex Aphrica ad Innocētium, & Bonifacium, & Cyprianus ad Corneliū: Athanasius ex Ægypto ad Marcum, & Iulium: Ambrosius ex Italia, &c. Immo verò inueniet etiam Hæreticos & schismaticos post longas concertationes & dissensiones, & post multa scripturarum examina tandem ex longinquis orbis terrarū partibus Romam ad Sedem Apostolicam cōfugisse, quo ex vetustissimo & incorrupto Romanæ Ecclesiæ deposito orthodoxæ fidei regulam acciperent, vt in Concilio in Tyanis congregato factum fuisse testis est diuus Basilius, epistola octuagesima secunda ad Patrophilum Episcopum.

Denique inueniet quòd Ecclesiastica Hierarchia est necessaria, si modo Ecclesia esse debet: quod eadē instituta fuit à Christo, & in ea Petrus obtinuit primatum: quòd Romani Pontifices in Petri locum successerunt: quòd iidē Romani Pontifices eundem primatum magna cum libertate super Ecclesiam vniuersam sempèr exercuerunt: quod Concilia omnia Romani Antistitis iudicio, atque censuræ subiecta sunt: quod nemo a Romani Pontificis authoritate, nisi qui ad Christi ouile nō pertinet, exemptus est: quòd Spiritus sanctus, etsi adsit omnibus in Conciliis siue œcumenicis, siue sacerdotalibus, in iis tamen quæ sunt fidei in nullo adest ita plenè, vt in summo Pontifice: quod Papa consecratur vt sacerdos, & coronatur

vt Rex:

vt Rex: quòd vnitas catholicæ, & orthodoxæ Ecclesię non ex vnitate regij muneris, sed ex vnitate sacerdotij pendet: quod consensus & confessio catholicæ & orthodoxæ Ecclesiæ, cuius caput & moderator est Romanus Pontifex, pendet ex certissima, & infallibili amussi, & regula rectæ scripturarum intelligentiæ: quòd quemadmodum Ecclesia est os catholicæ veritatis, quo Deus sua patefacit arcana, non tantùm hominibus, sed etiã Angelis, vt testatur Paulus, sic idẽ Deus per vicariũ suũ in terris Romanũ Pontificẽ omnia saluti necessaria explicat & aperit ipsi Ecclesię: quòd ad summum Romani Pontificis iudicium, & ad supremã illius potestatem omnia tãquam ad lydiũ lapidẽ referẽda sunt: & quòd illi vt Deo & Christo subiecti esse debemus. In eo enim super cæteros mortales omnes latitat, & residet Christus, & sine eo vera Ecclesia in terris esse nõ potest: quẽadmodum neque possunt humana membra vllo modo sapere, aut viuere sine capite. *Ephes. 3.*

CAPVT XXXVI.

Exprobratur non nullorum Christianorũ Principum segnities in defendenda & propaganda Christiana republica.

QVæ cum ita se habeant, vt profectò ita se habent. quid est, Rex pientissime & potentissime, quod tot veteris disciplinæ euersores, tot assertores nouorum dogmatum, tot nouorũ mysteriorum magistros, tot perfidorum, & improborum hominũ duces, nõ modo vsquequaq; passim in quamplurimis Christiani orbis prouincijs, sed in tua etiam iam olim semper sacrosancta & Christianissima Gallia impunè viuere, atque (quod longè detestabilius est) superbissime regnare, & dominari permittitur? O Princeps causa, huccine rerum venimus? O Christe, hęc sunt fidei tuæ incrementa? his artibus Regnum tuũ administratur?

ſtratus? His armis huius temporis principes tuam ſacram Rempublicam, tuam ſponſam Eccleſiam tuentur? Hunc ſanguinem pro teſtamento tuo, & pro patriis legibus effundunt? Hęc eſt data dextera, qua cum tuorum, tuorū dico, non ſuorum regnorum gubernacula ſuſceperunt, ſe iureiurādo obſtrinxerunt, vſque ad vltimū ſpiritum pro lege ſancta tua pugnaturos? Hic eſt enſis? hic eſt ille gladius, quem pro tui nominis gloria ex ſacerdotali munificentia, & ex pontificia liberalitate ſuo lateri accōmodauerunt? Hæc ſunt tela, quæ in hoſtes tuos iaciunt, & obiiciunt? Hoc exercitu expugnatur impietas? His cohortibus hoſtes Dei proſternuntur? Huiuſmodi ſunt duces militiæ tuæ? Hi ſunt Reges illi Catholici? Chriſtianiſſimi? Fidei defenſores? Primogeniti Eccleſiæ? Chriſtianę reipublicæ propugnatores, per quos ſepulchrum tuum toties receptum fuit, & inſtauratū? qui tot Aphricæ & Aſiæ chriſtianis Principibus ereptas vrbes recuperauerunt? per quos tot Hiſpaniarum Regna ab impietate Maurorum expurgata ſunt? qui tot terreſtribus, & naualibus copiis aduerſus tui nominis hoſtes toties dimicauerunt? Hi ſunt illi magni Conſtantini, Pipini, Caroli, qui tot muniſicentiſſima templa per vniuerſum orbem tāta pietate tuo ſancto nomini dicauerunt? O Chriſte, in quæ nam tempora me ſeruaſti, vt hęc videam, vt hæc ſuſtineam. Euertitur templum tuum, o Deus, Religio tua in ſuperſtitionem cōmutatur, dies feſti tui, cærimoniæ tuæ, cultus tuus, ſacra tua, ſacerdotes tui profanantur, & proceres tui, præfecti, & pretores tui, miniſtri tui, ſerui tui hęc vident, hæc patiuntur, & tacent, diſſimulant, tolerant, &, quod grauius eſt, illorum nonnulli ſceleratis & profanis eorum factionibus fauent.

Hæc

Hæc verò est via, hic scilicet est modus tantoperè laboranti Christianæ Reipublicę subueniendi, atque iam olim fortunatissimos, nunc autē miserrimos, ac prorsus à Barbaris & Christiani nominis hostibus tanto cum totius Christianę Reipublicę detrimento oppugnatos, & expugnatos Cyprios recuperandi atque recipiendi? An quod instat ceruicibus vestris maximum malum, non videtis, & quæ futura sunt vobis Barbarorum & inimicorū vestrorum reliquiis innumera incommoda, non animaduertitis? Quid sustinetis? quid dissimulatis? quid toleratis vltrà? An nescitis quòd in cæteris humanis rebus omnibus tolerantia aliqua ex parte tolerabilis essè potest: in iis autē rebus, quæ ad Dei cultum, & animarum salutem, Reipublicæque trāquillitatem, & incolumitatem attinent, nefas aut impium aliquod dissimulare, maximè impium est, atque nefandum. Et vobis præsertim Principes viri, qui cum vestrorum Regnorum hæreditate, Religionis tutelam suscepistis. Idcirco gladiū, idcirco sceptrū geritis, idcirco ius & imperiū in eos, qui in dominatu vestro sunt, habetis, vt eadē illa in eosdē, cùm opus fuerit, exerceatis. In potestate, in manu vestra est salus populorum: quia tutela Religionis & Reipublicæ, vestræ fidei commendata est. Quod si vos veri cultus Dei, & Christianæ reipublicę curam & defensionem abiicitis, quis nam eorūdem patrocinium suscipiet? Non permanere autem in suscepta catholicæ Ecclesiæ defensione, aut perfidia est, aut animi imbecillitas.

Tolerantia in rebus humanis aliqua ex parte tolerabilis esse potest, in iis autem rebus quæ ad Religionem spectant est prorsus impia.

Principes ideirco principes in populo Dei cōstituti sunt, vt sint catholicæ Ecclesiæ, & religionis propugnatores.

CAPVT XXXVII.

HIS maximè temporibus, quibus nonnihil respirare Christiana Respublica cœpit, singulari

Obiter meminit Author

victoriæ singulari Dei beneficio partæ ad Naupactẽ Sinum.

gulari diuini Numinis fauore beneficio creata: quò omnes apertè intelligerent, Christianum populum Deum habere placatum. Neque enim tantum hostem instructissima, & semper victrici classe suffultum, ceruicibusque Italiæ tam immaniter minitantem, vno nauali prælio tam breui, hoc est, trium aut quatuor horarũ spacio his proximè preteritis diebus Christiana classis superare potuisset, nisi pro ea omnipotens summi Dei manus stetisset. Dimicauerũt quidem fortiter Christiani duces, Iohãnis Austriadis egregia & preclarissima virtus in hoc bello summè enituit, præcelsę Columnę robur fuit inuictum, fuit & Venetorum Prefectorum vincendi studium, & animi ardor præstãtissimus: omnes pro dignitate fecerũt: Attamen sola manus Domini fecit virtutem, sola manus Domini exaltauit nos. Vnus Dominus exercituum, vnus Dominus fortis & potẽs, vnus Dominus potens in prælio ad nihilum deduxit inimicos nostros, & cõclusit triremes hostium, & formidabilem Turcarum classem totã in manus nostras.

Et si christiani Duces fortiter pugnauerunt, victoria tamẽ à Deo fuit.

Deo igitur non hominibus resistit, & aduersatur quicunq; his pulcherrimis & felicissimis inceptis non aspirat, & fauet: atque nõ humana, sed diuina consilia interturbat, quicunque à tam preclaro, & necessario Christianorum principum inito fœdere se subducit, aut alios subducere studet: tanto præsertim Pontifice maximo Gregorio nimirum XIII. huius tam sanctę, & diuinę conspirationis duce & moderatore.

Idcirco Deo, nõ hominibus resistit, qui tã amabile christianorũ Principum initũ fædus dissoluit, aut his felicissimis incœptis non fauet.

CAPVT XXXVIII.

Hortatur Author Principes christianos ad

QVamobrẽ vniuersos christianos proceres & Reges, & omnes quotquot Christo nomen dedistis, appello, atque per vísquequæque labefactatam

befactatam & labentem Christianã Religionem, & per iam dudum in extremis vndique laborantẽ Christianam Rempublicam rogo, atque obsecro, vt memoria vestra repetatis, & vobiscum æquo animo recolatis, Christianos omnes esse vnius Patris Dei, & vnius matris Ecclesiæ filios, vnius mediatoris Christi fratres, & cohæredes, vnius ecclesiastici corporis membra, vnius cęlestis Hierusalem ciues, vnius Christi Vicarij in terris tutelæ commendatos, vt sicut est vnus Deus, vna fides, & vnum baptisma: ita sit vnum ouile, & vnus pastor, cor vnum, & anima vna. Memẽtote, quod omnes quotquot Christo nomen dederũt, sunt vnius incruentæ illius hostiæ, & vnius sacræ illius mensæ participes, in qua norunt fideles quid contineatur: ex quo lites, iurgia, bella inter Christianos multò magis nefanda sunt, quam inter reliquas gentes, eo quòd peculiari & quotidiano nostræ religionis sacrificio, pacem & vnitatem, atque concordiam mutuam profitemur.

concordiam et cõsociationem pluribus rationibus.

Reuocate in memoriam vestram illud sanctissimi Vatis diuinum carmen, quo nunc Apostolica & catholica Ecclesia pro concordia fratrum, & pro parta de hostili classe victoria Deo gratias agens, passim vtitur, inquiens: Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnum, &c.

Psal. 132.

Mementote quas funestissimas tragœdias, & faces semper excitauerit discordia, quæ fuerit Patrum vestrorum Religio, diuinarum legũ obseruantia, perpetuus Christiani populi vsus, catholicæ Ecclesiæ consuetudo, sensus, atque consensus, Apostolicæ sedis in vniuerso christiano orbe tot seculis reuerentia, & authoritas, Regum, & nationum omnium in sacerdotes Dei obseruantia, & in Romanos præsertim Pontifices obsequium

 &obe-

& obedientiæ. Animaduertite quę fuerint semper Hæreticorū artes, quæ fraudes, quæ doctrina, qui conatus, quæ sit vera Ecclesia, quæ commentitia, quæ sunt huius pestilentes Cathedrę, & Synagogæ, quæ illius sacrę societates, atque collegia, quę amborum modestia, institutum, disciplina, mores & fines. Cauete ne vos de sacerdotalibus manibus accepisse gladium in ruinam, non in tutelam Ecclesiæ videamini, neque alteram tunicam tollere vnquam audete, quam Apostoli habere prohibentur: siquidem vna & inconsutilis est Christi tunica, vna vera & salutaris Christianæ fidei traditio, atque doctrina.

CAPVT XXXIX.

Esse Regem et christianissimū regē quid significat, & quantam vim habere debeat in Christianis & generosis pectoribus.

TE autem, Christianissime & præstantissime Rex, cui hunc (qualis ipsecunque sit) paruū laborem in primis suscepi, ne fluctuantis Christianæ reipublicæ, & præsertim ne tantoperè laborantis Regni tui perniciosissimos motus, & impendentem ruinam dissimulasse visus essem, Pręcipuè verò cùm hoc fuerit semper canonicorum Regulariū, & maiorū meorū peculiare, atq; perpetuum institutum, illa nimirùm animo agitare, atque efficere, quæ maximè ad Christianam religionem excolendam, atque ad communem orthodoxorum statum, necnon ad piorum principum existimationem & incolumitatē, & publicè, & priuatim facere viderentur. Cuius quidem rei testis est magnus ille canonicorum Regularium instaurator pater meus, & totius Ecclesiæ doctor insignis Aurelius Augustinus, qui eo tot doctissimorum librorum magnificentissimo, & vere diuino apparatu, de tot catholicæ fidei hostibus triumphauit, vt meritò ab vniuersa Ecclesia veri-

Canonicorum Regularium precipuū institutum in excolenda et propagāda Christiana religione explicatur, quorum preclara vestigia

tatis

tatis assertor, Hæreticorum malleus, scientiæ vas summum, summumque decus Præsulum diceretur. Testes etiam esse possunt (vt de tot eiusdem sacri canonici ordinis sanctissimis & eruditissimis non vita functis modo, sed viuentibus etiam Doctoribus sileam) clarissimi & celeberrimi Patres illi Ricchardus & Hugo, qui ex præclara Parisiẽsi Victorina illa canonica tanquam ex corde Ecclesiæ prodeuntes, tot præclarissimis lucubrationibus, tantaq; vitæ innocentia vsque adeo fuerũt de vniuersa Christiana republica, deq; vniuerso Gallicano Regno (in quo diu tam sancte & gloriose vixerunt) benemeriti, vt nunc eorum nomina ab omnib⁹ summa cum veneratione circumferãtur, & iure sint immortalitati consecrata. Tantorum itaq; Patrũ regiis & certis vestigiis inhærens, atq; illustria, & venerabilia exempla persequens, Te, cui in primis (quemadmodũ dicebam) Christianissime & præstãtissime Rex, hanc paruã operam gratis, & ex animo deuoui, Te, inquam, per summum Numen, & per omnes Cœlites, atq; per diuina & humana iura omnia oro, obtestorque, vt te Regem & Christianissimum Regem esse memineris: Regem dico, id est, Dei ministrũ, pastorem populorum, iuris patronum, iustitiæ custodem, expulsorem malorum, scelerum & facinorũ vindicem, bonorum parentem, publicæ tranquillitatis & felicitatis ducem, & quasi propugnaculum, murum & antemurale. Christianissimum verò, hoc est, præcipuum Christianæ religionis cultorem, præcipuum Catholicæ Apostolicæ Ecclesiæ propugnatorem, præcipuum impietatis hostem, præcipuum nouarum religionũ, & hæreticorum hominũ exterminatorem, præcipuũ Vicariorum Christi, id est, Romanorũ Pontificum defensorem,

in his, quos ad Christianissimũ Regẽ scripsit libellis se persecutũ fuisse, fatetur author.

præcipuum catholicæ veritatis assertorem, præcipuum denique ecclesiasticarum legum, & paternarum traditionū adstipulatorem. Harum rerum si memineris, Optime, sapientissime & inuictissime Rex (vt te perpetuo meminisse tot pro vera religione exantlati labores, tot quibus aduersus impios perfunctus es pericula, tot de tot, ac tantis Ecclesiæ catholicæ hostibus habitæ victoriæ, tot tibi parti triumphi, & posita trophæa testantur) credat, credat mihi Maiestas tua, tuta erit religio, tua regna tutissima, diuina lex intacta, paterni ritus integri, maiorum testimonia incorrupta, Christi & Ecclesiæ hostes profligati, omnia pristinum splendorē, & pristinā dignitatem consequentur: quodque nō est his omnibus minus, & Maiestati tuę summopere optabile esse debet, vetustissima, & amplissima illa de seruata, & conseruata toties veræ religionis maiestate, insignia, quæ a tot maioribus tuis Christianissimis Gallorum Regibus cum regni hæreditate Maiestati tuæ tradita sunt, non modo inuiolata seruabūtur, sed eadē etiam, & maiora quoque: tantoq́, maiora, quanto nunc difficiliora sunt, quàm vnquam anteà fuerint, & regni tui, & totius Christianę Reipublicæ tempora, posteritati tanta cum animarū incolumitate, & Dei, tuiq́; nominis gloria clariora, & illustriora transmittentur.

Concludit author & promittit omnia prospera & tuta Christianissimo Regi, si suæ dignitatis atque paternarum & auitarū artiū memor, in suscepto catholicæ veritatis patrocinio perseuerauerit.

CAPVT XL.

EO que maximè, si nunc Christianissima Maiestas tua, publicæ Christianorū causæ fauens, vt multum certè fauere potest, se quoque ad immanissimorū Christiani nominis hostiū opes frāgendas accinxerit: quòd profectò iure & cōmodè imo honorificentissime etiam à Maiestate tua fieri posse

Valde commodum atque honorificum fore Christianissimo Regi nonnullis rationibus demōstra.

posse satis, vt arbitror, perspicuum est. Siquidem decet potentissimũ Regem in primis Christianæ reipublicæ patrocinium atque tutelam suscipere, ac cum sacris, catholicis, & serenissimis Principibus illis consociari, qui aduersus communem hostem pro communi Christianorum salute, & dignitate arma tam feliciter, & gloriose administrãt. Et quis se acerrimum propugnatorem communis libertatis præstare debet, nisi is, qui inter omnes Christianos Reges præcipuo quodã eulogio semper Christianissimus dictus est, & fuit semper Christianæ dignitatis & libertatis præcipuus vindex? An aliqua fides seruanda est illi, qui Deo, hominibusque periurus, nulli vnquam fidem seruauit? quique nunquam oblatam occasionem prætermittit, Christianorum regna etiam contra ius, & fas inuadendi, expugnãdi, diripiendi, occupandi, &, quod longè detestabilius est, Mahometanis sacris, & superstitionibus initiandi. Vtinam Gallicani regni consiliarij atque primates, & reliqui quoque Christiani Principes hæc & similia æquo animo diiudicarent, hacque præsertim tempestate, in qua illis tanta datur Christiani imperij propagandi, atque de vniuersa Christiana Republica benemerendi opportunitas: quandoquidem non modo tot Christianarũ vrbiũ, prouinciarumque direptiones & iniurias vlciscerẽtur, sed pristinam etiam Christiani nominis virtutem, & maiorum suorũ laude tam propè senescentẽ, ab obliuione hominũ, atque à silentio vindicarent: nec tam fœde permitterent devictũ hostem iterũ in victores insolenter, & superbissime insultare. Cæterùm, Optime Rex, quod ad perturbandã Christianam Rempub. & religionem sieri sibi fas esse alij putant, id Maiestati tuę ne cogitare quidem vnquam liceat.

iur. si eadem Maiestas Christianissima Gallicanus opes aduersus Turcã pro cõmuni Christianorum fœdere iunxerit.

liceat. Etenim illud regnum diuina prouidentia tuæ fidei cōcreditum est, quod semper religiosissimum fuit, & à sacris seditionibus alienum: illorum prætereà Patrum & Regū es hæres, qui semper sancti, & Augusti habiti sunt, atque fuerunt semper religionis colentes, & Christiani populi propugnatores, vt tot Gallorū Regum in Sarracenos, atque in Barbaros, & in contumaces Reges victoriç testimonio sunt: quorum Maiorum tuorum præclara, & vetustissima exempla te imitari, Rex inclyte, tutius iudico, quam callida, & periculosa illorum cōsilia audire, qui honesto quodam, sed falso certè pietatis & religionis titulo, rebus nouis studētes, Rempublicam vndique euertere, atque prçclarum & sanctissimū fœdus istud (quo nihil optabilius atque beatius Christi fidelibus accidere poterat) dissoluere adnituntur. Hçc habui, præstantissime Rex, quç his meis monitis, & precibus hoc tempore Maiestati tuæ deferenda iudicaui: nō quia de summa, & diuina tua integritate & religione aliquo modo dubitarem, sed vt Maiestas tua cōmodius & tutius declinaret perfidorum hominum insidias, quas tibi vndique impro bi, & turbulenti homines tetenderunt: ita vt non sine singulari quodam diuini Numinis beneficio factum esse pij omnes affirment, Maiestatē tuam à tanta Gallicani regni contagione, & damnatarum opinionū lue prorsus intactam permansisse: cùm tot Galliæ Reguli tam breui, & tam indignè à vera religione defecerint. Sed hoc erit summæ pietatis tuæ apud omnem æternitatē immortale testimonium, insignem, & nouum aliquem titulum, & tibi, & posteris tuis Gallorum Regibus pariturum: præsertim si, vt dicebam, cum tutela religionis, reipublicæ patrocinium coniunxeris, respexerisque

Cur tam religiosissimo & Christianissimo Regi, vtpotè qui semper fuerit de Christiana religione atque Repub. optimè meritus, pareneticos & institutorios libros Author scripserit, explicatur.

ſpexeriſque Orientis populos, & præclariſſimam illam rempublicam, quæ felicibus Chriſti auſpiciis fundata; & aucta, cùm fuerit ſemper Chriſtiani nominis decus, & totius Chriſtianæ Reipublicæ propugnaculum, nunc impiorum, & perfidorum Barbarorum vi, ereptis Cypriis, detruncata, vna in primis communis hoſtis impetum, atque tam acerbi, & diuturni belli molem patienter, & conſtanter ſuſtinet, tua ope, tuis copiis, tuo conſilio, tua preſertim preſtantiſſima virtute recreanda. Quod vtiq; adhuc ſumma bonorũ omnium opinione de tua fratriſque tui Henrici III. præſtantiſſimi Principis inuicta & ſingulari pietate, & magnanimitate expectatur.

Preclariſsima reipub. Venetæ tutelã Chriſtianiſsimo Regi commendat author, et magna bonorũ omniũ ſpes in ipſum Chriſtianiſsimum Regẽ de amiſſa Cypro recuperãda innuitur.

FINIS.

Carolus IX. Rex Galliæ natus eſt 5. Kal. Quintil. 1550.
Regnare cœpit Non. Decẽb. 1560.
Obiit 3. Kal. Iunij, 1574.
Iuſta ei perſoluta ſunt Romæ in Sacello Pontificio, 10. *Kal. Quintil.* 1574.

HERCV-

HERCVLI GONZAGÆ S.R.E. CARDINALI,
atque Concilij Tridentini Præſidi amplisſimo,

LVDOVICVS MAIORAnus Grauinenſis Canonicus, Ordinis Lateranenſis F.

CVM optimo, ac ſummo Deo placuerit, Pontificem Max. Pium IIII. pro ſua in Chriſtianam Rempub. paterna charitate, in tot ſeditionũ & diſcordiarũ tempeſtatibus, omni ſtudio & pietate curare, vt tandẽ Tridentinum Concilium ad optabilem, & cunctis ſalutarem, atque felicem exitum perduceretur, hacque de re cùm ad ſingulos Chriſtiani orbis Principes idem ſanctisſimus Pontifex Oratores mitteret, vt ſacrorum Antiſtites, Euangelicæque doctrinæ interprætes & profesſores ob illud idem Tridentum ſe conferrent, cumque deinceps nonnullorum ex amplisſimo Cardinalium collegio, Patrum, multorumque Epiſcoporum profectione apud omnes eadẽ de re ſermo,

in

in dies magis ac magis percrebuisset: Visum est non modo mihi, verum etiam nonnullis summis viris, quibus hunc animi mei sensum aperueram, fore neq; ab ipsa re, neque à Christiani Sacerdotis & Concionatoris munere alienum, me quoque, quamuis in Ecclesia Dei minimum, in tot, tantisque rerum difficultatibus, pro mea tenui parte Christianæ Reipublicæ non deesse. Nactus igitur superioribus proximis diebus quendam satis opportunum meis studiis recessum, hęc quatuor totius huius Tridétini Concilij quasi capita summatim (neq; enim temporis angustiæ latius me vagari patiebantur) cōmentatus sum, & in vnum perpetua quadam dicēdi ratione redegi. Qua quidem in re mihi haudquaquā ea mens fuit, Amplissime Pater, vt tot sanctissimos & sapientissimos vniuersæ Christianæ Reipub. disceptatores & iudices, (quorū grauissimo iudicio & mihi, & ceteris piis omnibus standū est) his meis monitis erudire & instituere vellem: sed vt tantummodo nonnullarum rerum, quæ mihi videbantur rationibus publicis non parum conducere, aditum eis patefacerem, remque ipsam non vniuersam,

uersam, sed duntaxat aliqua ex parte eis indicarem, atque innuerem. Ex quo ipsi postea nō secus, ac si à Speculatore quodam excitati, atque admoniti, actutum, tanquam summi ac præstantissimi duces, in aduentantes hostes irrumperent: atque non amplius admonitoris voce, sed suapte virtute & sapiētia, cætera omnia ex opportunitate administrarent, quoad profligatis vsquequaque aduersariis, essent gloriosam victoriam consecuti. Verum, Optime Antistes, vt meam hanc commētationem Amplitudini tuæ præsertim mitterem, atque dicarem, multis rationibus sum adductus. In primis autem, quandoquidem te a Pontifice Maximo eadem de re summa cum authoritate Legatum esse intelligebam: quamobrem me carere culpa, & quidem maxima non posse iudicabam, ad Patres in Concilio Tridentino scribentem, eum qui inter illos principem locum obtinebat, hoc est, totius Concilij Præsidem, & moderatorem non agnoscere: vt omittam tot ab Amplitudine tua in sodalitatem nostram vltro collata beneficia, tot in bene regenda nostra Republica gratuito susceptos labores, summumq; tui

studium

ſtudium in noſtros homines, in eosque maximè, qui Chriſtianam eloquentiam, & bonas artes profiterentur. Erit igitur nunc tuæ & humanitatis, & pietatis, Vir clariſsime, eandem, licèt minimi ponderis, ſcriptionem, tuo patrocinio commendatam, in tuam fidem accipere: atq; efficere pro cõmuni Chriſtianorum hominum vtilitate, vt iſto in conſeſſu (ſi tamen ita oportere, & expedire videbitur) publicè ſuo tempore recitetur. Fortaſsis enim aliquibus, qui adhuc etiam Chriſtianæ profeſsionis non ſunt prorſus immemores, huiuſce noſtræ admonitionis ſiue hortationis fructus, non erit iniucundus. At verò, faxit Deus, vt quemadmodum ipſi ad hanc paruam operam Chriſtianis hominibus nauandam, non alio quàm Religionis, & charitatis ſtudio impulſi ſumus: ita quoque inclinatæ, & ferè Occidenti Reipublicæ aliquid adiumenti hac noſtra admonitione afferamus. Interim Amplitudo tua tot ſapientiſsimorum virorum præſidio munita, pro ſua prudentia & authoritate, enitatur atque elaboret, vt his longè optimis incœptis (ex quibus certè Chriſtianorum omniũ ſalus magna ex parte pendet)

pendet) vltima quoque Deo adiuuantè, respondeant. Ita enim profectò fiet, vt singulari diuini numinis ope, & præstantissima virtute tua, tot corruptelarum, commentitiorumque dogmatum monstris domitis, atque compressis, ad perpetuam Christianæ Reipublicæ tranquillitatem, & pietatis tuæ memoriam sempiternam, immortalitati commendetur nomen alterius & præstantioris, & clarioris Herculis. Deus Amplitudinem tuam, quam diutissimè nobis incolumen conseruet, eiusque rectissima consilia Christianæ Reipublicæ fortunet.

HERCV-

HERCVLES GONZAGA S.R.E. Cardinalis R.P.D.Ludo: uico Maiorano Grauinati Canonico Regulari Lateranensi S.

ACcepi literas tuas Idi.Februarij Romæ datas, ſimulq; orationẽ tuam Patribus,qui in ſancto Tridẽtino Conuentu nobiſcũ ſunt,miſſam: quã nõnullis doctiſsimis viris legendã dedi, præſertim autẽ Richardo noſtro Vercelĩẽſi,veterano Eccleſię Catholicę militi,& ſummo, vt tute ſcis,Theologo. Verũ quale is iudiciũ de ea fecerit,ex literis,quas ad me dedit, cognoſces: quas,ne tua præſtãs virtus debita cõmendatione fraudaretur,tibi mittẽdas curaui.Gratias & quidẽ mirificas agens,cumulatiſsimè etiã,ſi Deo placuerit,relaturus, quòd me tuarũ vigiliarum, & huius tui honeſti laboris participẽ feceris. Te præterea magnoperè cohortor, vt hæc optimarũ artium ſtudia,quę non modò eorum profeſſoribus, ſed etiam eorum fautoribus maximo decori & ornamento ſemper fuerunt, nulla ratione intermittas:quod,vt cõmodius à te fieri poſsit,dabo operã opportuno tempore, vt & Pontifex Maximus,& veſtræ Reipublicæ moderatores,nõ paruam, neq; vulgarem & tuorum ſtudiorum,& dignitatis tuę rationem habeant. Vale, Nosq; & vniuerſum hunc ſanctum Tridentinum Senatum, apud Deum Altiſsimũ tuis precibus iuua. Tridenti,Nonis Martij, M. D. LXII.

EIVSDEM ORATIONIS partes eodem ordine, quo hîc diſpoſitæ cernuntur, explicatæ.

PRIMA, De vtilitate, & neceſsitate Conciliorum, præſertim autem huius Tridentini, hoc turbulentiſsimo tempore.

SECVNDA, De corruptelis extirpandis, deque lapſa morum diſciplina in priſtinum ſtatum reſtituenda.

TERTIA, De modo, quo Euangelicæ doctrinæ, & Religionis, quæ nunc vigent controuerſiæ dirimendæ, atque ſedandæ ſint.

POSTREMA, De pace, & concordia Eccleſiæ.

LVDO-

LVDOVICI MAIORANI GRAVINATIS, Canonici Ordinis Lateranensis, De optimo Reipublicæ statu Oratio, ad Patres in Concilio Tridentino.

SI vnquam summis Regnorũ moderatoribus necessaria fuit in rebus dubiis prouidentia, & pręstās quoddam animi robur, ne populorũ suorũ salus aduersariorum incursione periclitaretur, atq; ne prouinciarũ suarum iura hostili gladio violarentur: nunc profecto nunc, Proceres sacri, qui habenas rerũ tenetis, & à quorũ sacro & diuino nutu cæteri omnes Christiani Principes pendẽt: nunc, inquam, vobis necessario tantis Europæ incõmodis, & detrimẽtis obuiam eundum est, atq; etiam nunc est vobis tantopere afflictis & profligatis Romani imperij rebus inuicto & excelso animo tandem serio consulendum. Cadens enim Christiana Respublica, cadens quoq; vera religio, quæ etiam apud tot Christiani nominis vrbes, atque prouincias intestinis dissidiis tam indignè labefactata est, atque conuulsa, indiget vestra ope, indiget vestro & consilio, & auxilio, Patres: & vsque adeò indiget, vt si vos mature non opitulemini vtrique & hanc in aliquã contaminatam superstitionẽ, & illam ad summũ interitum ruere necesse sit Amplissimum Orientis imperiũ corruit, Turcarum & Barbarorum insidiis tam fœdè Christianis Principibus ereptum. Opulentissimum Panno-

Pars prima de vtilitate & necessitate Cõciliorũ, præsertim autem huius Tridentini hoc turbulentissimo tempore.

noniæ regnum, totius olim Christianæ religionis firmissimũ propugnaculũ, hac nostra tempestate simili casu fractum est, & comminutum. Germania ferè vniuersa nouã sacrorũ rationẽ suscitauit, nouũ morem, nouã consuetudinẽ in Rempublicam induxit. Britannia pariter omnis è sinu, gremioque sacrosanctæ communis parentis Ecclesiæ bis abstracta est. Heluetiorũ tot Pagi, & ab antiqua Patrũ institutione, & à Republica desciuerũt. Ipsa etiã Gallia, quæ aliàs semper fuit quasi alumna, & nutrix veræ pietatis, de cõmutandis sacris, nouandisque diuinæ religionis cæremoniis, proximis superioribus diebus, vt scitis, turbulenter tumultuata est, & tumultuatur. In reliquum denique Christianum orbem, quæ vitiosæ & corruptæ cõsuetudines, qui pessimi & teterrimi mores non irrepserunt? Instat præterea cõmunis hostis, instat Orientis tyrannus: instat, inquã, nobis iam dudum magna ex parte ad Aphricę syrtes disiecta & capta classe victis & perturbatis, nullaq; ex parte nobis ipsis constantibus. Quamobrem, Patres, indiget vestra ope, & mature, vt dixi, Christiana Respublica. Vsquequaque enim & externis hostibus, & domesticis laborat, ingrauescitque in dies non modò externum, sed etiam intestinũ, & domesticum malum: ad quos confugiat, à quibus opem & auxilium petat, quos appellet, quorum fidem imploret, Christiani populi grex, nullos habet nisi Vos, quos huic prçcipuo & vnico muneri voluit Deus esse præpositos, videlicet illũ pascere ac tueri: siquidem Vos estis in terris signiferi, & duces populi Dei. Vobis in primis diuinitus delatæ atque concreditę sunt præfecturę totius orbis. Principes nostri perinde vt Christi, ita quoque vestri satellites, atque ministri sunt. Vestrum est explorare,

Tantis Christianæ Reip. detrimentis addi potest, recens Cypri, et Gulettanæ arcis, ac Tunetani propugnaculi iactura.

plorare, constituere, atque præscribere, quid Reipublicæ, quid communi vtilitati expediat: illis, & cæteris piis omnibus fas est obtemperare, iussa capessere, dicto audiẽtes esse. Vos posuit Dominus custodes, & conseruatores ciuitatis sanctæ: Vos dedit Deus speculatores domui Israel. Quare è manibus duntaxat vestris occisorũ animas requiret: quia prospexistis insidias, gladiumque aduentatem, & nõ insonuistis buccina, & signum è specula non dedistis, vt populus custodiret se Vnusquisque vestrum per se, nullo adiuuãte, quodammodo certè poterat quondam tetræ & immanis belluæ, cæterarumque ferarum impetum, atque ferociam perhorrescere, de sua quisque incolumitate esse solicitus, gregem sine præsidio relinquere direptionibus, in fugam sese conicere, terga dare. Nunc autem in tanta lectissimorum pastorum, sacratissimorumque procerum frequentia, in tot ducum sapientissimorũ, fortissimorumque virorum centuriis, quo minus vna omnes iustitiæ & pietatis arma capiatis, nulla amplius excusatio vobis vniuersis iure reliqua esse potest: præsertim cùm de vobis præpotens verbum illud, omnipotens sermo Dei, diuina veritas, Princeps omniũ Christus dixerit: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Aucta est, Patres, summe Christiana Respublica, per vniuersum propè orbem radices egit, & propagata est, nullis Barbarorum excursionibus vastabatur, aut vexabatur tunc, cùm sacrorũ Antistites, tunc, cùm diuinæ Religionis cultores, & moderatores de pace, de moribus, de communi salute, deque optimo statu Reipublicæ vna sæpe, ac sæpius consultabant. Nunc autem quid mirum, si & foris, & domi tot contumeliis operitur, tot calamitatibus

Ezech. 33.

Matth. 18.

opprimitur Reſpublica, cùm publicę illæ Seniorũ animaduerſiones, cùm cõmunia illa veterum, & prudentiũ hominum cõſulta, cùm catholica, quæ dicuntur, & œcumenica Patrũ Concilia, tot iam annos, tot iam ſecula cõticuerint, intercapedinem conſultandi fecerint, ſint intermiſſa. Exoriebãtur & olim quidem, atq; etiam inſurgebant quandoque turbulenti homines, adſtipulatores & defenſores nouarũ ſententiarũ, vt Chriſtianam diſciplinam, vt maiorum inſtituta cõmutarent, atq; conuellerent: at ſtatim ſedabantur eorum ſeditiones, actutum coërcebatur eorũ temeritas, confeſtim eorum audacia frangebatur, illicò eorũ conatus cõprimebantur, protinus, repentè, è veſtigio opprimebantur: quia hoc erat illis ſapientiſſimis Patribus noſtris præcipuum ſtudium, hæc præcipua cogitatio, quamprimũ ſacros Chriſtiani Imperij præfectos vnum in locum congregare, omnium ordinum Conuentum agere Seniores ſentẽtiam ſuam de Republica ſinguli dicebant, quodque aſſenſione omnium, vel plurimorũ comprobatum erat, id firmum, & in perpetuũ ratum omnes habebant. Hoc quidem certè pacto, quos de ſtimulatoribus, & concitatoribus ſeditionum, quos de commentitiæ religionis interpretibus Chriſtiana Reſpub. nõ egit triumphos? quę lapſa morum diſciplina in antiquum ſtatum, in priſtinam dignitatem non eſt reſtituta? quos potentiſſimos hoſtes, & domeſticos, & externos non expugnauit, non proſtrauit, non exterminauit? Vtinam, Patres, & apud nos nõ tam rarò, ſed more maiorum frequenter, & aſſiduè in communi Concilio de cõmuni ſalute, ac de publicis rebus decretum eſſet: quãdoquidem in præſentia & leuium, ſeditioſorumque fratrum inuidia, & externorum hoſtium

ſtium vi & tyrãnide fortaſſis tãtopere nõ labora-
remus. Verũ inter has tragœdias, inter hæc incõ-
moda, quæ certè maxima ſunt, gratias quoq; aga
mus maximas ſummo procreatori & principi om
niũ Deo: quia reſpexit nunc tandè Iſrael puerum
ſuum recordatus miſericordiæ ſuæ. Iniſtis enim
tandẽ, vel initum quondam, nunc tãdem diuini
Numinis beneficio abſoluere contenditis, hoc ge
nerale & ſummum toties interruptũ Tridentinũ
Conciliũ. Summũ, inquam, & generale: quando-
quidem in eo non de ſalute tantũmodo ſociorũ,
non de propellendis tantummodo hominũ iniu-
riis, non de vna tantummodo ſeditione ſedanda,
verum etiã de fratrum noſtrorũ, atque de propria
animorum & corporum incolumitate & ſalute,
verum etiã de ſumma rerum agẽdum eſt. Singu-
lis enim ætatibus, etſi aliqua magna & turbulen-
ta diſcordiarum, & ſeditionum tempeſtate iacta-
tam fuiſſe Petri nauiculã inficias certè iri nõ poſ-
ſit: attamẽ (vera vt fateamur) imbres, nimbi, pro-
cellę illę, haudquaquã fuerũt eiuſmodi, vt nauim
curſum ſuum tenentem, impedirẽt, miſerrimum
vt naufragium, extremam vt calamitatem mini-
tarentur. Nunc autem longe plurima eidem ad-
uerſa, atque infeſta ſunt: etenim turbinibus, tur-
bulentiſſimiſque tempeſtatibus, tonitruis, fulmi-
nibuſq; vndique quatitur, atque agitatur chriſtia-
nũ nauigiũ, omniaq; vim & mortẽ vſquequaque
intentant. Ex altera enim parte nõnullorum im-
peritorum remigum pertinacia, cæremoniarum,
& myſteriorum prope omnium remi fracti ſunt:
ex altera verò quibus deprauatæ diſciplinæ flu-
ctibus, quibus morum perditiſſimorum præru-
ptis aquarũ montibus nõ operitur, obruiturque?
Quique præterea tantarum alluuionum, & fœ-

T 5 ditatum

ditatum sentinam exhauriat, ne vnus quidem esse videtur. Quotquot etiã nauim hãc cõscenderunt, ad vnũ oẽs, stomachi fastidio laborant, nauseant, alacri & erecto animo esse nequeunt, vsquequaq; mœrore afflicti sunt, & profligati, vt perditi sese huc & illuc obiiciunt, & prosternunt, omnia denique perturbata atque confusa sunt. Nusquã cõsilio, nusquam pietati, nusquam saluti locus est, nisi hic apud vos, Patres, qui sedetis in puppi, qui clauũ christiani Imperij tenetis, qui gubernacula totius christianæ Reipublicæ tractatis. Sed quia, vt dixit eruditissimus ille, etiam summi gubernatores in magnis tẽpestatibus nõnunquã à vectoribus admoneri solẽt: idcirco vos, optimi & sapiẽtissimi Patres, obsecro, atque obtestor, vt quæ ipse, qui vobiscum eadem in naui sum, iisdem fluctibus, eadem tempestate quatior: quæ inquã, ipse de Republica, de cõmuni salute, de religione hisce chartis. quasi quibusdam internunciis, vobiscum acturus sum, æqui bonique faciatis: atque etiã pro vestra in Rempublicã diligentia, proque admirabili vestra sapientia & prudentia, pro vestra quoque mãsuetudine & humanitate, proque magnitudine periculi, attentè bonaque cũ venia audire, & considerare ne grauemini, præsertim cùm me ad id sanctissimum munus obeundũ sola Reipublicæ charitas impulerit. Præsertim cum ij se non ad conciliandam mihi hominũ gratiam, sed concitatus duntaxat studio pietatis, & veritatis vobis hunc animi mei sensum exprimere, meã hanc de religione sententiam dicere, instituerim. Præsertim cum non multa, & innumerabilia, vt Rhetores solent, ad inanem ingenij eloquentięve ostentationem, sed perpauca quædam & necessaria, vt pios homines, & simplicis veritatis amatores

Cic. In Philip.

tores decet, atque vt huius loci, & horum temporum turbulentissimorũ ratio exigere videtur, sim cõmemoraturus. Præsertim cũ non ad vnũ, nõ ad paucos, sed ad multos, sed ad vniuersos, deq; multorum atq; vniuersorũ incolumitate, & libertate verba facturus sim. Præsertim denique cũ nõ preceptis, nõ institutis, non præscriptis, sed fraternis tantũmodo precibus & obsecrationibus, sed christiana tantũmodo admonitione, atque hortatione vobiscum sim acturus: in cuius admonitionis atque hortationis initio hoc in primis occurrit, nimirum, vt percuncter (date mihi, quæso, hanc veniam Patres) vt scisciter, vt quæram ex vobis.

Primum, Qui nam estis vos?

Deinde, Quamobrem isto conuenistis?

Postremo, Quis vos misit?

Hæc tria duntaxat sunt, Patres, quæ à vobis hac in causa summatim exquiram: & quidẽ ad id de quo primo quærebatur, videlicet, Qui nam estis vos? num aliud: quàm huiusmodi responsum dare poteritis? Nempe, quod estis proceres sacri, regale Sacerdotium, gens sancta, genus electum, custodes vineæ Domini, sal terræ, lux mundi, duces cæcorum, pastores animarum, & eiusdem generis reliqua? Non profectò. etenim estis. At cum sitis tales, nónne par est, nónne æquum est tandem, his præsertim temporibus, munus vestrũ agnoscere, atque exequi? Siquidem, vt Dei virtus & sapientia Christi, testatur: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita, neque accendunt lucernam, & ponũt eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Hoc, si vera fateri volumus, hoc potissimum fuit causæ, Patres, cur hoc nostro seculo effusæ sint tot tenebræ, & cæcæ nubes christianæ

Pars secunda de corruptelis extirpãdis, deque lapsa morum disciplina in pristinũ statũ restituenda.

Matth. 5.

Reipublicæ,

Reipublicæ, Quia lucernæ domus Domini, quarum splẽdor omnibus lucere debebat, sub modio fuerunt: qui lampades sanctuarij magna ex parte ministrorum incuria obscura caligine tectæ sunt: quia publicę religionis magistri, quia sacrorũ Antistites amouerũt candelabrũ Dei de loco suo, & dilexerũt, nescio quo fato, & occulto Dei iudicio, magis tenebras, quã lucẽ: quia vehemẽtes quidã cupiditatũ & ambitionũ, quasi vẽti per fenestras templi in sancta sanctorum irrũpentes, ad vnum ferè omnia verę pietatis lumina extinxerunt. Metiamur, quæso, hæc nostra tẽpora ex antiquis, & cõferamus, obsecro, præsentẽ christianæ Reipublicæ, & religionis statũ, atque huius tẽporis viuendi morem cum priscis, & heroicis fidei & religionis nostræ tẽporibus. Pro dolor, nónne vinea electa Domini exercituum conuersa est in prauum? nonne pro vuis labruscas protulit? nunquid non vastata est maceria eius? nõne tota direptionibus patefacta est, atque exposita? nunquid nõ vindemiant eam omnes qui prætergrediuntur viam? vel num nõ vastauit eam aper de sylua, aut nunquid singularis ferus non depastus est eam? Conuersa est, conuersa est, maiori ex parte omnis christianæ disciplinæ ratio: immutata est vniuersa ferè totius christianæ Reipublicæ facies, vis moribus vndique facta est: cuncti erecta Patrum consuetudine recessimus, ruuntq; in dies in peius omnia: vsqueadeo vt nõ modo ægrota, sed prope desperata videatur esse christiana Respublica: neque aliud reliquum his tot incõmodis remedium arbitror, Patres, nisi vt ex quibus rebus Rempublicam maximè laborare prospicitis, iis etiam maximè medicinam faciatis. nisi vt inde inflicta & imposita sunt vulnera Reipublicę, indidem etiã medicamenta

Hieron. 2.
Isaiæ 5.
Psal. 79.

dicamenta

dicamēta salutaria promātur. Quamobrē in hoc in primis est bonis omnibus in hoc sacro cōsessu, omni ope & opera elaborandū atq; enitendum, Patres: nēpe, vt lucernæ domus Domini, quæ tādiu tot crassis, tetrisq; circūfusæ & ocultatæ tenebris latuerunt, tandem aliquando in mediū proferantur, inque oculis omniū collocentur, vt verè luceant omnibus, qui in domo sunt. Quo autem pacto lucernæ illæ sacræ, qui estis vos (Vos enim æternę lucis, & summi luminis similitudinē quādam speciēque in terris geritis) verè lucere poterūt omnibus, qui in domo sunt? Ipse equidē hāc vnam dūtaxat supe. esse rationē perspicio, hāc viā vnicā: hoc est, vt vnusquisque nostrum seperatim & omnes vna diligenter memoria repetamus, & ante oculos nostros ponamus exēpla maiorum, nimirum, quibus artibus hoc sacrum imperium, qua disciplina hanc sanctam Rempublicam fundauerunt: iisdem enim institutis, quibus parta est & aucta, & non aliis retineri, & conseruari potest christiana Maiestas. Quid igitur Maiores nostri, Patres nostri, Heroës nostri, à quibus tantum nos degenerauimus, quorum veteres laudes nostris facinoribus obruimus, quibus dedecori sumus: quid, inquam, illi Sanctissimi viri, Deoque tam cari & accepti homines in instituenda, atque in excolenda vinea Domini moliti sunt, quid fecerunt? non aliud quidem, nisi hoc vnum, nempe, vt non quæ sua erant, quærerent, sed quæ Iesu Christi. Hoc erat illis vnicum studiū, quomodo non hominibus, sed vni Deo placerent. Non honores, sed labores, non dominatum, sed Dominum quæritabant. Erant tyranni animorum, non hominum: non diuitiarum, sed animarum erant Episcopi. Affluebant & ipsi certè diuitiis, attamen

attamen vitiis omnibus carebant: meritis, non opibus: moribus, nō vestibus placebāt: nō equos & canes, sed egenos & inopes alebant: nō tantum præferebant sanctitatis speciem, sed verè erāt ministri Christi, & dispensatores mysteriorum Dei: sedebāt quidem in Cathedra, regalique solio, sed Deo, sed Cęlitibus semper assistebant: Errantibus veritatis viam, proximis suis lucis exempla monstrabant: Pascebāt gregē Domini, nō semetipsos: erant verè pastores, non mercenarij: Lacte quidē & carne vescebantur, & quidē lanis operiebantur: at quod infirmum & ægrotū erat, curabāt: quodque erat confractum, abiectum, & semiuiuū, alligabant, excitabant, reducebant. Oues Domini nō erant in montibus errantes, grex Christi in tuto locatus erat, optimorum custodum pręsidio munitus. Erant nō modo successores in regno Christi, verùm etiam amatores, imitatores, & æmulatores christianæ pietatis: denique ministrabāt, nō imperitabant. Hinc factū est, vt ipse quoque summus præfectus orbis Romanus Pontifex, seruus seruorū Dei diceretur. His artibus, his moribus, his institutis, maiores nostri tot vrbes, tot prouincias, tot regna, totū denique terrarū orbem christiano imperio subiecerunt: ita, vt Roma, quēadmodum ait Leo Pontifex, latius præsideret potestate diuina, quā dominatione terrena: & minus esset quod illi bellicus labor subdidit, quàm quod pax christiana subegit. Sed, O miserrimā nostrorum temporum conditionem, vbi nunc est tantū imperium? Nónne ex tribus illis aureis sertis, ex tribus illis summis omnium gentium & Regū coronis, duę è capitibus nostris in terrā ceciderunt, & comminutę sunt: & tertia, heu, nónne vndique nutat? Vix, vix hic minimus Europæ angulus ex omni

1. Cor. 4.

Ezech. 34.

Leo Pontifex in Natalitiis Petri et Pauli.

omni Asia & Aphrica deturbatis, atque expulsis nobis relictus est, vix in his Europæ angustus nos reliquiæ inimicorum nostrorum tuti sumus, ita vt de christiana Republica verè dici possit. Quomodo sedet sola ciuitas plena populo, facta est quasi vidua domina gentium, princeps prouinciarũ facta est sub tributo? Quomodo obtexit caligine in furore suo Dominus filiam Sion, proiecit de cælo in terrã inclytã Israël, & non est recordatus scabelli pedum suorũ in die furoris sui? Quomodo obscuratũ est aurũ, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarij in capite omniũ platearũ? Tãtorũ autẽ malorũ, tantarũ miseriarum, tam magnæ mutationis, dicite quęso Patres, quid nã aliud causæ fuit, nisi quia nos aliter gessimus Rempublicã, atque à maioribus nostris institutã accepimus? nisi quia deflexîmus quammaximè de spacio, curriculoque paternarum artiũ? Necessum erat sanè, vt hæc temporũ inclinationes in Rempublicam incumberent, vt eadẽ his in conuersionibus rerum versaretur, has vt calamitates acciperet, his vt miseriis, his vt ærumnis premeretur, vt hæc denique tot maxima incommoda, & detrimenta eidem euenirent, immutatis omnino moribus, immutata penitus disciplina maiorum. Staret vtique adhuc integrũ & incolume christianum imperium, si sanctissimæ illæ veræ pietatis artes, si præstantissima illa veræ religionis studia, quibus fundatum fuit, & stabilitum, nec non tam longè lateque propagatum, non essent intermissa, atque reiecta. Nunc autem euersis omnino moribus, sublataq; prorsus apud quamplurimos vera religione: quid mirũ, si Christianus orbis vsquequaque tot corruptelarum illecebris irretitus, de pristino illo amplissimo gradu deiec-

Hierem. in Lament.

du deiectus est? si maiori ex parte corruit? si quod reliquũ est rimas agit? Quapropter si saluã & incolumẽ christianã Rempublicam cupitis, Patres, molimini, satagite, constituite, sancite nunc: nunc enim tẽpus est, vt aliquando tandẽ reddãtur quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo. Instate, insistite, opportunè, importunè, vt deprauata corrigãtur, vt populus christianus tandẽ se ad meliorẽ frugẽ recipiat, vt tandẽ sentiat se esse populũ Dei, & vocatum, vt ait diuus Paulus, nõ in immunditiã, sed in sanctificationẽ. Agnoscat præterea vnusquisque suũ certũ ac propriũ munus, ad quod vocatus est: pastores pastorũ officio fungãtur, oues ouiũ. Illud autẽ quam maximè animaduertite, Patres, nẽpe, vt piæ illæ actiones, vt salutaria illa facinora, & rectè facta, sine quibus omnis nostra persuasio, & fides, vt ait diuus Iacob' mortua est, in pristinã dignitatẽ quasi postliminio, restituantur. Hoc autẽ fieri nõ potest, nisi prius sanctissimæ illæ, quæ nunc penitus in tenebris iacent, veterum consuetudines, quibus tam accuratè fundata fuit & extructa christiana disciplina, tã sanctè suscepta fuit & culta christiana religio, in lucẽ fuerint reuocatæ, ac suum pristinum splendorem acceperint. Videri quidem poterit nonnullis hoc permultum difficultatis & laboris habiturum, cũ ob deprauatos huius seculi mores, tum ob inueterata hominum vitia: præsertim cùm illa pristina religionis, & maiorum nostrorũ sanctitas perpetua quadam obliuione obruta esse videatur. At considerandum est nobis, num iure, recteque in hominum obliuionem venerit: item, quæ incommoda eam ob rem nobis euenerint, quæ itidem commoda nobis euentura sint, si in integrum restituatur: eoque magis quod nulla vnquam medicina

Matth.22. Marc.12. Luc.20.

1. Thess.4.

Iacob. in sua epist. cap.2.

dicina reliquis partibus infirmæ Reipublicæ repe rietur, nisi prius hęc eiusdē Reipublicę tot grauissima, quę in moribus sunt, vulnera, salutaribus remediis vos sanaueritis: eritq; totú hoc, nō arduū, neq; difficile, sed perfacile potius ac periucūdum; si tamen feceritis omnia secundū postremū illud, & diuinū exēplar, quod ostēsum est nobis in mōte, de quo præpotēs pater è nube intonuit, dicēs: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cōplacui, ipsum audite. Quid aūt est, ipsum audite, nisi quæ ipse præceperit, obseruate? quæ ipse docuerit, docete? quæ ipse fecerit, facite? Quid verò fecit, docuit, ac præcepit, nō est opus nunc cōmemorare. Longum enim esset in pręsentia recensere, qualis nā fuerit Christi charitas in vniuersum genus humanum, quæ pietas, quod studiū in paternas leges, qua cōstantia & animi firmitate honores & diuitias spreuerit, quibus laboribus instituerit, & excoluerit vineā Domini, qua fide, qua diligentia ipse idem, quo ad nobiscum vixit, seminauit diuinum semen, hoc est, verbum Dei, qua cura & vigilantia sibi à Patre commissas oues ac concreditum gregem pauerit, custodierit, incolumē seruauerit, vsque eo vt nec suæ saluti, nec suæ dignitati pepercerit; qua parsimonia, & frugalitate omnem, vitam duxerit quàm clemens, quàm mitis fuerit in alios, quam austerus & asper in semetipsum, quam veræ pacis & obediētiæ cultor, quam veræ paupertatis & humilitatis amator. Hæc, & his similia hoc tempore enarrare non attinet: siquidem propalam sunt, & in oculis omnium nec quemquam vestrum eadem latere perspectum mihi est. Satis igitur habeatis me nunc tantum digitum ad rem intendisse: vt quantum à suo capite, quantum à suis patribus, quantum à

Matth. 17.

affluerit, inque animos vestros clariori lumine illabi cœperit, & docere vos sicut pollicitus est omnem veritatē. Hoc nāque modo ipse idē nobiscū pactus est, dicēs: Petite, & dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis. Quod sanè quidem reipsa cōprobauit tot Patrū exēplis, quibus præbuit se refugium & adiutorē in opportunitatibus, custodem præterea, & propugnatorē omniū pie supplices manus ad se tendentiū. Hoc igitur sit vnum, in quod oculos vestros & animū in his asperitatibus rerū, atque angustiis semper conijcere debetis: nempe, in patrē & moderatorē omniū Deū, qui solus potest, vt ait sanctissimus Vates, præcingere vos virtute ad bellum, & supplantare insurgētes in vos, subtus vos; necnō eripere vos de contradictionibus populi, & constituere vos in caput gentiū; sine quo nō modo nō agere aut moliri, sed ne cogitare quidem aliquid boni vnquā poteritis. Alterū vero quod vobis in instauranda religione semper in oculis, semper in ore, semper in intima cogitatione esse debet, sit illud idem, Patres, quo alias maiores nostri in consimilibus factionibus & controuersiis cōprimendis atque sedādis tātopere vsi sunt: nimirū, idem illud, quod in lapsa morum disciplina restituenda obseruandum esse cōmonefecimus. Quemadmodū enim in restituēdis moribus esse necessarium dicebamus, recurrere ad incorruptas illas consuetudines, & ad sanctissima illa exempla illorum Patrum, qui vniuersam christianam Rempublicā tā singulari vitę innocētia, tantaq; pietate fundauerunt, & ad illorū præscripta: vitæque imaginem atque normam optimis institutis & legibus præsentes mores componere, & vniuersam Rempublicam temperare: pariter, eodemque modo in

Ioan.14. *Matth.7.* *Psal.17.*

restituenda religione, sacrorúmve codicum germana intelligentia, quæ hoc nostro seculo apud tot nationes & regna, apud tot etiã eruditissimos viros tã impiè deprauata, & corrupta est operæpretiũ, ac summè necessariũ esse ducimus, ad illorum decreta confugere, illorũque sententias perscrutari, qui christianam religionem tã sanctè coluerũt: qui tot seculis, à primordiis videlicet nascentis Ecclesię vsq; ad hæc tẽpora perpetuo & incorruptè Rempublicã seruauerunt. Quibus enim aliis, iis de rebus, quæ ad religionem attinent, magis fides est habẽda, quã primis & præcipuis religionis cultoribus, & conseruatoribus illis, qui nõ modò sacra, ritus, mores, consuetudines, & cærimonias, sed ipsa etiam sacrarum literarũ oracula, & monumenta, sed ipsa etiã sancta christianæ eruditionis, & sapiẽtię volumina, nobis posteris prodiderũt? Quamobrem ad sacrorum librorum veram intelligentiã, non alij ipso quidem iure constituendi sunt iudices, aut interpretes, quàm ij, qui nobis eadem scripta sacra tradiderũt, quique quo pacto, quáve ratione intelligenda erant, clarissimis exemplis, perpetuisque consuetudinibus edocuerunt, & interpretati sunt; expresserunt, & exposuerunt. Etenim quis nam alius maioris vel sapientiæ vel authoritatis iudex illas lites & controuersias, quæ de vetustissimis Patrum scriptis, deque sacris Euangeliorum verbis inter nos suboriuntur, melius dirimere, ac tutius componere potest, quam maiorum nostrorum vetustissima, & vniuersalis consuetudo? quàm communis, & concors eorundem Patrum sententia? quàm per totum christianum orbem omnibus seculis iam inde à temporibus Apostolorum, ad hæc vsque tempora perpetuo & quasi per manus traditũ in-

stitutum, & apud omnes semper recepta, & cõtinuata obseruatio? Te pacatum reddat traditio, ait magnus Basilius, Dominus ita docuit, Apostoli prædicauerunt, Patres obseruauerũt, cõfirmauerunt martyres, sufficit dicere: Sic edoctus sum. Et diuus Athanasius de cõsimili re sermonẽ habens, ad Epictetum Corinthiorum Episcopũ perhibet, hoc solummodo respõdere ad talia, & dicere sufficit. Quod ista nõ sunt catholicæ Ecclesiæ, neque ista Patres nostri senserunt. Et ante hos sanctissimus Lugdunensis Episcopus Irenęus, qui fuit secundo christianæ religionis seculo, anno scilicet à Christi Natali die, centesimo quinquagesimo. Si qua, inquit, disceptatio oriatur, oportet ad antiquissimas recurrere Ecclesias, in quibus Apostoli cõuersati sunt, & ab eis de præsenti quęstione statuere quod certũ est. Quid enim si neq; Apostoli scripturas reliquissent nobis, nõne oportebat ordinem traditionis sequi, quẽ tradiderũt ij, quibus cõmittebant Ecclesias? Ex quibus profecto verbis satis perspicuè constat, Patres, quomodo dissidia optimatũ, & sacrorũ virorũ dissensiones è medio tollendæ sint: quo iudice religionis controuersię, atque discordiæ sint dirimendæ, atque sedandæ: qua machina euertendæ sint domesticorũ hostiũ opes: quibus denique armis felicissimè decertandum sit cũ cõmentitiorum dogmatum, & dãnatę sectę Theologis, nimirùm, non diuinis duntaxat testimoniis, nõ sacris solummodo scriptis: (quippè quæ ingeniosi, & turbulenti homines facile, quocunque placuerit, detorquere possunt, quemadmodũ alias eiusmodi perfidiosos homines singulis ætatibus fecisse manifestum est) sed scriptis quidẽ sacris, sed diuinis quidẽ testimoniis, ita tamen expositis atque explicatis, vt à tot sanctissimorum

Basilius in Homil. contra Sabellianos & Arrium.
Athanasius.
Irenæus aduersus hæreses, li. 3. cap. 3. & lib. 4. ca. 33. & 63.

morum, sapientissimorũque virorũ intelligentia, vt à tantarum nationum cõmuni sensu, vt à præiudicatis toties Patrum nostrorum sententiis, vt à perpetuò maiorum nostrorũ more nulla ex parte abhorreãt, aut discrepent: nisi cuilibet licere, vnicuique datum esse dixerimus, maiorum instituta cõuellere, spectatissimorum, ac probatissimorum hominũ sententię refragari, summa cũ pertinacia suorum dogmatũ impietatem tueri, christianam disciplinam cõmutare, atque dissoluere, vetustissimorũ authorũ eleuare testimonia; Cõciliorum œcumenicorũ & orthodoxorum authoritatẽ repudiare: perpetuũ totius Ecclesiæ consensum pro nihilo ducere, Pontificiæ potestati, & vniuersę religioni bellum indicere, fundamenta Ecclesiæ labefactare, & euertere, diuina denique & humana omnia ad votum, ad arbitrium, ad libidinẽ miscere, perturbare, atque confundere. Nisi igitur hæc, & his similia, impia & execranda facinora cuipiã licere dixerimus, quis ita bardus, qui adeo stupidus est, vt non intelligat, nulla ratione, nullaque ex causa fas esse transgredi illos terminos, quos posuerũt nobis Patres nostri? Præsertim cum etiã apud vanæ & fictæ religionis homines, cærimonias veterum suorum retinere, custodire paterna sacra, suorumque maiorum instituta tueri, semper sapientis fuerit. Vt omittam grauissimam & clarissimam illam diui Pauli sententiã, qua Thessalonicenses, & reliquos christianę pietatis cultores commonuit, vt starent & tenerent, non scripta, non volumina, non codices; sed traditiones, inquit, quas didicerant, siue per sermonem, siue per epistolam suam. Sciebat enim diuinus ille doctor, qui raptus fuit vsque ad tertium cælum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini lo- *2. Thess. 2.* *2. Cor. 12.*

qui, Ecclesiam Dei esse viuum pectus Christi scripturã verò quasi mortuũ atramentum; & idcirco longè potius credendum esse viuo pectori, quam mortuo atramento, hoc est, maiorem fidem esse habendam viuenti Ecclesiæ, quã per se velut mortuis codicibus. Sciebat quoque Christũ nõ membranulas, non macrocolla, non chartulas, nõ scriptiones, nõ literarũ monumẽta: sed exempla, sed præcepta, sed instituta, sed mandata, sed consulta discipulis suis dedisse, & reliquisse; vt ob id apud posteros testatũ relinqueret, quid ipse doctor, & magister omnium hac de re nõ obscurè sentiret, nempè, quod potius consultis, mãdatis, institutis, præceptis atque exẽplis, quã literarũ monumẽtis; quã scriptionibus, quàm chartulis, quam macrocollis, quã mẽbranulis stãdum erat. Sciebat item traditiones & pias religionis consuetudines corrumpi, & adulterari non posse, quia religiose, sanctè, & accuratè seruantur, suntque quotidie in vsu, & in oculis omnium. Sacras autem tabulas, & ipsos quamuis diuinæ authoritatis codices, nõ modò multis & variis causis adulterari, & corrũpi, verùm etiam eorũ verba atque sententias per se licet integras & incorruptas deprauari tandem aliquando, ac pro hominum ingeniis, & institutis in vtramque partem deflecti, & contorqueri posse. Id quod suo quoque tempore accidisse beatus Petrus cõmemorat dicens, Indoctos quosdã, & instabiles deprauare epistolas Pauli, sicut & ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionẽ. Sciebat itidẽ, neq; omnia quæ à Christo tradita sunt, mandata esse literis. immo verò nec potuisse mãdari, vtpote, quæ si scripta, vt ait Ioãnes, fuissent, vniuersa, nec totus mũdus eorũ volumina capere valeret. Sciebat insuper Christum discipulis suis dixisse:

2. Epist. in fine.

Ioan. in fine sui Euangelii.

dixisse: Adhuc habeo multa vobis dicere, sed non potestis portare modò: cùm autem venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem: non enim loquetur à semetipso, sed quæcunque audiet, loquetur: & quæ ventura sunt, annunciabit vobis. Sciebat præterea vetustatem semper venerandam esse, & suo loco religiose seruādam: nouitates autem omnes, profanas præsertim, deuitandas & detestandas esse, vt illæ quæ persæpè errorem afferant, ac millies referri & innouari possint. Sciebat denique Ecclesiam Dei, cuius præcipuum munus erat reddere de rebus diuinis responsa posteris, esse columnam & firmamentum veritatis. semper enim cœlesti Numine ducitur, & semper fuit sine errore, semperque habebit spiritum Dei rectorem, ducem, magistrum, moderatorem, & assessorem in diuiduum omnibus diebus vsque ad mundi senium & consumptionem. Quamuis igitur, vt recte inquit doctissimus Origenes, nouarum sententiarum adstipulatores canonicas proferant scripturas (aliunde enim Hæretici, vt ait Tertullianus, suadere non possent de rebus fidei, nisi ex scripturis fidei) nequaquam tamen illis fidem habere, nequaquam à paterna & Ecclesiastica traditione exire, nequaquam aliter vnquā credere debemus, nisi quemadmodum per successionem Ecclesiæ Dei tradiderunt nobis. Hæc ille. Et quidem haud ab re, tum ne cum ipsis nouitatibus inexpiabiles religiones in Christianam Rempublicam inducerentur: tum etiam ne à paterna institutione, & à diuinis legibus aliquo modo posteritas declinaret: tum demùm, ne (vt ad Antiochiæ Ecclesiam scribens idem Magnus Basilius testatur) Christiana pietas, & verus Dei cultus subiectus aliqua ex

Ioan.16.

Orige. Homil. 29. in Matth.

Tertullian. de præscriptionib. hæreticorū.

D. Basilius ad Antiochenos.

V 5 parte

parte esset cogitatis inuentionibus, & commentis hominum. Verba eius hæc sunt: fidem verò nos neque ab aliis scriptam nobis recentiorem suscepimus, neque ipsi mentis nostræ germina tradere audemus, ne humana cōmenta existimentur verba religionis: sed quæ à sanctis Patribus edocti sumus, ea interrogantibus nos annuntiamus. Hæc Basilius. In quā sententiam eunt omnes quotquot à Christi ortu ad hoc vsque sæculum sanctissimi Patres de dogmatibus religionis scripserunt. In primis autem, vt reliquos omittam, diuus Hieronymus aduersus Luciferianos: In illa, inquit, Ecclesia permanēdum est, quæ ab Apostolis fundata vsque in hanc diem durat: nec sibi blandiantur hæretici, si de scripturarum capitibus vidētur sibi id confirmare quod dicunt, cùm & Diabolus de scripturis aliqua sit locutus, & scripturæ non in legendo, sed in intelligendo consistant. Hactenus Hieronymus. Igitur, vt indiuiduus diui Petri comes, & postea in Pontificatu successor Clemens ad Hierosolymitanos scribēs ait, Non secundum ingenium hominum, neque secundum eum sensum, quem sibi vnusquisque spontè præsumpsit, sed ab eo intelligentiam discere scripturarū oportet, qui eam a maioribus secundum veritatem sibi traditam seruat, vt & ipse possit ea quæ rectè suscepit, competenter asserere. Quamobrem, Patres, hæc sit vobis quasi vnica cynosura in his tam magnis & tetris tempestatibus, quibus hoc tempore Christianæ religionis nauicula tantopere agitatur, videlicet, ad illorum fidem & religionem confugere, illorum instituta, leges, iura, mores, præscripta, & sanctiones cognoscere, qui non tantum nos in fide, & in vera religione genuerūt, verùm etiam ob eorum singularem innocentiam

D. Hiero. aduersus Luciferianos.
D. Hilar. ad Constantium Augustum.
D. Clemēs ad Hierosolymitanos.

vitæ

vitæ & ſanctitatem, in cœleſtium concilium ſunt relati. Ex quibus enim de fatidicorum & vatum noſtrorum effatis incognitis quærere valemus certiorem & veriorem interpretationem, ex quibus diuina oracula melius petere debemus, ex quibus de controuerſiis religionis ſententiã poſſumus tutius ſciſcitari, quàm ex eis, quorũ mentes ſpiritum veritatis concitaſſe perſuaſi ſumus, quàm ex eis, quos inſtinctu, afflatuque diuino effatos eſſe certò ſcimus, quàm ex eis, quorum in tutela atque præſidio tot ſæculis tam longo ætatum ſpatio ſummus ille Princeps & moderator omniũ Deus Chriſtianã Rempublicã eſſe voluit? & maximè cùm huiuſmodi ſanctiſſima diſciplina & conſuetudo ſemper fuerit in Eccleſia Dei. Si quando enim in ſimilibus publicis Conciliis aliquod quodpiam de religione etiam inter doctiſſimos dubium, cõtrouerſumq; erat, nequaquam tamen denuò præſcribebatur quicquam, citatis etiam ab vtraque parte diuinis teſtimoniis, priuſquam decreta Patrum, & Heroum noſtrorũ ſcripta recitarentur. Eas enim potiſſimũ religiones, eas potiſſimum de diuinis oraculis ſententias & interpretationes tenendas ac tuendas eſſe ſanctiſſimi illi Patres arbitrabantur, quę eſſent in more, inſtitutoque maiorum. Id quod in omnibus œcumenicis & publicis Chriſtianorũ hominũ Conciliis ſemper ita habitum & obſeruatum fuiſſe facilis perſpicuum eſt: vt vnuſquiſque præcipue videre poterit in Concilio Florentino ſub Eugenio IIII. & in Concilio Epheſino contra Neſtorium milleſimo ante anno: quàm maximè autem in ſynodo habita paulo poſt Conciliũ Conſtantinopolitanum I. aduerſus Macedonium eiuſdem vrbis Epiſcopũ, regnante Cæſare Theodoſio ſeniore.

Is ſiqui-

Socrates in Eccles. hist. li. 5. cap. 10. & hist. tripart. lib. 9. cap. 19.

Is siquidem religiosissimus, & prudētissimus Imperator, authore & adiutore Sisinio atque Nectareo, non alio armorum genere, quam præiudicatis Patrum sententiis, in illo omnis generis hæreticorum Conuentu authores nouarum sementiarum & perturbatores Reipublicæ deuicit. Dum enim vnusquisque magna cum pertinacia in sua sententia persisteret: totusque Christianus orbis Arrianis, Eunomianis, & Macedonianis illis factionibus confunderetur, conuocans Imperator vnum in locum nouarum sectarum Principes, petiuit ab eis, num apud ipsos in pretio & veneratione essent sacrorum Antistites, & Magistri illi, qui omnibus ætatibus, & apud omnes orthodoxos, hoc est, optimæ, spectantissimæque fidei Patres, in Christiana Republica summę authoritatis fuerunt? Quod cum iure inficiari nō possent, necessum fuit, vt idem toto capite annuerēt, illosq; vt præceptores, & patres venerari & suscipere dixerunt. Num igitur, subiunxit Imperator, eosdem ipsos viros sanctissimos, fideque dignissimos controuersiarum vestrarum testes, iudicésve repudiabitis? Citentur igitur in singulis dogmatibus, de quibus inter vos controuersia est, illorum testimonia. Quæ res cùm à sectariis illis nō æquis animis acciperetur, vtpote quæ & eorum instituto prorsus aduersabatur, & eorum causæ omnino cōtraria erat, animaduertit Imperator, illos non veritatis & pietatis studiosos, sed discordiarum & nouarū rerum appetentes & cupidos esse. Quamobrem reiectis, atque explosis illorum perditissimis commentis publicè nouorum dogmatū scripta discerpsit, atq; vt de dubiis fidei quęstionibus ex maiorum præiudicatis sententiis decreta ederentur, mandauit. Vtinam, Patres, hæc omnia placide,

cidè, & sine animi perturbatione veteris disciplinæ euersores meditarentur. Fortassis enim nō ex scriptione, quæ in literis est, (ex quibus pro ingeniis & cupiditatibus hominum, ac prout quisque ad aliquod magnum facinus obeundum, vel opinionibus vulgi, vel suapte coniectura & sensu rapitur, contrariæ & innumerabiles, vt quotidie videmus, sententiæ fingi & deduci possunt) sed ex communi totius Ecclesiæ sensu atque consensu, in quo nec errare aliquo modo possumus, nec prolapsio aut flagitium vllum esse potest, sed ex communi consuetudine, ob quam ipsas etiam leges rescindere aliquando, & abrogare licet, sed ex communi re & salute, pro qua quisque probè institutus mortem etiam appetere debet, diuina Euāgeliorum testimonia, & sacras tabulas interpretarentur. Fortassis ad priscæ religionis, & totius ferè ciuilis vitæ euersionē expressum nescio quod Dei mandatum atque verbum tam crebro & importunè hominum auribus nō obtruderet. Fortassis cunctam rem Christianā, & vniuersam religionem tanta cum obstinatione, studioq; vincendi non perturbarent. Fortassis tam horrificum & nefarium bellum more gigantum, vt diximus, cum Deo, & cum reliquis Cœlitibus nō suscepissent. Fortassis denique tanta veneratione & obseruantia Patrum, maiorumq; suorū memoriam & monumenta venerarentur & colerent, vt in administranda Republica, & in exponendis sacris voluminibus, non modo iisdem sententiis (vt publico Patrū decreto in Concilio Constantinop. vj. sessione vj. cautū est) sed iisdē etiā vocibus, quibus sanctissimi illi viri vsi sunt, & ipsi quoq; pro communi Christianorū societate & pace, vt cōstantibus hominib', bonisq; omnib' par est, vterētur.

Sed

Pars postrema de pace & concordia Ecclesiæ.

Sed transferamus sermonē alio, breuiq́ue enodemus postremū illud caput, in quo post vnā & alterā quęstionem, quarū vtraque proximis superioribus capitibus explicata est, postremò expetebam, vt mihi exponeretis, Patres, Quisnam vobis persuasit, toto hoc tempore à solo patrio, à propriis sedibus, atque omnibus, ab rebus auitis spōte vt extorres essetis? Quis nam mentes vestras excitauit, vt ex singulis Christiani orbis prouinciis tam longis ac minimè tutis itineribus isto in vnū cōueniretis? Quis tandē, vt eodē quo supra modo loquar, vos isto misit? Qua in re illud quidem satis omnibus euidēs esse debet, isto Vos nō alio, quam religionis studio, quā pietatis ergo impulsos esse, ac venisse. Non alio vt istum in locū tot exacta ætate viri vltrò ex propriis larib' exterminati, tantis laboribus cōgregaremini: nō alio, inquam, mētes vestras excitatas esse, quā salutari & vitali illo flamine, quā sancto & consolatore Dei spiritu, quā spiritu pietatis & veritatis. Quod cùm verè ita sit, aliter namque esse non potest, quis enim vnquā tam perditis moribus, tantáve petulantia & impietate erit, vir, qui de tantis Patribus secùs opinari audeat, aut suspicari præsumat? Cū igitur isto Vos diuino moti atque afflati Numine cōuenistis Vnumquemque vestrum sigillatim, & vna omnes rogo, oro, atque obtestor, Per salutaré & sanctū Numen, quod rectè vestro amplissimo cœtui assistere, inque animos vestros illabi nemini dubiū esse debet, Per omnes cœlites, quorū in præsidio atque tutela locati sumus, Per eundem ipsum Christū, qui pro nostris summis flagitiis, & sceleribus semetipsum Patri immolauit, cuius glorioso, & præpotēti nomine signati sumus, Per cōmunem parentem Ecclesiam, quæ nos Deo in spiritu

ſpiritu & veritate generauit, cuius diuino lacte in fide creuimus, cuius vitali pharmaco, & ſalutari medicamento in ſpe perſiſtimus, cuius Angelico pane, & cœleſti mãna quotidie in charitate roboramur, Per ægrã & labentem Rempublicã cuius parietes vndique vitiũ faciunt, cuius ædes vndiq; corruunt, cuius fundamenta vſquequaq; conuelluntur, Per ſacroſanctã & Sacerdotij, & Imperij maieſtatẽ, quæ iam ferè apud omnes ſumme imminuta eſt, & ad nihilũ redacta, Per bona, & per fortunas veſtras omnes, quas Barbaris & prædonibus vſquequaq; expoſitas videtis, Per veſtrã, & fratrum veſtrorũ poſteritatẽ, in quam tot mala, in quam tot pericula impendent & imminẽt, Per veterem Heroum noſtrorũ ſanctitatem, quæ hoc tempore penitus obliuione poſteritatis extincta eſt, Per incorruptã illam morum diſciplinam, quę apud omnes nunc lapſa & deprauata eſt, Per ſanctiſsimas illas Patrũ noſtrorũ ſanctiones, & conſuetudines, quarum vix nunc veſtigia apparent, Per cæremonias, per ſacra, per myſteria omnia, quæ tanta impietate & ſcelere affluunt, tot corruptelis, & pręuaricationibus redundãt, Per germanam & veram ſacrorũ librorum intelligentiam, quam paſsim deprauatã, atque corruptam cõſpicimus, Per innocentes illos, & ſanctos viros, qui ex hac vita ad Dominũ migrauerunt, quorum ſacræ & venerandæ reliquiæ tam crudeliter & tam impiè laceratæ & diſſipatæ iacent, quorum ſepulcra, imagines, monumenta tam indignè omni dedecore & ignominia affecta ſunt, Per religioſiſſima ſummi Dei, & reliquorum Cęlitum ſana, atque delubra, quæ tot florentiſſimis in vrbibus atque Regnis vulgo polluta, & violata, atque etiam direpta, & vaſtata cernuntur, Per ſacras

virgines,

virgines, quæ inaudito nuptiarum genere, sine vlla religione ex sanctissimis aditis & penetralibus ad innuptas & vetitas nuptias, ad publica & prophana loca pertractæ sunt, Per innocentes, Deoque dicatos homines, quos passim deludi, atque trucidari ab impiis cōtuemur, Per eandem ipsam tum erga Deum, tum erga homines pietatem, de qua tantum apud omnes remissum atque imminutum est, Per Vos metipsos denique, quos orthodoxæ & catholicæ veritatis, atque Christianæ libertatis & dignitatis custodes, vindicesque præcipuos præfecit Deus, per Vos metipsos, inquam, etiam atque etiam rogo, oro, atque obtestor, Patres, quando isto & religionis studium, & zelus domus Domini, & Reipublicæ charitas, & Dei spiritus Vos misit, nolite amplius eundem sanctum Dei spiritum, in quo signati estis, vt verbis Pauli loquar, pertinacibus concertationibus contristare: nolite amplius eandem Christianam Rempublicā tātis dissidiis perturbare ac perdere: nolite amplius eandem Christianam religionem tot contrariis opinionibus, atque commētis confundere, & permiscere: nolite tandem amplius summi doctoris Christi disciplinam dedecorare, Christiana professione abuti, cōtemnere & negligere præcepta Domini. En propter nos execrantur nomen Domini gentes, propter nos inimici crucis Christi de Christiana pietate malè sentiūt. Quid dico execrantur? quid dico male sentiunt? Hoc enim parū esset, nisi etiam vniuersum Christianum Imperium, vniuersam Christianā Rempublicam, & religionem perturbarent, frangerēt, dirimerent, vastarent, exinanirent. Scitis enim omnes, quibus incommodis, difficultatibusque affecta sit, quam acceperit calamitatem, quas denique

Ephes. 4.

denique ærumnas & olim passa sit, & nunc quoque patiatur omnis Christiana Respublica: vsque adeò, vt nec ipsa Italia, nec ipsa communis omnium patria, domiciliũ Imperij & dignitatis, fons religionis & Sacerdotij Roma ab hostili classe, à Barbarorũ excursionibus tuta sit. Quare summa diligentia, & studio curandum, & enitendum est, Patres, ne simul hoc religionis & Imperij residuũ his nostris tragœdiis pessundemus: pessundabimus autẽ nisi propriis animi perturbationibus, affectionibus, doloribus longe retroq; positis, nisi propriis commodis, & omnibus rebus humanis post habitis, non principibus, non hominibus, non odiis, non cupiditatibus, non simultatibus, non rebus nouis, non residentiis, vel, vt verius loquar, non præsidentiis, sed vni veritati, vni religioni, vni Reipublicæ tranquillitati, vni Deo & Christo inseruire cœperimus. Sat Esau persecutus est Iacob, sat Saulus Ecclesiam, sat fratres cum fratribus simultates & inimicitias exercuerunt: eoque maximè, quod discordiarum, quæ inter fratres sunt, exitus, non nisi funestus, & victis, & victoribus esse soleat. Sunt enim huiusmodi ciuilia bella, teterrima & periculosissima: quia dũ nos domesticis dissidiis & armis perturbamus & debilitamus Rempublicam, quid aliud agimus, præterquam quod ad eandem Rempublicam occupandam communis hostis & oportunitatem, & facultatem arripiet? Qui enim, nisi nostris discordiis tot quondam victorias adepti sunt, tot triumphos egerunt, tot posuerunt trophęa in omnibus terris, de tot regnis & imperiis Turcæ Christiani nominis hostes? Idem hoc ipsum, & nunc quoque facturos esse quis dubitat? nisi depositis simultatibus, & armis fraternæ illius necessitudi-

nis, & illius pristinæ charitatis & beneuolentiæ memores, ipsi nos inter nos conciliauerimus: ita vt omnibus sit cor vnum, & labium vnum, omnibus sint eadem pacis studia, eadem de Christianis institutis persuasio & fides, eadem denique in omni re consensio. Hoc enim, nimirum, consensus in omnibus, quæ ad pietatem spectant, & in Republica bene gerenda consociatio & conspiratio, est profectò illud, quo præcipuè nominatur, & ex quo maximè cōstat omnis Christiana Respublica. Quid enim aliud, quæso, hæc vox, id est, Ecclesia, sonat, nisi diuinam quandam ciuitatem & concionem adhuc terrestre hoc domicilium incolentem? nisi corpus quoddam mysticum, quod fidei vinculo longè arctissimo, capiti Christo annectitur, nisi demùm sanctā & religiosam quandam societatem & vniuersitatem hominū Christum recta fide colentiū? Quisquis igitur hoc diuinum vinculū dissoluit, hanc cœlestem harmoniam & concentū non seruat, aut perturbat, hunc sanctum cōmunionis, & cōsociationis amictum diffuit, hanc nuptialem & inconsutilem Christi vestem mutat, aut discindit, & si penitus extra Christianum imperium non sit, penitus tamē extra Ecclesiam Dei, penitus extra verā religionem censendus est: quandoquidem cùm quis ab Ecclesia, quæ est vnica sponsa Christi, defecerit, a Christo quoq; eundem defecisse (etiam si grauissimo & sanctissimo quouis nomine Christianū hominem se esse dictauerit) existimandum est. A Christo enim dictum accepimus: Qui Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquā Ethnicus & Publicanus. Item: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. præterea: In hoc cognoscent homines quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis

Matth.18. *Luc.10.* *Ioan.13.*

bueritis ad inuicem. Cùm igitur Christi assectatores, his præsertim signis internoscantur, nempe, eadem persuasione & fide in Deū, gratuita charitate in omnes, & pleno obsequio in eos qui Rempublicam gerunt: cui dubium est, eos qui seniorum imperia recusant, qui maiorū obedientiam abiiciunt, qui discordias & seditiones in Rempublicam cōcitant, qui denique longè aliter de vniuersa religione persuasi sunt, quàm omnibus bonis, & piis persuasum est, neque esse, neque vnquam fuisse ex Ecclesia Dei. Nam quamuis, vt ait Ioannes, ex nobis prodierint, attamen non erant ex nobis: nam si fuissent ex nobis, permansissent vtique nobiscum. Quocirca hinc vnusquisq; per se facile intelligere & diiudicare poterit, num noua, an vetus: num illa, in qua nunc est, an illa ex qua est egressus, sit vera Ecclesia: num quæ olim à tot sanctissimis Patribus ritè ex maiorum decretis atque præscriptis tam longo ætatū spatio obseruata & tradita sunt, an quæ hoc tempore quidam iuniores in dies denuò ad suū arbitrium atque libidinē cōmentantur, sint doctrinę Euangelicæ vera instituta? Num qui paternas & diuinas leges impiè negligunt, atque perfringunt, an qui easdem religiosè tuentur atque conseruant, sint præcipui orthodoxæ veritatis & religionis cultores? Sed hæc forsitan aliàs pluribus. Summa igitur hæc sit, Patres: Velum templi scissum est, & non modò in duas, sed etiam in plures partes, hoc est, Christiana religio quàm maximis perturbationibus, quasi tempestatibus quatitur, quamplurimis & teterrimis factionibus laborat. Similiter Christiana Respublica vndique seditionibus, atque tumultu afflicta, delumbata, fracta, debilitata, eneruata, quassata, diruta, ac prorsus ferè

Ioan.1.epist. cap.2.

proſtrata, atq; euerſa eſt. Vtraque in his tam magnis miſeriis & calamitatibus veſtram opem implorat, ad Vos confugit, à Vobis auxilium petit, ſupplex veſtra Numina poſcit. Turpe eſt vobis, Patres, quin etiam ad muneris & officij veſtri rationem & exiſtimationẽ, infame & flagitioſum, hoc difficillimo tempore non cõſulere religioni, non opem ferre Reipublicæ. Quid enim hac noſtra tempeſtate & ob domeſtica, & externa bella, eſt magis neceſſarium, quàm eiuſdem Reipublicæ ſalus & tranquillitas? quàm vt idem ſapiant atque ſentiant omnes, qui ſe Chriſto deuouerũt? Quid etiam eſt magis periculoſum, & magis impium, quàm Euangelij, id eſt cœleſtis doctrinæ profeſſores, in iis quæ ad religionem, in iis quæ ad ceremonias, & ſacra pertinent, ſibiipſis nõ cõſtare, inter ſe grauiſſimè diſſentire, inter ſe contrarios eſſe. Mementote atque animaduertite, Patres, quæ onera in Republica, quámve perſonam ſuſtineatis, nempè, Chriſti, cuius partes in regenda Eccleſia ſancta Dei ſuſcepiſtis, cuius præclarũ & diuinũ munus in terris profitemini, cuius vim & numen (ita tamen, vt cuncta ad vnum, qui in regno Chriſti vicaria poteſtate præſidet, referantur) apud homines tenetis. Cauete igitur ne illius nauicula veſtra culpa tempeſtatibus ſuccumbat, operiatur fluctibus, naufragium faciat. Cauete ne illius ſanctum ouile amplius expoſitũ ſit direptionibus, diſſipetur, ne vinea illius dilecta proteratur, & conculcetur amplius, labruſcas proferat. Cauete tandem ne lampades ſanctuarij, ne lucernæ domus Domini amplius caliginoſæ ſint, amplius ſint ſub modio, abditæ in tenebris. Hæc autem omnia incõmoda & difficultates facilè declinabitis, & effugietis, Patres, ſi diuinum

ſubſidium

ſubſidium, quod, vt diximus, cunctis, qui illud piè inuocant, deeſt ferè nunquam, omnibus, & perpetuis votis, & ſine intermiſſione imploraueritis. Si memineritis præterea templum Domini, non niſi per Vos, tanquam per alteros Eſdras reſarciri & reſtitui poſſe, ſi præſentem & Reipublicæ, & religionis ſtatum (vterque enim magna ex parte deprauatus & deformatus eſt) ad ſuū principium, in priſtinā dignitatem, ſaltem quoad fieri poterit, proque veſtris opibus reuocare & reſtituere conabimini. Si vnuſquiſque veſtrum in animum ſuum induxerit, ſibique perſuaſerit, locum iſtum eſſe commune gymnaſium omnium, etiam doctiſſimorum, etiam ſapientiſſimorum hominum. Et idcirco probè cunctis cognitum eſſe debet, hic non licere cuiquam (niſi vicariam diuini Numinis perſonam geſſerit) ſeorſum ab aliis docere, voluntariam diſciplinam perinde vt neceſſariam tradere, vnus omnibus præcepta dare: aut (quod leuium & ſeditioſorum hominum peculiare eſſe ſolet) ambitioſas & inanes ingenij vires oſtentare, aut nimium pertinaciter in ſua ſententia obfirmatum eſſe. Sed potius magna cum moderatione & grauitate dubitare tantūmodo, audire & addiſcere: illudq; fixum & in perpetuū ratum habere, quod communis parēs, quod omnium magiſtra & dux (quæ nullo modo errare poteſt Eccleſia) affirmauerit, pronuntiauerit, obſeruauerit. Atque ex beati Leonis ſententia, reiicienda eſt penitus audacia diſputandi contra fidē diuinitus inſpiratam, & vana errantium infidelitas conquieſcere debet, cùm non liceat defendi, quod non licet credi. Nimis enim iniquum eſt, vt per paucorum inſipientiam, ad coniecturas opinionum, & ad bella, repetita diſceptatione, reuocentur,

Leo ad ſynodum Chalcedonenſem, et ad Martianum Auguſtum.

çentur, quæ ex antiqua traditione, communi omnium Patrum consensu sancita sunt. Omnia denique faustè, feliciter, prosperè, & ex sententia succedent: omnia Vobis secunda euentura sunt, Patres optimi, si sępè in memoriam vestram reuocaueritis, si verè posueritis ante oculos vestros illa tria, quæ in principio vobis explicanda proposuimus, ac de quibus tota hac cohortatione locuti sumus, nimirum:

Quinam estis vos.
Quamobrem isto conuenistis.
Quis vos misit.

Quod, vt ita fiat, supplici prece, & omnibus votis summum Numen, & omnes Cœlites perpetuo precabimur.

FINIS.

ELENCHVS CAPITVM HORVM TRIVM LIBRORVM.

LIBRI PRIMI.

LIBRI SECVNDI.

Haereti-

Non

Hortatur

FINIS.

Liber hic toti Ecclesiæ vtilis & verus Clypeus pro fide pugnantium imprimi, euulgari, & legi potest.

VValterus vander Steghen S. T. L. Ecclesiæ Antuerpiẽ. Canonicus.

Typis Theodori Lindani.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm